

**BILOGORA &
MOSLAVINA
& PAPUK**

TURISTIČKA ZAJEDNICA
BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE

institut za turizam

Plan upravljanja destinacijom Bjelovarsko-bilogorske županije od 2025. do 2028. godine

Zagreb, veljača 2025.

**BILOGORA &
MOSLAVINA
& PAPUK**

TURISTIČKA ZAJEDNICA
BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE

institut za turizam

Naručitelj:

TZ Bjelovarsko-bilogorske županije

Izvršitelj:

Institut za turizam

Voditelj projekta:

Dr. sc. Izidora Marković Vukadin

Autori:

Dr. sc. Snježana Boranić- Živoder

Dr. sc. Izidora Marković Vukadin

Dr. sc. Ivo Beroš

Dr. sc. Luka Valožić

Leona Matotek, mag.geo.

Doc. dr. sc. Mira Zovko

Dr. sc. Nora Mustač

Dr. sc. Ivan Kožić

Dr. sc. Sanela Grujo Vrkljan

Izv. prof. dr. sc. Jasenka Kranjčević

Fotografije:

Štefan Brajković

Izidora Marković Vukadin

Snježana Boranić Živoder

Leona Maotek

Zagreb, 14. veljače 2025.

Sadržaj

1. UVOD	6
1.1. Definicija i svrha plana upravljanja destinacijom	6
1.2. Metodologija i proces izrade	7
1.3. Struktura Plana upravljanja	8
2. ANALIZA STANJA	10
2.1. Analiza internog okruženja destinacije	10
2.1.1. Opća geografska obilježja, klima i administrativna podjela	10
2.1.2. Demografska obilježja, radna snaga i ljudski potencijal	13
2.1.3. Prometna dostupnost i opremljenost	18
2.1.4. Infrastrukturna opremljenost	19
2.2. Institucionalni okvir razvoja turizma	23
2.2.1. Ključni dionici i upravljačka tijela	23
2.2.2. Razvojni dokumenti	35
2.2.3. Prostorno- planski dokumenti	41
2.3. Performanse turističkog sektora	46
2.3.1. Turistički dolasci i noćenja	48
2.3.2. Sezonalnost i tržišta	53
2.4. Projekti u funkciji razvoja turizma	58
2.5. Analiza eksternog okruženja	65
2.5.1. Pregled trendova odgovornog i održivog turizma	65
2.5.2. Analiza i procjena konkurentnosti	68
2.6. Analiza stanja digitalizacije	71
2.7. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji	75
2.8. Analiza komunikacijskih aktivnosti	77
3. RESURSNA OSNOVA	80
3.1. Turističke atrakcije	80
3.1.1. Metodološki okvir za analizu i vrednovanje resursa	80
3.1.2. Prirodna baština	81
3.1.3. Antropogena baština	84
3.1.4. Manifestacije i ostale turističke atrakcije	92
3.1.5. Ocjena atrakcijske resursne osnove	97
3.2. Turistička suprastruktura	98
3.2.1. Smještajni kapaciteti	98
3.2.2. Ugostiteljski kapaciteti	101

3.2.3. Ostala turistička suprastruktura.....	102
4. POTENCIJALI ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA	105
5. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI	111
5.1. Obavezni pokazatelji održivosti.....	111
5.1.1. Zakonska obveza izrade pokazatelja i objave njihovih rezultata	111
5.1.2. Metodološka objašnjenja obveznih pokazatelja	111
5.1.3. Rezultati obveznih pokazatelja održivosti	121
5.2. Specifični pokazatelji održivosti	127
5.2.1 Metodološka objašnjenja specifičnih pokazatelja.....	128
5.2.2. Rezultati specifičnih pokazatelja održivosti.....	132
6. RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA	136
6.1. Razvojne potrebe i prilike (SWOT analiza)	136
6.2. Identificiranje općih načela i ciljeva turizma	140
6.2.1. Vizija razvoja turizma	140
6.2.1. Kvalitativni ciljevi razvoja	141
6.3. Strateška uporišta razvoja i prioriteta	143
6.4. Identificiranje kvantitativnih ciljeva Plana upravljanja	145
6.5. Mjere i aktivnosti	146
7. SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA	148
7.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.....	148
7.2. Smjernice i preporuke za turističke zajednice	148
7.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji	149
8. POPIS PROJEKATA	151
8.1. Cilj 1: Oblikovanje okruženja prikladnog za razvoj održivog turizma	152
Mjera 1.1. Podrška kvalitetnom infrastrukturnom uređenju te oblikovanju turističke suprastrukture u skladu s pokazateljima održivosti	154
Mjera 1.2. Podrška istraživanju, obnovi, očuvanju i poboljšanju dostupnosti prirodne i kulturne baštine	176
8.2. Cilj 2: Razvoj autentičnih i inovativnih turističkih proizvoda koji podižu opću kvalitetu života lokalne zajednice i pridonose ciljevima održivog razvoja.....	195
Mjera 2.1. Podrška stvaranju lokalnih lanaca vrijednosti uz poboljšanje postojećih i razvoj autentičnih, zelenih i inovativnih turističkih proizvoda.....	196
Mjera 2.2. Razvoj novih cjelovitih turističkih doživljaja visoke vrijednosti	197
Mjera 2.3. Unaprjeđenje kvalitete i dosega manifestacija	200
8.3. Cilj 3. Unaprjeđenje sustava destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa	202
Mjera 3.1. Programi osnaživanja dionika	203
Mjera 3.2. Sustavno praćenje kvalitete destinacijskog turizma	207

8.4. Cilj 4. Stvaranje prepoznatljivosti	210
8.5. Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije	213
9. MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI	215
9.1. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom	215
9.2. Izvješće o provedbi	217
Literatura	218
Prilog 1.....	220

1. UVOD

Plan upravljanja destinacijom Bjelovarsko-bilogorske županije predstavlja temeljni dokument za planski razvoj održivog turizma u regiji. Njegova primarna svrha je usmjeriti turistički razvoj prema načelima održivosti, uvažavajući potrebe lokalne zajednice, posjetitelja i prirodnih te kulturnih resursa. Plan se temelji na važećim strateškim, prostornim i razvojnim dokumentima, kao i na Zakonu o turizmu (NN 156/23), koji naglašava važnost koordiniranog planiranja između lokalnih i regionalnih turističkih zajednica.

Turizam Bjelovarsko-bilogorske županije suočava se s izazovima i istodobno nudi velike razvojne potencijale. Kao područje bogato prirodnim ljepotama i kulturnom baštinom, regija ima priliku pozicionirati se kao destinacija koja promovira autentična iskustva, odmor u prirodnom okruženju i interakciju s lokalnom zajednicom. Međutim, trenutni izazovi, poput fragmentirane ponude, slabije koordinacije dionika te prostora za unaprjeđenje znanja i vještina u upravljanju, zahtijevaju sveobuhvatan i integriran pristup kako bi se ti potencijali realizirali.

1.1. Definicija i svrha plana upravljanja destinacijom

Plan upravljanja destinacijom ima ključnu ulogu u identificiranju i adresiranju ključnih pitanja koja se odnose na turistički razvoj regije. On pruža jasne smjernice za upravljanje resursima, osigurava koordinaciju među dionicima i stvara osnovu za donošenje odluka koje će doprinijeti održivom razvoju turizma. Također, plan omogućava kontinuirano praćenje turističkih aktivnosti, evaluaciju postignutih ciljeva te prilagodbu strategija u skladu s promjenama na tržištu.

Ovaj dokument uključuje detaljnu analizu turističkih resursa i atrakcija, identifikaciju prednosti, slabosti, prilika i prijetnji (SWOT analiza), kao i pregled aktualnih trendova i razvojnih projekata. Posebna pažnja posvećuje se usklađivanju potreba svih dionika, od lokalne zajednice i turističkih zajednica do poduzetnika i posjetitelja. Uspostavlja se portfelj turističkih proizvoda koji omogućava dugoročno tržišno pozicioniranje destinacije, uz naglasak na očuvanje prirodne i kulturne baštine te povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva.

Plan upravljanja destinacijom Bjelovarsko-bilogorske županije ima nekoliko ključnih ciljeva:

1. Održivi razvoj turizma – Osigurati očuvanje prirodnih i kulturnih resursa kroz održivo korištenje i promociju
2. Jačanje konkurentnosti destinacije – Stvaranje inovativne i globalno konkurentne turističke ponude, koja odgovara suvremenim trendovima
3. Povećanje kvalitete turističkog doživljaja – Razvoj turističkih proizvoda koji integriraju sve aspekte destinacijskog lanca vrijednosti, od infrastrukture do kvalitete usluge i odnosa prema posjetiteljima
4. Sudjelovanje i koordinacija dionika – Poticanje suradnje i dijaloga između javnog i privatnog sektora, uključujući lokalno stanovništvo, kako bi se osigurao zajednički rad na razvoju destinacije
5. Praćenje i evaluacija – Uspostavljanje sustava za kontinuirano praćenje turističkih aktivnosti i njihovog utjecaja na okoliš, gospodarstvo i zajednicu.

Proces izrade plana temelji se na participativnom pristupu, koji uključuje konzultacije i suradnju s različitim dionicima. To omogućava identificiranje razvojnih prioriteta, njihovu implementaciju kroz Akcijski plan te privlačenje potencijalnih investitora i partnera.

Bjelovarsko-bilogorska županija nalazi se na dodirnim područjima nekoliko tradicijskih regija – Slavonije, Podravine i Moslavine – i nudi bogatu raznolikost prirodnih i kulturnih atrakcija. Njezini blagi brežuljci, ruralni krajolici, poljoprivredna tradicija i eno-gastronomska ponuda čine je idealnom destinacijom za selektivne oblike turizma, poput zdravstvenog turizma, aktivnog turizma, cikloturizma, ruralnog turizma, ekoturizma i druge selektivne oblike turizma. Ipak, destinacija se suočava s izazovima koji uključuju nedovoljnu prepoznatljivost regije na turističkoj karti Hrvatske, fragmentiranu ponudu i nedovoljnu koordinaciju dionika. Upravo stoga, Plan upravljanja destinacijom ima za cilj osigurati okvir za učinkovito upravljanje turizmom, praćenje stanja razvoja turizma putem pokazatelja održivosti, te kroz projektne aktivnosti poboljšati suradnju između svih uključenih. Kroz integriran i participativan pristup, ovaj dokument omogućava regiji da iskoristi svoje potencijale, adresira izazove i osigura dugoročnu korist za lokalnu zajednicu, posjetitelje te prirodne i kulturne resurse.

1.2. Metodologija i proces izrade

Institut za turizam u izradi Plana razvoja turizma Bjelovarsko-bilogorske županije polazi od načela otvorenosti, multidisciplinarnosti i uključenosti razvojnih dionika. Metodološki, elementi Plana upravljanja određeni su smjernicama definiranim od strane Ministarstva turizam i sporta¹, pri čemu je u sadržajnom i metodološkom smislu prilagođena izrada Plana u skladu s realnim vremenskim okvirima. Ključne metodološke postavke osiguravaju strukturirani i participativni proces planiranja koji obuhvaća:

1. Fazni pristup izradi Plana

Plan se izrađuje u tri međusobno povezane faze koje pružaju odgovore na temeljna pitanja razvoja:

- Gdje smo danas?
- Kamo želimo ići?
- Kako doći do željenog cilja?

Na temelju ovih faza, Plan se dijeli u tri glavne tematske cjeline:

1. Analiza stanja i analiza resursa
2. Pokazatelji održivosti
3. Prioritetne razvojne strategije te Akcijski plan s mogućim izvorima financiranja.

Svaka faza podliježe verifikaciji Naručitelja prije početka rada na sljedećoj.

2. Metodološki postupak

Za izradu Plana koristi se standardni metodološki okvir za planske dokumente u turizmu, uključujući istraživačke, analitičke i interpretativne postupke.

¹Smjernice i upute za izradu plana upravljanja destinacijom;
https://mint.gov.hr/UserDocsImages/2024_dokumenti/240927_pravni_smjernice.pdf

a. Prikupljanje podataka iz sekundarnih izvora

Proces obuhvaća desk istraživanja temeljena na relevantnoj stručnoj literaturi, statističkim izvorima, prostorno-planskim dokumentima i internetskim portalima. Poseban naglasak stavlja se na:

- Analizu turističke resursno-atraksijske osnove
- Ocjenu postojećih turističkih performansi Županije
- Pregled trendova na domaćem i inozemnom turističkom tržištu.

b. Obilasci terena

Provedena su četiri obilaska Županije tijekom studenog i prosinca kako bi se:

- Upoznale ključne karakteristike prostora
- Identificirale razvojne prilike i ograničenja
- Procijenila turistička infrastruktura i suprastruktura.

c. Intervju s ključnim dionicima

Provedeni su individualni intervjui s desetak ključnih dionika (Grad Bjelovar, Grad Daruvar, KUC Mato Lovrak, Daruvarske toplice, TZ Čazma, TZ Bilogora-Bjelovar, Zavičajni muzej Daruvar, TZ Daruvar-Papuk, TZ Južna Bilogora, TZ Sjeverna Moslavina, općine Ivanjska, Rovišće, Kapela, Končanica, Veliki Grđevac, Veliko Trojstvo) turističkog razvoja kako bi se:

- prikupile informacije o izazovima i prilikama
- razjasnili prioritete i perspektive razvoja turizma u županiji.

d. Sudjelovanje i prezentacija metodološkog pristupa na županijskoj regionalnoj koordinaciji

e. Provedba primarnog istraživanja – anketa lokalne zajednice

Metodologija izrade Plana temeljena je na:

- suradnji s lokalnom zajednicom kroz aktivnu participaciju interesnih skupina
- uvažavanju različitih razvojnih potencijala, s ciljem njihova usklađivanja s općim ciljevima turističkog razvoja
- praktična orijentacija Plana.

Metodološki okvir osigurava provedbeni fokus, uključujući jasno definirane korake i pokazatelje uspješnosti koji omogućuju učinkovitu implementaciju. Ovaj pristup osigurava cjelovito sagledavanje razvoja turizma Bjelovarsko-bilogorske županije, uz aktivnu participaciju svih relevantnih dionika te postavlja temelje za dugoročno održiv i konkurentan turistički razvoj.

1.3. Struktura Plana upravljanja

Plan upravljanja destinacijom Bjelovarsko-bilogorske županije podijeljen je u devet ključnih poglavlja, od kojih svako obuhvaća specifične aspekte i aktivnosti povezane s razvojem, praćenjem i implementacijom održivog turizma u regiji. U nastavku je pregled strukture plana.

Uvodno poglavlje definira svrhu i ciljeve Plana upravljanja, pojašnjava metodologiju njegove izrade te daje prikaz njegove strukture. Sljedeće poglavlje posvećeno je analizi trenutnog stanja i pruža detaljan pregled turističkog sektora kroz analizu unutarnjeg i vanjskog okruženja destinacije. U njemu se razmatraju geografske, demografske i infrastrukturne karakteristike, institucionalni okvir razvoja

turizma te ključni dionici. Također, analiziraju se performanse turističkog sektora s naglaskom na posjećenost, sezonalnost i tržišta, kao i postojeći projekti u funkciji razvoja turizma. Uz to, obrađuju se razina digitalizacije i dostupnost usluga te analiza komunikacijskih aktivnosti.

Treće poglavlje posvećeno je resursnoj osnovi destinacije i analizira turističke atrakcije, uključujući prirodnu i antropogenu baštinu, manifestacije i infrastrukturu, uz procjenu atrakcijske vrijednosti. Nakon toga slijedi poglavlje koje razmatra potencijale za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda s ciljem povećanja konkurentnosti destinacije. U petom poglavlju definira se sustav praćenja održivosti turizma putem obaveznih i specifičnih pokazatelja koji omogućuju ocjenu ekološke, ekonomske i društvene održivosti.

Šesto poglavlje usmjereno je na određivanje razvojnog smjera destinacije te sadržava SWOT analizu, definiciju vizije, ciljeva i strateških prioriteta razvoja turizma, uz konkretne mjere i aktivnosti koje će se provoditi. Nakon toga slijedi poglavlje sa smjericama i preporukama za dionike razvoja, koje su usmjerene prema lokalnim vlastima, turističkim zajednicama i privatnom sektoru.

U osmom poglavlju razrađeni su prioritetni projekti koji su podijeljeni prema strateškim ciljevima razvoja destinacije. Posljednje poglavlje posvećeno je mjerenju napretka i izvještavanju o provedbi, definirajući sustav praćenja provedbe Plana upravljanja te način izvještavanja i evaluacije uspješnosti predviđenih mjera i aktivnosti. Ova struktura omogućuje jasno definiranje razvojnih prioriteta destinacije i osigurava operativni okvir za provedbu i praćenje napretka u turizmu Bjelovarsko-bilogorske županije.

2. ANALIZA STANJA

2.1. Analiza internog okruženja destinacije

Područje obuhvata ovog Plana upravljanja je cjelovita Bjelovarsko-bilogorska županija kojom upravlja, kao destinacijom, regionalna turistička zajednica. Županija je u smislu upravljanja turizmom podijeljena na šest turističkih zajednica (Slika 2.1.), od kojih je pet turističkih zajednica područja (objedinjavaju dva ili više JLS-a) i jedna Grada.

Slika. 2.1. Podjela Županije na lokalne turističke zajednice

Izvor: autori

2.1.1. Opća geografska obilježja, klima i administrativna podjela

Bjelovarsko-bilogorska županija (BBŽ) nalazi se u istočnom dijelu središnje Hrvatske i graniči s Koprivničko-križevačkom županijom na sjeveru, Virovitičko-podravskom na sjeveroistoku, Sisačko-moslavačkom na jugoistoku, Požeško-slavonskom na jugozapadu te Zagrebačkom županijom na zapadu. Prostire se na 2.652 km², što čini 3,03% površine Hrvatske, obuhvaćajući Bilogoru, dijelove Papuka, Ravne gore, Moslavačke gore te pleistocenske ravnjake i doline rijeka Česme i Ilove. Županija nema državnu granicu, ali se nalazi u blizini susjednih zemalja te na ključnom prometnom čvorištu europskih i regionalnih prometnih pravaca, iako kroz nju ne prolazi autocesta ili brza cesta.

U Županiji živi ukupno 102.295 stanovnika, odnosno 2,6% stanovništva Hrvatske, dok je Bjelovar administrativno središte s 35,62% županijske populacije. Prema površini, Županija zauzima jedanaesto, a prema broju stanovnika šesnaesto mjesto među 21 hrvatskom županijom. Gustoća naseljenosti je 38,57 st./km².

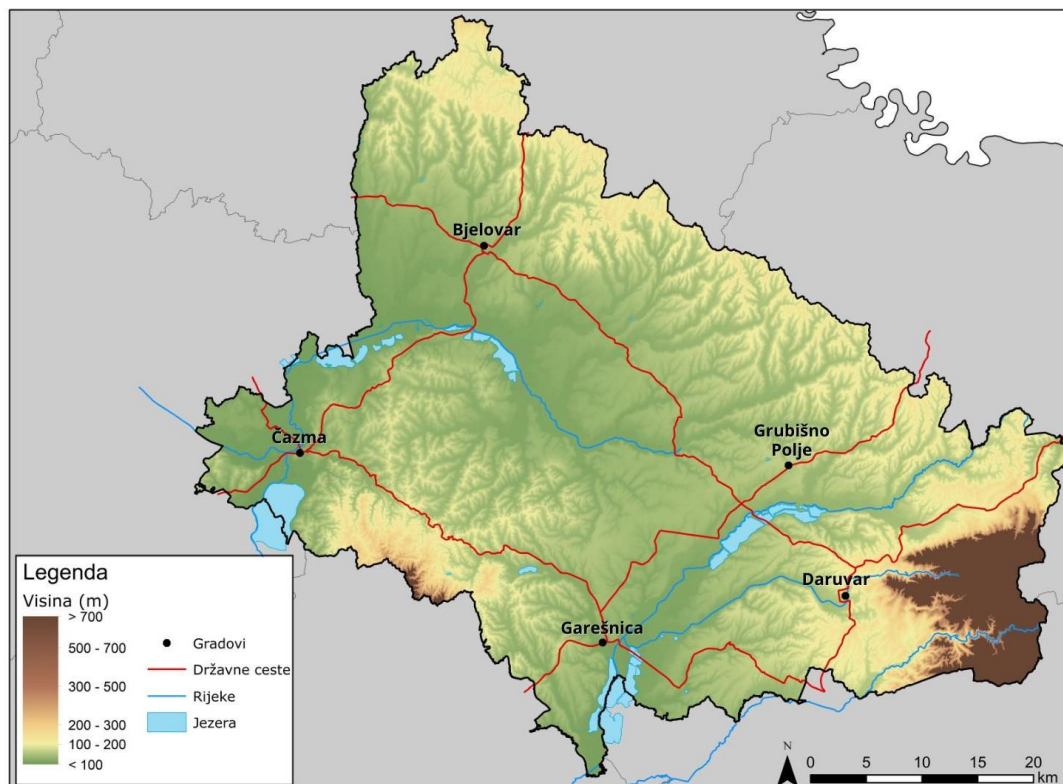
Područje Bjelovarsko-bilogorske županije može se podijeliti na sljedeća reljefna područja:

- Planinsko područje (dijelovi Papuka i Moslavačke gore)
- Bilogora s terciarnim pribrežjem (podnožja i obronci Papuka i Moslavačke gore)
- Pleistocenski ravnjak (područje između Bilogore, Moslavačke gore i Papuka)
- Riječne i potočne doline i porječja (doline Česme, Ilove i ostalih manjih vodotoka).

Niži masivi Bilogore, koji se protežu od sjeverozapada prema jugoistoku, predstavljaju geološki mlađi element s površinskim naslagama iz paleogena. Nizinski dijelovi uz rijeke Česmu i Ilovu su najmlađi dijelovi ovog reljefa, dok su južni i istočni masivi Moslavačke gore, Ravne gore i Papuka najstariji. Geološki sastav i reljef Bjelovarsko-bilogorske županije općenito pogoduju društveno-ekonomskoj valorizaciji regije i ne predstavljaju ograničavajući faktor za razvoj. Povoljan reljef omogućuje gospodarsko korištenje, razvoj infrastrukture i urbanizaciju.

Područje se odlikuje raznolikom prirodnom vegetacijom, sa šumama u višim predjelima te oranicama, livadama i pašnjacima u nižim dijelovima, koji su prikladni za poljoprivredu i stočarstvo. Regija obiluje vodama stajaćicama, posebice ribnjacima koji se prostiru na ukupnoj površini od 3.181 ha, što ovu županiju, u usporedbi s ostalim županijama, izdvaja kao najbogatiju ovim gospodarskim resursom u Hrvatskoj. Ribnjaci su vrlo pogodni za ribolov i rekreativne aktivnosti. Na području Bjelovarsko-bilogorske županije djelomično se prostiru dva riječna sliva koji su prirodno povezani s područjima susjednih županija. Sliv rijeka Česme i Glogovnice povezan je s dijelovima Zagrebačke i Koprivničko-križevačke županije te obuhvaća područja gradova Bjelovar i Čazma, dio grada Grubišnog Polja te 14 drugih općina, dok se sliv rijeka Ilove i Pakre širi prema Sisačko-moslavačkoj županiji i obuhvaća gradove Daruvar i Garešnicu, dio Grubišnog Polja te još šest općina.

Slika 2.2. Reljefna karta Bjelovarsko-Bilogorske županije

Izvor: autori

Osim prirodnih ljepota, BBŽ ima bogata prirodna bogatstva, uključujući naftu, plin, kvarcni pijesak, glinu, termalne vode te prostrana poljoprivredna zemljišta i šume. Pritom, geotermalne vode nude poseban potencijal za razvoj zdravstvenog i wellness turizma, što bi ovu Županiju moglo učiniti jedinstvenom destinacijom u središnjoj Hrvatskoj.

Prema Köppenovoj klasifikaciji Bjelovarsko-bilogorska županija ima umjereno toplu vlažnu klimu s toplim ljetom (oznaka klime prema klasifikaciji – Cfb.) Županija ima prosječnu godišnju temperaturu od oko 12°C, s ugodnim ljetnim temperaturama između 21 i 22°C, što je prednost u usporedbi s drugim kontinentalnim destinacijama Hrvatske. Zimi su prosječne temperature između 2 i 4°C, što predstavlja potencijalni izazov za osmišljavanje turističkih proizvoda koji bi mogli privući posjetitelje u hladnijim mjesecima.

Slika 2.3. Administrativna podjela Bjelovarsko-bilogorske županije

Izvor: autori

Administrativno središte Županije je Bjelovar, a ostali gradovi su: Daruvar, Čazma, Garešnica i Grubišno Polje. Županija broji ukupno 18 općina: Berek, Dežanovac, Đulovac, Hercegovac, Ivanska, Kapela, Končanica, Nova Rača, Rovišće, Severin, Sirač, Šandrovac, Štefanje, Velika Pisanica, Velika Trnovitica, Veliki Grđevac, Veliko Trojstvo i Zrinski Topolovac. Postoji značajna nejednačenost u raspodjeli stanovništva, pri čemu u pet gradova živi približno dvije trećine stanovništva (67.600) Županije, koja broji ukupno 102.295 stanovnika.

Padaline su ravnomjerno raspoređene tijekom cijele godine, s prosječnom godišnjom količinom između 863 i 976 mm te mjesečnim prosjekom od 68 mm. Dva izražena maksimuma padalina javljaju se u rano

ljetu i kasnu jesen. Tlo je godišnje u prosjeku pokriveno 44 dana snježnim pokrivačem većim od jednog centimetra. Županiju karakteriziraju vjetrovi sjevernog i južnog kvadranta s karakterističnim sjeveroistočnim vjetrom zimi, koji donosi hladno i vedro vrijeme. Relativna godišnja vlaga zraka iznosi oko 74%, s visokim vrijednostima u kasnu jesen i zimu, također pridonosi specifičnoj klimi s većom prisutnošću oblaka i magle u hladnijim mjesecima.

Ove klimatske karakteristike, uz stabilne temperature i padaline, omogućuju razvoj poljoprivrede i stočarstva te otvaraju mogućnosti za turizam, uključujući zdravstveni i wellness turizam zahvaljujući termalnim vodama. Zato je važno osmisliti sadržaje koji bi odgovarali ovoj klimi, posebno za zimske mjesece, te koristiti povoljne klimatske uvjete u toplijim sezonama kako bi se Županija profilirala kao atraktivna destinacija tijekom cijele godine.

2.1.2. Demografska obilježja, radna snaga i ljudski potencijal

Prema popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2021. godine (dalje Popis 2021.), Bjelovarsko-bilogorska županija imala je ukupno 101.879 stanovnika (s referentnim trenutkom 31. kolovoza 2021.).

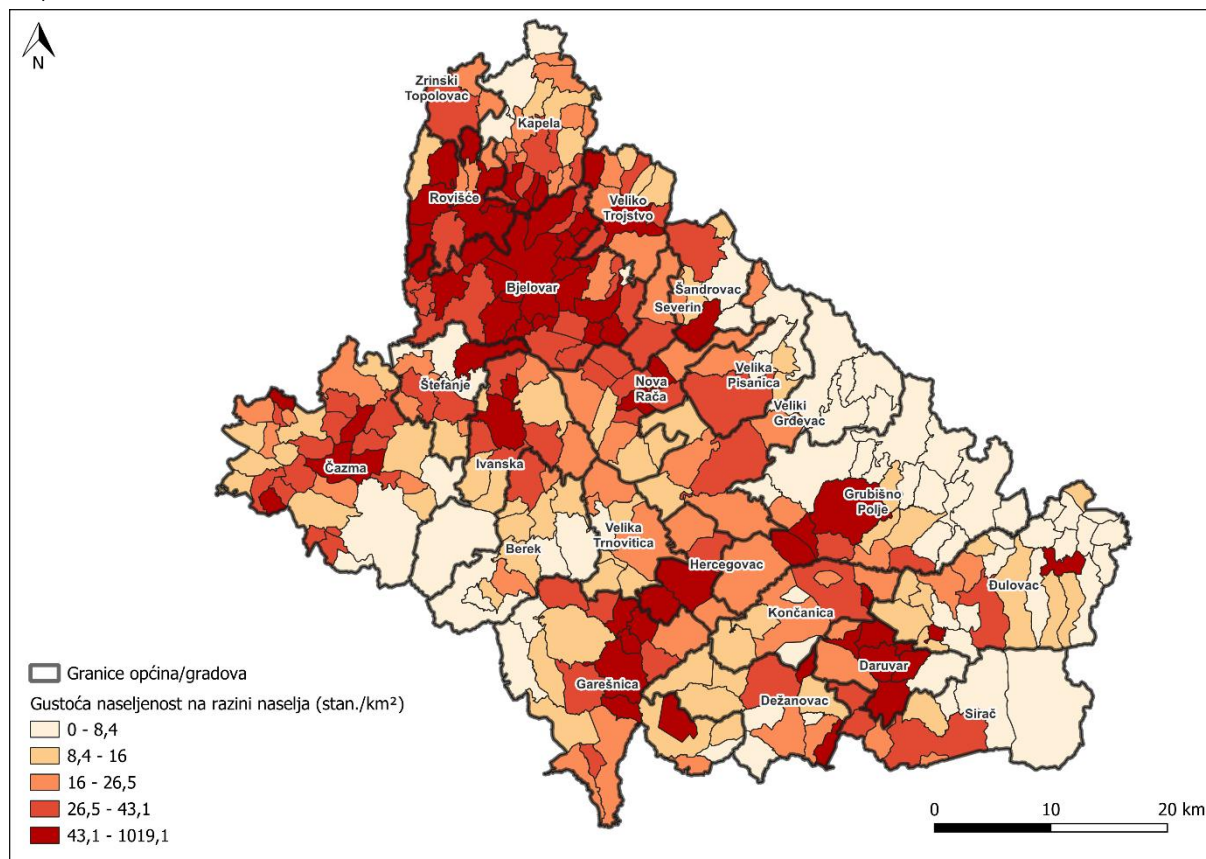
Tablica 2.1. Broj stanovnika u gradovima i općinama prema Popisu 2021. i procjeni na kraju godine 2023.

STATUS	IME	2021.	2023.
Grad	Bjelovar	36.316	35.758
Grad	Čazma	6.930	6.783
Grad	Daruvar	10.105	9.788
Grad	Garešnica	8.624	8.379
Grad	Grubišno Polje	5.367	5.145
Općina	Berek	1.106	1.033
Općina	Dežanovac	1.978	1.922
Općina	Đulovac	2.772	2.724
Općina	Hercegovac	1.910	1.864
Općina	Ivanska	2.256	2.136
Općina	Kapela	2.367	2.257
Općina	Končanica	1.805	1.721
Općina	Nova Rača	2.756	2.600
Općina	Rovišće	4.144	3.991
Općina	Severin	702	679
Općina	Sirač	1.796	1.763
Općina	Šandrovac	1.411	1.374
Općina	Štefanje	1.688	1.672
Općina	Velika Pisanica	1.313	1.215
Općina	Velika Trnovitica	1.091	1.030
Općina	Veliki Grđevac	2.316	2.172
Općina	Veliko Trojstvo	2.379	2.301
Općina	Zrinski Topolovac	747	687

Izvor: Popis 2021. i Procjena stanovništva krajem godine 2023.

Podatak za procjenu ukupnog stanovništva krajem godine 2021. je malo manji od službenog podatka Popisa 2021. te je uz njega u prikazanom nizu od 2019. do 2023. vidljiv nepovoljan trend smanjenja populacije Bjelovarsko-bilogorske županije. Procjene navode da je ukupan broj stanovnika pao ispod vrijednosti 100.000 – broja koji je posljednji put zabilježen prije 1880. godine (Broj stanovnika po županijama, PC-Axis baze, DZS).

Slika 2.4. Karta gustoće naseljenosti Bjelovarsko-bilogorske županije na razini naselja prema podacima Popisa 2021.

Izvor: autori prema podacima s Geostat, DZS, 2024.

Procjena za 2023. (Tablica 2.2.) ukazuje na to da je današnji broj stanovnika pao na svega 58 % od maksimuma Županije koji je zabilježen popisom stanovništva 1953. godine (170.651). Prema procjeni iz 2023. godine, u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji živi 2,56% stanovništva Republike Hrvatske iako čini 4,7% njezinog teritorija. Gustoća naseljenosti prema navedenim podacima za Županiju iznosi 37,5 st./km², a to je značajno manje od državne prosječne vrijednosti (68,2 st./km²).

Tablica 2.2. Procjene ukupnog broja stanovnika krajem godine (2023.)

	2019. ¹⁾	2020. ¹⁾	2021. ²⁾	2022. ²⁾	2023. ²⁾
Republika Hrvatska	3.933.511	3.893.026	3.862.305	3.850.894	3.861.967
Bjelovarsko-bilogorska županija	104.538	102.951	101.208	99.813	98.994

¹⁾ Procjene broja stanovnika sredinom 2019. i 2020. revidirane su na temelju podataka Popisa 2011. i Popisa 2021.

²⁾ Procjene broja stanovnika sredinom 2021., 2022. i 2023. izračunane su na temelju podataka Popisa 2021.

Na pad broja stanovnika nepovoljno su utjecali kontinuirani negativni prirodni prirast (veći broj umrlih od rođenih) i negativan saldo ukupne migracije (više odseljenih od doseljenih stanovnika). Iako vrijednosti prirodnog prirasta ne ukazuju na skorije povoljnije trendove, realno je očekivanje da bi u skorijem razdoblju doseljavanje u Bjelovarsko-bilogorsku županiju moglo nadmašiti iseljavanje iz Županije. Migracije stanovništva su tijekom 21. stoljeća u većoj mjeri bile u/iz drugih županija RH uz izuzetak 2017. godine, kada je malo veći broj odselio u inozemstvo. Od 2013. bilježi se kontinuiran porast broja doseljenih iz inozemstva (uz manju iznimku 2021.).

Tablica 2.3. Saldo ukupne migracije (stanovnika)

2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
-715	-747	-1.115	-1.308	-1.234	-988	-1.026	-505	-739	-669	-232

Izvor: Procjena stanovništva krajem godine 2023.

Prema dobnim skupinama, mlado stanovništvo (0-14) čini 14,3% stanovništva Županije, osobe u dobi od 15 do 64 godina čine 61,4%, a starije stanovništvo (65 i više) 24,4%. Takvi podaci pokazuju da Bjelovarsko-bilogorsku županiju karakterizira proces (izrazito dubokog) starenja stanovništva poput onoga koji se zbiva u brojnim područjima Hrvatske i EU. Isto tako, procjene stanovništva i recentniji popisni podaci pokazuju da je u prve dvije skupine, prema spolu, veći udio muškaraca, dok je u starijem stanovništvu veći udio žena (oko 58% osoba sa 65 i više godina).

Stanovništvo Bjelovarsko-bilogorske županije je prema podacima iz Popisa 2021. prema narodnosti donekle heterogenije od Republike Hrvatske u cijelosti. Uz većinske Hrvate (86,88%), značajnije su prisutne dvije manjine: Česi (4,91%) i Srbi (4,87%), a ističu se i manje zajednice Mađara (0,62%), Albanaca (0,46%), Roma (0,37%) i Nijemaca (0,10%). S druge strane, hrvatsko državljanstvo je prema Popisu 2021. imalo 99,71% stanovnika Županije, što je nešto veća vrijednost od RH (99,24%).

Ljudski potencijali u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji mogu se dodatno opisati odrednicama demografskog potencijala stanovništva: udjelom mlađeg zrelog stanovništva u ukupnoj populaciji, stupnjem obrazovanosti stanovništva, udjelom fertilnog ženskog stanovništva te podacima o starenju stanovništva.

Prema podacima Popisa 2021., udio mlađeg zrelog stanovništva, odnosno osoba u dobi od 20 do 39 godina starosti od kojih se vjerojatno očekuje najviše aktivnosti u gospodarskom smislu, u ukupnom stanovništvu Županije iznosio je 22,22%. Na razini RH, ta je vrijednost iznosila 18,01%.

Uz upravo navedeno, ljudski resursi mogu se promatrati kroz podatak o udjelu stanovništva s visokim obrazovanjem (stručni i sveučilišni studiji te doktorati znanosti) u populaciji dobi 25 i više godina. Za 2021. godinu taj je udio u Županiji iznosio 15,57%. Isti podatak na razini države iznosi 26,07%. Podaci su slični ako se uzme u obzir veći kontingent stanovništva (staro 15 i više godina): 14,5% za Županiju i 24,1% za Republiku Hrvatsku².

² Izvor: <https://dzs.gov.hr/vijesti/kontinuiran-rast-udjela-visokoobrazovanog-stanovnistva/1594>.

Udio fertilnog kontingenta (15-49) u ukupnom ženskom stanovništvu 2021. u Županiji iznosio je 37,4%, dok je na razini države bio 39,9%. Procjene za kraj 2023. godine iznosile su istim redoslijedom: 37% i 39,8%.

Naposlijetku, sljedeći podaci mogu dodatno opisati starost i starenje stanovništva. Prosječna starost u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji prema Popisu 2021. bila je 44,7 godina, dok je u RH bila 44,3 godina. Indeksi starenja (60+) iznosili su 161,8 i 156,2, a koeficijent starosti (60+) 31,4% i 29,9%.

Recentni podaci (2023./2022.) o radnoj snazi u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji pokazuju da se prosječan broj aktivnog stanovništva povećao (1,2%), broj nezaposlenih smanjio (-4,7%), a broj osiguranika mirovinskog osiguranja povećao (1,9%) (Tablica 2.4.). Među zaposlenima, povećanje je zabilježeno kod pravnih osoba (2,6) i obrtnika (4,8), a pad kod fizičkih osoba (-1,5), poljoprivrednika (-3,9) te samostalnih profesionalnih djelatnosti (-6,0).

Tablica 2.4. Aktivno stanovništvo u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji prema administrativnim izvorima (godišnji prosjek 2022. i 2023. godine)

	2022.	2023.	Indeks 2023./2022.
Aktivno stanovništvo	35.221	35.660	1,2
Zaposleni (osiguranici mirovinskog osiguranja)*	31.788	32.390	1,9
Nezaposleni	3.433	3.270	-4,7
Stopa registrirane nezaposlenosti	9,7	9,2	-

Izvor: HZMO i HZZ, izračun i obrada HZZ PU Bjelovar (HZZ PU Bjelovar - Godišnjak 2023) * Broj zaposlenih umanjen je za broj osiguranika po osnovi produženog osiguranja.

Za potrebe ove analize stanja, izdvojene su djelatnosti Nacionalne klasifikacije djelatnosti (2007.) koje unutar sebe sadrže zanimanja povezana s turizmom (Tablica 2.5.). Uz područje I – Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane koja ima jasnu poveznicu s turizmom, valja navesti razloge navođenja i ostalih područja. Primjerice, područje H između ostalog uključuje djelatnosti kopnenog prijevoza putnika, područje N djelatnosti iznajmljivanja motornih vozila kao i putničke agencije, a područje R rad muzeja, povijesnih mjesta, prirodnih rezervata... (NKD 2007.).

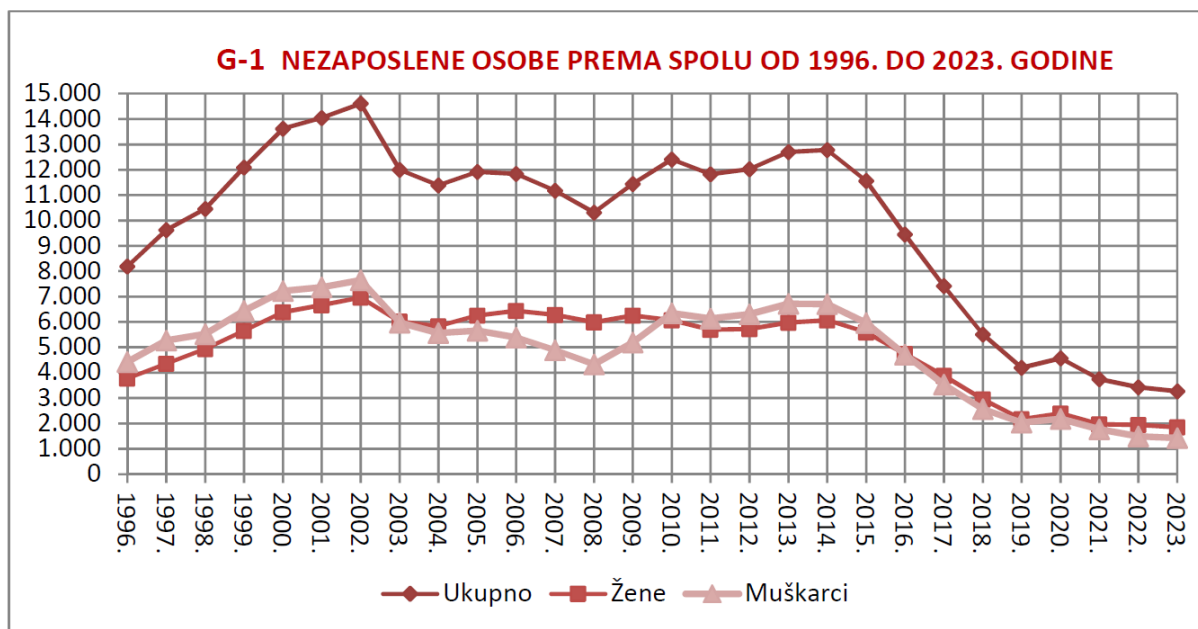
Tablica 2.5. Zaposlene osobe prema djelatnostima NKD-a (godišnji prosjek 2022. i 2023. godine)

	2022.		2023.		
Djelatnost NKD-a 2007.	Broj	%	Broj	%	Indeks 2023./2022.
H. Prijevoz i skladištenje	1.515	4,8	1.632	5,0	107,7
I. Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1.845	5,8	1.889	5,8	102,4
N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	566	1,8	570	1,8	100,7
R. Umjetnost, zabava i rekreacija	297	0,9	327	1,0	110,1
UKUPNO ZAPOSLENI U IZDVOJENIM DJELATNOSTIMA NKD-a 2007.	4.223	13,3	4.418	13,6	104,6

Izvor: HZMO, izračun i obrada HZZ PU Bjelovar (Godišnjak 2023)

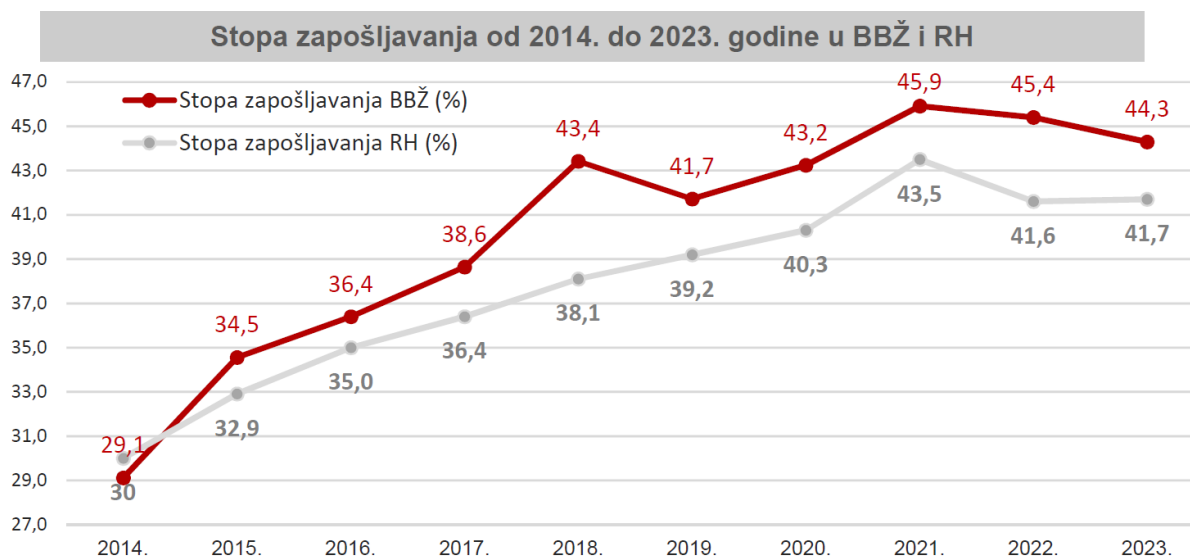
Iako je ranije navedena stopa registrirane nezaposlenosti za 2023. u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji iznosila 9,2%, dok je za Hrvatsku iznosila 6,2%, podaci o broju nezaposlenih izgledaju ohrabrujuće za Županiju ako se sagledaju kroz duži vremenski periodu (Slika 2.5.) ili usporede stope zapošljavanja BBŽ i RH.

Slika 2.5. Nezaposlene osobe prema spolu 1996. - 2023.

Izvor: Mjesečni statistički bilten – Listopad 2024. – HZZ PU Bjelovar

Slika 2.6. Stopa zapošljavanja 2014. - 2023. u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji i Republici Hrvatskoj

Izvor: Godišnjak 2023. – HZZ PU Bjelovar

Nadovezujući se na prethodno poglavlje (ljudski potencijali), stope zapošljavanja u 2023. bile su najviše u kontingentu stanovništva s visokim obrazovanjem, dok su se smanjivale s padom razine obrazovanja.

2.1.3. Prometna dostupnost i opremljenost

Cestovni promet

Ako se izuzmu planirane prometnice te prometnice u izgradnji, odnosno ako se sagleda samo trenutno stanje (postojeće) cestovne mreže Bjelovarsko-bilogorske županije, unutar njezinog područja nema autocesta, već samo državnih, županijskih i lokalnih. Bez obzira na specifičan prometni položaj i smještaj Županije (jedna od tri koje nemaju međunarodnu granicu) i njezinu mrežu cestovnih prometnica, vremenska udaljenost njezinih najvećih naselja od Zagreba kao središta države nije velika – od Bjelovara sat i 20 minuta, od Daruvara oko dva sata i od Čazme oko sat vremena vožnje automobilom (HAK interaktivna karta, 20.12.2024.).

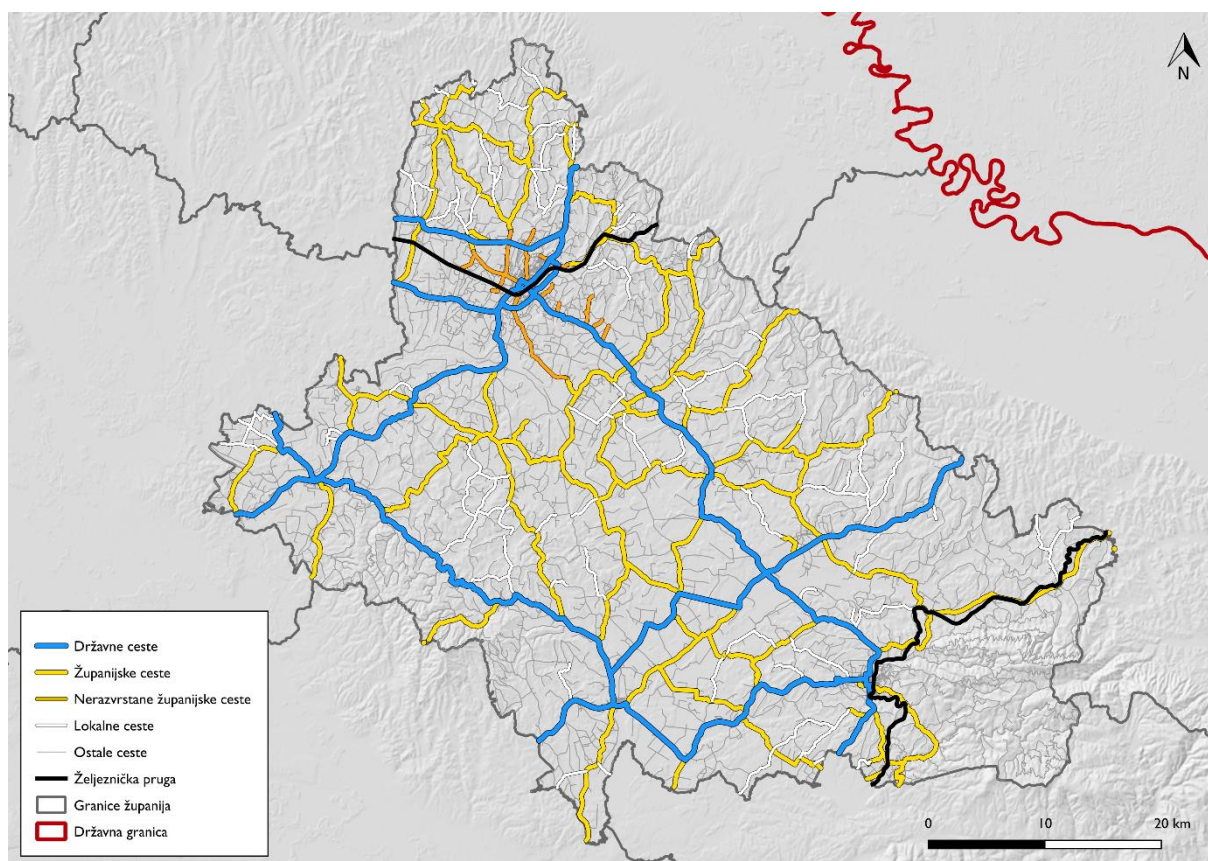
Tablica 2.6. Cestovna dostupnost Bjelovara, Daruvara i Čazme drugim gradovima i zračnoj luci

Procijenjeno vrijeme putovanja automobilom	Bjelovar	Daruvar	Čazma
Osijek	3:11	2:27	2:41
Varaždin	1:27	2:22	1:11
Slavonski Brod	2:20	1:34	1:47
Zračna luka Franjo Tuđman	1:08	1:44	0:45
Budimpešta	3:56	4:17	3:44
Ljubljana	2:46	3:23	2:23
Sarajevo	5:27	4:38	4:55

Izvor: HAK (map.hak.hr, 23.12.2024.)

Prema kartografskim podacima dostupnim u Prostornom planu BBŽ, od ukupno izdvojenih 1100 km postojećih cestovnih prometnica oko 5,8% su državne ceste, 10,5% županijske, 0,8% nerazvrstane županijske te oko 6,2% lokalne ceste. Doduše, ti udjeli su nešto manji ako se uzmu sve prometnice koje omogućuju prometovanje motornim vozilom te su dostupne kroz Openstreetmap. Budući da je unutar baze izmjereno ukupno oko 4710 km prometnica, udjeli u skladu s prethodno upotrijebljenim redoslijedom iznose: 24,7%, 45,1%, 3,4% i 26,7%.

Slika 2.7. Prometni sustav Bjelovarsko-bilogorske županije

Izvor: autori

Željeznički promet

Željezničke pruge prolaze Županijom samo kroz njezin krajnji sjeverni i jugoistočni dio, ali povezuju njezine najveće gradove Bjelovar i Daruvar s ostatkom Hrvatske. Riječ je o dionici pruge L203 Križevci-Bjelovar-Kloštar u duljini od 26,6 km (od ukupno 62) te dionici pruge L204 Banova Jaruga-Daruvar-Pčelić u duljini od 45,7 km (96). Obje su pruge za lokalni željeznički promet, ali su povezane s prugama za međunarodni promet M201 (dio Paneuropskog koridora V) i M103 (dio Paneuropskog koridora X) te prugom za regionalni promet R202 (Varaždin-Dalj ili *Podravska magistrala*). Za putovanje od Bjelovara do Glavnog kolodvora u Zagrebu potrebno je izdvojiti oko 1:30 sat, dok je za putovanje od Daruvara do Zagreba potrebno oko 4 sata.

2.1.4. Infrastrukturna opremljenost

Važan preduvjet za planiranje održivog razvoja, a time i turizma kao sektora koji je povezan sa sportom, kulturom, poljoprivredom, zdravstvom i dr., je kvalitetna infrastrukturna opremljenost. Ona utječe na kvalitetu života i rada lokalnog stanovništva, turista i posjetitelja. Iako se infrastrukturna opremljenost često naziva i tehničkom infrastrukturom, njome se upravlja na različitim razinama, od državne, preko županijske do lokalne.

Preduvjet kvalitetne te usklađene infrastrukturne opremljenosti su dugogodišnje i kvalitetno planiranje koja se bazira na značajnim financijskim ulaganjima (jedinice lokalne i regionalne samouprave, država te

EU fondovi). Kvalitetna infrastruktura često je slabo vidljiva odnosno prepoznata, a snažno utječe na održivost, razvoj i klimatske promjene. Uz prometnu povezanost i dostupnost, sustav tehničke infrastrukture (vodoopskrbe, odvodnje otpadnih i oborinskih voda, elektroopskrbe, gospodarenje otpadom te wifi povezanost i različiti produktovodi) čine tzv. nevidljivu okosnicu razvoja turizma.

Vodoopskrba u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji vrši se iz više vodocrpilišta/ izvorišta. Tako polazišta za uspješan vodoopskrbni sustav čine: izvorište "Delovi" s vodospremnikom "Kupinovac" te izvorište "Đurđevac" - vodosprema "Banov Stol". Oni čine temeljne objekte dovoda vode za sjeverno područje Županije. U vodoopskrbi je važan transportno opskrbeni magistralni cjevovod "Bjelovar - Veliki Grđevac - Veliki Zdenci - Končanica - Daruvar", uključujući dovod vode od Pakre do Daruvara, zatim cjevovod "Čazma - Štefanje - Bjelovar", uključujući i dovod vode iz crpilišta "Vrtlinska", s mogućnošću povezivanja na vodovodne sustave susjednih županija, zatim cjevovod "Virovitica - Grubišno Polje - Veliki Zdenci - Garešnica", s mogućnošću povezivanja na vodoopskrbni sustav Sisačko-moslavačke županije te cjevovod "Daruvar - Dežanovac - Pakračka Poljana", s mogućnošću povezivanja na vodoopskrbni sustav Požeško-slavonske županije. U cilju održivog razvoja turizma daljnjim razvojem magistralnog sustava vodoopskrbe, na osnovni postojećeg sustava Bjelovar - Rovišće i postojećeg sustava Paljevine - Berek sa odvojkom do Stare Ploščica, vežu se planirani vodospremnik Rudnik - Zrinski Topolovac, zatim Patkovac - Garešnica, Pavlovac - Hercegovac, Dapci - G. Dragičevci sa spojem na vodoopskrbni sustav Zagrebačke županije, Čazma – Ivanska, Lipovčani - Mostari - (Dubrava).

Glavno vodocrpilište za grad Bjelovar nalazi se u Koprivničko-križevačkoj županiji (1 km sjeverno od naselja Novigrad Podravski, oko 0,5 km južno od naselja Delovi i 0,3 km zapadno od prometnice Novigrad Podravski – Hlebine). Vodocrpilište Delovi za sada u potpunosti zadovoljavaju potrebe za vodoopskrbu grada Bjelovara i okolnih naselja. Zbog dugogodišnjeg korištenja u planu je rekonstrukcija pojedinih vodoopskrbnih cjevovoda i to za aglomeracije Bjelovar, Gudovac i Rovišće.

Osim vodoopskrbe Bjelovarsko-bilogorska županija vodi brigu o sustavnom unaprjeđenju odvodnje otpadnih voda na području općine i gradova kroz izgradnju kanalizacijskog sustava te izgradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Počeci odvodnje otpadnih voda u gradu Bjelovaru datiraju još od osnutka grada sredinom 18. stoljeća kada su građeni otvoreni i zidani kanali za odvodnju otpadnih voda iz centra grada u okolne vodotoke. Na samom području Grada Bjelovara izgrađeno je oko 119,7 km kanalizacijske mreže na koju je priključeno oko 8.974 kućanstava i 1.181 gospodarski subjekt. Ukupno je na kanalizacijsku mrežu priključeno 66% korisnika, a 2025. planira se priključiti 72% korisnika od ukupnog broja stanovnika, što predstavlja značajna ulaganja u izgradnju kanalizacijske mreže.

Za unaprjeđenje kvalitete okoliša na području BBŽ važna je izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na koji se vežu sustavi odvodnje otpadnih voda. Sukladno PPBBŽ sustav odvodnje otpadnih voda veže se na postojeći pročištač i glavni odvodni kanali aglomeracije Garešnica – Hercegovac, dok je planiran glavni odvodni kanal aglomeracije Garešnica – Hercegovac.

Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda grada Bjelovara nalazi se oko dva kilometra od grada Bjelovara, uz naselje Veliko Korenovo, između prometnice Bjelovar-Čazma i potoka Bjelovarska koji je ujedno i recipijent. Uređaj radi kao dvostupanjski biološki uređaj. Također je provedena procjena utjecaja na okoliš za izgradnju javnog sustava odvodnje otpadnih voda za naselje Đulovac te uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV-a).

Građevine za **gospodarenje otpada** na području BBŽ važan su čimbenik za planiranje održivog razvoja turizma te se kroz planove komunalnog poduzeća i prostorne planove vodi konstantna briga o postojećim i planiranim zgradama i prostorima za gospodarenje otpadom. Postojeća odlagališta otpada nalaze se na području „Doline“ kod Bjelovara, „Bukovina“ kod Čazme (za prenamjenu), „Cerik“ kod Daruvara, „Johovača“ kod Velike Trnovitice (Garešnica) i „Prdavac“ kod Grubišnog Polja. U sustavu gospodarenja otpadom vodi se velika pažnja o pretovarnim stanicama kao i reciklažnim dvorištima (na lokacijama postojećih odlagališta). Planirana su proširenja ili novi prostori za gospodarenje otpadom i to: „Doline“ kod Bjelovara, „Bukovina“ kod Čazme, „Cerik“ kod Daruvara, „Johovača“ kod Velike Trnovitice (Garešnica) te „Prdavac“ kod Grubišnog Polja. Vodi se briga o građevinama za obradu i skladištenje opasnog otpada: postojeće u Bjelovaru, u Grubišnom Polju te u Lasovcu, dok su planirane na lokaciji „Doline“. Sukladno regulativi, na području Županije nalaze se ili planiraju kazete za zbrinjavanje otpada koje sadrže azbest, zatim sabirališta nusproizvoda životinjskog porijekla, ali i kompostane.

Ukupne količine otpada odloženog na službena odlagališta Bjelovarsko-bilogorske županije u 2023. godini, prikazane su u Tablici 2.7., što ukazuje na posebnu brigu o gospodarenju otpadom.

Tablica 2.7. Ukupne količine otpada odloženog na odlagališta otpada, 2023. godina

Naziv odlagališta / Operater odlagališta	Ukupno odloženo (komunalni i proizvodni otpad) (t)	Komunalni otpad (podgrupa 15 01 i grupa 20) (t)	Miješani komunalni otpad (20 03 01) (t)	Ostali KBO (t)
Doline Komunalac d.o.o. Bjelovar	11.450,45	10.862,10	8.945,73	588,35
Cerik Darkom d.o.o. Daruvar	2.169,65	2.159,57	2.041,60	10,08
Johovača Komunalac d.o.o. Garešnica	27.144,90	9.672,83	9.541,75	17.472,07
Prdavac Komunalac d.o.o. Grubišno Polje	828,67	706,83	703,86	121,84
UKUPNO ODLOŽENO	41.593,67	23.401,33	21.232,94	18.192,34

Izvor: Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu prirode, Odsjek za zaštitu okoliša (2024): Izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom na području Bjelovarsko-bilogorske županije i objedinjena izvješća jedinica lokalne samouprave za 2023. godinu

Odlaganje neopasnog otpada za grad Bjelovar odvija se na lokaciji „Doline“ koja se nalazi oko 5 km jugoistočno od centra grada Bjelovara, između naselja Ždralovi i Stari Pavljani. Ovo odlagalište aktivno je od 1998. i zauzima površinu oko 10,00 ha. Maksimalni raspoloživi volumen je oko 570.000 m³ otpada dok je maksimalna visina oko 10 m. Na lokaciji odlagališta „Doline“ planovima je predviđena izgradnja **Županijskog centra za gospodarenje otpadom**.

Sve JLS na području Bjelovarsko-bilogorske županije donijele su Planove gospodarenja otpadom, a svojim građanima osigurali su javnu uslugu sakupljanja komunalnog otpada te su osigurale odvojeno sakupljanje otpadnog papira i kartona, metala, stakla, plastike i tekstila kao i krupnog (glomaznog) komunalnog otpada, ali i problematičnog otpada na način da su osigurale podjelu spremnika za miješani komunalni otpad i spremnika (vreća) za odvojeno sakupljanje reciklabilnog komunalnog otpada na 'kućnom pragu' odnosno na obračunskom mjestu korisnika usluge. JLS postavile su odgovarajući broj i vrste spremnika za odvojeno sakupljanje otpadnog papira i kartona, metala, stakla, plastike i tekstila na javnoj površini tzv. 'zelenih otoka'. Također je planirano funkcioniranje jednog ili više reciklažnih dvorišta, odnosno mobilnih jedinica na cijelom području. Prosječna stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada u 2023. godini iznosila je 21,72%. Ukupna količina odvojeno sakupljenog biootpada koji je sastavni dio komunalnog otpada u BBŽ u 2023. godini iznosila je 465,52 t. U 2023. godini 84,65% komunalnog otpada sakupljenog na području BBŽ upućeno je na odlaganje, dok je 14,20% ponovno uporabljeno. Ostatak od 1,15% ukupno nastalog otpada odnosi se na otpad upućen na ostale postupke oporabe/ zbrinjavanja i količine koje su privremeno uskladištene te količine zbrinute nekim od ostalih postupaka predobrade. Grad Bjelovar vodi brigu i o eko otocima čiji se broj značajno povećao od 2016. godine. Tako ih je u 2020. godini bilo 9 više nego 2016. Također se povećao broj podijeljenih spremnika za 58%. Ukupna količina sakupljenog komunalnog otpada smanjila se od 2016. za više od 30% zbog ponovnog korištenja istoga. Grad potiče odvojeno prikupljanje komunalnog otpada te su u porastu količine odvojeno prikupljenog komunalnog otpada. Važan je podatak da je udio miješanog komunalnog otpada u ukupno sakupljenom komunalnom otpadu u padu. Udio miješanog komunalnog otpada u ukupnom komunalnom otpadu smanjio se sa 93,6% na početku promatranog razdoblja, na 78,6% u 2020. godini. Stopa prikupljanja otpada je i dalje niska, a u odnosu na ciljanu vrijednost za 2025. godinu ona iznosi 55%. Planiranje gospodarenjem otpada proizlazi iz zakonskih obaveza i europskih direktiva, a preduvjet su za održivo planiranje turizma.

Područje BBŽ relativno dobro je pokriveno s **energetskim građevinama** koje opskrbljuju sva naselja električnom energijom, s napomenom kako je zbog povećanja potrošnje energijom potrebno stalno unaprjeđenje. Postojeće proizvodne elektroenergetske građevine s pripadajućim zgradama, uređajima i instalacijama su: GE Ciglena, BE Grubišno Polje, BE Maslenjača i BE Grabovnica. Planirane energetske građevine su: BE Bojana, SE Bulinac, SE Severin i drugi.

S obzirom na održiv razvoj turizma i gospodarstva planiran je velik broj novih dalekovoda kao i transformatorskih i rasklopnih postrojenja kao što su: dalekovod 110 Kv TS Mlinovac - TS Kronošpan; dalekovod 110 Kv TS Mlinovac - TS Virje; dalekovod 110 Kv TS Mlinovac - V. Grđevac - M. Zdenci - Daruvar – Pakrac; spojni dalekovod 110 Kv planirane TS M. Zdenci na dalekovod 110 Kv TS, Mlinovac – TS Pakrac kao i brojni spojni dalekovodi. Područje grada Bjelovara dobro je opskrbljeno električnom energijom. Sadašnje stanje objekata napona 35 kW i 110 kW na području grada omogućava stabilnu i sigurnu opskrbu potrošača električnom energijom. Grad se opskrbljuje iz dvije trafostanice TS 110/35 kV Nove Plavnice i TS 110/35 kV Mlinovac. Županijom prolazi jedan od najvećih dalekovoda u Hrvatskoj 400 kV TS Ernestinovo - TS Žerjavinec te se planira njegovo povećanje u sklopu postojećeg koridora.

Grad Bjelovar WiFi4EU – **uvodi besplatni bežični internet** za građane i posjetitelje na javnim površinama. Instalirano je 10 novih pristupnih točaka na zgradama Gradske uprave, Tehnološkog parka, Gradskog muzeja Bjelovar, na Kulturnom i multimedijском centru Bjelovar, Narodnoj knjižnici „Petar Preradović“ i na zgradi nekadašnjeg Omladinskog doma. Grad Bjelovar veliku pažnju posvećuje digitalizaciji uprave, čime se između ostalog stvara podloga za funkcioniranje pametnog grada.

Temeljem provedenih naftno-geoloških istraživanja, analiza i dostupnih podataka zaključeno je da se na lokalitetu u Velikom Korenovu nalazi značajan **geotermalni potencijal** i u planu je izgradnja poslovne zone Korenovo te izgradnja geotermalnog parka u Velikom Korenovom. Mogućnosti geotermalnog izvora kao obnovljivog izvora energije predstavljaju veliki potencijal Grada. Stoga Prostorni plan BBŽ vodi brigu o daljnjim istraživanjima, iskorištavanju i eksploataciji postojećih geotermalnih voda koja su sastavni dio održivog razvoja turizma.

Kroz područje Bjelovarsko-bilogorske županije prolaze međunarodni i magistralni cjevovodi za **transport nafte**, plina i naftnih derivata te je u planu izgradnja novih. Postojeći naftovodi su: magistralni naftovod za međunarodni transport Omišalj - Sisak - Virje - Gola (JANAF, DN 700), magistralni naftovod DN150 Čvor Budrovac-OS Šandrovac i DN300/50 OS Graberje - OS Šandrovac. Na području Županije planira se izgradnja magistralnog naftovoda za međunarodni transport Omišalj – Sisak – Virje – Gola (JANAF, DN 700). Na području planiranih trasa ne planira se izgradnja novih turističkih zona.

Na području Županije nalaze se **trase postojećih i planiranih magistralnih produktovoda i plinovoda**. Tako postojeći magistralni produktovod DN250/50 KS Šandrovac – OFIG Ivanić Grad prolazi kroz Županiju, zatim kondenzatovod DN80/50 KS Šandrovac – Ivanić-Grad, magistralni produktovod DN250 KS Šandrovac- PSIP Kalinovac te magistralni produktovod Sisak – Virje – Gola (u koridoru JANAF-a). Magistralni plinovodi vezani su na trasu Bjelovar – Daruvar, Bjelovar – Sv. Ivan Žabno, Virovitica – Kutina, i drugi.

2.2. Institucionalni okvir razvoja turizma

Županijski institucionalni okvir za razvoj turizma čine županijska, ali i lokalna tijela i institucije te gradski razvojni i prostorno-planski dokumenti. Uz lokalna i županijska javna tijela, od velike je važnosti i uključenost svih ostalih dionika i interesnih sustava u proces upravljanja turizmom, koje su posredno ili neposredno utjecale na kreiranje razvojnih dokumenata i prostornih planova.

2.2.1. Ključni dionici i upravljačka tijela

Razvoj turizma u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji oslanja se na uključivanje raznolikih skupina i pojedinaca koji mogu doprinijeti oblikovanju smjera razvoja ili su direktno zainteresirani za turizam kao gospodarsku i društvenu djelatnost. Dionici se mogu grupirati u nekoliko ključnih kategorija, pri čemu svaki od njih igra značajnu ulogu u uspješnoj provedbi turističkih inicijativa.

Javni sektor uključuje jedinice lokalne i regionalne samouprave, čija je odgovornost donošenje planova upravljanja, kao i provedba turističkih politika. U ovaj sektor spadaju i institucije poput turističkih zajednica, razvojnih agencija te ustanova iz područja obrazovanja, kulture i zaštite okoliša. Njihova koordinacija i podrška ključne su za izgradnju održivog turističkog sustava.

Privatni sektor okuplja poduzetnike i tvrtke koji djeluju u turizmu i povezanim industrijama poput ugostiteljstva, trgovine i prijevoza. Njihov doprinos očituje se kroz razvoj ponude i promociju destinacije, dok strukovne organizacije omogućuju artikulaciju zajedničkih interesa. Također, poljoprivredni proizvođači, obrtnici i poduzetnici u kreativnim industrijama predstavljaju važan dio lanca vrijednosti u turizmu.

Civilno društvo obuhvaća udruge građana, sportske i kulturne organizacije, nevladine udruge i inicijative usmjerene na društveni razvoj. Njihov angažman pridonosi jačanju društvenog kapitala, promociji destinacije i očuvanju lokalnih resursa.

Lokalni stanovnici imaju ključnu ulogu, bilo kroz direktno sudjelovanje u turističkim aktivnostima ili kroz stvaranje autentičnog doživljaja destinacije. Njihovi stavovi, znanja i tradicije obogaćuju turističku ponudu i potiču održivost zajednice.

Uz ove ključne skupine, potrebno je uključiti i:

- **Obrazovne ustanove i istraživačke centre**, koji svojim stručnim znanjem i edukacijskim programima mogu podržati inovacije u turizmu
- **Medije i komunikacijske stručnjake**, koji igraju važnu ulogu u promociji turističkih atrakcija i stvaranju pozitivnog imidža destinacije
- **Regionalne i međunarodne organizacije**, koje pružaju dodatne resurse i mogućnosti za umrežavanje te razmjenu iskustava i znanja.

Raznolikost dionika i multidisciplinarnost turističkih aktivnosti u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji naglašavaju potrebu za integriranim pristupom i formiranjem klastera koji potiču suradnju. Uključivanje gospodarstva, javnog sektora i lokalnog stanovništva u turizam predstavlja priliku za održivi rast i jačanje regionalne prepoznatljivosti, što će kroz ovaj Plan upravljanja biti naglašeno u razvojnim projektima.

Tablica 2.8. Dionici iz javnog sektora razvoja turizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije

Dionik/ Institucija/ Organizacija	Grad/ općina/ sjedište	Područje djelovanja
Županija		
Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije	Bjelovar	Promocija Županije na međunarodnom tržištu, razvoj turističkih proizvoda i povezivanje na županijskoj razini
BBŽ – UO za gospodarski razvoj i komunalne djelatnosti	Bjelovar	Obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na gospodarstvo, poduzetništvo, turizam, vodno gospodarstvo, komunalnu infrastrukturu i promet
BBŽ – UO za prostorno uređenje, gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu prirode	Bjelovar	Obavlja poslove iz djelokruga prostornog uređenja, gradnje, te zaštite okoliša i zaštite prirode
BBŽ - Upravni odjel za društvene djelatnosti i obrazovanje	Bjelovar	Obavlja poslove iz područja obrazovanja, kulture, tehničke kulture, sporta, socijalne skrbi te udruga građana
Javna ustanova priroda BBŽ	Čazma	Osnovna djelatnost Javne ustanove je zaštita, održavanje i promicanje zaštićenih područja i drugih zaštićenih prirodnih vrijednosti iz nadležnosti Županije
Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko-bilogorske županije	Bjelovar	Odgovoran je za izradu i praćenje Prostornog plana Županije, izradu izvješća o stanju u prostoru, te pružanje savjetodavne pomoći pri izradi lokalnih prostornih planova. Također, obavlja

		stručne analitičke poslove i izradu planova uređenja značajnih za državu i Županiju.
JURA BBŽ	Bjelovar	Razvija i provodi razvojne projekte, pruža savjetodavnu pomoć u pripremi projekata za financiranje, te potiče ulaganja i razvoj poslovnih zona. Također, promiče suradnju s lokalnim i međunarodnim partnerima, organizira edukacije i istraživanja za podršku održivom razvoju.
Gradska i općinska uprava		
Grad Bjelovar – Upravni odjel za gospodarstvo	Grad Bjelovar	Pravni i stručni poslovi poticanjem i osiguranjem uvjeta za razvitak gospodarskih djelatnosti, poljoprivrede i turizma
Grad Bjelovar – Upravni odjel za komunalne djelatnosti i uređenje prostora	Grad Bjelovar	Poslovi iz područja prostornog planiranja i uređenja i komunalnog gospodarstva
Grad Bjelovar – Upravni odjel za kulturu, zdravstvo, socijalnu skrb i opće poslove	Grad Bjelovar	Poslovi u području kulture, tehničke kulture, zdravstva i socijalne skrbi, zaštite na radu i zaštite od požara, civilne zaštite, zaštite i spašavanja, vatrogastva, udruga
Grad Bjelovar – Upravni odjel za odgoj, obrazovanje i sport	Grad Bjelovar	Poslovi iz domene odgoja i obrazovanja, sporta i branitelja, prati rad javnih ustanova
Grad Daruvar – Upravni odjel za opće, pravne, imovinsko-pravne poslove i društvene djelatnosti	Grad Daruvar	Upravljanjem općim i pravnim poslovima Grada, vođenjem imovinsko-pravnih poslova, te organiziranjem i koordiniranjem društvenih djelatnosti. Odjel također pruža pravnu pomoć, sudjeluje u izradi i provedbi općih akata te upravlja imovinom Grada
Grad Daruvar – Upravni odjel za gospodarstvo, graditeljstvo, prostorno uređenje i komunalne djelatnosti	Grad Daruvar	Obavlja poslove vezane uz gospodarski razvoj, prostorno planiranje, graditeljstvo te održavanje i razvoj komunalne infrastrukture
Grad Grubišno polje – Upravni odjel za gospodarstvo	Grad Grubišno polje	Upravljanje Gradom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Grad Čazma - Upravni odjel za proračun, komunalno	Grad Čazma	Obavlja poslove vezane uz osiguranje uvjeta za razvitak gospodarstva,

gospodarstvo, gospodarstvo, zaštitu okoliša i ekologiju		poduzetništva, poljoprivrede, šumarstva, trgovine, turizma i ugostiteljstva
Grad Čazma - Upravni odjel za društvene djelatnosti, obrazovanje i odnose s javnošću	Grad Čazma	Obavlja poslove vezane uz obrazovanje, kulturu, sport, socijalnu skrb i zdravstvo
Grad Garešnica – Upravni odjel za društvene djelatnosti, imovinu i opće poslove	Grad Garešnica	Obavlja poslove vezane uz obrazovanje, kulturu, sport, zdravstvo, socijalnu skrb i druge društvene djelatnosti
Grad Garešnica – Upravni odjel za gospodarstvo i komunalni sustav	Grad Garešnica	Odjel se bavi gospodarskim razvojem, poljoprivredom, poduzetništvom, turizmom i komunalnim sustavom
Općina Sirač	Sirač	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Đulovac	Đulovac	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Končanica	Končanica	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Dežanovac	Dežanovac	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Hercegovac	Hercegovac	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Velika Trnovitica	Velika Trnovitica	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Kapela	Kapela	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Rovišće	Rovišće	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Zrinski Toplovac	Zrinski Toplovac	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo

Općina Nova Rača	Nova Rača	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Velika Pisanica	Velika Pisanica	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Šandrovac	Šandrovac	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Severin	Severin	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Ivanska	Ivanska	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Berek	Berek	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Štefanje	Štefanje	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Veliki Grđevac	Veliki Grđevac	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Komunalac Bjelovar	Grad Bjelovar	Održavanje javnih površina i nerazvrstanih cesta, poslovi gospodarenja otpadom
Darkom Daruvar	Grad Daruvar	Održavanje javnih površina i poslovi gospodarenja otpadom
Gradsko poduzeće za upravljanje sportskim objektima d.o.o.	Grad Bjelovar	Djelatnost upravljanja i održavanja sportskih objekata Grada Bjelovara
Razvojna agencija Daruvar	Grad Daruvar	Koordinira izradu strategija i planova razvoja, prati njihovu provedbu te potiče pripremu i realizaciju razvojnih projekata. Pruža tehničku i savjetodavnu podršku, promovira lokalno područje.
Razvojna agencija Bjelovar	Grad Bjelovar	Koordinira izradu strategija i planova razvoja, prati njihovu provedbu te potiče pripremu i realizaciju razvojnih projekata. Pruža tehničku i savjetodavnu podršku, promovira lokalno područje.
Razvojna agencija Čazma	Grad Čazma	Koordinira izradu strategija i planova razvoja, prati njihovu provedbu te potiče

		pripremu i realizaciju razvojnih projekata. Pruža tehničku i savjetodavnu podršku, promovira lokalno područje.
Razvojna agencija AGRO ustanova za razvoj grada Grubišno Polje	Grad Grubišno Polje	Koordinira izradu strategija i planova razvoja, prati njihovu provedbu te potiče pripremu i realizaciju razvojnih projekata. Pruža tehničku i savjetodavnu podršku, promovira lokalno područje.
Lokalna razvojna agencija – poduzetnički centar Garešnica	Grad Garešnica	Koordinira izradu strategija i planova razvoja, prati njihovu provedbu te potiče pripremu i realizaciju razvojnih projekata. Pruža tehničku i savjetodavnu podršku, promovira lokalno područje.
Turizam		
Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije	Grad Bjelovar	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, aktivnosti usmjerene na promociju Županije, koordinacija subjekata, koordinacija razvoja na Županijskoj razini i drugo
Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar	Grad Bjelovar	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
Turistička zajednica Daruvar-Papuk	Grad Daruvar	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
Turistička zajednica grada Čazme	Grad Čazma	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
Turistička zajednica Južna Bilogora	Grad Grubišno Polje	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
Turistička zajednica Sjeverna Moslavina	Grad Garešnica	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo

Turistička zajednica Garić Grad	Berek	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
Obrazovne i kulturne institucije		
Kulturni centar „Mato Lovrak“	Veliki Grđevac	Organizira kulturne i edukativne programe te promiče književnost i baštinu vezanu uz život i djelo Mate Lovraka
Zavičajni muzej Daruvar	Grad Daruvar	Prikuplja, čuva i prezentira muzejsku građu, organizira izložbe, istraživanja i edukativne programe, provodi arheološka istraživanja i štiti kulturna dobra
Veleučilište u Bjelovaru	Grad Bjelovar	Obrazovanje i razvoj programa visokog obrazovanja
Gradski muzej Čazma	Grad Čazma	Prikuplja, čuva i istražuje kulturnu, povijesnu i umjetničku baštinu Čazme i okolice, organizira izložbe, edukativne programe i kulturna događanja
Gradski muzej Bjelovar	Grad Bjelovar	Istraživanje, organizacija i kreacija izložbi i stalnih postava
Etno park Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	Kulturna baština
Kulturni i multimedijски centar Bjelovar	Grad Bjelovar	Upravljanje i kreiranje sadržaja u KMC-u i Domu kulture, uz promicanje i poticanje umjetničkih sadržaja
Centar za cjeloživotno učenje i kulturu Bjelovar	Grad Bjelovar	Cjeloživotno obrazovanje i razvoj sadržaja u kulturi
Turističko-ugostiteljska i prehrambena škola Bjelovar	Grad Bjelovar	Obrazovanje SSS kadrova u ugostiteljstvu, projekti obrazovanja u turizmu
Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar	Grad Bjelovar	Informacijske, obrazovne, kulturne i društvene djelatnosti, povezane s književnošću i kulturom
Centar za kulturu Grubišno Polje	Grad Grubišno Polje	Organizira kulturna događanja, izložbe, predstave i koncerte, provodi edukativne programe te promiče kulturno- umjetničke aktivnosti u lokalnoj zajednici
Centar za kulturu Čazma	Grad Čazma	Djeluje baštineći djelatnosti muzejske te ustanove Narodnog učilišta/ sveučilišta
Pučko otvoreno učilište Daruvar	Grad Daruvar	Obrazovanje odraslih, kazališna i kinoprikazivačka djelatnost i organizacija evenata
Ostalo		

Daruvarske toplice	Grad Daruvar	Specijalizirane su za pružanje medicinskih usluga vezanih uz fizičko zdravlje i rehabilitaciju, koristeći prirodne ljekovite izvore i drugo
Terme Bjelovar d.o.o.	Grad Bjelovar	Programi istraživanja i korištenja geotermalne energije u energetske svrhe (toplinarstvo) i upravljanje budućim bazenskim kompleksom čiju izgradnju financira Grad Bjelovar
Veteranski centar	Grad Daruvar	Pruža podršku braniteljsko-stradalničkoj populaciji kroz smještaj, psihosocijalnu pomoć, savjetovanje, terapijske usluge, rekreaciju, rehabilitaciju, edukaciju, kulturne i sportske aktivnosti te drugo
Aqua Balise vodeni park	Grad Daruvar	Pružanje vodenih atrakcija i zabavnih aktivnosti za sve uzraste

U procesu analize ključnih dionika na području Bjelovarsko-bilogorske županije, nije bilo moguće uvrstiti privatne smještaje u tablicu zbog njihove mnogobrojnosti i raznolikosti. Iako nisu direktno prikazani, privatni smještaji i dalje čine ključni segment u turističkoj ponudi Županije. Oni značajno pridonose razvoju turizma, nudeći raznovrsne opcije smještaja koje zadovoljavaju različite potrebe turista.

Tablica 2.9. Dionici, privatni sektor i sektorske udruge razvoja turizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije

Dionik/ Institucija/ Organizacija	Grad/ općina	Područje djelovanja
Smještaj i ugostiteljski objekti		
Hotel Mladimir	Grad Daruvar	Pružanje usluga smještaja
Hotel Garić	Grad Garešnica	Pružanje usluga smještaja
Vila Garić	Podgarić, Berek	Usluge smještaja
Artearia Hotel	Grad Bjelovar	Usluga smještaja
Lječilišni hotel Termal i Depandansa Arcadia	Grad Daruvar	Usluga smještaja
Vinarija Coner Jabučeta – Kapela	Kapela	Restoran, vinarija, smještaj
Izletište Stara kuća	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
Romska kuća	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja, najam prostora za događanja, edukacijski centar
Izletište i vinotočje „Vinia“	Grad Bjelovar	Pružanje usluga smještaja, hrane i pića, jahanje, najam dvorane za proslave
Planinarski dom Kamenitovac	Veliko Trojstvo	Izletište, hrana i pića, smještaj
Kuća za odmor Blackbarry Hill	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
Lovačka kuća Pajdo	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja

Lovačka kuća Javornik	Sirač	Usluga smještaja
Lovačka kuća Babinac	Velika Pisanica	Pružanje usluga smještaja, hrane i pića
Izletište Vrata Bilogore	Veliko Trojstvo	Usluge posluživanja hrane i pića
Izletište Bara	Grubišno Polje	Pružanje usluga hrane i pića
Stručna udruženja		
Udruženje obrtnika Bjelovar	Grad Bjelovar	Promicanje razvoja obrtništva, zajednički nastupi na sajmovima, promocija i drugo
Ceh ugostitelja i turističkih djelatnika	Grad Bjelovar	Promicanje razvoja ugostiteljstva, edukacije, zajednički nastupi na sajmovima, promocija i drugo
Županijska komora Bjelovar	Grad Bjelovar	Organizira razne seminare, edukacije, webinarne i ostale vrste predavanja ovisno o iskazanom interesu članica
Zajednica udruga u kulturi Grada Bjelovara	Grad Bjelovar	Koordinacija i organizacija kulturnih događanja u ime kulturnih udruga
Biciklistički klub Gema	Grad Bjelovar	Organizacija biciklističkih natjecanja i rekreativnih programa
Agencije		
bpm travel	Bjelovar	Turistička agencija (DMC)
Čazmatrans putnička agencija d.o.o.	Grad Bjelovar	Organizacija putovanja, dominantno emitivna putovanja
Last minute agencija	Daruvar	Organizacija putovanja
Putovanja plus d.o.o.	Grad Bjelovar	Organizacija putovanja
Turistička agencija Globus	Grad Bjelovar	Organizacija putovanja
Putnička agencija MALI PRINC	Grad Bjelovar	Organizacija putovanja
Molnar travel d.o.o.	Grad Bjelovar	Organizacija putovanja

Tablica 2.10. Dionici iz udruga uključeni u razvoj turizma ili povezanih aktivnostima na području Bjelovarsko-bilogorske županije

Dionik/ Institucija/ Organizacija	Grad/ općina	Područje djelovanja
Kultura, sport i obrazovanje		
Zajednica udruga u kulturi Grada Bjelovara	Grad Bjelovar	Koordinacija i organizacija kulturnih događanja u ime kulturnih udruga
Bjelovarski graničari- Husari 1756.	Grad Bjelovar	Nastup na brojnim manifestacijama i prigodnim događanjima u zemlji i u inozemstvu te očuvanje tradicije i vojne povijesti
Bjelovarsko kazalište	Grad Bjelovar	Osmišljavanje i kreiranje predstava, organizacija radionica za mlade na temu kazališta

Tradicijski kulturni centar Bjelovar	Grad Bjelovar	Organizacija javnih nastupa različitih kulturno-umjetničkih društava, folklornih ansambala i etno grupa
Socijalna zadruga „Pružimo ruke“	Grad Bjelovar	Proizvodnja i edukacija o izradi proizvoda od ekoloških i autohtonih materijala
HORKUD Golub	Grad Bjelovar	Očuvanje tradicijskih pjesama, napjeva, nošnje i plesova uz edukaciju
KUD „Graničar“	Čazma	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
KUD Mate Lovraka	Veliki Grđevac	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
KUD „Kamen“	Sirač	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
KUD „Sloga-Đurđić“	Ivanska	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
KUD „Bjelovar“	Grad Bjelovar	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
HKUD „Fra Marko Dobrata“	Dežanovac	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
Udruga „Bilogorska sela“	Kapela	Očuvanje i promicanje kulturne baštine te unaprjeđenju društvenog života u općini
KUD „Graničar“ Garešnica	Garešnica	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
Gareški kulturni centar	Garešnica	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
Folklorni ansambl „Zdenac“	Garešnica	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
Sportske udruge		
Športska zajednica Grada Bjelovara	Grad Bjelovar	Unaprjeđivanje i promicanje športa među građanima, osobito djecom i mladima
Biciklistički klub „Gema“	Grad Bjelovar	Organizacija biciklističkih natjecanja i rekreativnih programa
Lovački savez Bjelovarsko-bilogorske županije	Grad Bjelovar	Promicanje lovstva u skladu s očuvanjem okoliša, unaprjeđenje lovnog odgoja, kulture, kinologije i streljaštva, zaštitu i uzgoj divljači, podršku članovima te njegovanje lovačke etike i tradicije
Lovačka kuća Babinac	Velika Pisanica	Usluga korištenja lovačke kuće, organizacija lova
Lovačko društvo Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	Provodi aktivnosti vezane uz lovstvo, zaštitu divljači i očuvanje prirodnog okoliša te drugo

Lovačko društvo „Srna“	Nova Rača	Provodi aktivnosti vezane uz lovstvo, zaštitu divljači i očuvanje prirodnog okoliša te drugo
ŠRD Šandrovac	Šandrovac	Ribolov
ŠRD „Amur“ Velika Pisanica	Velika Pisanica	Ribolov
ŠRD „Toplica“	Grad Daruvar	Ribolov
Športska zajednica Grada Daruvara	Grad Daruvar	Koordinira i promiče sportske aktivnosti u Daruvaru
Adrenalinski park Bačvica	Kapela	U fazi registracije
ŠRD Ilova Garešnica	Garešnica	Ribolov
Biciklistička udruga Guvernal Garešnica	Garešnica	Organizacija biciklističkih natjecanja i rekreativnih programa
Konjički klubovi		
Nacionalna udruga turističkih konjičkih vodiča „Engea Hrvatska“	Veliko Trojstvo	Razvoj konjičkog turizma i objedinjavanje licenciranih konjičkih turističkih vodiča prema priznatim standardima
Konjički klub „Bjelovar“	Grad Bjelovar	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub „Husar“	Grad Čazma	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub „Zrinski“	Zrinski Topolovac	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub „Vinia“	Puričani	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Galopski klub „Troja“	Veliko Trojstvo	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub „Konji gizdavi“	Ribnjačka	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub „Konji vrani“	Šandrovac	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub Arion Čazma	Čazma	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub Garić Garešnica	Garešnica	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub Epona Daruvar	Daruvar	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Proizvodne udruge		
Pčelarska udruga „Bilogora“ Bjelovar	Grad Bjelovar	Objedinjavanje i zastupanje pčelara
Udruga voćara „Dar Bilogore“	Grad Bjelovar	Objedinjavanje i zastupanje interesa voćara
Udruga proizvođača sira „Bjelovarski kvargl“	Grad Bjelovar	Objedinjavanje i zastupanje interesa proizvođača sira i očuvanje tradicije proizvodnje
Bilogorski turistički put	Veliko Trojstvo	Organizacija turističkih ruta
Udruga vinogradara, vinara i voćara Trojstvo	Veliko Trojstvo	Zastupanje interesa i edukacije
Pčelarska udruga „Bilogora“	Bjelovar	Zastupanje interesa i edukacije
HPD Bilogora	Bjelovar	Hrvatsko planinarsko društvo Bilogora
Udruga „Bilogorska sela“	Kapela	Provedba projekata i očuvanje Bilogore

Udruga vinogradara i voćara „Bilogorski bregi“	Kapela	Zastupanje interesa i edukacije
Bjelovarska udruga glazbenih umjetnika	Veliko Trojstvo	Unaprjeđuje i širi profesionalno bavljenje glazbom
Udruga za promicanje običaja bilogorskog kraja – Kremen	Šandrovac	Promicanje običaja bilogorskog kraja
Udruga vinara i vinogradara Čazma	Čazma	Zastupanje interesa i edukacije
Udruga vinara i voćara Šandrovac	Šandrovac	Zastupanje interesa i edukacije
EKO Čazma ekološka udruga	Čazma	Edukacije i savjetovanja, eko proizvodnja
Udruga vinara i voćara Garešnica	Garešnica	Zastupanje interesa i edukacije
Hrvatska udruga uzgajivača Gidran pasmine konja	Čazma	Zaštita, promicanje, razvoj i genetsko unaprjeđenje uzgoja Gidran pasmine konja, edukacija članova
Udruga seoskih žena BBŽ	Slovinska Kovačica	Promicanje običaja Županije

Tablica 2.11. OPG-ovi uključeni u razvoj turizma ili povezanih aktivnosti na području Bjelovarsko-bilogorske županije

Dionik/ Institucija/ Organizacija	Grad/ općina	Područje djelovanja
OPG Fredi Pali – kušaonica	Velika Pisanica	Voće
OPG Terezija Nakani	Velika Pisanica	Voće i povrće
OPG Jasna Ileković	Velika Pisanica	Voće i povrće
OPG Drvarić	Rovišće	Buča
OPG Perec	Šandrovac	Povrće
OPG Santo	Velika Pisanica	Usluga smještaja, hrane i pića
OPG Kovač	Kapela	Med
OPG Bačak – kušaonica	Veliko Trojstvo	Proizvodnja hrane, uzgoj voća i povrća
OPG Trstenjak	Veliko Trojstvo	Proizvodnja hrane
OPG Kovačić Nino	Veliko Trojstvo	Pčelarstvo, proizvodnja meda i drugih proizvoda od meda
OPG Rebić	Veliko Trojstvo	Sirevi, vrhnje i mlijeko
OPG Crnković	Veliko Trojstvo	Usluge hrane i pića
OPG Juranić	Veliko Trojstvo	Sirevi
OPG Šapić	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja, hrane i pića
OPG Novotni	Veliko Trojstvo	Pčelarstvo, proizvodnja meda i drugih proizvoda od meda
OPG Kardum	Veliko Trojstvo	Pčelarstvo, proizvodnja meda i drugih proizvoda od meda
OPG Mišir	Veliko Trojstvo	Voće i povrće, koze i kozje mlijeko

OPG Kovačić	Veliko Trojstvo	Pčelarstvo, proizvodnja meda i drugih proizvoda od meda
OPG Koler	Veliko Trojstvo	Pčelarstvo, proizvodnja meda i drugih proizvoda od meda
Alpaka farma	Veliko Trojstvo	Uzgoj alpaka
OPG Maciček	Rovišće	Sirana
OPG Ledinski	Rovišće	Trešnje, jabuke i božuri
OPG Franjić	Rovišće	Jagode
OPG Rajčević	Paljevine	Sir
OPG Matej Kovačević	Grad Daruvar	Usluga smještaja
OPG Kristine Horvat	Končanica	Usluga smještaja
OPG Adele Jareš	Dežanovac	Usluga smještaja
OPG i Izletište Vrata Bilogore	Veliko Trojstvo	Pružanje usluga hrane i pića
OPG Milana	Dapčevački Brđani	Usluga smještaja
OPG Pavičić	Grubišno Polje	Usluga smještaja
OPG Vida	Garešnica	Usluga smještaja
OPG Balja	Garešnica	Usluga smještaja
OPG Ranč Letec	Donji Draganić Čazma	Proizvodi od kozjeg mlijeka i jelena
OPG Vladimir Vlajinić – Izletište na malenom brijegu	Nova Rača	Pružanje usluga hrane i pića
OPG Dejan Sabolović	Bjelovar	Proizvodnja kupinovog vina, likera, rakije
OPG Juretić	Garešnica	Med i pčelinji proizvodi

Tablica 2.12. Ostali dionici uključeni u razvoj turizma ili povezanih aktivnosti na području Bjelovarsko-bilogorske županije

Dionik/ Institucija/ Organizacija	Grad/ općina / sjedište	Područje djelovanja
Bjelovarsko-križevačka biskupija	Grad Bjelovar	Upravljanje sakralnom baštinom, te organizacija sakralnih događanja
Srpska pravoslavna crkva	Grad Bjelovar	Upravlja sakralnim objektima
Braniteljsko-socijalna zadruga „Bilogorska košara“	Grad Bjelovar	Plasman lokalnih proizvoda na tržište i poticanje lokalne proizvodnje
LAG Sjeverna Bilogora	Veliko Trojstvo	Provedba projekata, integracija dionika
LAG Bilogora-Papuk	Grubišno Polje	Provedba projekata, integracija dionika
LAG Moslavina	Kutina	Provedba projekata, integracija dionika
LAG „Česma“	Štefanje	Provedba projekata, integracija dionika

2.2.2. Razvojni dokumenti

U predstojećem poglavlju analizira se postojeća dokumentacija koja pruža smjernice za razvoj turizma u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Uzimajući u obzir prethodne strategije i planove razvoja, kao i trenutačne nacionalne i regionalne razvojne dokumente, ovo poglavlje pruža uvid u ključne ciljeve i izazove koji su definirani za turistički sektor ovog područja. Nastoji se stvoriti utemeljen okvir za

dugoročni rast turizma. Budući da turizam zahtijeva kontinuitet i dugoročno planiranje, važno je da se novi projekti i smjernice nadovezuju na već postavljene temelje, čime se osigurava povezan i održiv razvoj.

Kroz usklađivanje s nacionalnim i regionalnim razvojnim dokumentima moguće je oblikovati održive i inovativne pristupe, što je ključno za uspješnu realizaciju strateških ciljeva i jačanje konkurentnosti turizma u ovoj Županiji.

Razvojni dokumenti na nacionalnoj i regionalnoj razini

Strategija Prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/2017) ne propisuje posebna ograničenja za prostorni razvoj Bjelovarsko-bilogorske županije, ali prepoznaje izazove vezane uz nepovoljne ekonomske i demografske pokazatelje ovog područja. Ti pokazatelji, uključujući depopulaciju s gubitkom više od 10% stanovništva, vode prema dugoročnim negativnim posljedicama, što se ogleda u 'pražnjenju prostora' i negativnom prirodnom prirastu, prisutnom već dulji niz godina. Bjelovarsko-bilogorska županija time spada među ekonomski najnerazvijenije regije u Hrvatskoj, suočene s najvećim izazovima održivog razvoja i prostorne revitalizacije.

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine (NN 2/2023) i Nacionalni plan razvoja održivog turizma 2021. – 2027. su nacionalne razvojne strategije koje pružaju smjernice za održivi razvoj s naglaskom na ravnoteži između gospodarskog rasta i očuvanja prirodnih i kulturnih resursa. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine ima za ciljeve uspostaviti učinkovit sustav održivog, inovativnog i otpornog turizma, uz ulaganja u turističke proizvode visoke dodane vrijednosti, jačanje zelene i digitalne tranzicije u sektoru te jačanje kapaciteta sustava za otporan i održivi turizam. Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine dodatno se fokusira na razvoj cjelogodišnjeg i regionalno uravnoteženijeg turizma, uz očuvanje okoliša, prostora i klime, te na poticanje konkurentnosti i otpornosti turizma. Smjernice i mjere definirane u Strategiji potiču ravnomjerniji razvoj turizma diljem Hrvatske, uključujući kontinentalne regije, što je posebno značajno za Bjelovarsko-bilogorsku županiju (BBŽ).

Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. - 2027. (2021., naručitelj BBŽ) prepoznaje turistički potencijal Bjelovarsko-bilogorske županije, ali i njen niži razvoj u odnosu na druge kontinentalne županije. Ključne grane turizma uključuju eno-gastro, wellness i lječilišni turizam, uz značajnu ulogu Daruvarskih toplica. Također, prepoznaje se potencijal za razvoj sportskog, lovskog i ribolovnog turizma. Razvoj turizma spominje se u sklopu „Posebnog cilja 2. Poboljšanje konkurentnosti gospodarstva“ uz mjere Razvoj turističke infrastrukture i selektivnih oblika turizma i Razvoj segmenta kulture i održivo korištenje kulture baštine u svrhu promicanja kvalitete življenja i daljnjeg razvoja. Projekti od strateškog značaja, a relevantni za turizam su:

- Daruvarske toplice - razvoj posebnog oblika zdravstvenog turizma kroz dogradnju i uvođenje novih sadržaja
- Ekoturizam 360 - rekonstrukcija i dogradnja smještajnih kapaciteta, rekonstrukciju i izgradnju sportskih terena, izgradnju 4 interaktivno-kreativna posjetiteljska centra te razvoj cikloturizma
- Bazenski kompleks u Velikom Korenovu – Terme Bjelovar.

Indikativne aktivnosti uključuju jačanje strateškog pristupa turizmu, povećanje ulaganja u selektivne oblike turizma, poboljšanje ljudskih potencijala te povezivanje turizma s kulturnim razvojem. Fokus je na razvoju sportskog turizma (biciklistički, ribolovni i jahački turizam), te zdravstvenog, ruralnog i lovskog turizma. Također, planira se ulaganje u autohtone proizvode, zaštitu prirodne baštine i promociju kulturne baštine. Posebno je bitan i razvoj cjelogodišnjih kulturno-turističkih programa.

Master plan razvoja održivog turizma Bjelovarsko-bilogorske županije (2022., TZ Bjelovarsko-bilogorske županije) analizira prošle razvojne dokumente, prirodne i kulturne atrakcije, sportske i rekreacijske događaje, smještajnu ponudu i konkurentski položaj. Informacije i prezentacija, dostupnost i promet, smještaj, turistički resursi i infrastruktura, suveniri, izleti i ture ocijenjeni su ocjenama nižim od 3, dok su hrana i piće, ljudski resursi, društveni faktori i usluge potpore dobili ocjene ispod 3,57. Vizija županije temelji se na održivom turizmu i poljoprivredi s naglaskom na obiteljski turizam. Strategijom su definirani sljedeći ciljevi:

Kvalitativni ciljevi	Kvantitativni ciljevi
- Kreirana platforma upravljanja održivim razvojem turizma - Jasno artikulirano i diferencirano turističko pozicioniranje destinacije - Zaštita i/ili brendiranje barem tri poljoprivredna ili gastronomska proizvoda s lokalnom oznakom - Unaprjeđenje atraktivnosti putem infrastrukturnih ulaganja kroz regionalne, nacionalne i EU izvore sufinanciranja	- Povećati smještajni kapacitet do (najviše) 1.000 stalnih postelja u odnosu na vrijednost iz 2022., (dominantno u malim obiteljskim domaćinstvima, OPG-ovima, manjim hotelima) - Najmanje udvostručiti stacionarni turistički promet (noćenja) - Podizanje prosječne godišnje zauzetosti stalnih postelja u svim vrstama smještaja zajedno na barem između 90 i 110 dana, pri čemu više u hotelima i sličnim objektima, a manje u svim drugim vrstama smještaja - Utrostručiti broj dnevnih posjetitelja kroz jednodnevne ture / izlete i događanja - Trostruko povećanje ukupnih prihoda od turizma (direktno i indirektno) do 2032. godine

Ključni proizvodi su izleti, obiteljski odmori, aktivnosti u prirodi i zdravstveni turizam, dok su podupirajući proizvodi gastronomija, posebni interesi, događaji, sajmovi i sportske pripreme. U sklopu njih, planira se unaprjeđenje smještaja, lokalnih menija, inventarizacija kulturnih atrakcija, razvoj pješačkih ruta i suvenira, specijalizirani smještaj za sportske grupe te razvoj rehabilitacijskih staza i zdravstvenih centara. Ključni faktori uspjeha za marketinšku prepoznatljivost uključuju oblikovanje identiteta brenda, definiranje strategije pozicioniranja na tržištu i razvoj prodajnih prijedloga. BBŽ ima veliki potencijal kao destinacija koja nudi '2 u 1' – prirodu i zdravlje u jednom odmoru.

Operativni plan održivog razvoja turizma za razdoblje 2024. - 2033. (2023., TZ Bjelovarsko-bilogorske županije) daje prijedlog i analizu primarnih (izleti, kratki odmori, aktivnosti u prirodi, zdravstveni programi) i sekundarnih turističkih proizvoda. Plan sadrži i operativni plan razvoja smještajnih kapaciteta (hoteli, kampovi, hosteli, ostalo), plan razvoja turističke infrastrukture s 15 ključnih projekata te operativni plan marketinga i komunikacija. U sklopu plana razvoja turističke infrastrukture izdvajaju se sljedeći projekti:

Veći projekti u izgradnji	Manji projekti u izgradnji
• Terme Bjelovar • Edukativno-zabavni centar „Mato Lovrak“ • Centar za biološku raznolikost „Končanica“ • Biciklistička staza Bjelovar -Garešnica • Dvorac Janković • Garić grad • Antunova kupka i Centralna blatna kupka • Park tamnog neba Vrani kamen • Lovrakov svijet Veliki Grđevac	• Izletište Medjame -Vustje • Biciklističke rute i gravel staze • Konjički centar Daruvar • Planinarske staze • Multikulturalna ruta • Adrenalinski park Kukavica • Certificirani gastro punkтови

Na kraju dokumenta ponuđeni su prijedlozi komunikacijskih aktivnosti 2024. – 2028. te ključne aktivnosti i budžeti razvoj proizvoda 2024. – 2028.

Operativni plan razvoja cikloturizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije od 2017. do 2020. godine (2017., BBŽ) analizira stanje cikloturističke ponude u Županiji. Cikloturizam se razvija u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji zbog očuvane prirode, niskog prometa, kulturno-povijesne baštine i povoljnih klimatskih uvjeta. Županija nudi oko 405 kilometara ruta, uključujući županijske, lokalne i biciklističke staze te međunarodnu rutu Lonjsko polje-Balaton. Razvoj cikloturizma u prirodnim i ruralnim područjima omogućuje povezivanje s ostalom turističkom ponudom. Dokument izdvaja 70-ak projekata na području Županije u polju cikloturizma od kojeg je većina njih vezana uz infrastrukturu, ali i uz zakonsku regulativu, edukaciju, poboljšanje cikloturističke ponude te informiranje i marketing u cikloturizmu. Glavne aktivnosti uključuju proširenje i povezivanje biciklističkih staza s novom signalizacijom, dodavanje pratećih sadržaja uz rute, poticanje Bed&Bike smještaja, razvoj turističkih usluga za cikloturiste, kontinuiranu edukaciju pružatelja usluga te izradu mapa, vodiča i aplikacija. Cilj je organizirati suradnju svih turističkih dionika BBŽ za cjelovitu cikloturističku ponudu.

Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama Bjelovarsko-bilogorska županije (2022., BBŽ) analizira utjecaje i izazove klimatskih promjena za cijelu Hrvatsku, pri čemu navodi da iako turizam u Županiji bilježi rast, broj dolazaka i noćenja je još uvijek nizak i trenutno ima ograničen utjecaj na gospodarstvo. Posebnih ciljeva i mjera usmjerenih specifično na turizam Županije nema, no, spominje se aktivnost izgradnje biciklističke mreže međunarodnog, nacionalnog i regionalnog značaja koja bi posredno utjecala i na razvoj turizma u Županiji.

Strategija razvoja većeg urbanog područja Bjelovar za financijsko razdoblje 2021. - 2027. godine (2022., Grad Bjelovar) uključuje detaljnu analizu trenutnog stanja turizma i njegovih potencijala na urbanom području Bjelovara. Potencijal vidi u enogastronomskom i lovnom turizmu, manifestacijama i lokalnim proizvodima, ali razvoj zahtijeva bolju infrastrukturu, standardizaciju i brendiranje. Etno i tradicijske kuće dodatno obogaćuju trenutačnu ponudu. Ključne potrebe uključuju jačanje ljudskih potencijala, razvoj 'zelenog turizma', podizanje standarda smještaja, osiguranje financijske potpore za turističke projekte, unaprjeđenje ruralnog, rekreativnog i sportskog turizma, promociju kontinentalne ponude te primjenu digitalizacije u valorizaciji kulturne i prirodne baštine. U Strategiji je izdvojen Posebni cilj 4: Poticanje

integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, uz očuvanje okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti na području VUPBJ. Mjere cilja su:

- Pružanje podrške razvoju civilnog sektora i daljnja sinergija sa sektorima koji se tiču razvoja društva i zajednice
- Razvoj i implementacija prostornih i tehnoloških kapaciteta te širenje usluga u sektoru kulture, prirodne baštine i održivog turizma
- Unaprjeđenje sigurnosti na području VUPBJ.

A neki od projekata koji uključuju i posebni cilj 4 su:

- Revitalizacija zgrada (Stara Komanda, Stari Zatvor, Sokolskog doma, Etno muzeja i parka)
- Razvoj Terma Bjelovar i GardenHouse-a
- Višenamjenski centar Rovišće i društveni dom u Narti
- Digitalno inovacijski centar i HUB.in Bjelovar
- Zeleni centar Bjelovar i Poduzetnički inkubator
- Studentski dom i Centar za osobe s intelektualnim teškoćama.

Strategija turističkog razvoja destinacije na području Turističke zajednice Bilogora–Bjelovar, od 2023. do 2028. godine (2023., TZ Bilogora-Bjelovar) napominje da turizam na području TZ Bilogora-Bjelovar nije razvijen kao u Jadranskoj Hrvatskoj, ali ima potencijal za planski razvoj. Fokus Strategije jest na razvoju ruralnog, kulturnog, eno-gastronomskog turizma te na rekreaciji i boravku u prirodi. Dokument ističe četiri operativnih ciljeva:

- Operativni cilj 1: Razvoj i unaprjeđenje cjelokupne turističke suprastrukture i javne infrastrukture
- Operativni cilj 2: Unaprjeđenje turističkog proizvoda i podizanje kvalitete zaštite, valorizacije i interpretacije resursno-atraksijske osnove
- Operativni cilj 3: Unaprjeđenje sustava destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa
- Operativni cilj 4: Stvaranje prepoznatljivosti.

Aktivnosti u razvoju turizma u TZ Bilogora-Bjelovar uključuju unaprjeđenje obiteljskog smještaja, uspostavu eko kampova, izgradnju tematiziranih hotela, te podizanje kvalitete eno-gastronomske ponude. Također, fokusira se na revitalizaciju kulturnih i prirodnih resursa, poput Etno parka Veliko Trojstvo i razvoja pješačkih i biciklističkih staza. Dodatno, razvijaju se agro-bio turizam i ekoturizam, uz unaprjeđenje kulturnih usluga i valorizaciju vojnih atrakcija. Aktivnosti također obuhvaćaju jačanje kompetencija vlasti, razvoj agencijskih programa, praćenje održivog turizma te promociju autohtonih suvenira i kraćih odmora.

Lokalna razvojna strategija LAG-a Sjeverna Bilogora za razdoblje 2023. – 2027. (2023., LAG Sjeverna Bilogora) naglašava otežan ujednačen razvoj zbog rastrkanosti 93 naselja koja LAG obuhvaća, ali se pruža potencijal za poljoprivredu i ruralni turizam. Turistička noćenja zabilježena su jedino u općini Velika Pisanica. Nematerijalna kulturna baština je slabo istražena, no njezino prepoznavanje i zaštita mogu obogatiti turističku ponudu. Na području se nalaze Etno park u Velikom Trojstvu i Romska kuća u Maglenči. U sklopu općeg cilja 1 (Revitalizacija područja LAG-a Sjeverna Bilogora stvaranjem održivog, pametnog i zelenog zavičaja) izdvaja se Specifičan cilj „Ulaganje u pametan razvoj ruralnog turizma na području LAG-a Sjeverna Bilogora“ i potreba poticanja razvoja turističkog potencijala područja LAG-a Sjeverna Bilogora. Intervencija ovog cilja jest ulaganje u razvoj ruralnog turizma uz ulaganje u

digitalizaciju i/ ili primjenu obnovljivih izvora energije na području LAG-a Sjeverna Bilogora. Mlađa populacija modernizira poljoprivredu i razvija ruralni turizam, a interes za ovu granu turizma raste, što je dovelo do povećanja smještajnih objekata i poticanja suradnje na sufinanciranju tih objekata.

Razvojni dokumenti na lokalnoj razini

Kako bi se turizam i gospodarstvo Bjelovarsko-bilogorske županije razvijali u skladu s lokalnim specifičnostima i resursima, izrađeni su brojni strateški dokumenti na razini gradova i općina. Ovi planovi usmjeravaju razvoj područja, prepoznajući prilike u različitim oblicima turizma, poput kulturnog, eno-gastronomskog i ruralnog turizma, te pružaju osnovu za unaprjeđenje lokalne ponude i infrastrukture. Razvojni dokumenti lokalne razine koji razmatraju razvoj turizma na predmetnom području su:

Gradovi	• Strategija razvoja grada Bjelovara 2016. - 2020. • Plan razvoja turizma Grada Bjelovara od 2022. do 2027. godine • Strateški plan gospodarskog razvoja Grada Daruvara i Općina Dežanovac, Đulovac, Končanica i Sirač (2012. – 2020.) • Plan razvoja turizma grada Daruvara od 2021. - 2025. godine • Čazma 2020 – Velikim koracima naprijed u 21. stoljeće • Akcijski plan razvoja turizma na području grada Čazme (2013. -2023.) • Strategija razvoja grada Garešnice 2016. - 2020. • Strategija razvoja turizma Grada Garešnice 2018. - 2023. • Strateški razvojni program grada Grubišnog Polja 2015. - 2020. • Strategija razvoja turizma Grada Grubišnoga Polja 2018. - 2025.
Općine	• Strateški plan Općine Berek 2016. – 2019. • Razvojna strategija Općine Dežanovac za razdoblje do 2020. godine (2015. – 2020.) • Plan razvoja Općine Dežanovac za razdoblje 2021. – 2027. godine • Strateški plan Općine Đulovac 2017. – 2019. • Strateški razvojni program Općine Nova Rača (2017. – 2020.) • Strategija razvoja Općine Velika Trnovitica za razdoblje 2019. – 2027. • Strateški razvojni program Općine Velika Pisanica 2015. – 2020. • Strategija pametnog razvoja Općine Velika Pisanica (2024. – 2034.) • Strateški razvojni program Općine Veliko Trojstvo 2014. – 2020. • Strateški razvojni program Općine Rovišće za razdoblje 2015. – 2020.g. • Strateški razvojni program Općine Kapela za period od 2015. – 2020. godine • Strategija razvoja Općine Kapela 2018. – 2027. • Strategija razvoja Općine Zrinski Topolovac za razdoblje 2014. – 2020. godine • Strategija razvoja Općine Severin za razdoblje 2016. – 2020. • Strateški plan gospodarskog razvoja Općine Šandrovac 2015. – 2019. • Plan ukupnog razvoja Općine Ivanska za razdoblje 2014. – 2020. • Strategija razvoja Općine Štefanje 2016. – 2021. godine • Strategija razvoja turizma (Strateški plan) Općine Štefanje za razdoblje 2018. – 2023. • Strategija razvoja Općine Hercegovac za razdoblje 2015. – 2020. • Strateški razvojni program Općine Sirač 2015. – 2020.

	• Strategija razvoja pametne Općine Sirač za razdoblje do 2026. godine • Strategija razvoja Općine Končanica za razdoblje do 2020. godine (2018. – 2020.)
--	--

2.2.3. Prostorno- planski dokumenti

Imajući u vidu da se turizam odvija u prostoru za ovu studiju bilo je nužno sagledavanje važećih prostorno planskih dokumenata i njihov odnos prema razvoju turizma Bjelovarsko-bilogorske županije. Turizam kao skup aktivnosti koji traži stalnu prilagodbu trendovima na tržištu uz prepoznavanje, uvažavanje i unaprjeđenje specifičnih prostornih vrijednosti potrebno je sagledati u prostornom kontekstu kako bi isti bio održiv, konkurentan i prepoznatljiv. Kako bi se usmjerilo očuvanje i unaprjeđenje vrijednosti prostora Bjelovarsko-bilogorske županije kroz turizam u skladu sa svjetskim i europskim prostornim smjernicama i trendovima, glavni kao i krajnji, a ujedno i dugoročni cilj izrade ovog priloga je ukazivanje na različite, vrijedne i nedovoljno prepoznate vrijednosti turističkih prostornih potencijala, a u skladu s načelima održivog razvoja.

S obzirom da razvojni dokumenti i prostorni planovi na razini države i Bjelovarsko-bilogorske županije potiču očuvanje i unaprjeđenje svih vrijednosti prostora - prostorni planovi kao provedbeni dokumenti služe kao podloga za unaprjeđenje kao i povećanja kvalitete života stanovništva, ali i razvoja turizma na području cijele Županije.

Prostor Bjelovarsko-bilogorske županije s aspekta prirodno-geografskih, fizionomskih i razvojnih karakteristika, pripada dvjema različitim cjelinama:

- Slavanskom gorju (većim dijelom u Virovitičko-podravskoj, Požeško-slavonskoj i Brodsko-posavskoj županiji) te,
- Bilogorsko-moslavačkom prostoru s tri podcjeline:
 - brdski predjeli Moslavačke gore, (dijelom i u Sisačko-moslavačkoj županiji),
 - greben Bilogore (dijelom i u Koprivničko-križevačkoj i Virovitičko-podravskoj županiji),
 - obronci Papuka, Moslavačke gore i Bilogore, te ravnjaci i doline Česme i Ilove.

Županijskim planom načelno su određena i relativno prostrana područja sličnih pojedinačnih prostornih karakteristika i obilježja za koja se primjenjuju posebne razvojne i druge mjere, što se može koristiti kao podloga za razvoj turizma. Navedena četiri prostrana područja između ostalog služe za planiranje održivog razvoja, a time i održivog razvoja turizma. To su područja:

- s vrlo velikim ograničenjima u razvoju,
- malih gustoća naseljenosti i izrazito negativnih demografskih procesa,
- prigradskih zona Bjelovara te
- Grad Bjelovar.

Za sada prostor Bjelovarsko-bilogorske županije nije opterećen nekontroliranim i neplanskim turističkim aktivnostima kao i nelegalnom gradnjom, što je jako prisutno na hrvatskoj obali. Zbog očekivanog razvoja turizma nameće se potreba za osmišljen kvalitetan i dugoročni razvoj prostora te određivanje zona za njegov razvoj uz određivanje prostornih smjernica. U Bjelovaru se trenutačno provodi najveća investicija u turizmu kroz izgradnju nove zone ugostiteljsko turističke namjene u Velikom Korenovu. Uz novu zonu ugostiteljsko turističke namjene planira se izgradnja nove sportsko-rekreacijske zone. Uz Bjelovar, na teritoriju Bjelovarsko-bilogorske županije područje Daruvara je identificirano kao područje povijesne, intenzivne, zaokružene i kompleksne turističke ponude, pa je za ostvarenje tog cilja potrebno:

- razvijati i na višu razinu postaviti zdravstveno-lječilišni kompleks s proširenjem smještajnih kapaciteta uz praćenje i prihvaćanje svjetskih dostignuća u toj djelatnosti,
- unaprjeđivati prateću ugostiteljsku ponudu,

- uređivati okolne (vanjske) terene za sport i rekreaciju (trim staze, biciklističke staze, mini golf, golf, odmorišta i dr.),
- upotrijebiti sportsko-rekreacijsku ponudu bazenskim kompleksom (aqua-city),
- poticati razvoj seoskog turizma,
- poticati razvoj i unaprjeđenje vinske ceste kroz područje Daruvarskih vinograda (dodjelom kredita za unaprjeđenje razvoja vinskih poduzetnika),
- poticati razvoj lovskog turizma,
- poticati razvoj ribolovnog turizma uređenjem ribnjačkih površina,
- poticati razvoj planinarskog i zimskog turizma i rekreacije trasiranjem planinarskih puteva (transverzala), sanjkalista, te pratećim objektima (planinarski domovi).

Potencijali za razvoj turizma nalaze se i na području grada Čazme koja je koristila europska sredstva za prezentaciju prirodne baštine. Tako Čazma, osim bogate povijesne slojevitosti kulturne baštine, prezentira na atraktivan način i prirodnu baštinu.

Također, prostor grada Garešnice ima tradiciju bavljenja turizmom kao i Grubišno Polje. Iako se za sada može govoriti o malom turističkom prometu, ali kroz prepoznavanje više atrakcija može se stvoriti prostorna disperzija turizma. Stoga ruralni prostor s brojnom kulturnom i prirodnom baštinom može pridonijeti prostorno ujednačenom razvoju turizma koji ima sve pretpostavke za razvoj održivog razvoja turizma.

1) Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije („Županijski glasnik“ broj 2/01, 13/04, 7/09, 6/15, 5/16, 1/19, 12/23)

Prostorni plan Županije, kao krovni plan prostornog razvoja Županije, do sada je imao 6. izmjena i dopuna. Glavni cilj Prostornog plana Bjelovarsko-bilogorske županije je stvaranje prostornih pretpostavki za postizanje održivog razvoja Županije, maksimalno koristeći sve prostorno razvojne prednosti i rješavajući ili smanjujući na najmanju moguću mjeru utjecaje prostorno razvojnih problema i ograničenja. Pri tome se polazi od osnovne ocjene da Županija ima povoljnu prostornu strukturu u odnosu na glavne razvojne ciljeve, koja racionalnim korištenjem može polučiti zadovoljavajuće učinke u svakom pogledu (ne isključivo ekonomskom).

Kao glavne prostorno razvojne prednosti Županije ističu se: povoljna struktura i razmjesta temeljnih kategorija korištenja prostora, potencijali termalnih voda (za razvoj zdravstvenog i kontinentalnog turizma), relativno očuvan okoliš (izuzev dijela vodotoka) i solidno riješena problematika otpada, različiti krajolici itd.

Tako je prema PP Bjelovarsko-bilogorske županije određen prostor za smještaj turističkih djelatnosti koji se utvrđuje PPUO/G-om, temeljem odredbi, smjernica i kriterija županijskog plana, a koji su pogodni za razvoj turizma, a to su:

- zdravstveno-lječilišni kompleks u Daruvaru,
- atraktivni lokaliteti ribnjaka i rijeka, šuma, brda, brežuljaka (vidikovaca), pogodnih za turističku ponudu sportsko-ribolovnog, rekreacijskog, izletničkog i sličnog vida turizma,
- ruralna područja s gastronomsko-ekološkom ponudom u vidu seoskog turizma,
- lovna područja na prostoru cijele Županije.

Stoga se na području Županije preporuča razvoj zdravstvenog turizma (Daruvar), zatim seoskog turizma s gastronomsko-ekološkom i enološkom ponudom unutar postojećeg građevinskog područja naselja i vikend naseljima. Također se potiče izletnički turizam te aktiviranje i korištenje šumskih površina za razvoj turizma. Uređenje i izgradnju turističkih sadržaja potrebno je provoditi tako da se maksimalno

očuva izvorna vrijednost prirodnog i kulturno-povijesnog okruženja, poštujući karakteristike gradnje (primijenjenih materijala i autohtonog oblikovanja) lokalnog ambijenta. Stoga je osim Daruvara dana mogućnost formiranja prostora za razvoj zdravstveno-lječilišnih i sportsko-rekreativnih sadržaja na području Grada Bjelovara prvenstveno vezanih na dovršenje i kompletiranje postojećih kapaciteta, te obogaćivanje postojeće turističke ponude. Pri tome su važni potencijali ekološke mreže. Nova turistička zona planirana je u općini Velika Pisanica (južni dio) s ugostiteljsko-turističkim centrom Kukavica za seoski i izletnički turizam.

Županijskim planom preporuča se uređenje i izgradnja turističkih sadržaja tako, da se maksimalno očuva izvorna vrijednost prirodnog i kulturno-povijesnog okruženja, poštujući karakteristike gradnje (primijenjenih materijala i autohtonog oblikovanja) lokalnog ambijenta.

- 2) **Prostorni plan uređenja grada Bjelovara** („Službeni glasnik Grada Bjelovara“, broj 11/03, 13/03-ispravak, 1/09, 8/13, 1/16, 5/16, 6/2019)
https://www.bjelovar.hr/download/prostorni_planovi/ppu_grada_bjelovara/PPU_Grada_Bjelovara_1_Koristenje_i_namjena_povrsina.pdf

Navedeni Prostorni plan obuhvaća cijelo administrativno područje Grada Bjelovara i omogućava razvoj turizma na cijelom području Grada Bjelovara uz pridržavanje odredbi za provođenje, a sve u cilju očuvanja prostora od neplanskih aktivnosti i gradnje. U zoni izdvojene ugostiteljsko-turističke namjene moguća je izgradnja i uređenje smještajnih kapaciteta (hotela, pansiona, apartmanskog naselja, kampa, autokampa), ugostiteljsko-zabavnih sadržaja (restorana, kafića, noćnih klubova, i sličnih sadržaja), sportsko-rekreacijski sadržaji (zatvorenih bazena, otvorenih bazena i igrališta, sportskih dvorana, zabavnih parkova i sl.), prostora i građevina u funkciji zdravstvenog turizma (specijalističkih ambulanti, klinika i poliklinika, lječilišta, wellness i drugih sadržaja u funkciji zdravstvenog turizma), trgovačkih sadržaja (prodavaonica tradicionalnih proizvoda i zdrave hrane, prodavaonica suvenira i sl.), poslovnih i servisnih sadržaja, zelenih površina (parkova, dječjih igrališta, zaštitnog zelenila i sl.).

Osnovni uvjeti za izgradnju u zoni ugostiteljsko-turističke namjene su: izgrađenost zone može iznositi najviše 40%, etažna visina je najviše Po+P+2 (podrum, prizemlje i dva kata), uz mogućnost izgradnje više podzemnih potpuno ukopanih etaža i uz uvjet da je najmanje jedna nadzemna etaža ispod kote pristupne ceste, najmanje 20% površine zone mora biti krajobrazno uređeno, na građevnim česticama ugostiteljsko-turističke namjene koje graniče sa zonama stambene i druge negospodarske namjene građevine se postavljaju na udaljenost najmanje polovica visine zgrade prema toj međi + 5,0 m. Unutar navedene udaljenosti mora se osigurati tampon zelenila na prirodnom tlu, najmanje širine 5,0 metara zasađen gustim drvoredom visokog zelenila i vazdazelenom živicom visine 1,5-2,0 m, na površinama zone ugostiteljsko-turističke namjene moguće je korištenje svih onih obnovljivih izvora energije koji ne će imati utjecaja na bitna svojstva i izgled postojeće strukture kompleksa, parkiranje vozila mora se riješiti unutar zone ugostiteljsko-turističke, uz uvjet da parkirališta s više od 30 parkirališnih mjesta treba projektirati i graditi s obaveznim ozelenjivanjem visokim zelenilom (drvored u rasteru parkirališnih mjesta, zeleni pojas s drvoredom ili slična rješenja). Ukoliko se na građevnoj čestici gradi parkiralište za više od 10 parkirališnih mjesta, tada uz rub površine za parkiranje (prema ulici) treba formirati zeleni pojas/ drvored ili zasaditi živicu visine 1,0 m.

Izvan građevinskog područja može se između ostalog planirati izgradnja infrastrukture, golf igrališta i drugih sportsko-rekreacijskih igrališta na otvorenom s pratećim zgradama, stambenih i pomoćnih građevina za vlastite (osobne) potrebe na građevnim česticama od 20 ha i više i za potrebe seoskog turizma na građevnim česticama od 2 ha i više.

- 3) **Generalni urbanistički plan Grada Bjelovara** ("Službeni glasnik Grada Bjelovara", broj 07/2004, 03/2009, 06/2012, 6/2018 i 6/2020) <https://www.bjelovar.hr/wp-content/uploads/2018/12/sluzbeni-glasnik-grada-bjelovara-8-2018.pdf>

Generalni urbanistički plan (GUP) Grada Bjelovara (u nastavku teksta: GUP) obuhvaća područje naselja Bjelovar, dijelove naselja Trojstveni Markovac, Novoseljani, Ždralovi, Brezovac, Veliko Korenovo, Stare Plavnice i južni dio naselja Letičani.

Vezano na razvoj turizma predmetnim planom uz turizam vezane su područja ugostiteljsko-turističke namjene T1, sportsko rekreacijske namjene (R, R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7 i R8), javne zelene površine (Z1, Z2), zaštitne zelene površine (Z, Z3), mješovita namjena (M1, M2, M3, M4) i druge koje su kompatibilne.

Kao važan preduvjet za daljnji razvoj turizma, ali i rasterećenja prometa u Bjelovaru planirana je izgradnja spojne ceste na autocestu (brzu cestu) A-13 Vrbovec-Bjelovar-Virovitica i nastavak gradnje južne obilazne ceste istočno i zapadno od izvedenog dijela.

Također se planira unaprjeđenje željezničkog prometa koji može kvalitetnije povezati Bjelovar sa Zagrebom.

Kao gospodarsko-ugostiteljska turistička namjena (način gradnje PG16) označena je zona Veliko Korenovote izletnička i rekreativna lokacija poznata kao „Šljukin gon“ s mogućom minimalnom dopunom/ gradnjom potrebnih ugostiteljskih, smještajnih i rekreativnih sadržaja ukomponiranih u zelenilo.

U području mješovite namjene moguća je gradnja ugostiteljsko-turističkih, objekata – hoteli, jer su to građevine koje su primjerene centru grada. S obzirom da sport i rekreacija, važno je sagledavanje površina sportsko-rekreacijske namjene, budući da se s raznim natjecanjima i manifestacijama privlači posjetitelje i turiste. Sportsko-rekreacijska namjena planirana je na prostoru sportske dvorane (R1), SRC uz Centar srednjih škola (R3), RC Mladost (R6), uz civilnu streljanu i u zoni Veliko Korenovo. Na površinama sportsko-rekreacijske namjene moguća je izgradnja građevina predmetne namjene većih dimenzija te smještaj drugih obrazovnih i poslovnih sadržaja kao što su proširenje centra srednjih škola, trgovačkih, ugostiteljskih, uslužnih ili poslovnih sadržaja, veličinom primjerenih zoni u kojoj se nalaze.

- 4) **Urbanistički plan uređenja „Turistička zona Veliko Korenovo**, ("Službeni glasnik Grada Bjelovara, broj 9/2020.)

Navedeni plan predstavlja jedini plan na području Grada kojemu je turizam glavna namjena. Plan obuhvaća površinu oko 9,5 ha². S obzirom da se radi o zemljištu koje nije privedeno svrsi u tijeku su radovi na izgradnji infrastrukture i prometnice. Površina je podijeljena na zonu T (ugostiteljsko-turistička namjena) površine 4,6 ha, zonu R (sportsko-rekreacijska namjena) površine 3,7 ha i IS (površine infrastrukturnih sustava) površine 1,1 ha. Na površini ugostiteljsko-turističke namjene (T) moguća je izgradnja turističkog naselja i/ ili hotela maksimalnog kapaciteta 100 ležajeva. Turističko naselje je jedinstvena prostorno-funkcionalna cjelina koju čine više samostalnih građevina u kojima su recepcija, smještajne jedinice, ugostiteljski i drugi sadržaji sukladno posebnim propisima. U zoni R moguća je izgradnja hotela maksimalnog kapaciteta 100 ležajeva prema uvjetima za izgradnju ugostiteljsko-turističke namjene. Također u zoni R planira se uređenje površina sportsko-rekreacijske namjene (R) sa zatvorenim i otvorenim bazenima za sve uzraste i kategorije posjetitelja, svih vidova vodenih atrakcija, kao što su akvagani, bazeni s umjetnim valovima i sl. te sportskih terena otvorenog tipa i pratećih sadržaja. Također, moguća je gradnja i uređenje svih vrsta sportskih terena (polivalentno igralište,

odbojka na pijesku, rukomet, mali nogomet, košarka, stolovi za stolni tenis, staze za boćanje i mini golf i sl.). Moguća je i gradnja i uređenje adrenalinskog parka i parka motoričkih sposobnosti. Za potrebe otvorenih i zatvorenih bazena planira se korištenje termalne vode prirodnih izvora i bušotina koje se nalaze unutar, a po potrebi i izvan obuhvata UPU-a. Također, unutar plana najmanje 20% površine potrebno je urediti kao parkovni nasad i prirodno zelenilo. S obzirom da se radi o novoj namjeni u neizgrađenom prostoru planira se suvremeno arhitektonsko oblikovanje. Parkiranje je potrebno riješiti unutar obuhvata Plana. Za pružanje pratećih usluga kao nadopuna turističkim sadržajima mogu se urediti prostori kao što su wellness, sauna, prostori za liječenje tradicionalnim i alternativnim metodama kao što su akupunktura, akupresura, aromaterapija i druge manje ambulante za pružanje zdravstvenih usluga, zatim prodavaonica suvenira i sl. Sportsko-rekreativni sadržaji i sadržaji za zabavu trebaju se urediti sunčalištima, dječjim igralištima i sl. kao i pratećim sadržajima nužnih za vođenje i održavanje turističkog naselja/ hotela (garaža, spremišta i sl.).

Slika 2.2-7 Koncept i oblikovanje zgrade recepcije i restorana (Izvor: Idejni projekt)

chrome-extension://kdpelmjpfafjppnhbloffcjpeomlnpah/https://bbz.hr/doc/uprava/Elaborat-Za%C5%A1tite-okoli%C5%A1a_2023-03-28-080625_tomw.pdf

<https://www.klikni.hr/aktualno/2024/01/20/foto-veliko-korenovo-postaje-turisticka-meka-pogledajte-kako-ce-izgledati/>

Nesumnjivo, potencijala za unaprjeđenje turizma imaju, osim gradova i sve općine pogotovo tamo gdje je aktivno stanovništvo poput općina Veliko Trojstvo, Velika Pisanica i druge općine, kroz razvoj ruralnog i kulturnog turizma koji obuhvaćaju aktivan pristup razvoju turizma i kroz cikloturizam, lovni turizam, ribolovni turizam, planinarski turizam, vjerski turizam, konjički, eno-gastro turizam, sportsko-rekreacijski turizam, turizam vojne baštine i drugi oblici turizma, s time da imaju predznak održivosti. Iako za sada ruralna područja uglavnom imaju izletnički karakter s relativno skromnim smještajnim kapacitetima na OPG-ovima (ribnjaci, šume, parkovi, područje Bilogore i dr.) navedeno može imati samo prednost u odnosu na održivost, kao i za prostornu distribuciju održivog turizma.

Takav pristup razvoju turizma svakako može pridonijeti oporavku i otpornosti ruralnog područja, ali i zelenoj i digitalnoj tranziciji.

Vezano na izgradnju ili uređenje smještajnih kapaciteta u ruralnim naseljima svi prostorni planovi općina i gradova u građevinskim područjima ne ograničavaju razvoj turizma. S obzirom da trendovi u turizmu ističu očuvanje i unaprjeđenje prostornog identiteta, prostorni planovi općina i gradova ističu gradnju na način očuvanja regionalnih arhitektonskih oblika.

Shodno tome navode se prostorni planovi uređenja gradova i općina s područja Bjelovarsko-bilogorske županije. Prostorni plan uređenja Grada Daruvara (Službeno glasilo 8/04, 7/10, 5/12, 1/21, 6/22) u kojem se ističe tradicija kao i unaprjeđenje zdravstveno-lječilišnog turizma, ali i potiče uređenje i izgradnju prostora za ruralni turizam. Prostorni plan uređenja grada Čazme (Službeno glasilo 28/03, 19/06, 30/11, 18/12, 45/14, 62/18) osim što ističe velike potencijale kulturnog turizma ističe i svoju prirodnu baštinu u samom središtu grada i njegovoj okolini. Prostorni plan uređenja grada Garešnice (Službeno glasilo 7/03, 2/11, 3/15, 6/2015, 3/19) ističe svoju dugu tradiciju izletničkog, lovačkog i ribolovnog turizma s bogatom kulturnom i prirodnom baštinom.

Tu su i Prostorni plan uređenja grada Grubišno Polje (Službeno glasilo 15/05, 5/11, 4/13, 7/15, 3/17), Prostorni plan uređenja općine Berek (Službeni glasnik 3/06, 1/14, 3/18), Prostorni plan uređenja općine Dežanovac (Službeni glasnik 19/06, 3/11), Prostorni plan uređenja općine Đulovac (Službeni glasnik 5/04, 3/09, 1/12, 6/13 i 5/19), Prostorni plan uređenja općine Hercegovac (Službeni glasnik 1/04, 1/14, 1/17, 2/20), Prostorni plan uređenja općine Ivanska (Službeni glasnik 10/05, 2/08, 3/11, 6/18), Prostorni plan uređenja općine Kapela (Službeni glasnik 6/06, 1/14, 6/16, 7/19, 8/19), Prostorni plan uređenja općine Končanica (Službeni glasnik 6/06, 3/12, 1/21), Prostorni plan uređenja općine Nova Rača (Službeni glasnik 1/06, 5/15, 2/17), Prostorni plan uređenja općine Rovišće (Službeni glasnik 24/06, 6/12, 2/21), Prostorni plan uređenja općine Severin (Službeni glasnik 2/05, 5/12), Prostorni plan uređenja općine Sirač (Službeni glasnik 10/06, 7/15, 7/20), Prostorni plan uređenja općine Šandrovac (Službeni glasnik 23/05, 5/13, 4/15, 3/19), Prostorni plan uređenja općine Štefanje (Službeni glasnik 5/06, 3/16, 2/21), Prostorni plan uređenja općine Velika Pisanica (Službeni glasnik 2/03, 12/06, 6/13, 12/18, 2/20), Prostorni plan uređenja općine Velika Trnovitica (Službeni glasnik 2/06, 5/18), Prostorni plan uređenja općine Veliki Grđevac (Službeni glasnik 3/05, 4/14, 5/20), Prostorni plan uređenja općine Veliko Trojstvo (Službeni glasnik 9/04, 3/11, 6/13, 1/17) i Prostorni plan uređenja općine Zrinski Topolovac (Službeni glasnik 10/07, 1/17, 8/22). Svi navedeni planovi ne ograničavaju razvoj turizma unutar građevinskog područja.

2.3. Performanse turističkog sektora

Analiza komercijalnih smještajnih kapaciteta i fizičkog turističkog prometa na prostoru Bjelovarsko-bilogorske županije napravljena je temeljem podataka dostupnih iz sustava eVisitor. Smještajni objekti u sustavu eVisitor razvrstani su prema obilježjima *Vrsta objekta* i *Podvrsta objekta*, a u skladu sa

Zakonom o ugostiteljskoj djelatnosti³ i pripadajućim važećim pravilnicima o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata⁴. Za potrebe ove analize, smještajni objekti su razvrstani u manji broj grupa. Kriterij definiranja grupe je bila važnost vrste/ podvrste objekta (broj objekata, ostvareni turistički promet) unutar turističkih kapaciteta Bjelovarsko-bilogorske županije te mogućnost povezivanja s drugim sličnim vrstama/ podvrstama.

Pregled grupa, kao i njihova definicija prikazan je u Tablici 2.13.

Tablica 2.13. Definicija grupa smještajnih objekata

Grupa	Vrsta objekta (eVisitor)	Podvrsta objekta (eVisitor)
Hoteli	Hoteli	Sve podvrste
Obiteljski smještaj	Objekti u domaćinstvu	Sve podvrste
	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	Apartman, Studio apartman, Kuće za odmor
OPG	Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	Sve podvrste
Soba za iznajmljivanje	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	Soba za iznajmljivanje
Ostalo	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	Gostionica, Hostel, Lovački dom, Objekt za robinzonski smještaj, Planinarski dom, Prenočište, Učenički/ studentski dom Akademis

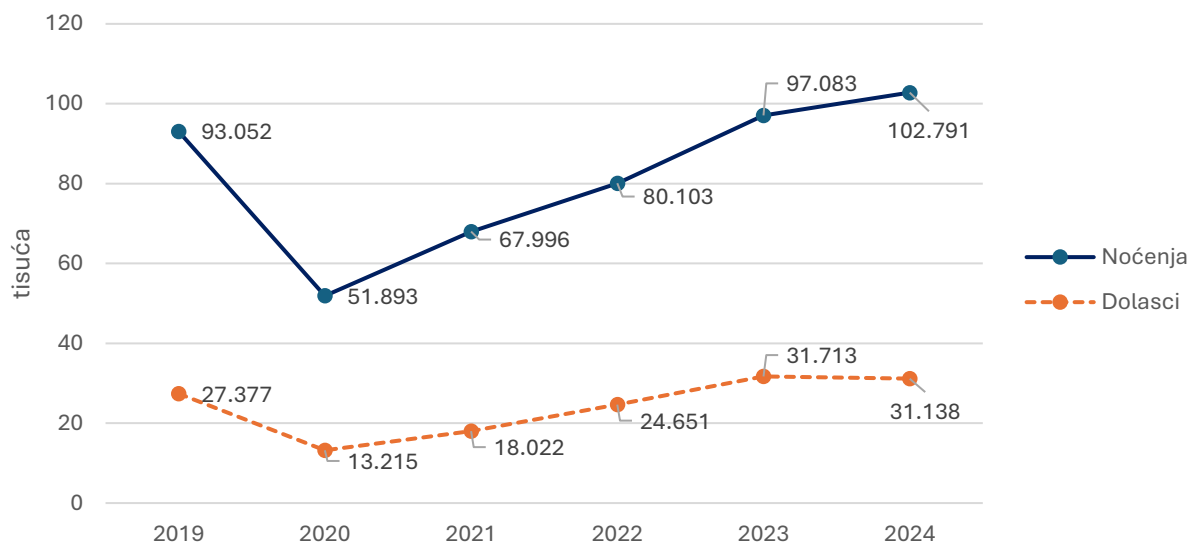
Pregled turističkog prometa napravljen je za razdoblje 2019. - 2024. godina. Premda su turistički rezultati u 2020. i 2021. godini pod utjecajem krize nastale kao posljedica pandemije uzrokovane virusom COVID-19, zbog potpunosti su ostavljeni u analizi.

³ NN 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20 i 126/21

⁴ Pravilnik o razvrstavanju, kategorizaciji i posebnim standardima ugostiteljskih objekata iz skupine Hoteli (NN 56/16), Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine Kampovi (NN 54/16), Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu (NN 9/16), Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (NN 54/16) i Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (NN 54/16)

2.3.1 Turistički dolasci i noćenja

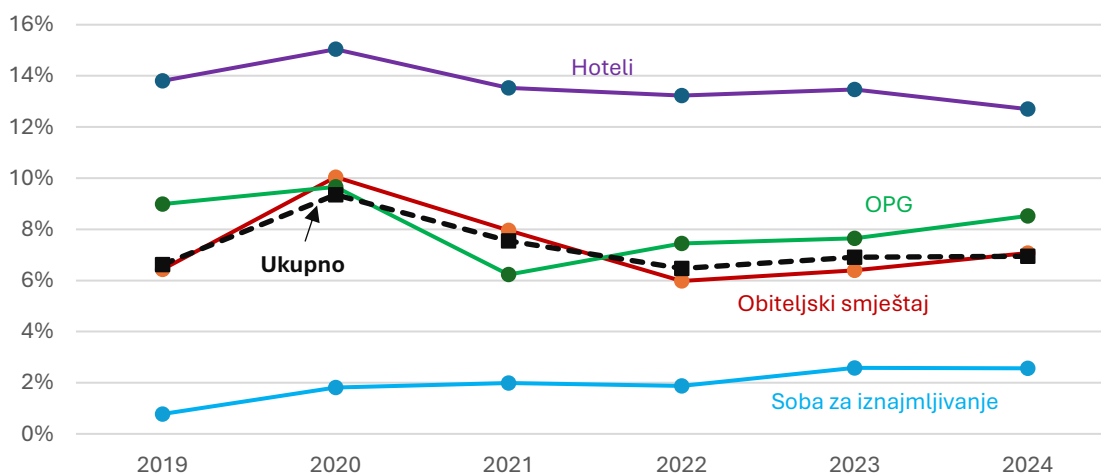
Slika 2.8. Broj noćenja i dolazaka u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u razdoblju 2019.- 2024.

Izvor: eVisitor

Broj noćenja i dolazaka u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u razdoblju 2019. - 2024. prikazan je na Slici 2.8. Očekivano, najmanji broj noćenja i dolazaka je bio u 2020. godini, a onda je u 2021. i 2022. uslijedio oporavak. U 2023. i 2024. je broj noćenja veći u odnosu na 2019. Za dolaske vrijedi ista dinamika kao i za noćenja. Duljina boravka u Županiji je varirala između 3,1 noćenja u 2023. i 3,9 noćenja u 2020. godini, kada su i inače duljine boravka bile veće. U 2024. godini duljina boravka je bila 3,3 noćenja.

Slika 2.9. Udio broja noćenja u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u noćenjima u NUTS-2 regiji Panonska Hrvatska, ukupno i prema vrstama smještaja.

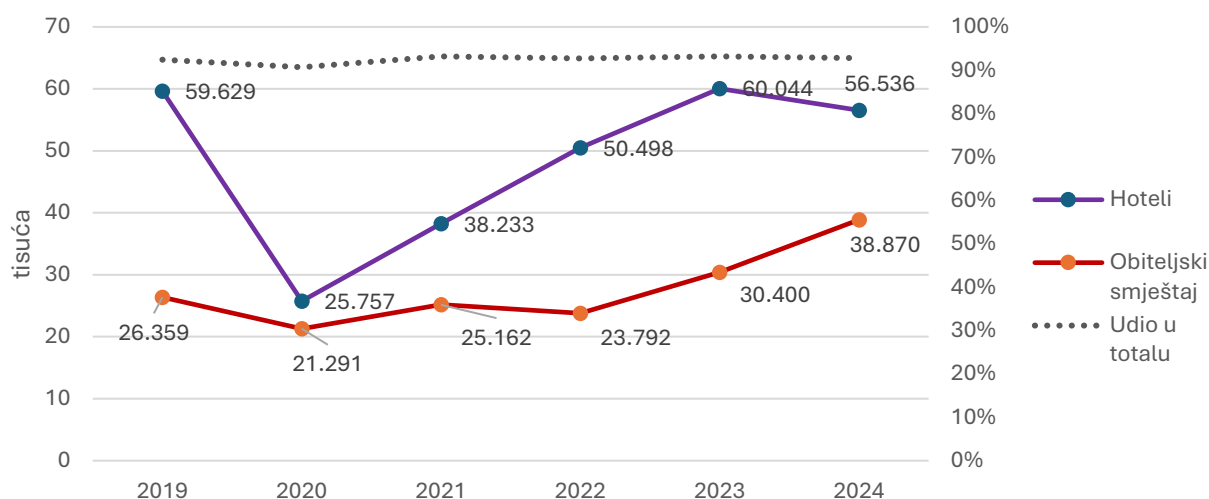
Izvor: eVisitor

Gledano unutar NUTS-2 regije Panonska Hrvatska⁵, u razdoblju od 2019. do 2024. u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji je ostvareno oko 7% svih noćenja te oko 4% svih dolazaka. U odnosu na ostatak Panonske Hrvatske, duljina boravka u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji je veća za skoro 1,5 dan. Gledano

⁵ NUTS-2 regiju Panonska Hrvatska čine Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Karlovačka, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Sisačko-moslavačka, Virovitičko-podravska i Vukovarsko-srijemska županija.

prema vrstama smještaja (Slika 2.9.), Bjelovarsko-bilogorska županija ima najveći udio u noćenjima u hotelima, dok je udio noćenja u obiteljskom smještaju i na OPG-u približno jednak udjelu koji županija ima u svim noćenjima u regiji Panonska Hrvatska.

Slika 2.10. Broj noćenja u hotelima i obiteljskom smještaju u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u razdoblju 2019. - 2024. Prikazan je i udio noćenja u hotelima i obiteljskom smještaju u svim noćenjima.

Izvor: eVisitor

Najvažnije vrste smještaja, u kojima je ostvaren najveći broj noćenja i dolazaka turista u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, su hoteli i obiteljski smještaj. Na Slici 2.10. je prikazano kretanje broja noćenja u hotelima i obiteljskom smještaju, kao i udio u ukupnom broju noćenja. Kako se može vidjeti sa slike, u odnosu na 2019., broj noćenja u obiteljskom smještaju u 2024. je narastao, dok se broj noćenja u hotelima smanjio. Ukupan udio noćenja u hotelima i obiteljskom smještaju u svim noćenjima u Županiji u niti jednoj godini nije manji od 90% (u 2024. je iznosio 92,8%).

Tablica 2.14. Struktura noćenja prema vrsti smještajnog objekta u 2019., 2023. i 2024. godini te promjena broja noćenja u 2024. u odnosu na 2019. i 2023. godinu.

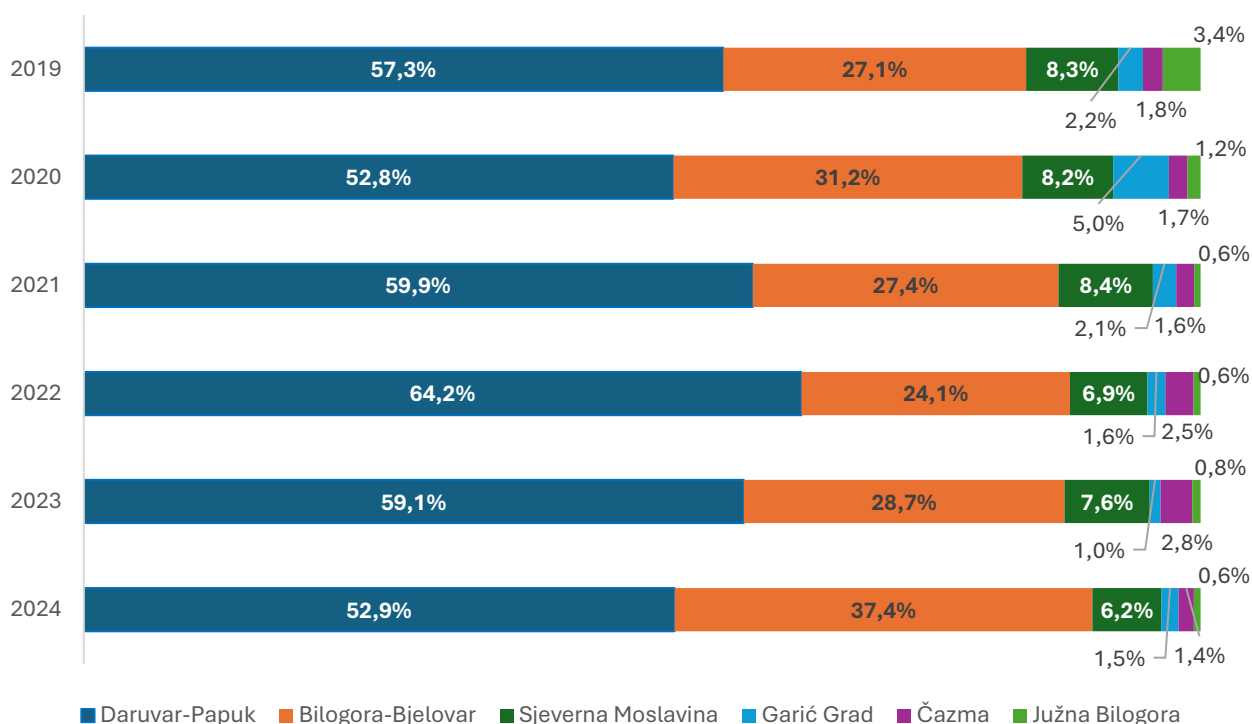
Vrsta smještaja	Struktura 2019.	Struktura 2023.	Struktura 2024.	Promjena 2024./2019.	Promjena 2024./2023.
Hoteli	64,1%	61,8%	55,0%	-5,2%	-5,8%
Obiteljski smještaj	28,3%	31,3%	37,8%	47,5%	27,9%
Soba za iznajmljivanje	1,6%	3,5%	3,7%	156,3%	10,7%
OPG	2,3%	1,8%	2,2%	4,4%	27,2%
Ostalo	3,7%	1,5%	1,3%	-60,1%	-6,4%
Ukupno	100,0%	100,0%	100,0%	10,5%	5,9%

U Tablici 2.14. prikazana je struktura noćenja prema vrsti smještaja u 2019., 2023. i 2024. godini. U odnosu na 2019., udio noćenja u obiteljskom smještaju je povećan u odnosu na udio noćenja u hotelskom smještaju. Udio noćenja u vrsti smještaja Ostalo je u 2023. i 2024. godini pao ispod 2%, a najveće povećanje udjela je zabilježeno u vrsti Soba za iznajmljivanje.

Gledano u i odnosu na 2019. i u odnosu na 2023. godinu, u hotelima je u 2024. godini bilo nešto više od 5% manje noćenja: u odnosu na 2019. pad je 5,2%, a u odnosu na 2023. godinu pad je 5,8%. S druge strane, broj noćenja u obiteljskom smještaju je u odnosu na 2019. godinu u 2024. porastao za čak 47,5%, a u odnosu na 2023. za 27,9%. Najveći rast broja noćenja u odnosu na 2019. je zabilježen u vrsti Soba za iznajmljivanje. Broj noćenja u vrsti OPG je u 2024. malo veći u odnosu na 2019. (rast za 4,4%), ali je za 27,2% veći u odnosu na 2023. Broj noćenja u vrsti Ostali je drastično smanjen (pad od 63% u 2024. u odnosu na 2019. godinu).

Struktura broja noćenja u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, gledana po lokalnim turističkim zajednicama prikazana je na Slici 2.11. Najviše turističkog prometa u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji se ostvaruje na području lokalne turističke zajednice Daruvar-Papuk (više od 50% u svim promatranim godinama). Slijedi turistička zajednica Bilogora-Bjelovar, čiji je udio u 2024. narastao na 37%. Od ostalih turističkih zajednica najvažnija je Sjeverna Moslavina, čiji udio pada od 8,3% u 2019. do 6,1% u 2024. godine. Udio noćenja u preostale tri lokalne turističke zajednice se također stalno smanjuje: u 2019. je iznosio 7,4%, a u 2024. je bio 3,5%.

Slika 2.11. Struktura noćenja u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u razdoblju 2019.- 2024. po godinama i lokalnim turističkim zajednicama.

Izvor: eVisitor

Broj noćenja i dolazaka po lokalnim turističkim zajednicama dosta oscilira. U Tablici 2.15. prikazana je promjena broja noćenja i dolazaka u 2023. i 2024. u odnosu na 2019. godinu.

Tablica 2.15. Promjena broja noćenja i dolazaka u 2024. godini u odnosu na 2019. i 2023. godinu, prema lokalnim turističkim zajednicama.

Vrsta smještaja	Noćenja		Dolasci	
	Promjena 2024./2019.	Promjena 2024./2023.	Promjena 2024./2019.	Promjena 2024./2023.
Bilogora-Bjelovar	52,2 %	37,7 %	44,1 %	13,4 %
Čazma	-11,2 %	-47,4 %	24,4 %	-12,5 %
Daruvar-Papuk	2,1 %	-5,2 %	15,2 %	-7,5 %
Garić Grad	-26,3 %	62,0 %	-59,3 %	-17,6 %
Južna Bilogora	-79,9 %	-13,8 %	-82,5 %	-5,9 %
Sjeverna Moslavina	-16,8 %	-13,6 %	-13,9 %	-14,3 %
Ukupno	10,5 %	5,9 %	13,7 %	-1,8 %

Izvor: eVisitor

Na području turističke zajednice Daruvar-Papuk, u 2024. je zabilježen rast broja noćenja u odnosu na 2019., dok je u odnosu na 2023. ostvaren pad. Broj dolazaka pokazuje jednaku dinamiku. Na području TZ Bilogora-Bjelovar došlo je do značajnog rasta broja noćenja u 2024. godini u odnosu na 2019. i 2023. godinu (preko 50% u odnosu na 2019., skoro 40% u odnosu na 2023.). Na području turističke zajednice Sjeverna Moslavina bilježi se značajan pad broja noćenja i dolazaka u 2024. godini u odnosu na 2019. i u odnosu na 2023. godinu. U turističkim zajednicama Garić Grad i Južna Bilogora, broj noćenja i dolazaka je jako smanjen u odnosu na 2019. godinu (na području Južne Bilogore je pad broja noćenja je skoro 80%, dolazaka 82%), a u odnosu na 2023. zabilježen je pad broja noćenja od skoro 14%. U Čazmi je 2023. godina bila rekordna, stoga ne čudi da je u 2024. zabilježen pad broja noćenja od 47,4% (dolazaka je bilo 12,5% manje) u odnosu na 2023., a i u odnosu na 2019. je u 2024. bilo manje noćenja (pad za 11,2%), ali je broj dolazaka rastao za 24,4%.

Tablica 2.16. Struktura broja noćenja u lokalnim turističkim zajednicama prema vrstama smještaja u 2024. godini.

Vrsta smještaja	Hoteli	Obiteljski smještaj	OPG	Soba za iznajmljivanje	Ostalo
Daruvar-Papuk	81,2 %	18,2 %	0,4 %		0,2 %
Bilogora-Bjelovar	22,8 %	64,5 %	0,9 %	8,9 %	3,0 %
Sjeverna Moslavina	60,3 %	29,8 %	6,3 %	3,4 %	0,2 %
Garić Grad		29,2 %	63,5 %		7,3 %
Čazma		90,7 %		9,3 %	
Južna Bilogora		65,5 %	34,5 %		
Ukupno	55,2 %	37,7 %	2,1 %	3,7 %	1,3 %

Izvor: eVisitor

U Tablici 2.16. je prikazana struktura broja noćenja za 2024. godinu prema vrstama smještaja i lokalnim turističkim zajednicama. Na području turističke zajednice Daruvar-Papuk više od 80% noćenja ostvareno je u hotelskom smještaju, a 18% u obiteljskom smještaju. Na području turističke zajednice Bilogora-Bjelovar malo manje od dvije trećine noćenja je ostvareno u obiteljskom smještaju, a skoro 23% u hotelskom smještaju. Značajniji udio imaju i sobe za iznajmljivanje (9%). Hotelski smještaj je dominantna

vrsta smještaja i u Sjevernoj Moslavini, dok je udio noćenja u obiteljskom smještaju oko 30%. Od ostalih vrsta smještaja nešto veći je udio noćenja u OPG-u. U području Garić Grad, skoro dvije trećine noćenja je ostvareno na OPG-u, a udio noćenja u obiteljskom smještaju je oko 30%. Ostatak noćenja je ostvaren u vrsti smještaja Ostalo. Na području Čazme 90% noćenja je ostvareno u obiteljskom smještaju, a ostatak u sobama za iznajmljivanje, dok je na području Južne Bilogore dvije trećine noćenja ostvareno u obiteljskom smještaju, a trećina na OPG-u.

Tablica 2.17. Udio lokalnih turističkih zajednica po vrstama smještaja i ukupno u 2024. godini.

Vrsta smještaja	Obiteljski		Soba za		Ostalo	Ukupno
	Hoteli	smještaj	OPG	iznajmljivanje		
Daruvar-Papuk	77,9 %	25,7 %	8,6 %		9,0 %	52,9 %
Bilogora-Bjelovar	15,4 %	64,0 %	14,5 %	91,5 %	82,2 %	37,4 %
Sjeverna Moslavina	6,7 %	4,8 %	24,1 %	5,3 %	0,9 %	6,2 %
Garić Grad		1,2 %	43,7 %		7,9 %	1,5 %
Čazma		3,2 %		3,2 %		1,4 %
Južna Bilogora		1,0 %	9,1 %			0,6 %

Izvor: eVisitor

Gledano prema udjelu u noćenjima koji lokalna turistička zajednica ima u pojedinoj vrsti smještaja u 2024. godini (Tablica 2.17.), vidi se da je Daruvar-Papuk najznačajniji za hotelski smještaj jer je tamo ostvareno više od tri četvrtine ukupnog broja noćenja u hotelskom smještaju. Za obiteljski smještaj je najznačajnije područje Bilogora-Bjelovar jer je tamo ostvareno skoro dvije trećine noćenja, a jedna četvrtina noćenja je ostvarena na području Daruvar-Papuk. U ostatku Županije je ostvareno oko 10% svih noćenja u obiteljskom smještaju. Najveći broj noćenja u OPG-u ostvaren je u području Garić Grad (skoro polovina). Kod ove vrste smještaja je najveći broj područja koji sudjeluju sa značajnim udjelom u ukupnom broju noćenja. U vrstama smještaja Soba za iznajmljivanje i Ostalo najveći broj noćenja ostvaren je na području Bilogora-Bjelovar (više od 90%, odnosno 80%).

Gledamo li promjenu broja noćenja u 2024. godini u odnosu na 2019. godinu po vrstama smještajnih kapaciteta i lokalnim turističkim zajednicama (Tablica 2.18.), vidi se da je broj noćenja u obiteljskom smještaju porastao u svim područjima. Broj noćenja u hotelskom smještaju je porastao na području Bilogora-Bjelovar, na područjima Daruvar-Papuk i Sjeverna Moslavina se smanjio, a nema ga više u području Južne Bilogore. Broj noćenja u sobama za iznajmljivanje je drastično narastao na području turističke zajednice Bilogora-Bjelovar. Na području Čazme je vrsta smještaja Soba za iznajmljivanje promjena u odnosu na 2019., dok na području Daruvar-Papuk u 2024. nema soba za iznajmljivanje. Broj noćenja na OPG-u se smanjio na područjima s većim turističkim prometom (Daruvar-Papuk, Bilogora-Bjelovar i Sjeverna Moslavina), ali je porastao na području Garić Grada, dok na području Južne Bilogore ima OPG-ova kojih 2019. nije bilo. Broj noćenja u smještajnim kapacitetima vrste Ostalo je svugdje u padu, s izuzetkom Sjeverne Moslavine.

Tablica 2.18. Promjena (Δ) broja noćenja u 2024. u odnosu na 2019. godinu, gledano po lokalnim turističkim zajednicama (Područje) i vrstama smještajnih kapaciteta. Simbol X indicira da u promatranoj vrsti smještaja na odabranom području u 2024. nije bilo ostvarenih noćenja, dok ih je u 2019. bilo. Simbol N indicira da je u promatranoj vrsti smještaja na odabranom području u 2024. bilo ostvarenih noćenja, dok ih u 2019. nije bilo.

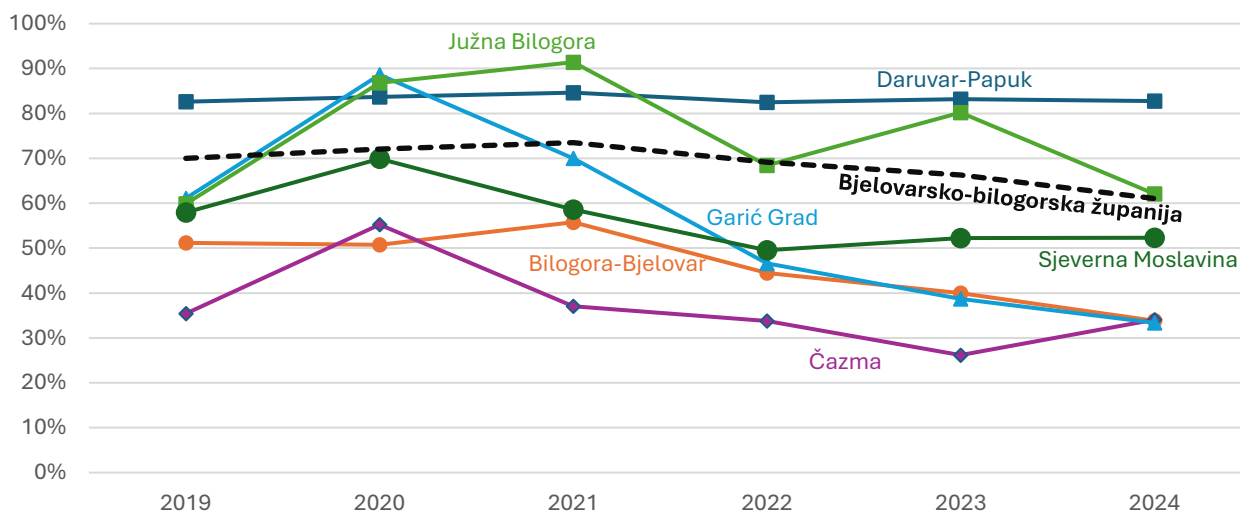
Područje	Vrsta smještaja	Δ	Područje	Vrsta smještaja	Δ
Daruvar-Papuk	Hoteli	-0,4%	Garić Grad	Hoteli	
	Obiteljski smještaj	25,8%		Obiteljski smještaj	32,0%
	Soba za iznajmljivanje	X		Soba za iznajmljivanje	
	OPG	-12,4%		OPG	138,1%
	Ostalo	-20,4%		Ostalo	-91,7%
Bilogora-Bjelovar	Hoteli	22,5%	Čazma	Hoteli	
	Obiteljski smještaj	63,7%		Obiteljski smještaj	32,5%
	Soba za iznajmljivanje	513,1%		Soba za iznajmljivanje	N
	OPG	-55,7%		OPG	X
	Ostalo	-33,4%		Ostalo	X
Sjeverna Moslavina	Hoteli	-29,6%	Južna Bilogora	Hoteli	X
	Obiteljski smještaj	11,2%		Obiteljski smještaj	70,9%
	Soba za iznajmljivanje	5,2%		Soba za iznajmljivanje	
	OPG	24,8%		OPG	N
	Ostalo	N		Ostalo	

Izvor: eVisitor

2.3.2. Sezonalnost i tržišta

U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji najveći broj noćenja i dolazaka ostvaruju domaći turisti (Slika 2.12.).

Slika 2.12. Udio noćenja domaćih turista u svim turističkim noćenjima u razdoblju 2019. - 2024. na području Bjelovarsko-bilogorske županije, po godinama i lokalnim turističkim zajednicama.

Izvor: eVisitor

Na Slici 2.12. prikazan je udio noćenja domaćih turista u svim godinama razdoblja 2019.-2024., razvrstano prema lokalnim turističkim zajednicama. Udio noćenja domaćih turista u 2019. je bio 70,0%, najveći je bio u 2021. godini (73,5%), a od tada se stalno smanjuje, da bi u 2024. godini dosegnuo 61%. Najveći udio noćenja domaćih turista ostvaruje se na području lokalne turističke zajednice Daruvar-Papuk⁶ (oko 83%). Natprosječno visok udjel noćenja domaćih turista zabilježen je i na području turističke zajednice Južne Bilogore, ali i u tom području, kao i svim ostalim područjima, s izuzetkom Daruvar-Papuk, primjećuje se trend smanjivanja udjela noćenja domaćih turista. U 2024. godini najmanji udio domaćih turista (nešto više od 30%) bio je na području turističkih zajednica Bilogora-Bjelovar, Čazma i Garić Grad.

Tablica 2.19. Duljina boravka turista u Bjelovarsko-Bilogorskoj županiji u razdoblju 2019. - 2024. Prikazane su duljine boravka svih turista te posebno domaćih i stranih, a još je prikazano i u kojim područjima je duljina boravka u pojedinoj godini bila najdulja, odnosno najkraća.

Godina	Duljina boravka (svi)	Duljina boravka (domaći)	Duljina boravka (strani)	Najdulji boravak	Najkraći boravak
2019.	3,4	3,5	3,1	Daruvar-Papuk (4,0)	Sjeverna Moslavina (2,2)
2020.	3,9	3,6	5,0	Daruvar-Papuk (4,7)	Garić Grad (2,0)
2021.	3,8	3,7	4,1	Daruvar-Papuk (4,3)	Garić Grad (2,0)
2022.	3,2	3,2	3,3	Daruvar-Papuk (3,8)	Sjeverna Moslavina (1,9)
2023.	3,1	2,9	3,4	Čazma (3,5)	Sjeverna Moslavina (2,1)
2024.	3,3	3,0	3,9	Garić Grad (4,9)	Sjeverna Moslavina (2,1)

Izvor: eVisitor

U Tablici 2.18. je prikazana duljina boravka turista u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u razdoblju 2019.-2024. Nakon povećanja duljine boravka u pandemijskim godinama, od 2022. primjetan je trend smanjenja duljine boravka. Prema podacima iz tablice, duljina boravka domaćih turista je u pravilu kraća od duljine boravka stranih turista, s izuzetkom 2019. godine. Generalno, turisti su najdulje boravili na području lokalne turističke zajednice Daruvar-Papuk, a najkraće na području lokalne turističke zajednice Sjeverna Moslavina.

Gledano po vrstama smještaja, turisti najdulje boravili u obiteljskom smještaju (s izuzetkom 2022. godine), a najkraće u vrstama smještaja Soba za iznajmljivanje i Ostalo. Domaći turisti su najdulje boravili u hotelima (obično do 0,5 dana više od prosjeka), a najkraće u vrsti smještaja Ostalo (oko 1,5 dan). Strani turisti su najdulje boravili u obiteljskom smještaju, a najkraće u vrstama smještaja Soba za iznajmljivanje i Ostalo. Detaljna razrada prikazana je u Tablici 2.20.

Tablica 2.20. Duljina boravka turista u Bjelovarsko-Bilogorskoj županiji u razdoblju 2019.- 2024. prikazana prema vrstama smještaja. Prikazane su vrste smještaja u kojima je duljina boravka bila najdulja, odnosno najkraća, za sve turiste, te posebno domaće i strane.

Godina	Najdulji boravak (svi)	Najkraći boravak (svi)	Najdulji boravak (domaći)	Najkraći boravak (domaći)	Najdulji boravak (strani)	Najkraći boravak (strani)
--------	------------------------	------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------

⁶ Visoki udio noćenja domaćih turista na području lokalne turističke zajednice Daruvar-Papuk posljedica je činjenice što u Daruvaru posluje lječilišni hotel Termal, u kojem se ostvaruje skoro polovina svih noćenja u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Obzirom na vrstu hotela, nije iznenađenje da u njemu većinu noćenja ostvaruju domaći turisti.

2019.	OS (3,6)	S (2,1)	H (3,8)	O (1,6)	OS (4,1)	S (2,1)
2020.	OS (4,9)	O (1,6)	H (4,2)	O (1,6)	OS (8,1)	S (2,5)
2021.	OS (4,9)	O (1,7)	OS (4,1)	O (1,6)	OS (7,1)	S (2,2)
2022.	H (3,4)	O (2,0)	H (3,5)	O (1,6)	OS (4,3)	S (1,9)
2023.	OS (3,3)	S (1,7)	H (3,3)	O (1,4)	OS (4,8)	S (1,9)
2024.	OS (3,9)	O (1,7)	H (3,5)	O (1,4)	OS (5,8)	O (1,9)

Napomena: H – Hoteli, OS – Obiteljski smještaj, S – Soba za iznajmljivanje, O – Ostalo.

Izvor: eVisitor

Osim domaćih turista, najveći broj dolazaka⁷ u razdoblju 2019. - 2024. ostvarili su turisti iz Njemačke, Italije, Srbije, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Češke, Austrije, Mađarske, Poljske i Bugarske. Prema broju noćenja u razdoblju 2019.-2024., najveći broj su ostvarili turisti iz Njemačke, Bosne i Hercegovine, Italije, Srbije, Bugarske, Slovenije, Češke, Austrije, Nepala i Poljske.

Tablica 2.21. Detaljni pregled noćenja i dolazaka turista u Bjelovarsko-bilogorsku županiju u 2024. godini prema zemlji porijekla turista. Prikazani su podatci o noćenjima i dolascima (Broj – broj noćenja/dolazaka, (%) – udio u ukupnom broju noćenja/dolazaka, Δ – promjena u odnosu na 2019. godinu), te duljini boravka i promjeni duljine boravka u odnosu na 2019. Simbol **N** indicira da u 2019. nije bilo turista iz određene države.

Država	Noćenja			Dolasci			Duljina boravka	
	Broj	(%)	Δ	Broj	(%)	Δ		Δ
1. Hrvatska	62.743	61,0 %	-3,6 %	20.851	67,0 %	12,8 %	3,0	-0,5
2. Njemačka	8.061	7,8 %	164,6 %	1.815	5,8 %	99,9 %	4,4	1,1
3. BiH	4.011	3,9 %	135,2 %	876	2,8 %	9,1 %	4,6	2,5
4. Nepal	3.511	3,4 %	N	84	0,3 %	N	41,8	N
5. Srbija	2.781	2,7 %	9,3 %	1.030	3,3 %	29,7 %	2,7	-0,5
6. Italija	2.268	2,2 %	-21,7 %	741	2,4 %	-41,1 %	3,1	0,8
7. Slovenija	2.150	2,1 %	6,6 %	953	3,1 %	26,1 %	2,3	-0,4
8. Bugarska	2.028	2,0 %	-17,3 %	208	0,7 %	-22,1 %	9,8	0,6
9. Austrija	1.591	1,5 %	23,1 %	692	2,2 %	13,8 %	2,3	0,2
10. Češka	1.205	1,2 %	-32,8 %	584	1,9 %	-21,0 %	2,1	-0,4

Izvor: eVisitor

U Tablici 2.21. dan je pregled noćenja, dolazaka i duljine boravka za turiste iz 10 država s najvećim brojem noćenja u 2024. godini (ukupno 87,9% svih noćenja i 89,4% svih dolazaka). Poslije domaćih turista, najveći broj noćenja su ostvarili turisti iz Njemačke i Bosne i Hercegovine. Njih slijede turisti iz Nepala, premda je ovdje vjerojatno riječ o radnicima koji su smješteni u turističke objekte (skoro svi su prijavljeni u obiteljskom smještaju). Zanimljivo je da 2019. nije bilo niti jednog dolaska turista iz Nepala. Od ostalih zemalja, zanimljivo je da su turisti iz Bugarske ostvarili relativno veliki broj noćenja, ali tijekom cijelog promatranog razdoblja turisti iz Bugarske se nalaze među prvih 10 zemalja prema broju noćenja. Kako je i kod njih duljina boravka velika, moguće je da je i ovdje riječ o radnicima.

⁷ Nabrojano je prvih deset država prema ukupnom broju dolazaka turista od 2019. do 2024. godine. Analogan postupak je primijenjen i za prvih deset država prema broju noćenja.

Gledano po lokalnim turističkim zajednicama, među prvih 10 država po broju noćenja nalaze se uglavnom iste one države koje su među prvih 10 u županiji po broju noćenja. Na području lokalne turističke zajednice Daruvar-Papuk nešto je više noćenja turista iz Češke i Slovenije (po 1,8%), dok je na području turističke zajednice Bilogora-Bjelovar je zabilježen najveći broj noćenja turista iz Nepala i Bugarske (zajedno 13,4% svih noćenja). Na području Sjeverne Moslavine najviše je noćenja domaćih turista i turista iz Njemačke, a turisti iz Mađarske su ostvarili 11% noćenja. Na području turističke zajednice Garić Grad, udio noćenja domaćih turista i turista iz Njemačke je približno jednak (po jedna trećina svih noćenja), a veći je udjel noćenja turista iz Italije i Velike Britanije. Na području Čazme, nešto manje od trećine noćenja otpada na domaće turiste, dok su turisti iz Italije i Njemačke ostvarili oko 16% noćenja.

Tablica 2.22. Detaljni pregled noćenja turista u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u 2024. godini prema zemlji porijekla turista i vrsti smještajnih kapaciteta. Prikazano je pet država s najvećim udjelom noćenja u određenoj vrsti smještajnih kapaciteta.

Hoteli (%)	Obiteljski smještaj (%)	OPG (%)	Soba za iznajmljivanje (%)	Ostalo (%)
Hrvatska 81,4	Hrvatska 33,8	Hrvatska 51,5	Hrvatska 50,9	Hrvatska 37,5
Italija 2,2	Njemačka 16,1	Njemačka 16,2	Srbija 9,7	V. Britanija 11,3
Njemačka 2,1	Nepal 8,9	Italija 8,1	BiH 8,7	Austrija 9,8
Slovenija 2,0	BiH 7,1	BiH 4,9	Njemačka 4,9	Slovenija 6,8
Srbija 1,9	Bugarska 4,2	Nizozemska 4,1	Italija 4,7	Njemačka 6,1
Ostatak 10,4	Ostatak 29,9	Ostatak 15,3	Ostatak 21,1	Ostatak 28,5

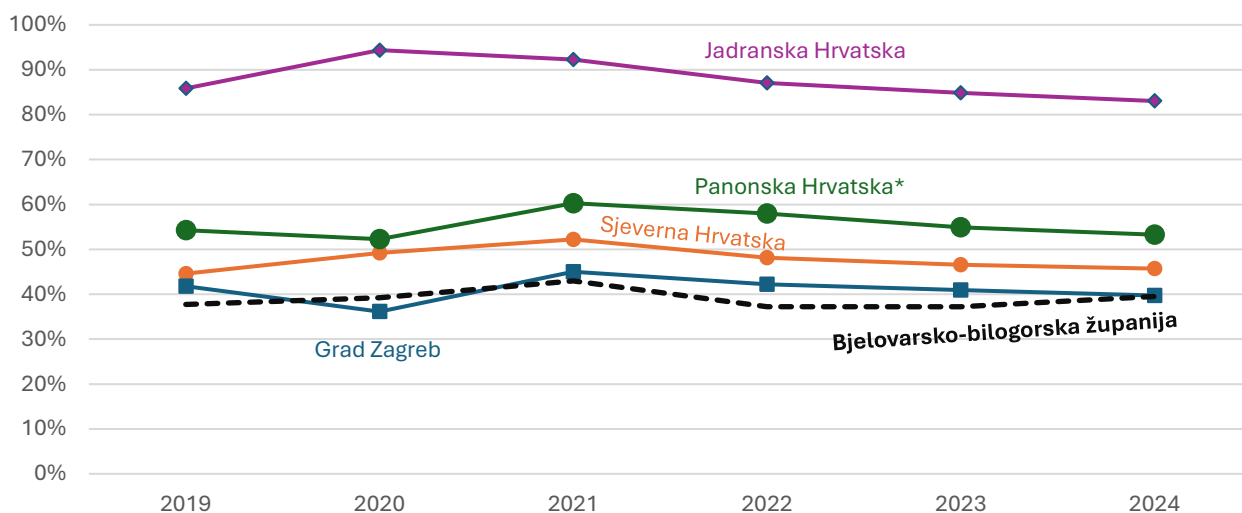
Izvor: eVisitor

Gledano prema vrstama smještaja (Tablica 2.22.), turisti iz Hrvatske su u svim vrstama smještajnih kapaciteta ostvarili najveći broj noćenja, ali udio varira od više od 80% u hotelima do 33% u obiteljskom smještaju. U vrstama smještajnih kapaciteta u kojima se ostvaruje manji broj noćenja (OPG, Soba za iznajmljivanje i Ostalo), pojavljuje se više zemalja koje nisu među prvih 10 prema ukupnom broju noćenja u Bjelovarsko-Bilogorskoj županiji.

Najveći broj noćenja u Bjelovarsko-Bilogorskoj županiji ostvaruje se u pravilu u razdoblju od lipnja do rujna, pa se kao mjera sezonalnosti promatra udjel ostvarenih noćenja u razdoblju lipanj-rujan u ukupnom broju ostvarenih noćenja u godini. Po lokalnim turističkim zajednicama razdoblja u kojima se ostvaruje najveći broj noćenja⁸ se razlikuju, ali obično je u ljetnim mjesecima nešto veći promet. Na području Daruvar-Papuk sezonalnost je nešto niža u odnosu na sezonalnost u Županiji, a najveća odstupanja su obično na području u turističkih zajednica Garić Grad, Južna Bilogora i Čazma.

⁸ Razdoblje s najvećim brojem noćenja se definira kao četiri uzastopna mjeseca u kojima je zajedno bilo najviše noćenja u godini.

Slika 2.13. Usporedba sezonalnosti noćenja turista u NUTS-2 regijama Republike Hrvatske i Bjelovarsko-bilogorsko županiji u razdoblju 2019.-2024.

Panonska Hrvatska* - sezonalnost u županijama Panonske Hrvatske bez Bjelovarsko-bilogorske županije.
Izvor: eVisitor

Na Slici 2.13. prikazana je usporedba sezonalnosti u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji s NUTS-2 regijama. Kako se može vidjeti, sezonalnost u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji je vrlo slična sezonalnosti u Gradu Zagrebu, a znatno je manja u odnosu na ostale županije regije Panonska Hrvatska.

Gledano po vrstama smještaja, najmanja je sezonalnost kod hotela, koja je u pravilu manja od sezonalnosti u cijeloj županiji, a najviše je izražena kod obiteljskog smještaja i OPG-a.

2.4. Projekti u funkciji razvoja turizma

Bjelovarsko-bilogorska županija, kao i njezine jedinice lokalne samouprave, aktivno rade na realizaciji i pripremi projekata u sektoru turizma koji imaju potencijal za povećanje tržišne prepoznatljivosti destinacije. Ovi projekti usmjereni su na unaprjeđenje kvalitete turističke ponude, diversifikaciju proizvoda te jačanje regionalnog turizma. Na temelju podataka dobivenih od naručitelja, intervju s ključnim dionicima te desk istraživanja, pripremljen je pregled projekata koji obuhvaćaju širok spektar aktivnosti, uključujući razvoj kulturnih, rekreativnih i turističkih sadržaja (Tablica 2.23.). Baza projektnih ideja predstavlja smjer budućeg razvoja turizma u Županiji, s naglaskom na održivost i inovacije.

Tablica 2.23. Projekti u provedbi i planirani projekti u turizmu ili podržavajućim sektorima

Projekt	Nositelj	Opis projekta	Razdoblje provedbe
Ekoturizam 360	Bjelovarsko-bilogorska županija	Rekonstrukcija i dogradnja smještajnih kapaciteta, modernizacija i izgradnja sportskih terena, izgradnju četiri interaktivno-kreativna posjetiteljska centra te razvoj cikloturizma	2023. – 2027.
Revitalizacija prostora Bjelovarskog sajma	Bjelovarsko-bilogorska županija	Uređenje sajamskog prostora s vanjskim i unutarnjim izložbenim prostorom, konferencijskim i prezentacijskim dvoranama, uredima i cowork prostorima. Planirana je rekonstrukcija smještajnih kapaciteta za izlagače (dovršetak i proširenje hotela), adaptacija hidrantske mreže te uređenje parkirališta i prilaznih cesta	2022. – 2027.
Daruvarske toplice - razvoj posebnog oblika zdravstvenog turizma kroz dogradnju i uvođenje novih sadržaja	Bjelovarsko-bilogorska županija	Proširenje smještajnih kapaciteta zdravstveno-lječilišnog kompleksa Daruvarskih toplica, uz cjelovitu obnovu lječilišnog hotela Termal	2022. – 2026.
Novi turistički identitet Bjelovarsko-bilogorske županije	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije	Izrada novog logotipa, web stranice i promotivnih marketinških materijala	2024.
Potpora događanjima i manifestacijama za Bjelovarsko-bilogorsku županiju	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije	Dodjela bespovratnih sredstava za regionalna i lokalna događanja koja imaju potencijal privući turiste i pridonose ciljevima poput podizanja kvalitete turističke ponude, razvoja selektivnih oblika turizma (kulturnog, sportskog,	2024. – 2025.

		eno-gastro), produljenja boravka gostiju i jačanja brenda turizma u destinaciji	
Projekt podizanja kvalitete pružatelja usluga smještaja BBŽ	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije	Unaprjeđenje turizma BBŽ kroz povećanje broja dolazaka i noćenja, poboljšanje kvalitete usluga, razvoj ponude s višom dodanom vrijednošću te aktiviranje neiskorištenih turističkih resursa	2024. – 2025.
Ugostiteljsko - turistički centar Kukavica	Bjelovarsko-bilogorska županija	Centar s novim modernim restoranom, hostelom i polivalentnom dvoranom te zasebnim smještajnim kućicama i dodatnim sportskim i zabavno-rekreativnim sadržajima	2023. – 2027.
Biciklističke rute i gravel staze	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije i područne turističke zajednice	Uređenje 3 rute i 2 gravel staze u razdoblju od 2024. do 2026. godine, a potom 2 rute i 1 gravel staza u razdoblju od 2027. do 2029. godine	2024. – 2029.
Planinarske staze	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije i područne turističke zajednice	Brendiranje šest planinarskih staza i Bilogorske transverzale za povećanje atraktivnosti BBŽ u planinarenju, izletima, sportskim pripremama i insentiv programima, ciljanjem boravišnih gostiju, jednodnevnih posjetitelja i lokalnog stanovništva	2024. – 2029.
Multikulturalna ruta	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije i područne turističke zajednice	Razvoj multikulturalne tematske rute za promociju multikulturalnosti Bjelovarsko-bilogorske županije, ciljanjem boravišnih gostiju, jednodnevnih posjetitelja i posebnih interesa	2030. – 2032.
Razvoj i unaprjeđenje outdoor proizvoda	TZ Grada Čazme	Snimanje postojećih biciklističkih ruta, trasiranje novih te označavanje staza s ažuriranim informacijama. Pločice s barkodovima na stazama omogućit će biciklistima pristup aplikaciji Cyclo Tour(ist), koja će biti nadograđena za Moslavinu. Postavljanje tri info table, a GPX tragovi bit će dostupni na mrežnim stranicama TZ Grada Čazme. Organizacije dviju biciklističke utrke za promociju cikloturizma	2024.

Bazenski kompleks u Velikom Korenovu – Terme Bjelovar	Grad Bjelovar	Kompleks će biti prva zelena građevina u Županiji, visoko energetske učinkovit i održiv objekt, koristeći obnovljive izvore energije. Bazenski kompleks bit će namijenjen rekreaciji i vodenim sportovima za sve dobne skupine	2023. – 2026.
Razvoj i unaprjeđenje cikloturizma na području Grada Čazme	TZ Grada Čazme	Snimanje postojećih biciklističkih ruta, trasiranje novih te označavanje staza s ažuriranim informacijama. Pločice s barkodovima na stazama omogućit će biciklistima pristup aplikaciji Cyclo Tour(ist), koja će biti nadograđena za Moslavinu. Postavljanje tri info table, a GPX tragovi bit će dostupni na mrežnim stranicama TZ Grada Čazme. Organizacije dviju biciklističke utrke za promociju cikloturizma	2024.
Povećanje vidljivosti i kvalitete smještajnih objekata	TZP Bilogora - Bjelovar	Unaprjeđenje turizma BBŽ kroz povećanje broja dolazaka i noćenja, poboljšanje kvalitete usluga, razvoj ponude s višom dodanom vrijednošću te aktiviranje neiskorištenih turističkih resursa	2024.
Gastronomsko brendiranje grada Daruvara 6-i ELEMENTI - 3. faza	TZP Daruvar Papuk	Povezivanje lokalnih proizvođača s ugostiteljskim objektima. Cilj je obogatiti gastronomsku ponudu daruvarske destinacije, stvaranjem novih jelovnika temeljenih na tri zadane teme	2024. – 2025.
Rockabilly festival Two days rockabilly plays - Zaplešimo u prošlost u daruvarskim rockabilly suknjama	TZP Daruvar Papuk	Održavanje dvodnevnog festivala i izložbe	2024. – 2025.
Podizanje kvalitete turističke ponude TZP Južna Bilogora - 1. faza	TZP Južna Bilogora	Programi koji pridonose razvoju i unaprjeđenju turističke ponude destinacije te uvjeta boravka turista	2024. – 2025.
Dan meda, sira i vrganja - 1. faza	TZP Južna Bilogora	Okupljanje proizvođača sira, meda, gljiva, te drugih domaćih proizvoda, pružajući izvrsnu priliku za promociju, stjecanje novih kupaca i umrežavanje unutar branše	2024. – 2025.

Tradicijske manifestacije na području TZP Južna Bilogora	TZP Južna Bilogora	Financijska sredstva za tradicijske manifestacije na području TZP Južna Bilogora	2024.
Garešnica Infinity festival	TZP Sjeverna Moslavina	Provedba radionica i autobusni prijevoz djece koja će posjetiti sajam	2022. – 2025.
Poilovlje – Poučna staza dabrova i ptica	TZP Sjeverna Moslavina	Izrada skulpture drvene čaplje, dabrovu nastambu, informativne table, foto kutak, tablu velike kocke sa slikama, tablu male kocke sa slikama, solarne lampe i stupove, drveni most, klupe i koševе, komplet stol i klupe, klupu ležaljku i roštilje	2024.
Dvorac Janković	Grad Daruvar	Obnova dvorca Janković u višenamjenski kulturno-turistički centar za razvoj izleta, odmora, događaja, gastronomskih i kulturoloških programa, ciljajući lokalno stanovništvo, jednodnevne posjetitelje i boravišne goste Daruvara	2027. - 2029.
Garić grad	Općina Berek	Obnova utvrđenog grada u grad-muzej kao najveću atrakciju Kontinentalne Hrvatske, za razvoj izleta, kratkih odmora i kulturoloških programa, ciljajući boravišne goste, jednodnevne posjetitelje i lokalno stanovništvo	2027. - 2032.
Antunova kupka i Centralna blatna kupka	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Daruvarske toplice	Obnova povijesnih lječilišnih građevina u ekskluzivne wellness centre tradicijskog karaktera, pozicionirane kao najbolji u Hrvatskoj, za kratke odmore, zdravstvene, insentiv i wellness programe, ciljanjem gostiju Daruvarskih toplica, lokalnog stanovništva i drugih posjetitelja	2027. – 2029.
Park tamnog neba Vrani kamen	Grad Daruvar - Razvojna agencija Daruvar i Planinarsko društvo Petrov vrh	Izgradnja planetarija i zvjezdarnice te uređenje vidikovca u Međunarodnom parku tamnog neba Vrani kamen, za razvoj izleta, odmora, aktivnosti u prirodi i posebnih interesa, ciljajući boravišne goste Planinarskog doma Petrov vrh, goste županije, jednodnevne posjetitelje i lokalno stanovništvo	2024. – 2026.
Adrenalinski park Kukavica	Bjelovarsko-bilogorska županija i KUC „Mato	Uređenje velikog adrenalinskog parka na otvorenom, pozicioniranog kao jedan od vodećih u kontinentalnoj Hrvatskoj, za djecu, obitelji i odrasle, s ciljem razvoja	2027. – 2029.

	Lovrak“ za pripremu projekta za poslovnog subjekta	izleta, kratkih odmora, aktivnosti u prirodi, teambuildinga i proslava	
Certificirani gastro punkтови	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije i područne turističke zajednice	Definiranje standarda kvalitete za županijsku gastro oznaku namijenjenu restoranima, trgovinama i drugim punktovima s najmanje 50% proizvoda iz BBŽ, s ciljem unaprjeđenja ugostiteljske ponude i povezivanja s lokalnim proizvođačima hrane, vina, piva i drugih proizvoda	2024. – 2032.
Rekonstrukcija i opremanje Etno muzeja i Etno parka u Velikom Trojstvu	Općina Veliko Trojstvo	Revitalizacija etnografskog muzeja i etno parka kroz uređenje, opremanje i razvoj digitalne i multimedijalne prezentacija kulturne baštine	2024. – 2026.
„Garden House“	Grad Bjelovar	Izgradnja apartmana s ugostiteljskom ponudom te biološkim bazenima i različitim turističkim zanimljivostima	2024. – 2026./7
Razvoj infrastrukture aktivnog turizma u Općini Rovišće	Općini Rovišće	Razvoj brojnih sportskih i turističkih sadržaja u općini.	2022. – 2026.
Kulturni edukacijski hostel	Udruga Roma Lovara	Projekt usmjeren na edukaciju mladih i volonterski turizam	2023. – 2027.
Osnivanje centra kompetencija za razvoj agro-turizma	Općina Velika Trnovitica	Izgradnja centra kompetencija i razvoj ljudskih potencijala u području agro-turizma	2021. – 2027.
Razvoj pametnih i održivih rješenja i usluga u Općini Sirač	Općina Sirač	Razvoj pametnih rješenja u turizmu čime će se potaknuti razvoj turizma na području Općine	Kontinuirano
Višenamjenski centar Jabučeta	Općina Kapela	Projekt uključuje obnovu dotrajalog objekta i njegovo opremanje za višenamjensko korištenje lokalnog stanovništva, s naglaskom na gospodarske, kulturne, sportsko-rekreativne i društvene namjene.	2025. – 2027.
Višenamjenski centar Rovišće	Općine Rovišće	Revitalizacija dotrajalog ili djelomično funkcionalnog objekta za višenamjensku uporabu lokalnog stanovništva, uključujući gospodarsku, kulturnu, sportsko-rekreativnu i društvenu namjenu. Planirani su građevinski radovi na uređenju i opremanju društvenog	ITU mehanizam – Javni poziv još nije raspisan (početkom 2025. je plan, za sada je u

		doma u Narti sa sportskom dvoranom, prenamjena prostora za polivalentnu dvoranu, adaptacija uredskih prostora u funkcionalne prostore društvene namjene te energetska obnova objekta i dvorišta	procesu izrada projektno-tehničke dokumentacije)
Izgradnja šetnice uz vodotok rijeke Česme	Općina Štefanje	Potrebna projektno-tehnička dokumentacija i radovi na izgradnji i opremanju šetnice	2026. – 2030.
Revitalizacija vojnog bunkera iz Drugog svjetskog rata i objekta u turističku funkciju	Općina Štefanje	Potrebna je dokumentacija i radovi za prenamjenu vojnog bunkera i napuštenog turističkog objekta u kulturno-turističku svrhu, uz povezivanje s ITU projektom uređenja društvenog doma u Narti	2026. – 2030.
Sportsko-rekreativni park Sjever	Grad Bjelovar	Postoji idejno rješenje, potrebna druga projektno-tehnička dokumentacija	2026.-2030.
Revitalizacija zgrade Starog zatvora	Grad Bjelovar	Obnova zaštićene zgrade Starog zatvora, konstrukcijska obnova, unutarnje uređenje i opremanje za prenamjenu u višenamjensku infrastrukturu.	2024.-2026.
Novi Dom kulture u Velikom Grđevcu	Općina Veliki Grđevac	Omogućiti će organizaciju različitih kulturnih manifestacija. Projektiranje je u završnoj fazi	2024. -2026.
Suradnja s organizatorima putovanja	TZ Bilogora - Bjelovar	Ova aktivnost odnosi se na pružanje podrške u organizaciji studijskih putovanja novinara, predstavnika organizatora putovanja i agenata u suradnji s regionalnom turističkom zajednicom i HTZ-om	Kontinuirano
Kreiranje promotivnog materijala	TZ Bilogora-Bjelovar	Promocija putem online komunikacijskih kanala i kroz tiskane promidžbene materijale (za starije posjetitelje). Objedinjavanje svih turističkih sadržaja i podizanje kvalitete promocije destinacije Bilogora – Bjelovar i što lakša distribucija informacija i sadržaja do krajnjeg korisnika. Povećanje interesa za programe i turističke proizvode na području TZ Bilogora – Bjelovar	Kontinuirano
Kreiranje i upravljanje bazama turističkih podataka	TZ Bilogora-Bjelovar	Stvaranje banke fotografija i videa za kvalitetniju promociju destinacije Bilogora-Bjelovar. Ulaganje u proizvodnju multimedijalnih materijala, a to se odnosi na promotivni film na temu opće	Kontinuirano

		turističke ponude područja. Kao izuzetno važna podloga za izradu svih planiranih budućih promotivnih aktivnosti neophodan je kontinuirani otkup fotografija pripremljenih za izdavaštvo	
Turističko informativni centar (TIC)	TZ Bilogora-Bjelovar	Turistima omogućiti pravovremene i dostupne informacije o destinaciji	Kontinuirano
Turistički informacijski sustavi i aplikacije /eVisitor	TZ Bilogora-Bjelovar	Razvoj i upravljanje sustavom eVisitor i ostalim turističkim informacijskim sustavima kao što su: jedinstveni turistički informacijski portal te evidencija svih oblika turističke ponude/atrakcija na području destinacije Bilogora – Bjelovar.	Kontinuirano
Projekt IQM Destination	TZ Bjelovarsko – bilogorske županije	Integralno upravljanje kvalitetom, povezivanje svih dionika	2021. – 2023.
Poticanje na očuvanje i uređenje okoliša	TZ Bilogora-Bjelovar	Poboljšanje uvjeta boravka turista u destinaciji. Uređenost javnih površina unutar naselja i van naselja te promocija zaštite čovjekove okoline	Kontinuirano
Članstvo TZ Bilogora-Bjelovar u LAG- u Sjeverne Bilogora koje okuplja općine u sastavu TZBB	Turistička zajednica Bilogora – Bjelovar, LAG Sjeverna Bilogora	Kvalitetnije upoznavanje s mogućnostima EU i nacionalnih projekata te povlačenje sredstava za njihovu realizaciju kako TZ Bilogora-Bjelovar, tako i obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva, kako bi se mogli kvalitetnije realizirati turistički programi, sadržaji i u konačnici bavljenje turizmom kao dodatnom djelatnošću	Kontinuirano
Gastronomija	TZ Bilogora-Bjelovar	Poticanje razvoja tradicionalne gastronomske ponude od domaćih svježih namirnica. Projekt ima potencijala biti cjelogodišnja ponuda destinacije	Kontinuirano
Lovrakov svijet edukacijski i zabavni sadržaji	BBŽ i KUC „Mato Lovrak“	Nadogradnja, osuvremenjivanje i razvoj sadržaja na tri lokacije, Stara Ciglna, Lovrakov centar i Kukavica	2025. – 2030.
Vila Garić	Lovački savez Hrvatske	Opremanja hotela 4 zvjezdice s wellness ponudom	2024. – 2025.
Projekt okusi Bjelovarsko-bilogorskog kraja	TZ BBŽ i restorani s područja BBŽ	Poticanje očuvanja tradicijskih jela s područja BBŽ kroz njihov plasman i promociju u ugostiteljskim objektima	2021. – 2025.

2.5. Analiza eksternog okruženja

2.5.1. Pregled trendova odgovornog i održivog turizma

Doba u kojem živimo karakterizirano je brzim promjenama, posebice tehnologije i klime. Dok se posljedice tehnološkog razvoja uglavnom smatraju pozitivnima, klimatske promjene štetne su po biosferu i alarm su da je potrebno donositi politike i prakse kojima se njihov učinak obuzdava. Rast turističke aktivnosti praćen je političkim, gospodarskim, društvenim i okolišnim promjenama. Sve veći pritisak na okoliš i ljude glavni je trend djelovanja odgovornog i održivog turizma. Klimatske promjene glavna su odrednica budućih ekonomskih politika, a time su i glavni trend daljnjeg razvoja turizma. Stoga, kad se daje pregled trendova odgovornog i održivog turizma on mora biti za prilagodbu i ograničavanje utjecaja klimatskih promjena. Trend održivog turizma treba težiti dugoročnim uspješnim mjerama, a koje pak zahtijevaju i kratkoročna prilagođavanja kako bi smjer prema cilju bio dohvatljiv i efikasan u korist čitavog ekosustava.

U nastavku je dan kratak pregled trendova relevantnih za dugoročno strateško planiranje turističkog razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije. No, prije svega važno je naglasiti važnost turizma u ekonomskom i ekološkom smislu, kao i njegov doprinos svjetskom gospodarstvu.

- **Kvantitativni trendovi: turizam na globalnoj razini**

Turizam je jedna od najbrže rastućih 'industrija' u svijetu. Turizam čini 3% svjetskog BDP-a, važan je izvor strane valute, te je pokretač ekonomskog rasta primarno kroz zaposlenost. Osim ekonomske važnosti, turizam je sociološki fenomen zbog snažnog utjecaja na društveni i kulturni razvoj. No, turizam ima i negativan utjecaj – na okoliš i lokalno stanovništvo.

Kad se naglašava značaj turizma u svijetu, treba istaknuti da turizam u 2024. godini na svjetskoj razini bilježi oporavak, ipak, razina iz 2019. nije dosegnuta. Izuzetak u tome je Europa, gdje je zabilježen rast od 1% u odnosu na 2019. godinu. Prema podacima Svjetske turističke organizacije (UN Tourism) i njihovog biltena „UN Tourism Barometer“ iz rujna ove godine međunarodni dolasci na globalnoj razini dosegnuli su 98% razine iz 2019. u razdoblju od siječnja do rujna 2024. godine. Točnije, do rujna ove godine ostvareno je 2% manje međunarodnih dolazaka u odnosu na isto razdoblje 2019. godine. Samim time može se zaključiti da nakon snažne ljetne sezone razina iz 2019. ipak nije ostvarena. Međutim, u odnosu na prethodnu, 2023. godinu, zabilježen je rast. Procjenjuje se da je u razdoblju od siječnja do rujna 2024. zabilježeno 1,1 milijarda međunarodnih turističkih dolazaka (posjetitelja s noćenjem), što je oko 11% više nego u istom razdoblju 2023. Ovakvi rezultati potaknuti su snažnom potražnjom nakon pandemije u Europi i snažnim rezultatima velikih izvornih tržišta na globalnoj razini. Povećana zračna povezanost i olakšavanje izdavanja viza također su podržali međunarodna putovanja.

- **Smjernice za razvoj turizma**

Prethodna pandemija jasno je ukazala na ranjivost uslužnih djelatnosti koje su velikim dijelom dio turističkog sektora. Velika ovisnost nekog gospodarstva o turizmu za sobom povlači brojne rizike. To bi značilo da je za dugoročni razvoj nužno da se turizam vezuje za industriju, poljoprivredu i ostale djelatnosti s visokom dodanom vrijednošću kako bi se smanjila ovisnost nekog gospodarstva i minimizirao rizik. Potencijalni rizici su pandemije, prirodne katastrofe, geopolitička zbivanja, ratovi, dok su klimatske promjene rizik koji polako, ali sigurno nagrizava turizam. Smjernice UN Turizma, a posebice Europske komisije, naglašavaju važnost što hitnijeg i sveobuhvatnijeg djelovanja u smjeru prilagodbe turizma na klimatske promjene. Osim smjernica, mjere zaštite i prilagođavanja klimatskim promjenama dio su brojnih zakonskih akata, na europskoj, ali i nacionalnoj i lokalnoj razini. Održivi turizam važan je

element novih razvojnih strategija poput *Green New Deal*a Europske komisije i agende Ujedinjenih naroda - *United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development*.

Utjecaj turizma na prostor i resurse do sada je bio u sjeni ekonomske koristi turizma, ali taj se trend u recentnom razdoblju polako mijenja, ponajviše kao posljedica sve jačih i pogubnijih klimatskih djelovanja. Međutim, zarada ostvarena u turizmu, a najčešće mjerena kroz rast zaposlenosti i udio turizma u ukupnom BDP-u još je uvijek uvelike zastupljena u medijskom prostoru i velikom dijelu javnog diskursa. Ekonomska korist često je važnija od troškova koje turizam stvara – uništavanje prostora, iskorištavanje resursa i narušavanje kvalitete života lokalnog stanovništva. No, trend bilježenja samo 'koristi' od turizma polako gubi primat, jer 'šteta' koju turizam stvara počinje imati sve veći značaj. I tu je statistika, točnije sustav indikatora i pokazatelj, ključna. Da bi se, uz 'koristi', mjerilo i 'troškove' od turizma potreban je razvoj cjelovitih i sistematičnih statistika, posebice makro-statistike na razini nacionalnih ekonomija. Jedna od značajnijih makro-statistika je Satelitski račun održivosti turizma (TSSA) koja je dokaz da tradicionalna statistika turizma polako gubi važnost ponajprije zbog izostavljanja 'troškova' od turizma. Kroz ovakav sustav mjerenja pronalaze se optimalna rješenja koja bi poticala razvoj do mjere koja ne opterećuje okoliš ni lokalno stanovništvo, odnosno koja dopušta razvoj i rast turističke aktivnosti sve dok su 'koristi' veće od 'troškova'.

Novi sustavi pokazatelja razlikuju se po tome što je tradicionalna statistika prvenstveno bila fokusirana na broj posjetitelja, broj noćenja, udio turizma u BDP-u i slično, dok novi sustavi pokazatelja, poput TSSA pokazuju, osim ekonomskih koristi, i drugu stranu - koliko turizam 'neto' pridonosi gospodarstvu uključujući i troškove – koliko turizam 'troši' resurse, te koliko radnih mjesta generira. Holističko sagledavanje 'koristi' i 'troškove' od turizma, s naglaskom na troškove, glavne su odrednice budućih razvojnih strategija, a bitno je da uključuju i eksplicitne i implicitne troškove. Novi sustavi pokazatelja su interdisciplinarni jer uključuju osim ekonomskih pokazatelja i sociološke, demografske, geografske. Također, važno je naglasiti da je riječ o statistici koja se razvija pa još uvijek postoje brojne nedorečenosti i prostor za napredak.

- **Zeleni turizam i *degrowth* u turizmu**

Zeleni rast strateški je i temeljni prioritet Europske unije sadržan u zelenoj tranziciji koja je sastavni dio svih ekonomskim politika Europske komisije, a održivi turizam ima središnju ulogu u zelenom rastu i razvoju. Na turizam utječu toplinski valovi, smanjena dostupnost pitke vode, suše, bujične poplave, porast razine mora, požari, onečišćenje zraka, prijenos bolesti, društvene nestabilnosti, a vrijedi i recipročna veza. Ekonomska aktivnost turizma, osim pozitivnih, ima i štetan učinak na prostor i ljude. Da bi se prilagodio, turizam se treba mijenjati i prilagođavati globalnim promjenama i potrebama lokalnog stanovništva. Zeleni rast, a posebice *degrowth* kao vodeće razvojne politike, naglašavaju utjecaj turizma na klimatske promjene, onečišćenje okoliša, iskorištavanje resursa i socioekonomske nejednakosti. Ove nove ekonomske teorije naglašavaju važnost razvoja, a ne rasta, te dominantnim smatraju obuzdavanje ekonomske aktivnosti koja dodatno potiče klimatske promjene i šteti okolišu. Samim time, mijenjanje djelatnosti turizma nužnost je koja mora ići u smjeru održivosti. Međutim, kako je u prethodnom poglavlju naglašeno, da bi se provela relevantna znanstvena istraživanja na kojima bi se temeljile buduće politike, potrebno je uspostaviti sustav pokazatelja/ indikatora. Točnije, mijenjanje turizma zahtjeva sustav pokazatelja koji je baziran na interdisciplinarnom pristupu, a koji jasno mjeri negativne učinke turizma. Nadalje, na tim indikatorima temeljila bi se rješenja i donosile političke odluke. Cilj svih politika treba biti očuvanje resursa, kvalitetni i povoljni životni uvjeti i jednake prilike za sve građane - zaustaviti

negativne trendove poput prekomjernog opterećenja prostora i sezonalnosti te pokrenuti održivu razvojnu paradigmu u skladu s najboljim praksama na globalnoj razini.

U okviru 'zelenog turizma' na nacionalnoj je razini donesena i *Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine*. Radi se aktu koji je temelj daljnjeg razvoja i strateškog planiranja hrvatskog turizma za razdoblje do 2030. godine, a koji je usklađen s *Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. – tranzicijski put za turizam (Agenda 2030)*. Glavni cilj je revidirati ulogu turizma u gospodarskom rastu s naglaskom na razvoj destinacija, a ne rastu, te bolju kvalitetu života lokalnog stanovništva.

- **Turistički programi Bjelovarsko-bilogorske županije u smjeru održivosti**

Potencijali daljnjeg razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije, a koji idu u skladu sa smjernicama zelenog turizma i strateških razvojnih okvira Republike Hrvatske i Europske unije temelje se na prirodnim i kulturnim bogatstvima ove županije. Bjelovarsko-bilogorska županija još uvijek je nedovoljno valorizirana i neotkrivena županija na što se ne treba gledati kao nedostatak već kao potencijal i temelj za daljnji razvoj turizma. Očuvan okoliš i bogata, ponajprije prirodna atrakcijska osnova, ali i kulturna baština, veliki su potencijal kojeg ova županija treba iskoristiti.

Jedna od strateških smjernica razvoja turizma prema *Master planu razvoja turizma Bjelovarsko-bilogorske županije* jest i zauzimanje za turistički razvoj prilagođen tržišnim trendovima. Turistički proizvodi i usluge poput *outdoor* aktivnosti, kulturnog turizma, zdravstvenog turizma i enogastronomskog turizma temelj su daljnjeg razvoja turizma. Cilj je da Bjelovarsko-bilogorska županija bude vodeća kontinentalna destinacija za goste srednje do visoke platežne moći. S obzirom da je i do sada udio domaćih gostiju prevladavao (2023. udio domaćih gostiju 70% prema podacima DZS-a), fokus i dalje treba biti upravo na domaće goste, posebice iz Zagreba i okolice, ali i iz ostalih dijelova Hrvatske. Ponuda u smjeru održivog turizma treba se bazirati na komparativnim prednostima (rijeke, jezera, zaštićene prirodne cjeline, ekološka mreža Natura 2000, termalni izvori) koje županija ima i koje treba iskoristiti na održiv i za lokalnu zajednicu koristan način. Održivi razvoj turizma u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji treba biti rezultat ponude kvalitetnih turističkih proizvoda, očuvanog okoliša i trajne brige za kulturnu baštinu, te međusobnog umrežavanja turističke ponude i ostalih djelatnosti poput ostalih uslužnih djelatnosti, industrijske proizvodnje i poljoprivrede. Također, nužna je i veća razina educiranosti svih sudionika. Slijedom navedenog, prioritetni turistički proizvodi u skladu s trendovima odgovornog i održivog turizma na kojima će Bjelovarsko-bilogorska županija temeljiti svoj daljnji razvoj turizma su:

1. **Zdravstveni turizam / lječilišni turizam** – toplice, wellness, **povezane s ostalom ponudom poput aktivnosti u prirodi i kulturnih događanja**, ali i uslugama za uljepšavanje i njegu tijela
2. **Aktivni vikend odmori** (*retreat*-ovi posvećeni očuvanju zdravlja i zdravom načinu života)
3. **Aktivnosti u prirodi**: biciklizam, jahanje, planinarenje/ hodanje, foto safari i promatranje ptica i životinjskog svijeta **povezani s razvojem ruralnog turizma (smještaj, kultura/ muzeji, enogastronomska ponuda)**
4. **Razvoj kulturnog turizma** – naglasak na aktiviranju i očuvanje baštine (npr. traktorska vožnja); Lovrak Express (Kulturni centar „Mato Lovrak“); **Etno kuće**

Zaključno, kada se daje pregled trendova odgovornog i održivog turizma naglasak se treba staviti na komparativne prednosti županije koje zadovoljavaju kriterije održivosti. Stoga su navedeni oni turistički proizvodi koji idu u smjeru podizanja kvalitete života lokalnog stanovništva uz brigu za očuvanje okoliša. Praćenjem trendova ide se u korak s potražnjom i odgovorno razvija turistička aktivnost: očuvanje

okoliša, aktiviranje kulturne baštine, zeleni razvoj, veća zaposlenost i bolja kvaliteta života lokalnog stanovništva.

2.5.2. Analiza i procjena konkurentnosti

Analiza konkurencije odnosno ocjena tržišne pozicije Bjelovarsko-bilogorske županije uključuje konkurentne županije odnosno destinacije sličnih obilježja. Sličnosti na kojima se temelji analiza i procjena konkurentnosti odnose se na turističke proizvode i tržišne segmente koji imaju zanimanje za te turističke proizvode, a koje Bjelovarsko-bilogorska županija nudi.

Bjelovarsko-bilogorska županija je županija očuvanog okoliša, usmjerena zelenom razvoju i poboljšanju kvalitete života lokalnog stanovništva. U istraživanju Instituta za turizam TOMAS Hrvatska 2022/2023, koji je temelj za daljnje analize i procjene, Bjelovarsko-bilogorska županija nalazi se u **regiji Središnja Hrvatska** koja je dio Kontinentalne Hrvatske. Regiju Središnja Hrvatska čine Bjelovarsko-bilogorska županija, Sisačko-moslavačka županija i Karlovačka županija. Glavni konkurent Središnjoj Hrvatskoj je regija Sjeverna Hrvatska koju čine Zagrebačka, Krapinsko-zagorska, Međimurska, Varaždinska i Koprivničko-križevačka županija. Međutim, ako se analiza konkurentnosti temelji na županijskoj razini, tada su glavni konkurent Bjelovarsko-bilogorskoj županiji dvije susjedne županije: Sisačko-moslavačka i Virovitičko-podravska županija.

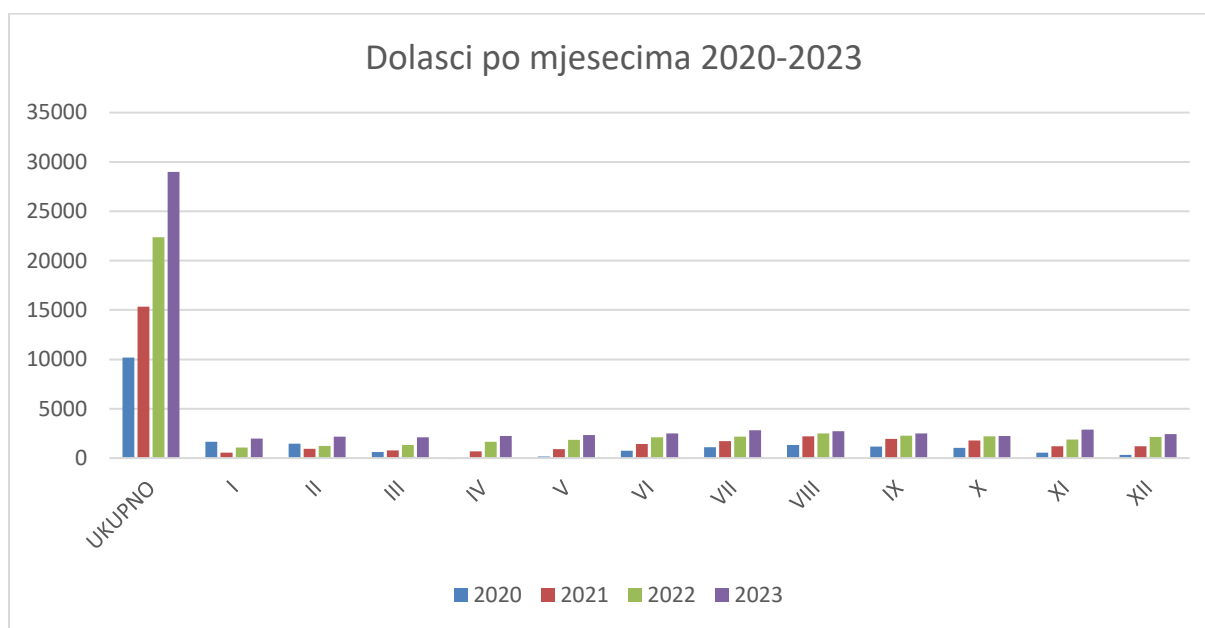
Uvodno, istaknut će se glavne karakteristike turizma u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji:

- BBŽ čini **0,15% ukupne turističke potražnje Republike Hrvatske** mjerene brojem dolazaka prema podacima DZS-a za 2023. godinu.
- Hrvatsko tržište, odnosno **domaći gosti**, glavni su izvor turističke potražnje s udjelom od 70% u ukupnoj potražnji. Prema podacima TZ BBŽ (2022) najznačajnija strana tržišta su Bosna i Hercegovina (15%), Njemačka (10%) i Italija (10%).
- U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji dominira **aktivni i lječilišni turizam** koji se temelje na prirodnim atrakcijama: rijeke, jezera, termalni izvori, gorje, šume, zaštićena staništa. Uz brojne sportsko-rekreacijske sadržaje, planinarske domove, lovišta i lovačke kuće, Bjelovarsko-bilogorska županija ima mnoštvo izletišta, poučno-tematskih staza, konjičkih i biciklističkih staza, te planinarskih puteva i pješačkih ruta koji su temelj razvoja ovog tipa turizma.
- **Važna turistička infrastruktura u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji – 5 hotela** (Hotel Arteraria***, Hotel Mladimir***, Lječilišni hotel Termal*** s Depandansom Arcadia***, Hotel Garić***); **1 prenočište** (Vila Garić, Podgarić); **12 izletišta – seoski turizam; 1 planinarski dom** (Kamenitovac); **3 lovačke kuće** (Javornik, Babinac, Pajdo); **83 privatna smještaja; 1 kamp** (Vinia); **1 hostel** (Sportsko rekreacijski centar Kukavica – hostel); **4 vinarije i 6 turističkih agencija**
- Unutar podijele na Kontinentalnu i Jadransku Hrvatsku, Bjelovarsko-bilogorska županija nalazi se, kao što je prethodno istaknuto, **unutar regije Središnja Hrvatska koja je dio Kontinentalne Hrvatske zajedno s Gradom Zagrebom, Slavonijom i Sjevernom Hrvatskom**. Ukoliko ju kompariramo sa Slavonijom i Sjevernom Hrvatskom, tada se može reći da Središnja Hrvatska ima dobar tržišni segment koji posjećuje ovu regiju. Analizom tržišnog segmenta prema istraživanju TOMAS, Središnja Hrvatska prednjači po kvaliteti gostiju (gosti bolje platežne moći) u odnosu na Slavoniju i Sjevernu Hrvatsku – preko 50% gostiju ima mjesečna primanja kućanstva iznad 3.000 €, a čak 16% više od 5.000 €. Međutim, ovakva analiza nije u potpunosti relevantna

jer Karlovačka županija, kao vodeća turistička županija u regiji Središnja Hrvatska uvelike podiže kvalitetu gostiju velikim odstupanjima od prosjeka regije. Dob turista je u sve tri regije otprilike jednaka, dominiraju (oko 50%) turisti starosti 30-49 godina. Međutim, s obzirom da je ovakva podjela dosta površna (**velike razlike između županija unutar regija**), bolji prikaz konkurentnosti Bjelovarsko-bilogorske županije pokazat će se kroz komparaciju na županijskoj razini.

- Turistička potražnja u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji manje je podložna sezonalnosti od prosjeka Republike Hrvatske. Županija ima relativno ravnomjernu distribuciju turističke potražnje tijekom cijele godine. Također, u razdoblju 2020. – 2023. vidljiv je značajan rast (185%) broja dolazaka u Bjelovarsko-Bilogorsku županiju na razini cijele godine.

Slika 2.14. Dolasci po mjesecima u razdoblju od 2020. - 2023. godine

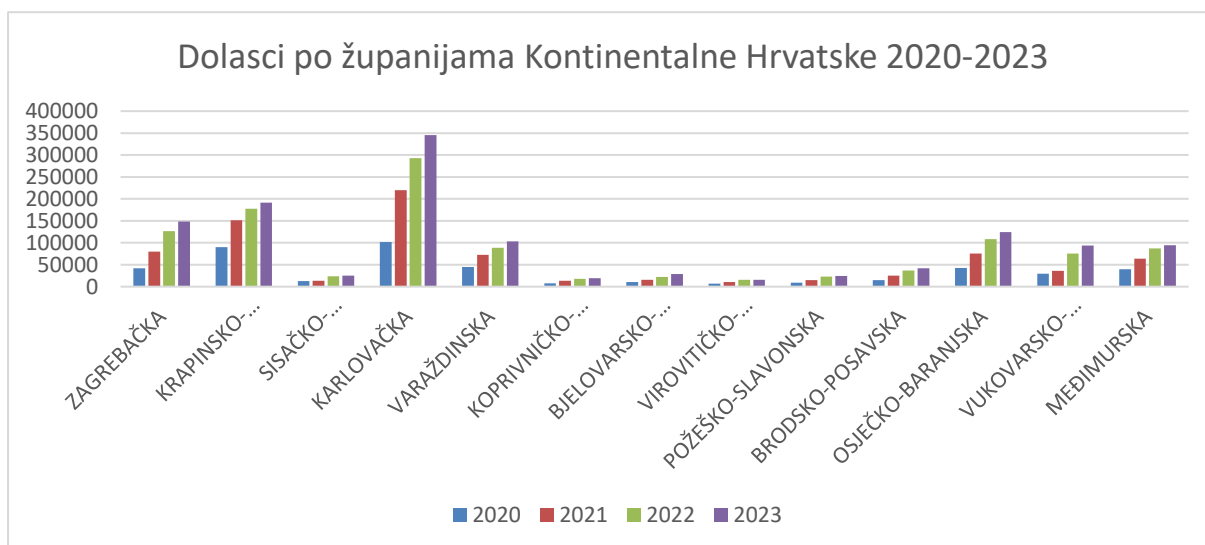

Izvor: DZS, Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista, županije, mjesečno (2024.)

- **Identifikacija konkurentskih destinacija:**

Od 13 županija Kontinentalne Hrvatske (bez Grada Zagreba) po broju dolazaka ističu se: Karlovačka s udjelom od gotovo 40%, a slijede ju Krapinsko-zagorska, Zagrebačka i Varaždinska županija. Nadalje, prema podacima DZS-a o broju dolazaka, kao glavnom pokazatelju turističke potražnje, za razdoblje 2020. – 2023. može se zaključiti kako su glavni konkurenti Bjelovarsko-bilogorske županije, Sisačko-moslavačka i Virovitičko-podravska županija. Sisačko-moslavačka i Virovitičko-podravska županija imaju sličnu resursnu osnovu kao i Bjelovarsko-bilogorska županija čineći komparativnu analizu ove tri županije relevantnom. Može se reći da ove tri županije imaju vrlo sličnu turističku ponudu što privlači isti tržišni segment, odnosno natječu se za 'isti kolač'. Važno za naglasiti je i to da **udio BBŽ-a u ukupnoj potražnji (mjereno brojem dolazaka gostiju) u ukupnom broju dolazaka na razini cijele RH, iznosi 0,15%, dok je Sisačko-moslavačke županije 0,13%, a Virovitičko-podravske 0,08%.**

Slika 2.15. Dolasci po županijama u okruženju

Izvor: DZS, Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista, županije, mjesečno (2024.)

- **Direktna konkurencija:** Sisačko-moslavačka županija i Virovitičko-podravsko županija
- **Indirektna konkurencija:** Ostale županije Kontinentalne Hrvatske – Međimurska, Vukovarsko-srijemska, Osječko-baranjska, Brodsko-posavska, Požeško-slavonska, Koprivničko-Krizevačka, Varaždinska, Karlovačka, Sisačko-moslavačka, Krapinsko-zagorska, Zagrebačka
- **Benchmarking: sa susjednim županijama**
 - **Broj turističkih dolazaka:**

U Republici Hrvatskoj u 2023. godini najznačajnije emitivno tržište bilo je Njemačka (26,5%), a slijedile su ga Austrija i Slovenija s istim udjelom od 9,1% u ukupnom broju dolazaka inozemnih gostiju (DZS, 2024).

Bjelovarsko-bilogorska županija u prethodnoj je (2023.) godini ostvarila 8.886 dolazaka stranih i 20.089 dolazaka domaćih gostiju, odnosno ukupno 28.975 dolazaka gostiju, koji su ostvarili ukupno 83.102 noćenja (57.834 domaći i 25.268 strani). U odnosu na prethodnu (2022.) godinu to je rast od 29% u dolascima i 22% u noćenjima. U odnosu na dvije konkurentske županije, prema podacima iz 2023. godine, Bjelovarsko-bilogorska županija ima 14% više ukupnih dolazaka i 44% više ukupnih noćenja nego Sisačko-moslavačka županija, i 81% više dolazaka i čak 131% više noćenja nego Virovitičko-podravsko županija. Mjereno potražnjom, BBŽ zaostaje u odnosu na Sisačko-moslavačku županiju po pitanju privlačenja stranih gostiju (37% manje dolazaka i 13% manje noćenja).

Tablica 2.24. Usporedba dolazaka i noćenja s konkurentskim okruženjem

ŽUPANIJA		UKUPNO	DOMAĆI	STRANI
Sisačko-moslavačka županija	dolasci	25.457	11.356	14.101
	noćenja	57.887	28.915	28.972
Bjelovarsko-bilogorska županija	dolasci	28.975	20.089	8.886
	noćenja	83.102	57.834	25.268

Virovitičko-podravsko županija	dolasci	16.000	11.034	4.966
	noćenja	36.032	24.310	11.722

- **Proučavanje komunikacijskih strategija konkurencije**

- **Načini promocije destinacija** (digitalni marketing, društvene mreže, tiskani materijali)
 - Pregledna web stranica s dostupnim podacima - <https://www.tzbbz.hr/>
 - Društvene mreže
- **Ciljana tržišta i segmentacija posjetitelja**
 - Domaće tržište – u strukturi gostiju dominiraju domaći gosti (70%)
 - Privlačenje iz najznačajnijih emitivnih tržišta RH – Njemačka, Austrija, Slovenija
 - Srednja životna do 30 - 49 godina

Prema istraživanju TOMAS 2022/2023 Instituta za turizam najvažniji motivi dolaska u Kontinentalnu Hrvatsku su „city break“, (23%), „posao“ (22%) i „priroda“ (20%), dok je „gastronomija“ motiv za samo njih 11%. U Kontinentalnu Hrvatsku većina gostiju dolazi automobilom (56,9%), a njih 36% smještaj rezervira posredstvom online bookinga. Središnja Hrvatska kao dio Kontinentalne Hrvatske ipak bilježi nešto drugačije vrijednosti: dok je glavni motiv dolaska je isti – „city break“ (42,3%), „planinarenje i hodanje“ drugi je motiv dolaska (26%), a slijede ga „posao“ (18,7%), „posjet rodbini i prijateljima“ (17,9%), te „ruralno područje“ (16%). Kod odmorišnih putovanja glavni motiv dolaska je „priroda“ (69,8%), zatim „touring/sightseeing“ (7,6%) i „city break“ (7,1%).

- **Tržišni trendovi i inovacije**

Odgovorni i održiviji turizam zahtjeva iste takve i turiste. Stanovništvo Europe kao glavnog emitivnog tržišta za Hrvatsku, postaje sve više osviješteno po pitanju zaštite okoliša i kvalitete života lokalnog stanovništva. Općenito govoreći, istraživanja pokazuju da današnji turist postaje iskusniji, samosvjesniji i bitno izbirljiviji putnik koji je izrazito okolišno, klimatski i društveno osviješten, a koji je aktivan korisnik novih komunikacijskih tehnologija – društvenih mreža i umjetne inteligencije.

Prilagođavanje tim novim tržišnim trendovima odnosi se na prilagođavanje promjenama potražnje, a to uključuje mijenjanje postojećih modela ponude, prodaje i upravljanja u turizmu. U konačnici, ključna obilježja suvremenog, konkurentnog turističkog sektora postaju orijentiranost na potrebe kupaca, fleksibilnost, ponuda doživljaja, okolišna i klimatska osjetljivost, te korištenje tehnologije, društvenih mreža i umjetne inteligencije u svim fazama turističkog ciklusa i brendiranje turističkih destinacija.

2.6. Analiza stanja digitalizacije

Svijet današnjice obilježava digitalna povezanost i mrežna iskustva. Ubrzani tehnološki napredak osigurava napredak digitalizacije svih ljudskih aktivnosti, pa tako i turizma. Prelazak na digitalno otvara put prema lako dostupnoj globalnoj kulturi, prodaji i kupovini, putovanjima, društvenim mrežama.

Digitalna transformacija ima velike potencijale u turističkoj ponudi. Digitalne tehnologije i prakse uključuju turiste u doživljaj destinacije. Paralelno se stvara potreba za dodatnim znanjem i kompetencijama dionika u turizmu, što ujedno podrazumijeva i praćenje trendova i ugradnju IKT u turističku ponudu. S druge strane, potražnja turista za digitalnim edukativnim sadržajima i kreativnim aktivnostima tijekom odmora sve je značajnija i u svijetu današnjice predstavlja preduvjet za osnaživanje

turističkog tržišta BBŽ. Stoga se naglašava poticanje korištenja digitalizacije u osmišljavanju turističkih proizvoda i usluga, posebno s naglaskom na valorizaciji kulturne i prirodne baštine te bioraznolikosti. Primjerice, povezivanje kulturne baštine institucija u kulturi s digitalnim tehnologijama može biti važan motiv putovanja ili poticaj za dodatnu aktivnost tijekom boravka u destinaciji. Tu prednjači sve šire korištenje IKT platforme za informiranje i usmjeravanje kretanja posjetitelja u destinaciji (i šire) te digitalna, dizajnerska i interpretacijska (*storytelling*) modernizacija i inovativnost turističkih sadržaja, kao što su interpretacijski centri i muzeji, zaštićena prirodna i kulturna dobra te gastronomski sadržaji. Interaktivnost, sudjelovanje, 'virtualna stvarnost' su nove mogućnosti prezentacije i promocije koje nudi razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Stoga je promocija putem digitalnih platformi i specifičnih kanala oglašavanja ključna za razvoj turizma u BBŽ.

Nacionalni i županijski strateško-planski okvir i sažetak ostvarenje ciljeva

U Republici Hrvatskoj digitalizaciju usmjerava Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine, a EU i nacionalnim fondovima te sredstvima JL(R)S, ona se ostvaruje u svim sektorima društva. Vizija je digitalizacija društva, javne uprave i gospodarstva Republike Hrvatske, kako bi se ostvarili prioriteti javnih politika. Još je 2011. godine Županijska razvojna strategija Bjelovarsko-bilogorske županije (BBŽ) 2011. – 2015. godine definirala cilj 2. Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života, te istaknula da informacijska tehnologija treba biti dostupna svim skupinama društva, što će doprinijeti razvoju informacijskog društva u cjelini. Nadalje, Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. – 2027. definirao je snage, prilike i slabosti za digitalnu transformaciju. Kao snaga, prepoznata je dobra praksa uvođenja transparentnosti i digitalizacije u rad gradske uprave Bjelovara i Županije, o čemu svjedoči činjenica kako je BBŽ prva JL(R)S koja je uspostavila platformu „Otvorena županija“ te implementirala moderan, napredan i sveobuhvatan Geoportal - web geografski informacijski sustav razvijen kao centralno mjesto za pohranu, upravljanje, prikaz i prezentaciju prostornih podataka Županije. U Planu razvoja BBŽ je kao prilika prepoznato korištenje fondova EU za provedbu zelene i digitalne tranzicije te mogućnosti korištenja programa razvoja pametnih gradova i pametnih sela (u Gradu Bjelovaru 10 punktova za informiranje građana). I na koncu, slabost je nedovoljno poželjna brzina provedbe digitalizacije, što će se nastaviti unaprijediti kroz suradnji s dionicima, kako na razini LJ(R)S, tako i onima na nacionalnoj razini.

OCJENA STANJA. Naime, MINTS razvija IT sustave za upravljanje turizmom, odnosno aplikativna rješenja upravljanja turističkim tokovima te okolišnom i socijalnom održivosti. Stoga se može ocijeniti kako je BBŽ unaprjeđenjem digitalizacije (npr. provedbom programa digitalne transformacije te izgradnja internetske širokopojasne infrastrukture i aktivnostima svojih tijela, organizacija i ostalih dionika), osigurala zadovoljavajuće stanje digitalizacije. Posebno se naglašava turistička valorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine, gastronomske i enološke ponude te orijentacija prema nišama više tržišne vrijednosti. Zbog toga naglasak treba biti na rastu kvalitete ponude, digitalizaciji, smještajima visoke kvalitete, boljoj javnoj infrastrukturi i realizaciji investicija u turizam.

OČEKIVANJA. U narednom se razdoblju očekuje daljnje unaprjeđenje digitalne infrastrukture i kompetencija ljudskih resursa, kroz usku suradnju s MINTS u pogledu unaprjeđenja digitalizacije i praćenja podataka, informacija i pokazatelja održivosti, ovisno o raspoloživim financijskim sredstvima. Na kraju treba naglasiti kako BBŽ raznim instrumentima (subvencije, edukacije, informiranje) usmjerava donositelje odluka i glavne dionike u turizmu da prepoznaju i prihvate činjenicu da su županijski prirodni

i ljudski resursi razvojni potencijal za zeleni razvoj i rast, razvoj zelenog gospodarstva i za digitalnu transformaciju.

Digitalna povezanost

Prema Planu razvoja BBŽ 2022. – 2027., Prioritet 3. Zelena i digitalna tranzicija definira nužnost uspostave širokopojasnog interneta i realizaciju ulaganja u sustave nužne za povećanje digitalizacije područja, pri čemu su osnovni izvor sredstava EU fondovi. Projekti se uspješno provode. Naime, digitalna transformacija je ključna za transformaciju društva u smislu rasta gospodarske i socijalne aktivnosti, poticanja poduzetničkog okruženja, poboljšanja životnog standarda i smanjenja nezaposlenosti, stoga je digitalna povezanost ustvari nužnost. U BBŽ se potpuna digitalizacija ostvaruje osiguranjem širokopojasnog pristupa internetu svim privatnim i poslovnim korisnicima. Tako je Bjelovarsko-bilogorska županija nositelj dva projekta razvoja širokopojasnog pristupa na području Bjelovarsko-bilogorske županije. U pogledu napretka, izdvaja se Grad Bjelovar, koji je uveo besplatni bežični internet za građane i posjetitelje na javnim površinama (WiFi4EU). Instalirano je 10 novih pristupnih točaka na zgradama Gradske uprave, Tehnološkog parka, Gradskog muzeja Bjelovar, na Kulturnom i multimedijском centru Bjelovar, Narodnoj knjižnici „Petar Preradović“ i na zgradi nekadašnjeg Omladinskog doma.

Pregled sustava za upravljanje odnosima s turistima, online rezervacijskih sustava, digitalne integracije

Integracija putničkih, hotelskih, restoranskih i kombiniranih rezervacijskih sustava s drugim tehnologijama je implementirana te funkcionalna. Podaci postaju neprocjenjivi za personalizaciju ponude, ali s druge strane važno je voditi brigu o privatnosti. Digitalne integracije unaprijedit će ponude i ubrzati pristup gotovim rješenjima. Primjerice, posjetitelji obavljaju svoju rezervaciju preko mobilnih sustava rezervacije, dok chatbotovi i virtualni asistenti pružaju trenutnu korisničku podršku. Napredak informacijske i komunikacijske tehnologije uvelike unapređuje turističku aktivnost u destinaciji, čineći proces rezervacije smještaja praktičnijim, učinkovitijim i dostupnijim korisnicima.

Ponuda BBŽ podrazumijeva suvremenu interpretaciju i prezentaciju kroz digitalne tehnologije, dodatne sadržaje za posjetitelje, mobilizaciju kreativnih potencijala i poduzetništva u ugostiteljstvu kao odgovora na potražnju turista za smještajem. Predlaže se formiranje radnog tijela koje bi identificiralo potencijale smještaja, a time predložili tematizirane hotelske smještaje, turističku komercijalizaciju te izradu koncepta najbolje upotrebe digitalnih rješenja za financijsku okolišnu i društvenu održivost destinacije.

Primjeri razvoja sustava 'pametnih gradova'

Velika se pažnja posvećuje digitalizaciji uprave, čime se stvaraju temelji za razvoj 'pametnog grada'. Sukladno Uredbi (EU) 2018/1724 Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije o uspostavi jedinstvenog digitalnog pristupnika za pristup informacijama, postupcima, uslugama podrške i rješavanja problema te o izmjeni Uredbe (EU) br. 1024/2012, kao i Direktivi 2006/123/EZ o uslugama na unutarnjem tržištu, Bjelovarsko-bilogorska županija je uspostavila portal Jedinstvenog digitalnog pristupnika (dostupno na: <https://bbz.hr/jedinstveni-digitalni-pristupnik>). Time je omogućeno korisnicima da imaju pristup svim uslugama i informacijama o pravima, obvezama i pravilima utvrđenima u pravu Unije i nacionalnom zakonodavstvu. Osim usluga vezanih uz besplatnu pravnu pomoć, promet, obrtni registar te upravljanje gradovima i općinama, Jedinstveni digitalni pristupnik nudi pristup informacijama, postupcima te daje podršku za područje ugostiteljstva i pružanja usluga u turizmu, cikloturizma te daje uvid u aktivnosti Turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije. Bežični

internet (WiFi4EU) koji je uspostavljen u Gradu Bjelovaru omogućio je instalaciju 10 novih pristupnih točaka na zgradama Grada, čime se osigurava platforma za daljnji razvoj 'pametnog grada'.

Programi unaprjeđenja digitalnih vještina

Na području Grada Bjelovara nalazi se Digitalno-inovacijsku HUB za jačanje kompetencija i održivo upravljanje pri Veleučilištu u Bjelovaru. Važno je istaknuti ulogu Tehnološkog Inkubatora koji osigurava rad 28 informacijsko-komunikacijskih tvrtki u Bjelovaru, što je ključno za jačanje grada kao IT, *startup*, STEM centra i destinacije za boravak digitalnih nomada. S druge strane, Javna ustanova Razvojna agencija BBŽ (JURA) implementira projekte (npr. DIG-IT) te provodi edukacije i informira javnost o razvoju globalne, inovativne i zelene tehnologije (subvencije, poticanje digitalnih rješenja, podrška uredima za transfer tehnologije itd.), više na <https://jurabbz.hr/>. U Daruvaru je 2022. otvoren Digitalni inovacijski centar koji građanima nudi dodatnu edukaciju putem cjeloživotnog učenja te razne druge digitalne i informacijske sadržaje.

Važnost digitalnih izvora informacija u planiranju i tijekom putovanja iz perspektive turista

Turistička industrija pokazala je izvanrednu sposobnost prilagodbe i razvoja u suočavanju s raznim izazovima. Neke su se promjene smatrale privremenima, sada su prihvaćene kao stalne, u svijetu nakon pandemije. Uvođenje inovacija i redefiniranje iskustva gostiju temelji se na sigurnosti, praktičnosti, fleksibilnosti i održivosti.

Općenito, ključne inovacije koje su sve više prisutne u turizmu i ugostiteljstvu su:

- sigurnosni protokoli i obavješćivanje gostiju s naglaskom na higijenu i sigurnost postale su norme: npr. provjere temperature, poboljšane rutine čišćenja, sustavi za pročišćavanje zraka u zatvorenom prostoru te obavijesti o protokolu povremenog nošenja maski
- usvajanje beskontaktnih usluga - digitalna prijava gostiju i rezervacija, pregled jelovnika i izgleda jela sa QR kodom (AR – proširena stvarnost) ili zabava gostiju (igre ili aktivnosti) npr. dok čekaju uslugu, uvođenje digitalne narudžbe, beskontaktno plaćanje (Internet of Things⁹)
- automatizacija, kao još jedna ključna komponenta beskontaktne transformacije, npr. robotski vratari, glasovne naredbe ili mobilne aplikacije za dostavu obroka u sobu
- fleksibilnost ponude, npr. radi dolaska digitalnih nomada i paketi za obitelji, kao što je lokalna ponuda tečaja kuhanja i avantura na otvorenom povećavaju i ne obogaćuju samo iskustvo gostiju, već i potiču lokalno gospodarstvo
- kibernetička sigurnost, važna je sigurnost mreže (pokazati gostima da nisu u opasnosti kada borave kod vas)
- smanjenje ekološkog otiska, npr. smanjenjem jednokratne plastike, nabave lokalnih proizvoda, održivo korištenje resursa (energija i voda, npr. ekološki održiva rasvjeta u toaletima automatizacijom paljenja svjetala/ protoka vode).

Važnost digitalnih rezervacijskih sustava iz perspektive turista

Prethodno opisani razvoj i zahtjevi digitalizacije ne samo da smanjuje fizički kontakt, već također povećava učinkovitost i praktičnost rezervacije, što iz perspektive turista osigurava napredak prema informiranju i personalizaciji iskustva te povećava ugodnost boravka gostiju.

⁹ Omogućava kupcu kontrolu nad više stvari s jednom središnjom stavkom. Mnoge ugostiteljske i hotelske aplikacije također omogućuju gostima da plaćaju putem aplikacije i dodaju više novca prema potrebi za plaćanje pića, hrane i aktivnosti.

Prijedlozi za unaprjeđenje

Kako bi se osigurao potpuni uvid u uspješnost implementacije digitalizacije u destinaciji, što ujedno podrazumijeva i praćenje zadovoljstva turista, raspoloživost besplatnog interneta u destinaciji te ocjenu kvalitete interneta iz perspektive lokalnih stanovnika, potrebno je uspostaviti ankete, odnosno tijekom podataka.

2.7. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji

Razvoj turizma u destinaciji zahtijeva adekvatnu organiziranost i dostupnost različitih usluga koje zadovoljavaju potrebe domaćeg stanovništva i turista. Bjelovarsko-bilogorska županija, kao destinacija u razvoju, ima priliku poboljšati i prilagoditi svoje resurse i javne usluge kako bi osigurala kvalitetno iskustvo boravka za sve korisnike.

1. Osnovne uslužne djelatnosti

Osnovne uslužne djelatnosti u Županiji uključuju:

- **Trgovine i ugostiteljstvo.** Dostupnost malih trgovina, tržnica s lokalnim proizvodima (Bjelovar, Daruvar, Čazma, Garešnica, Grubišno-polje, Rovišće, te lokalni punktovi s ponudom OPG-ova), restorana, kafića i specijaliziranih objekata s ponudom lokalnih specijaliteta.
- **Zanatske/ obrtničke usluge.** Frizerski i kozmetički saloni, servisi za vozila i bicikle te druge lokalne zanatske usluge prilagođene potrebama turista.

2. Zdravstvene usluge

Bjelovarsko-bilogorska županija nudi osnovne zdravstvene usluge koje mogu zadovoljiti potrebe lokalnog stanovništva i posjetitelja, no dostupnost ovih usluga nije istovjetna u cijeloj Županiji:

- **Primarna zdravstvena zaštita.** Domovi zdravlja i privatne ordinacije koncentrirani su u urbanim područjima, prvenstveno u Bjelovaru (Opća bolnica) i dijelom Daruvaru (Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Daruvarske toplice i Dom zdravlja). Domovi zdravlja postoje još u Čazmi, Garešnici i Grubišnom polju. Ruralni dijelovi imaju manji broj zdravstvenih ustanova (pretežito ambulate opće medicine), što ograničava dostupnost usluga.
- **Specijalističke i bolničke usluge.** Opća bolnica u Bjelovaru pruža visokokvalitetne usluge, dok manji gradovi nemaju sličnu razinu specijalizirane zdravstvene zaštite, uz iznimku Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju Daruvarske toplice.
- **Ljekarne.** Široka mreža ljekarni dostupna je u urbanim sredinama, dok su ruralna područja slabije pokrivena.
- **Turistička medicina.** Ove su usluge još uvijek u fazi razvoja i najčešće su dostupne u urbanim središtima, te su fokusirana na usluge dentalne medicine (Bjelovar i Daruvar), i medicinske rehabilitacije. U Bjelovaru u razdoblju od 1. lipnja 2024. do 30. rujna 2024. godine funkcionirala je i jedina turistička ambulanta na području Županije.

3. Vjerske zajednice i kulturne institucije

- **Vjerske usluge.** Crkve, samostani i druge vjerske zajednice organiziraju događanja i mise koje uključuju primarno domaće stanovništvo i turiste.
- **Kulturne ustanove.** Muzeji, galerije, knjižnice i centri za kulturu smješteni su prvenstveno u gradovima, dok su u manjim mjestima često ograničeni na manje objekte ili povremene aktivnosti.

4. Obrazovne i sportske ustanove

- **Obrazovne institucije.** Škole, vrtići i edukativni centri u urbanim područjima pružaju bolju infrastrukturu u odnosu na ruralna mjesta.
- **Sportski objekti.** Dostupnost sportskih dvorana, bazena, igrališta i biciklističkih staza u gradovima omogućava rekreativne aktivnosti za lokalno stanovništvo i turiste.

5. Financijske, poštanske i platne usluge

Pristup osnovnim financijskim i administrativnim uslugama važan je za turiste:

- **Banke i mjenjačnice.** Prvenstveno dostupne u urbanim područjima.
- **Poštanske usluge.** Postoje u svim dijelovima Županije, ali s ograničenim kapacitetima u ruralnim sredinama.
- **Elektronička plaćanja.** Urbanija područja bolje su prilagođena modernim platnim sustavima.

6. Opremljenost i uređenost javnih prostora

Opremljenost javnih prostora varira ovisno o lokaciji, ali uređenost parkovnih površina, dječjih igrališta i sličnih sadržaja na području cijele Županije iznimno je visoka, osobito u urbanim sredinama. Kvalitetno hortikulturno uređenje i dobro održavani prostori pridonose privlačnosti Županije za domaće stanovništvo i turiste.

7. Javne službe i žurne službe

Osiguranje učinkovitog funkcioniranja javnih i žurnih službi ključno je za sigurnost i povjerenje posjetitelja:

- **Policija.** Prisutna u svim dijelovima Županije, no s fokusom na urbanim središtima pri čemu Policijska uprava Bjelovarsko-bilogorska ima 5 policijskih postaja (Bjelovar, Daruvar, Čazma, Garešnica i Grubišno polje)
- **Vatrogasna služba.** Organizirane jedinice u svim većim naseljima pružaju brzu reakciju u slučaju požara. Na razini Županije organizirana je Vatrogasna zajednica BBŽ, koju čini 5 vatrogasnih zajednica gradova, 16 vatrogasnih zajednica općina i 153 teritorijalne vatrogasne zajednice.
- **Službe spašavanja.** Organizirane su u svim većim naseljima s mogućnošću podrške ruralnim dijelovima. Na području Županije djeluje i stožer civilne zaštite, kao i HGSS, stanica Bjelovar.
- **Čistoća i odlaganje otpada.** U većim gradovima poput Bjelovara i Daruvara sustavi za selektivno prikupljanje otpada i održavanje čistoće funkcioniraju na visokoj razini (Poglavlje 2.1.4.).

Zaključno, dostupnost usluga u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji nije jednako raspoređena – urbani prostori, posebice Bjelovar, a dijelom i Daruvar, te u manjoj mjeri Čazma, Garešnica i Grubišno polje, imaju prednost u smislu zdravstvene zaštite, javnih usluga i drugih sadržaja. Ruralni dijelovi Županije pokazuju ograničenja u dostupnosti određenih usluga. Međutim, uređenost parkova, igrališta i javnih površina na visokoj je razini u cijeloj Županiji, čime se osigurava kvaliteta boravka, kako za stanovnike tako i za turiste. Unaprjeđenje dostupnosti u ruralnim dijelovima i daljnja koordinacija između javnih i privatnih sektora ključni su za održivi razvoj destinacije.

2.8. Analiza komunikacijskih aktivnosti

Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije nositelj je turističke promocije, odnosno, komunikacijskih aktivnosti usmjerenih prema turističkom tržištu i internoj javnosti.

Budžet. Prema Programu rada TZ Bjelovarsko-bilogorske županije za 2024. godinu planirani ukupni prihodi iznose 431,8 tisuća eura, od čega najveći dio, skoro polovicu, čine prihodi od sustava turističkih zajednica (48,5 %), a potom slijede prihodi iz proračuna Županije (29,2%). Izvorni prihodi u 2024. godini iznose oko 62.700,00 eura i čine oko 14,5% u strukturi ukupnih prihoda, od čega oko 11% dolazi od članarina, a svega 3,6 % od turističkih pristojbi. U 2024. godini planiran je rast izvornih prihoda od 28% u odnosu na prethodnu godinu.

Kad je riječ o rashodima, najveći dio budžeta otpada na razvoj turističkih proizvoda (46,3 %, odnosno 200.000,00 eura), i u okviru toga za podršku turističkoj industriji (23,6%). Značajniji dio otpada i na podršku razvoju turističkih događanja (23,2%). Na aktivnosti komunikacije i oglašavanja, za koju je planirano 96.800,00 eura, oko 10% izdvaja se za oglašavanje destinacijskog brenda, turističke ponude i proizvoda (i to većinom za internet oglašavanje i društvene mreže), potom na definiranje branding sustava i brend arhitekture (oko 7%). Za destinacijski menadžment izdvaja se nešto manje od 3%.

Od tiskanih promocijskih materijala Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije raspolaže sa:

- Brošura *Zeleni vrtovi Poilovlja*: riječ je o materijalu Grada Garešnice u kojem se promovira područje Natura 2000 – ribnjaci Poljana, rijeka Ilova, Poilovlje s ribnjacima. Naglasak je na promociji zaštićenih vrsta. Brošura je time ponajviše namijenjena ljubiteljima prirode.
- Brošura *Okusi Bjelovarsko-bilogorskog kraja*: u brošuri se promoviraju restorani s ponudom lokalnih jela (svaki s nekoliko fotografija i kontakt informacijama), daju se informacije o tipičnim jelima bilogorskog i moslavačkog kraja, opisane su Daruvarska i Bjelovarska vinska cesta te je dan pregled enogastronomskih događanja tijekom cijele godine (po mjesecima). Brošura je dostupna na engleskom i hrvatskom jeziku.
- Brošura *Otkrij, osjeti, doživi*: riječ je o imidž-info brošuri gdje se promoviraju glavne atrakcije Županije kroz promotivne poruke, mnoštvo atraktivnih fotografija (posebno s detaljima). Brošura je svojevrsni skup razglednica kojima se poziva na posjet i boravak u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.
- Brošura *Bilogorski turistički put*: materijal je detaljni prikaz Bilogorskog turističkog puta s opisima OPG-ova, kuća za odmor, izletišta, planinarskog doma i drugih objekata na putu. Svaki od njih predstavljen je s nekoliko atraktivnih fotografija, tekstom u kojem se opisuju specifičnosti te osnovnim informacijama.

- Brošura *Pisanička eko-etno staza*: u brošuri se opisuje staza sa svim sadržajima koji se na njoj nalaze, lovačke kuće, OPG-ova, kulturnog centra i drugih. Svi su objekti prikazani na karti te su detaljno opisani sa svojim specifičnostima.
- *Vodič Bjelovar-Bilogora*: vodič prikazuje područje Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar. Detaljno se opisuje destinacija sa svim njezinim jedinstvenim atrakcijama koje treba posjetiti, detaljno se prikazuju turistički proizvodi, odnosno, mogućnosti turističkih doživljaja vezanih uz prirodu, rekreaciju i kulturu.
- *Daruvarske toplice*: riječ je o manjem materijalu koji pruža osnovne informacije o Daruvarskim toplicama, rehabilitaciji, *wellness* ponudi i *team building* programima te se opisuje okruženje i perivoj u kojem su toplice smještene. Materijal je dostupan na hrvatskom i engleskom jeziku.
- *TZ BBŽ – konjički turizam*: brošura je namijenjena promociji konjičkog turizma i u njoj se prikazuju sve atrakcije vezane uz ovaj proizvod – konjičke staze, konjički klubovi, ponuda jahanja i dr. Za svaku od njih korisnik može kroz brošuru dobiti sve potrebne informacije. Dostupna je na hrvatskom, engleskom i talijanskom jeziku.
- Brošura *Promatranje ptica i foto-safari u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji*: brošura je namijenjena segmentu ekoturista koji kroz ovaj promotivni materijal mogu dobiti sve detaljne informacije za promatranje ptica – organizirana ponuda za školski uzrast, obilazak staza, ponuda, trajanje programa i drugo.
- Imidž brošura *TZ BBŽ brošura 'Otkrijete Bjelovarsko-bilogorsku županiju'*: brošura na zanimljiv, inovativan i 'pozivajući' način opisuje cjelokupnu turističku ponudu. Naglasak je na lijepim fotografijama i zanimljivim tekstovima. Međutim, zbog popisa turističkih događanja za 2016. godine nije više aktualna.
- Brošura *Županija Bjelovarsko-bilogorske 'Prikrivene draži i ljepote'*: brošura prikazuje atrakcije po geografskom principu – svaka od destinacija je opisana sa svojim glavnim obilježjima.
- *Poučna staza Rimska park-šuma*: brošura je namijenjena ljubiteljima prirode. Opisuje jedinstvena prirodna obilježja (geologija, termalne vode i dr.). Pisana je dvojezično (hrvatski i engleski).
- *Daruvarske povijesne ljepotice*: riječ je o web brošuri grada Daruvara. Opisuju se kulturni lokaliteti, zelene oaze, pivovara i vinarija. Zanimljiva je poruka/ slogan 'Daruvar voli život'.

Web stranica (<http://tzbzbz.hr>). Informacije na stranici organizirane su u pet glavnih izbornika: 'O nama', 'Turistička ponuda', 'Smještaj', 'Događanja' 'Multimedija'. Navigacija se dodatno olakšava s mogućnošću pretraživanja portala po ključnim riječima. U izborniku 'Turistička ponuda' prikazuju se glavne atrakcije te turistički proizvodi i dodatnim se pretraživanjem mogu dobiti detaljnije informacije. Osim glavnog izbornika tijekom pretraživanja podizbornik je vidljiv i na desnoj stranici ekrana što pomaže u pretraživanju. Posebno su izdvojene manifestacije i kalendar događanja s opisima i linkovima koji upućuju na daljnja pretraživanja. U dijelu multimedije su slike, video sadržaji, karte, mobilne aplikacije i brošure.

Ono što svakako treba istaknuti da su na prvom mjestu informacije namijenjene gostima, ali se među njima mogu naći i sadržaji koji su namijenjeni za 'internu' publiku – npr. u izborniku 'Događanja' nalaze se informacije o javnom natječaju za dodjelu sredstava na turistički nedovoljno razvijenom području i kontinentu 2025. godine, o javnom pozivu za podizanje kvalitete pružatelja usluga smještaja s područja BBŽ za 2024. godinu te javni poziv za dodjelu potpora regionalnim i lokalnim događanjima u 2024. godini.

Uz to, izbornik 'O nama' sadrži informacije o turističkim zajednicama, općinama, sadrži važne dokumente te propise iz turizma. Riječ je o informacijama koje su također orijentirane prema internoj javnosti. Umjesto izbornika 'O nama' koji je prvi među ponuđenima valjalo bi istaknuti ključne informacije 'O destinaciji' prikazane na poticajan način i koje bi istaknule glavne atrakcije i promotivne poruke koje bi pozivale na posjet i otkrivanje destinacije.

Stoga, prvo što bi valjalo u budućnosti napraviti je odijeliti sadržaje/ informacije od onih koji su namijenjeni turistima od onih koji su usmjereni za internu i poslovnu javnost te medije. Dodatno, iako stranica sadrži mnoštvo lijepih fotografija i tekstova valjalo bi na prvom mjestu istaknuti imidž fotografije s posebitostima destinacije, odnosno, glavnim atrakcijama te promotivne poruke koje bi poticale korisnike na posjećivanje. Tekstovi bi trebali biti više informativnog karaktera s glavnim informacijama, manji s mogućnošću 'otvaranja' za one koji žele više informacija. Glavni izbornik trebao bi pratiti ciklus putovanja – od prvog sanjarenja, preko prikupljanja konkretnih informacija, do informacija potrebnih tijekom boravka i, konačno, do dijeljenja informacija i iskustava nakon povratka. Web stranice su dostupne na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku.

Promocija na društvenim mrežama. Relevantan i privlačan sadržaj vezan uz turističke sadržaje važno je objavljivati i na društvenim mrežama. Turistička zajednica promovira se na Facebooku i na Instagramu. Facebook stranica broji 2,7 tisuća pratitelja i ima 2,3 oznake 'svidja mi se'. Ime profila je 'Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije'. Na stranicama se redovito objavljuju aktualnosti vezane uz turističku ponudu, odnosno, sadržaj obuhvaća događanja, najavu manifestacija, aktivnosti turističke zajednice i dr. Uz promociju na Facebook mreži, Turistička zajednica promovira se i kroz Instagram. Ova vizualna platforma važna je za dijeljenje atraktivnih fotografija i videozapisa putem koji se potiču gosti na dolazak. Stranicu koristi 183 pratitelja. Putem loga vizualno je povezana s Facebookom i web stranicama.

Mobilna aplikacija. Gosti mogu besplatno preuzeti mobilnu aplikaciju (na hrvatskom i engleskom jeziku) putem Google Play Store-a. Namijenjena je cikloturistima i drugim turistima te promovira turističke sadržaje u Županiji, posebno ugostiteljske i druge prateće objekte te događanja. Mobilna aplikacija omogućuje pretraživanje i selekciju biciklističkih ruta na karti, pregled najvažnijih informacija za cikloturiste te mogućnost dijeljenja rute na digitalnim medijima.

Video sadržaji. Za promociju putem video sadržaja Turistička zajednica koristi 13 kratkih videa u trajanju od nekoliko minuta. To su: 'Doživi bjelovarsko-bilogorski kraj', 'Cikloturizam BBŽ', 'Daruvarska jesen', 'Daruvarska vinska cesta', 'Ginko', 'TZ Dvorac Jankovic', 'Zeleni vrtovi Poilovlja', 'Discover and Enjoy Bjelovar-Bilogora County', 'Bilogorska konjička turistička staza', 'Daruvarske toplice', 'Božićna priča – obitelj Salaj', 'Wellness – Daruvarske toplice' i 'Okusi Bjelovarsko-bilogorskog kraja'.

3. RESURSNA OSNOVA

Resursna osnova destinacije Bjelovarsko-bilogorske županije obuhvaća raznovrstan skup turističkih atrakcija i infrastrukture potrebne za razvoj potencijalnih turističkih područja. Kvaliteta ovih resursa ključna je za razvoj održivog turizma, jer predstavlja temelj za kreiranje ponude i oblikovanje imidža destinacije, ali i moguća ograničenja. Stoga je nužna temeljita analiza i valorizacija resursa kako bi se osigurao razvoj temeljen na stvarnim tržišnim potencijalima.

3.1. Turističke atrakcije

Turistički resursi i atrakcije temeljni su pojmovi u turizmu, ali se razlikuju prema svojoj prirodi, funkciji i ulozi u razvoju turističke destinacije. Turistički resursi su širi pojam, te uključuju i turističku infrastrukturu, te superstrukturu. Turističke atrakcije, s druge strane, privlačni su faktor dolaska u destinaciju, a s obzirom na atraktivnost mogu biti primarne (temeljni motiv dolaska u destinaciju), te sekundarne (nadopuna primarnom motivu). Nadalje, s obzirom na spremnost za turističko korištenje, možemo ih razlikovati kao potencijalne i realne atrakcije.

3.1.1. Metodološki okvir za analizu i vrednovanje resursa

Za sistematizaciju turističke resursno-atraksijske osnove primijenjena je funkcionalna klasifikacija prema Kušenu (2002)¹⁰. Klasifikacija uključuje razmatranje ključnih elemenata koji oblikuju turističku ponudu, a isključene su kategorije bez relevantnih atrakcija. Na temelju ove metodologije, resursi i atrakcije podijeljeni su u tri osnovne kategorije:

1. Prirodna baština
 - Geološke značajke
 - Vodni resursi
 - Klima
 - Biljni i životinjski svijet
 - Zaštićena prirodna baština
2. Antropogena baština
 - Zaštićena kulturno-povijesna baština
 - Kulturna baština života i rada
 - Kulturne i vjerske ustanove
 - Znamenite osobe i povijesni događaji
3. Manifestacije i turistička infrastruktura
 - Manifestacije i događanja
 - Prirodna lječilišta
 - Sportsko-rekreacijski objekti i tereni
 - Turističke staze, putovi i ceste
4. Ostala turističke superstruktura (ne vrednuje se)

Za potrebe analize korišteni su različiti izvori podataka poput registara zaštićene prirodne i kulturne baštine, povijesnih izvora i intervjua s relevantnim dionicima. Informacije su dodatno provjerene kroz

¹⁰ Kušen, Eduard (2002) Turistička atrakcijska osnova. Zagreb: Institut za turizam.

terenske obilaskе koje su proveli stručnjaci, omogućujući detaljnu sistematizaciju i procjenu tržišnog potencijala svakog resursa.

Turističke atrakcije Županije vrednovane su prema dvama ključnim kriterijima:

Trenutni značaj resursa kao atraktivnog elementa destinacije:

- Međunarodni (M)
- Nacionalni (N)
- Regionalni (R)
- Lokalni (L)

Resursi su nadalje valorizirani s obzirom na spremnost, koju čine fizička i informacijska dostupnost atrakcije, uključenost u turističke proizvode, sastavni su dio promotivnih aktivnosti, sadrže interpretaciju i slično. Razina spremnosti za turističko korištenje:

- Spremne (S)
- Djelomično spremne (DS)
- Nespremne (NS)

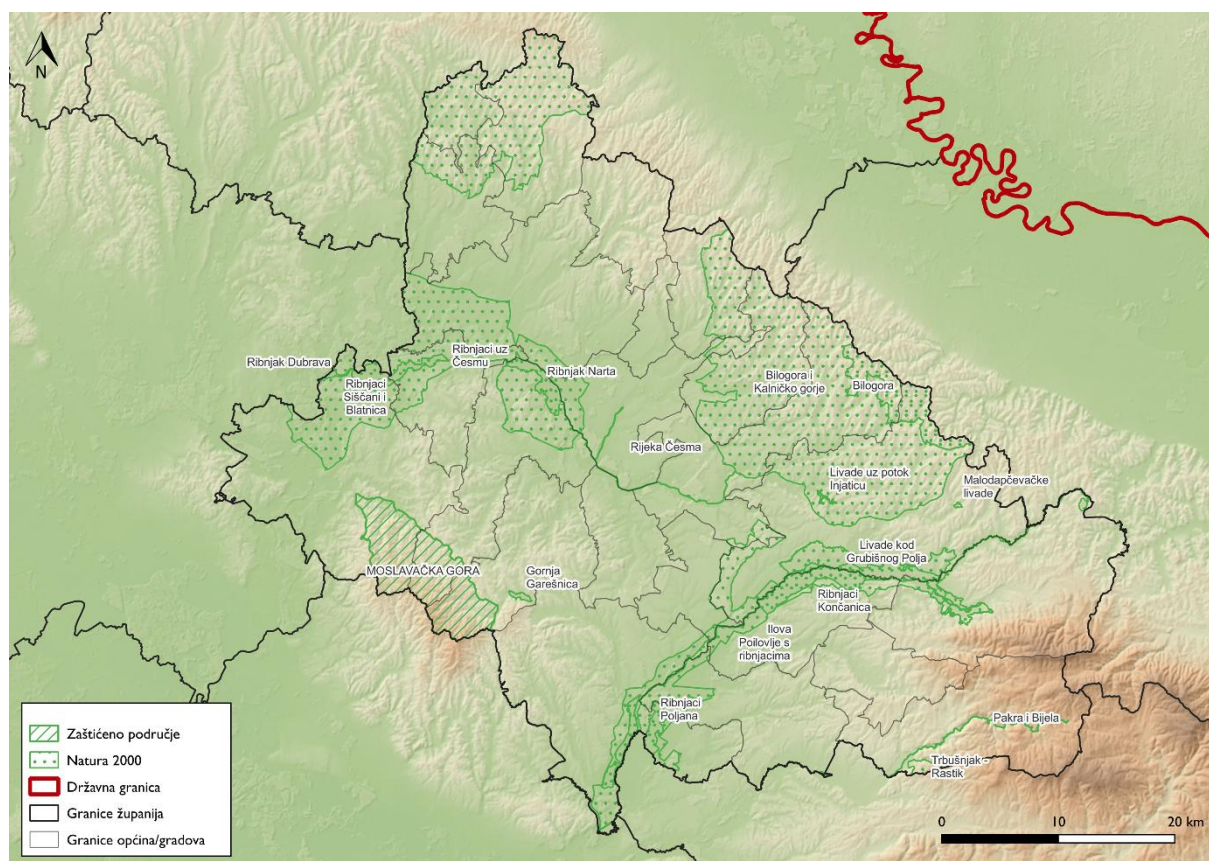
3.1.2. Prirodna baština

Bjelovarsko-bilogorska županija raspolaže izuzetnim potencijalom za razvoj turizma temeljenog na prirodnoj baštini, zahvaljujući raznolikosti svojih geoloških, hidrografskih, bioloških i zaštićenih područja. Ovi resursi ne samo da pružaju osnovu za specifične turističke proizvode, već igraju ključnu ulogu u očuvanju prirodnih vrijednosti i ekosustava.

Geološka raznolikost Županije ogleda se u reljefnim formacijama poput Bilogore, Moslavačke gore i Papuka, koje su prepoznate na regionalnoj razini, dok jedinstvene kamene kugle Moslavačke gore imaju nacionalni značaj zbog svoje jedinstvenosti. Premda su mnoge od ovih atrakcija djelomično spremne za turističko korištenje, potrebno je ulagati u njihovu pristupačnost, interpretaciju i integraciju u turističke proizvode. Nadalje, rijeke poput Česme i Glogovnice te geotermalni izvori u Daruvaru i Velikom Korenovu predstavljaju vrijedne resurse za razvoj zdravstvenog i rekreacijskog turizma. Geotermalni izvori u Daruvaru već su spremni za turističku upotrebu, dok ostali vodeni resursi zahtijevaju dodatna ulaganja za postizanje pune funkcionalnosti, što se očekuje i kroz izgradnju Terma Bjelovar u Korenovu.

Šume hrasta lužnjaka i bukve, vinogorja te raznolika fauna predstavljaju značajan potencijal za razvoj lovnog, vinskog i ekoturizma. Daruvarsko i Moslavačko vinogorje djelomično su spremni za turističko korištenje, dok ostale prirodne atrakcije, poput ljekovitog bilja i oraničnih površina, još uvijek trebaju adekvatnu valorizaciju i uključivanje u turističke ponude.

Popis zaštićenih područja i područja ekološke mreže (Natura 2000) u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji nije dugačak, ali ona pokrivaju značajni dio površine Županije. U njoj se nalazi dio Regionalnog parka Moslavačka gora te spomenik parkovne arhitekture (pojedinačno stablo) Stablo ginka u Daruvaru i Julijev park, nepokretno kulturno dobro s pripadajućim povijesnim građevinama zaštićen od veljače 2022. godine. Zaštićeno područje Regionalnog parka Moslavačka gora pokriva površinu od približno 151,1 km² u dvije županije: Bjelovarsko-bilogorskoj te Sisačko-moslavačkoj. Dio koji se nalazi unutar granica BBŽ iznosi oko 68,9 km², što čini oko 2,6 % površine Županije.

Slika 3.1. Zaštićena područja Bjelovarsko-bilogorske županije

Izvor: autori

Područja ekološke mreže Natura 2000 pokrivaju 724,1 km², odnosno čak 27,4 % površine Bjelovarsko-bilogorske županije. Njihov popis je duži, a područja se dijele na ona značajna za ptice (POP) te ona koja su značajna za vrste i stanišne tipove (POVS).

Tablica 3.1. Pregled i vrednovanje prirodne baštine

Vrsta	Atrakcija	JLS	Značaj	Spremnost
Geološke značajke prostora	Bilogora	Više JLS	R	DS
	Moslavačka Gora	Više JLS	R	DS
	Papuk	Sirač, Daruvar	R	DS
	Kamene kugle na Moslavačkoj gori	Ivanska	N	DS
	Kamenolom Pleterac	Čazma	L	NS
	Dolina Česme	Čazma	R	S
Vode	Rijeka Česma	Veliki Grđevac, Ivanska, Čazma	R	DS
	Rijeka Glogovnica	Čazma	L	NS

Vrsta	Atrakcija	JLS	Značaj	Spremnost
	Geotermalno izвориšte Daruvarske toplice	Daruvar	N	S
	Geotermalna bušotina Veliko Korenovo	Bjelovar	N	NS
	Jezero Podgarić podno Moslavačke gore	Berek	R	DS
	Ribnjaci (Sisčani, Narta, Končanica, Čazma, Bedenik, Rovišće...)	Više JLS	N	NS
Biljni svijet	Šume hrasta lužnjaka, kitnjaka, bukve i graba	Više JLS	L	NS
	Daruvarsko vinogorje	Više JLS	R	DS
	Moslavačko vinogorje	Više JLS	R	DS
	Bilogorsko vinogorje	Više JLS	L	DS
	Ljekovito bilje	Više JLS	R	NS
	Oranice i pašnjaci	Više JLS	I	NS
Životinjski svijet	Divljač - jelen obični, jelen lopatar, divlja svinja, srna, zec, fazan, divlja patka, crna liska i trčka	Više JLS	N	DS
	Ergele konja	Više JLS	R	S
	Lovišta	Više JLS	R	DS
	Ribe	Više JLS	R	NS
	Ptice	Više JLS	R	DS
Zaštićena područja	Regionalni park Moslavačka gora	Garešnica, Berek, Ivanska, Čazma	R	DS
	Stablo Ginka	Daruvar	R	S
	Julijev park, lječilišni perivoj	Daruvar	R	S
	Zaštitne šume „Krndija-Turski potok”	Đulovac	L	NS
	Zaštitne šume Garić Grad	Štefanje	L	NS
	POP Bilogora i Kalničko gorje	Zrinski Toplovac, Kapela, Rovišće	R	NS
	POP Ribnjaci uz Česmu	Čazma	R	DS

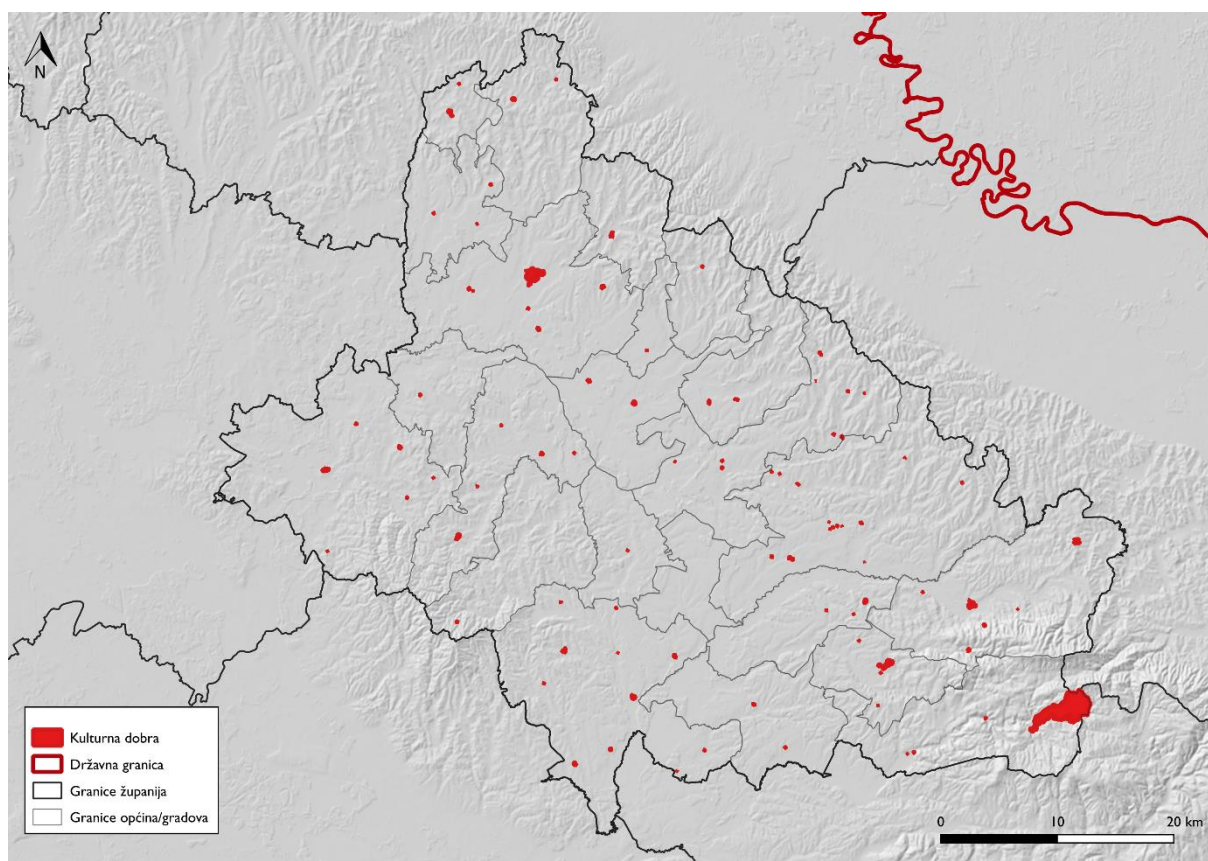
Vrsta	Atrakcija	JLS	Značaj	Spremnost
	POP Poilovlje s ribnjacima	Končanica, Garešnica	L	NS
	POVS Ribnjak Dubrava	Čazma	L	NS
	POVS Ribnjaci Siščani i Blatnica	Štefanje	R	NS
	POVS Pakra i Bijela	Sirač	L	NS
	POVS Ribnjaci Končanica	Končanica	R	NS
	POVS Trbušnjak - Rastik	Sirač	L	NS
	POVS Livade kod Grubišnog Polja	Grubišno polje, Đulovac	L	NS
	POVS Rijeka Ilova	Garešnica	R	DS
	POVS Ribnjaci Poljana	Garešnica	L	DS
	POVS Malodapčevačke livade	Garešnica	L	DS
	POVS Livade uz potok Injaticu	Garešnica	L	DS
	POVS Gornja Garešnica	Garešnica	L	DS
	POVS Bilogora	Grubišno polje, Veliki Grđevac	R	NS
	POVS Rijeka Česma	Čazma	L	DS
	POVS Ribnjaci Narta	Štefanje	R	NS

3.1.3. Antropogena baština

Antropogena baština Bjelovarsko-bilogorske županije predstavlja značajan dio kulturnog i povijesnog identiteta regije, a uključuje raznolike kategorije poput zaštićenih materijalnih i nematerijalnih dobara, muzeja, galerija, spomenika te kulturnih tradicija. Ova dobra razlikuju se prema vrsti, značaju i stupnju spremnosti za uključivanje u turističku ponudu, pri čemu neka od njih već zauzimaju istaknuto mjesto u kulturnom životu i turističkom razvoju Županije, dok druga zahtijevaju dodatna ulaganja i promidžbu.

Među zaštićenim materijalnim kulturnim dobrima posebno se ističe kompleks graditeljske baštine u Bjelovaru, poput zgrada bolnice, sudova i gimnazije, kao i kulturno-povijesna cjelina grada Bjelovara, koja ima nacionalni značaj i visoku razinu spremnosti za turističku promociju. Značajne su i pojedinačne građevine poput Dvorca Janković u Daruvaru, graditeljskog sklopa katedrale sv. Terezije u Bjelovaru te dvorca Dioš, koji su djelomično spremni za valorizaciju. Crkve diljem Županije, poput crkve sv. Marije Magdalene u Čazmi ili crkve sv. Trojstva u Bjelovaru, također su važan dio kulturne ponude, no većina njih trenutno nije u potpunosti spremna za uključivanje u turističke rute.

Slika 3.2. Kulturna dobra na području BBŽ temeljem Registra kulturnih dobara

Izvor: autori

Nematerijalna kulturna baština, poput Bjelovarske budnice, običaja čitanja Zapovijedi pod lipom te hrvatskih tradicija slavljenja sv. Martina biskupa, pokazuje značajan potencijal za interpretaciju i turističku promociju. Bjelovarska budnica kao nacionalno značajno kulturno dobro već je spremna za turističku valorizaciju, dok su tradicije poput slavljenja sv. Martina djelomično razvijene. S druge strane, umijeća poput izrade čipke na drot ili tradicija esperanta u Hrvatskoj trenutno nisu dovoljno promovirani i zahtijevaju dodatnu podršku kako bi postali dijelom prepoznatljive turističke ponude.

Muzeji i galerije predstavljaju vrijedan resurs za razvoj kulturnog turizma. Gradski muzej Bjelovar, Zavičajni muzej Čazma te Etno park Veliko Trojstvo imaju regionalni značaj i već su dijelom turističkih programa, dok specifične atrakcije poput Romske kuće u Maglenči kod Velikog Trojstva nude jedinstveni uvid u kulturu i tradiciju romske zajednice. Centar Mate Lovraka u Velikom Grđevcu dodatno obogaćuje ponudu sadržajima koji povezuju kulturnu i edukativnu dimenziju.

Spomenička baština i arheološka nalazišta značajan su dio povijesnog nasljeđa Županije, no njihova trenutna spremnost za turističku valorizaciju u većini slučajeva je niska. Spomen područje Barutana u Bjelovaru i arheološko nalazište izdvajaju se kao atraktivne lokacije s potencijalom za razvoj. Povijesni lokaliteti poput Starog grada Garić-grada i Starog grada Stupčanica, iako bogati povijesnom simbolikom, zahtijevaju značajne restauratorske zahvate i razvoj infrastrukture kako bi postali turistički konkurentni.

Kulturne tradicije i priče poznatih osoba dodatno obogaćuju identitet regije. Tradicija poljodjelstva, proizvodnje autohtonih proizvoda poput kvargla, koji je zaštićen oznakom zemljopisnog porijekla od strane Europske komisije, te bilogorska nošnja predstavljaju autentičan segment lokalne kulture koji se

može integrirati u turističku ponudu. Priče o poznatim osobama poput Mate Lovraka ili Ive Robića mogu se koristiti za razvoj tematskih ruta i kulturno-edukativnih programa, dok marijanska svetišta u Paulovcu i Novoj Rači privlače posjetitelje svojim duhovnim i povijesnim značajem.

Antropogena baština Bjelovarsko-bilogorske županije nudi raznolike mogućnosti za valorizaciju i razvoj kulturnog turizma. Ipak, mnoge lokacije zahtijevaju ulaganja u očuvanje, promociju i infrastrukturu kako bi dosegnule puni potencijal i pridonijele turističkoj privlačnosti regije. Sustavni pristup i koordinacija ključnih dionika mogu osigurati da ova baština postane prepoznatljiv i održiv dio regionalne turističke ponude.

Tablica 3.2. Pregled i vrednovanje antropogene baštine

Vrsta	Atrakcija	JLS/naselje	Značaj	Spremnost
Zaštićena materijalna kulturna dobra	Kompleks zgrada bolnice	Bjelovar	L	NS
	Kompleks sudskih zgrada i zatvora	Bjelovar	L	NS
	Zgrada starog zatvora	Bjelovar	L	NS
	Zgrada gimnazije	Bjelovar	R	DS
	Zgrada „Regiments Chirurgis“	Bjelovar	L	NS
	Cjelina arhivskih fondova i zbirki u posjedu Državnog arhiva u Bjelovaru	Bjelovar	R	DS
	Kompleks tvornice Koestlin	Bjelovar	R	NS
	Sokolski dom	Bjelovar	L	NS
	Stara skladišta	Bjelovar	L	NS
	Crkva Vavedenja Presvete Bogorodice	Brezovac	L	NS
	Kulturno-povijesna cjelina grada Čazme	Čazma	L	DS
	Crkva Pohoda Blažene Djevice Marije i zgrada župnog dvora	Gornji Draganec	L	NS
	Crkva sv. Martina	Martinac	L	NS
	Crkva sv. Jelene Križarice	Vrtlinska	L	NS
	Crkva sv. Bartola apostola	Dežanovac	L	NS
	Crkva sv. Apostola Tome	Dišnik	L	NS
	Crkva sv. Jurja Mučenika i Srca Marijina	Kaniška Iva	L	NS
	Crkva sv. Paraskeve (Petke)	Trnovitički Popovac	L	NS
	Crkva sv. Oca Nikolaja	Velika Bršljanica	L	NS
	Crkva sv. Jovana	Veliki Pašijan	L	NS
	Crkva sv. apostola Luke	Veliko Vukovje	L	NS
	Crkva sv. Petra i Presvetog Trojstva	Gornja Petrička	L	NS

Vrsta	Atrakcija	JLS/naselje	Značaj	Spremnost
	Crkva Uspenja Presvete Bogorodice	Srijedaska	L	NS
	Crkva sv. Tri kralja	Stara Ploščica	L	NS
	Crkva sv. Benedikta	Donji Mosti	L	NS
	Crkva sv. Oca Nikolaja	Kapela	L	NS
	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije	Končanica	L	NS
	Crkva sv. Katarine	Nevinac	L	NS
	Crkva sv. Petke	Podgorci	L	NS
	Crkva sv. Vida	Predavac	L	NS
	Crkva Presvetog Trojstva	Rovišće	L	NS
	Crkva Pohođenja Blažene Djevice Marije	Šandrovac	L	NS
	Crkva sv. Stjepana Prvomučenika	Štefanje	L	NS
	Kalvinistička crkva	Velika Pisanica	L	NS
	Crkva sv. Lazara	Velika Pisanica	L	NS
	Crkva Presvetog Srca Isusova	Velika Pisanica	L	NS
	Crkva Sošestvija Sv. Duha (Svete Trojice)	Veliki Grđevac	L	NS
	Crkva sv. Duha	Veliki Grđevac	L	NS
	Crkva sv. Križa	Križ Gornji	L	NS
	Crkva sv. Mihaela	Zrinski Topolovac	L	NS
	Župni dvor i crkva Ranjenog Isusa	Zrinski Topolovac	L	NS
	Dvorac Janković	Daruvar	N	DS
	Židovsko groblje žrtava fašističkog terora	Daruvar	L	NS
	Julijev park, lječilišni perivoj s povijesnim građevinama	Daruvar	R	S
	Crkva sv. Ilije	Doljani	L	NS
	Masovna grobnica boraca X. korpusa JA	Donji Daruvar	L	NS
	Grobnica boraca JA, pripadnika 6. ličke i 43. makedonske divizije (Donji Dežanovac)	Dežanovac	L	NS
	Grobnica boraca NOR-a	Trojeglava	L	NS
	Stari grad Dobra kuća	Dobra Kuća	L	NS
	Crkva sv. Ane	Donja Vrijeska	L	NS
	Crkva sv. Nikole	Koreničani	L	NS

Vrsta	Atrakcija	JLS/naselje	Značaj	Spremnost
	Crkva sv. Georgija	Veliki Bastaji	L	NS
	Stari grad Stupčanica	Veliki Bastaji	L	NS
	Grobnica boraca JA	Uljanik	L	NS
	Spomenik palim borcima NOR-a	Donja Rašenica	L	NS
	Spomenik palim borcima NOR-a	Ivanovo Selo	L	NS
	Partizansko groblje „Polum“	Mala Dapčevica	L	NS
	Partizansko groblje Velika Barna	Velika Barna	L	NS
	Spomenik palim borcima NOR-a	Velika Barna	L	NS
	Grobnica palih boraca NOR-a	Veliki Zdenci	L	NS
	Spomenik revolucije naroda Moslavine	Podgarić	R	DS
	Grobnica narodnog heroja Josefa Ružičke	Končanica	L	NS
	Sklop građevina manastira Pakra	Donji Borki	L	NS
	Partizansko groblje na Ljutoču	Sirač	L	NS
	Stari grad Sirač	Sirač	L	NS
	Crkva sv. Martina	Velika Trnovitica	L	NS
	Crkva sv. Marije Magdalene	Donja Kovačica	L	NS
	Spomenik palim borcima	Mali Grđevac	L	NS
	Grobnica boraca NOR-a	Veliki Grđevac	L	NS
	Grobnica u kojoj su sahranjene 32 žrtve fašističkog terora	Zrinska	L	NS
	Stari grad Garić-grad	Šimljanik	L	NS
	Zgrada stare komande	Bjelovar	R	DS
	Zgrada križevačke pukovnije	Bjelovar	R	DS
	Ruševine Starog grada	Čazma	R	DS
	Stambena tradicijska kuća	Velika Barna	L	NS
	Ambar	Grubišno Polje	L	NS
	Crkva sv. Nikole	Gornji Miklouš	L	NS
	Crkva sv. Franje Ksaverskog	Bojana	L	NS
	Crkva Pohoda Blažene Djevice Marije	Sirač	L	NS
	Crkva sv. Marka	Velika Barna	L	NS
	Kalvinistička crkva	Daruvar	L	NS
	Crkva Rođenija Bogorodice	Mali Zdenci	L	NS

Vrsta	Atrakcija	JLS/naselje	Značaj	Spremnost
	Crkva Presvetog Trojstva	Daruvar	L	NS
	Crkva Presvetog Trojstva	Veliko Trojstvo	L	NS
	Crkva sv. Pavla	Novi Pavljani	L	NS
	Crkva sv. Tome	Tomaš	L	NS
	Crkva sv. 318 Bogonosnih Otaca	Daruvar	L	NS
	Crkva sv. Velikomučenika Georgija	Grubišno Polje	L	NS
	Crkva sv. Katarine	Samarica	L	NS
	Crkva sv. Tome Apostola	Tomašica	L	NS
	Crkva sv. Josipa	Grubišno Polje	L	NS
	Crkva Pohođenja Blažene Djevice Marije	Garešnica	L	NS
	Crkva sv. Marije Magdalene	Čazma	R	DS
	Kasarna Križevačke regimente	Bjelovar	R	DS
	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije	Nova Rača	R	DS
	Crkva sv. Trojice	Bjelovar	R	DS
	Zgrada gradskog magistrata	Bjelovar	R	DS
	Zgrada čitaonice	Bjelovar	R	DS
	Graditeljski sklop katedrale sv. Terezije	Bjelovar	R	S
	Crkva sv. Petke	Velika Peratovica	L	NS
	Dvorac Dioš (Marijin dvor)	Dioš	R	DS
	Kulturno-povijesna cjelina grada Bjelovara	Bjelovar	N	S
	Arheološko nalazište „Stari Slavik, Lipovac, Kantara“	Daruvar	R	NS
	Arheološko nalazište „Cijepci“	Veliki Bastaji	R	DS
	Crkva sv. Ivana Krstitelja	Ivanska	R	NS
	Lječilišni kompleks Daruvarske toplice	Daruvar	R	S
	Filijalna crkva sv. Petra i Pavla	Gudovac	L	NS
	Arheološko nalazište Kravljak	Kravljak	L	NS
	Crkva sv. Petra i Pavla	Severin	L	NS
	Zbirka starih knjiga Državnog arhiva u Bjelovaru	Bjelovar	R	DS
	Spomen – obilježja mjesta masovnih grobnica iz	Više adresa	L	DS

Vrsta	Atrakcija	JLS/naselje	Značaj	Spremnost
	Domovinskog rata na području Republike Hrvatske			
	Židovska groblja	Više adresa	L	NS
Zaštićena kulturna nematerijalna dobra	Bjelovarska budnica	Bjelovar	N	S
	Tradicije hrvatskog lovstva	Više adresa	N	DS
	Umijeće izgradnje i sviranja gajdi i duda u istočnoj i središnjoj Hrvatskoj	Više adresa	R	NS
	Običaj čitanja Zapovijedi pod lipom	Gornji Miklouš	R	S
	Tradicijski kovački i potkivački obrt Stjepana Legca	Berek	L	DS
	Tradicija esperanta u Hrvatskoj	Više adresa	L	NS
	Hrvatske tradicije slavljenja sv. Martina biskupa	Više adresa	R	DS
	Zlatna formula hrvatskoga jezika ča-kaj-što	Više adresa	R	NS
Muzeji i galerije	Gradski muzej Bjelovar	Bjelovar	R	DS
	Romska kuća u Maglenči kod Bjelovara	Veliko Trojstvo	R	S
	Rodno mjesto Ive Robića	Garešnica	R	NS
	Centar Mate Lovraka u Velikom Grđevcu kod Bjelovara	Veliki Grđevac, Velika Pisanica	R	DS
	Zavičajni muzej Daruvar	Daruvar	R	DS
	Zavičajni muzej Čazma s pripadajućim galerijama	Čazma	L	DS
	Etno postav Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	R	DS
	Stalna izložba 'Podrijetlo, život i običaji Roma'	Veliko Trojstvo	L	DS
	Galerija Matešin, Bojana	Čazma	L	DS
	Svijetle pruge	Veliko Trojstvo	R	DS
	Spomen područje Barutana 1991	Bjelovar	R	S
	Galerija Barutana 1991 - Muzejska čuvarnica	Bjelovar	R	S
Poznate osobe i događaji	Vojin Bakić	Bjelovar	M	NS
	Anton Cetin	Čazma	R	NS
	Ivo Robić	Garešnica	N	NS
	Ivo Serdar	Čazma	R	NS

Vrsta	Atrakcija	JLS/naselje	Značaj	Spremnost
	Eva Fischer	Daruvar	R	NS
	Spomen područje Barutana	Bjelovar	R	S
	Ivan Trnski	Nova Rača	R	NS
	Đuro Sudeta	Ivanska	R	NS
	Mato Lovrak	Veliki Grđevac	N	DS
	Nasta Rojc	Bjelovar	R	NS
	Edo Murtić	Velika Pisanica	M	NS
	David Frankfurter	Daruvar	N	S
	Milojko Mike Vucelić	Garešnica	N	S
	Tošo Dabac	Nova Rača	R	NS
Kultura života i rada	Romska kuća u Maglenči	Veliko Trojstvo	R	S
	Umijeće izrade 'čipke na drot' (Utiskani)	Ivanska	R	NS
	Krajputaši	Više JLS	L	NS
	Etno park Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	R	DS
	Svijetle pruge, galerija skulptura na otvorenom	Veliko Trojstvo	R	DS
	Bilogorska nošnja	Više JLS	R	NS
	Ruralna arhitektura	Više JLS	R	NS
	Udruga izvornih Roma Lovari	Veliko Trojstvo	R	DS
	Zajednica Mađara	Više JLS	R	DS
	Konjogojstvo	Više JLS	R	DS
	Proizvodnja kvargla	Više JLS	R	DS
	Tradicija poljodjelstva i stočarstva	Više JLS	R	NS
	Okusi baštine Bilogore	Više JLS	L	DS
	Marijansko svetište Paulovac	Veliko Trojstvo	R	DS
	Marijansko svetište Nova Rača	Nova Rača	R	DS
	Djelovanje KUD-ova	Više JLS	L	DS
	Zajednica Čeha	Više JLS	R	DS
	Tradicija industrijske proizvodnje prehrambenih proizvoda (Koestlin, Sirela, Zdenka, Daruvarska pivovara...)	Više JLS	N	NS
	Čazmatrans	Čazma	R	NS

3.1.4. Manifestacije i ostale turističke atrakcije

Bjelovarsko-bilogorska županija bogata je resursima koji svjedoče o jasnoj organizacijskoj i upravljačkoj strukturi turizma, koja za posljedicu ima velik broj manifestacija i atrakcija koje su proizašle iz ulaganja u turizam. Manifestacije čine značajan dio turističke ponude Županije, a prepoznatljive su po svom povijesnom, kulturnom i zabavnom značaju. Najveći značaj imaju međunarodni događaji poput Proljetnog i Jesenskog međunarodnog sajma u Bjelovaru, Čarolija svjetla by Salaj, u Čazmi te BOK festa. Nacionalno su značajni Terezijana, Međunarodni tjedan udaraljkaša i Rockabilly festival u Daruvaru. Na regionalnoj razini izdvajaju se Dani Zrinskih, Jesen na Bilogori, te niz biciklističkih i rekreativnih manifestacija.

Županija se može pohvaliti raznolikim sportskim sadržajima, od biološkog kupališta u Čazmi i Aqua Balisea u Daruvaru do nogometnih stadiona i sportskih dvorana u Bjelovaru i Daruvaru. Ovi objekti omogućuju različite sportske i rekreativne aktivnosti, privlačeći domaće i strane posjetitelje. Među popularnim izletištim i vidikovcima ističu se Planinarac u Velikom Trojstvu, Pleterac u Čazmi te Petrov vrh u Daruvaru. Ova mjesta nude prilike za rekreaciju i uživanje u prirodnim ljepotama regije. Jedinstvene atrakcije poput imanja obitelji Salaj, lječilišnog kompleksa s Julijevim parkom Daruvarskih toplica, Specijalne bolnice Daruvarske toplice i Parka tamnog neba pružaju poseban doživljaj posjetiteljima. Ove paraatrakcije kombiniraju prirodne ljepote s ljudskom kreativnošću, stvarajući jedinstvena iskustva.

S obzirom na njihovu dostupnost, interpretaciju i uključenost u promotivne aktivnosti, većina manifestacija i atrakcija pokazuje visoku razinu spremnosti za turističko korištenje. Međutim, pojedini resursi poput starih sportskih objekata i manje poznatih manifestacija zahtijevaju dodatna ulaganja kako bi postali konkurentni u turističkoj ponudi.

Tablica 3.3. Pregled i vrednovanje manifestacije i ostale atrakcije

Vrsta	Atrakcija	JLS	Značaj	Spremnost
Manifestacije	Velika Gospa Nova Rača	Nova Rača	R	DS
	Jesen na Bilogori	Veliko Trojstvo	R	S
	Proljeće na Bilogori	Veliko Trojstvo	R	S
	Babotučka vojna	Zrinski Topolovac	L	DS
	BiloKlik - Bilogorski foto susreti	Veliko Trojstvo	R	S
	Etno festival „Bilogoro u srcu te nosim	Veliko Trojstvo	R	S
	Dani Zrinskih u Zrinskom Topolovcu	Zrinski Topolovac	R	DS

Đurđevo na Bilogori	Veliko Trojstvo	R	S
BOK fest (dijelom i u općinama u okruženju)	Bjelovar	R	DS
Dani Đure Sudete	Ivanska	L	DS
Plošćičko mašinanje	Ivanska	L	DS
Ivanečki krijes	Ivanska	L	DS
Bilogora trail	Veliko Trojstvo	R	S
Bilogravel	Velika Pisanica, Šandrovac, Veliko Trojstvo	N	S
Terezijaner	Bjelovar	R	S
Bilogora bike izazov	Veliko Trojstvo	N	S
Jesenska biciklijada	Bjelovar, Veliko Trojstvo	R	S
Proljetna bilogorska biciklijada	Bjelovar, Kapela	R	S
Natjecanje u daljinskom jahanju	Bjelovar, Kapela	R	S
Stazama ljekovitog bilja naše Bilogore	Velika Pisanica	S	S
BOK fest	Bjelovar	N	S
Božićni gala koncert - Bjelovar	Bjelovar	R	S
Smotra folkloru Bjelovarsko-bilogorske županije	Bjelovar	R	S
Terezijana	Bjelovar	N	S
Međunarodni tjedan udaraljkaša	Bjelovar	R	S
Pisanicom do Uskrsa	Bjelovar	R	S
DokuArt	Bjelovar	N	S
Proljetna bilogorska biciklijada	Bjelovar	R	S
Dani Matice Hrvatske	Bjelovar	L	S
Mali BOK fest	Bjelovar	L	S
Bilogora trail	Bjelovar	R	S
Terezijaner	Bjelovar	R	S
Dan Grada Bjelovara i Dan bjelovarskih branitelja	Bjelovar	R	S

Jesenska biciklijada	Bjelovar	R	S
Noć Vještaka	Bjelovar	R	S
Dani Češke kulture	Bjelovar	R	S
Bjelovarsko kulturno ljeto	Bjelovar	R	S
Jazzica fest	Bjelovar	R	S
Amadeus fest	Bjelovar	R	S
Fun run	Bjelovar	R	S
Komedija fest	Bjelovar	R	S
Moto budnica	Bjelovar	R	DS
Proljetni međunarodni Bjelovarski sajam	Bjelovar	M	S
Jesenski međunarodni bjelovarski sajam	Bjelovar	M	S
Međunarodni pčelarski sajam i izložba vina	Bjelovar	N	S
Sajam cvijeća	Bjelovar	R	S
Sajam airsofta	Bjelovar	R	S
FIBA 3 na 3 Bjelovar	Bjelovar	R	S
Supermaraton od Kaptola do Kaptola	Čazma	N	S
Advent u Čazmi	Čazma	R	S
Moslavina endurance trail	Čazma	R	S
Festival rezbarenja drvenih figura	Čazma	R	DS
Jesen u Čazmi	Čazma	L	S
Eko sajam u Čazmi	Čazma	L	S
Zapovijed pod lipom	Čazma	R	S
Dani grada Čazme	Čazma	L	S
Kotlijada & šatorijada	Čazma	L	S
Craft beer fest	Čazma	L	S
Natura gravel challenge	Čazma	R	S
Kids play fest	Čazma	R	S
Ljeto u Čazmi	Čazma	L	S
Čazmanski vinokap	Čazma	L	S
Delta Winter Rally Show	Čazma	R	S
Uskršnja priča obitelji Salaj	Čazma	N	S
Čarolija svjetla by Salaj	Čazma	M	S
Bojani Božić u Bojani	Čazma	L	DS
10 dana astronomije	Daruvar	R	S
Dani krumpira	Hercegovac	L	DS
Festival malih nezavisnih pivara	Daruvar	L	S
MASKA – Mali sajam kazališta	Daruvar	L	S

Vinodar	Daruvar	R	S
Vincekovo	Daruvar	L	S
Ždraltrail	Daruvar	R	S
Daruvarski cvjetni sajam	Daruvar	L	S
Gravel challenge papuk	Daruvar	R	S
Rockabilly festival	Daruvar	N	S
DARfest – festival zabavne glazbe	Daruvar	R	S
Martinje	Daruvar	L	S
Flig	Daruvar	R	S
Advent u Daruvaru	Daruvar	R	S
Dan mađarske kulture	Daruvar	R	S
Dan Češke kulture u Daruvaru	Daruvar	R	S
Dožinky - žetvene svečanosti	Daruvar	R	S
Končenické hody - dan češke kulture u končanici	Končanica	R	S
Dani Šljiva i Rakija	Sirač	L	S
Gariglazbijada	Garešnica	R	S
Raip kup	Garešnica	L	S
Gastroflora	Garešnica	L	S
FILEKIJADA – 3. Tripe Fest	Garešnica	L	S
GIF – Garešnica Infinity festival	Garešnica	L	S
Međunarodni oldtimer susreti	Garešnica	R	S
Fišijada i utrka kajaka	Garešnica	L	S
Gospodarski sajam i sajam sira	Grubišno Polje	R	S
Advent na Južnoj Bilogori	Grubišno Polje, Veliki Grđevac	L	S
VELIKOGRĐEVAČKA KOMUŠANA	Veliki Grđevac	R	S
Lovrakovi dani kulture	Veliki Grđevac	R	S
Žetva i traktorijada	Veliki Grđevac	L	DS
Ljeto na južnoj Bilogori	Veliki Grđevac, Grubišno Polje, Veliki Zdenci	L	DS
Mala Bučijada	Rovišće	L	DS
Advent	Garešnica/Hercegovac/Velika Trnovitica	L	S
Šetnja pod krošnjama Medjama	Poučne staze	R	S
Poučni park Vustje	Izletište	R	S

	Planinarske staze Moslavačke gore	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
	Biciklističke gravel rute - Plava, Zelena i Čazmanski kaptol	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
	Šetnice uz rijeku Česmu	Sportsko-rekreacijske staze	R	S
	Bilogravel ruta	Veliko Trojstvo	R	S
	Eko-etno staza Pisanica	Velika Pisanica	R	DS
	Poučna staza Bilogora	Veliko Trojstvo	R	DS
	Mali Bilogorac	Veliko Trojstvo	R	S
	Planinarski put Bilogorskim stazama	Veliko Trojstvo	R	DS
	Bilogorska konjička staza	Više JLS	R	DS
	Županijska kružna ruta	Više JLS	R	DS
	Dio cikloturističke rute Lonjsko polje – Balaton	Više JLS	M	DS
	Bilogorska ruta	Više JLS	R	DS
	Vinogradska ruta	Više JLS	R	DS
	Sajamska ruta	Bjelovar	R	DS
	Planinarske staze Bilogore	Više JLS	R	DS
	Biciklistička ruta „Oko čazmanskog kaptola“	Čazma	R	DS
	Spring route	Daruvar	R	DS
	Ruralna ruta 1	Garešnica	R	DS
	Ruralna ruta 2	Garešnica	R	DS
	Plavnička ruta	Bjelovar i Kapela	R	DS
	Zrinska ruta	Zrinski Topolovac, Rovišće i Kapela	R	DS
	Kapelska ruta	Kapela	R	DS
Sportsko-rekreacijske građevine	Biološko kupalište	Čazma	N	S
	Sportski aerodrom (Grabovnica)	Čazma	L	DS
	Sportska dvorana	Čazma	L	S
	Otvoreni gradski bazen s gledalištem	Bjelovar	R	S
	Nogometni stadion Bjelovar	Bjelovar	R	S
	Sokolana I	Bjelovar	R	NS
	Sokolana II	Bjelovar	L	NS
	Staro rukometno igralište (Partizanovo igralište)	Bjelovar	R	S
	Trim staza Borik	Bjelovar	L	S
	Sportski aerodrom Brezovac	Bjelovar	R	S

	Bazeni Šandrovac	Šandrovac	L	DS
	Bazeni Veliki Grđevac	Veliki Grđevac	L	DS
	Vodeni park – Aqua Balisae	Daruvar	R	S
	Daruvarske toplice - bazeni	Daruvar	R	S
	Gradska sportska dvorana Daruvar	Daruvar	R	S
	Hipodrom Daruvar	Daruvar	R	S
	Objekt Sokol	Daruvar	L	S
Izletišta i vidikovci	Planinarac	Veliko Trojstvo	R	S
	Pleterac (Čazma)	Čazma	L	DS
	Kampiralište za izviđače (Dišnik)	Čazma	L	DS
	Sportsko-ribolovni centar	Čazma	L	DS
	Petrov vrh	Daruvar	R	DS
Paratrakcije	Imanje obitelji Salaj – Čarolija svjetla by Salaj	Čazma	N	S
	Biološko kupalište Bio park Čazma	Čazma	N	S
	Park tamnog neba	Daruvar	N	DS
	Specijalna bolnica Daruvarske toplice	Daruvar	N	S
	Interpretacijski centar Natura	Garešnica	R	S

3.1.5. Ocjena atrakcijske resursne osnove

Prikupljeni podaci ukazuju na bogatu i raznovrsnu resursnu osnovu Bjelovarsko-bilogorske županije, posebno naglašavajući:

- Prirodnu baštinu, uključujući značajne prirodne krajolike i zaštićena područja
- Manifestacije, kao što su tradicionalna događanja koja odražavaju lokalni identitet
- Rekreativne sadržaje, poput sportsko-rekreacijskih objekata i turističkih staza.

Ove kategorije čine temelj za kreiranje atraktivne i diferencirane turističke ponude, uz mogućnosti integracije kulturnih i prirodnih elemenata za kreiranje jedinstvenog iskustva za posjetitelje.

Bjelovarsko-bilogorska županija posjeduje izuzetne resurse prirodne i kulturne baštine koji, uz odgovarajuću valorizaciju, imaju potencijal postati ključnim pokretačem regionalnog turističkog razvoja. Ocjena stanja tih resursa pokazuje da postoji jasna razlika u razini njihove spremnosti za turističko korištenje, ovisno o kategoriji i trenutnim ulaganjima.

Prirodna baština predstavlja najvažniji segment turističkog potencijala Županije. Geološka raznolikost, uključujući Bilogoru, Moslavačku goru i Papuk, te jedinstveni geološki fenomeni poput kamenih kugli Moslavačke gore, prepoznati su na nacionalnoj razini. No, iako su ove lokacije atraktivne, njihova pristupačnost, interpretacija i integracija u turističke proizvode zahtijevaju značajna poboljšanja, kao što je Centar interpretacije prirodne baštine u Garešnici. Vodeni resursi poput rijeka Česme te geotermalni izvori u Daruvaru i Velikom Korenovu ističu se kao iznimno vrijedni resursi za razvoj zdravstvenog i

rekreacijskog turizma. Lječilišni kompleks s Julijevim parkom Daruvarskih toplica i pripadajući geotermalni izvori već su prepoznati i dobro integrirani u turističku ponudu, dok ostali vodeni resursi, uključujući projekt Terma Bjelovar, zahtijevaju dodatna ulaganja kako bi postigli punu funkcionalnost.

Šume, vinogorja i biološka raznolikost predstavljaju veliki potencijal za razvoj lovnog, vinskog i ekoturizma. Daruvarsko i Moslavačko vinogorje već su dijelom valorizirani, no ostale prirodne atrakcije, poput ljekovitog bilja i specifičnih ekosustava, još uvijek nisu dovoljno uključene u turističku ponudu. Zaštićena područja, uključujući dio Regionalnog parka Moslavačka gora i spomenik parkovne arhitekture poput Stabla ginka u Daruvaru, čine važan dio prirodne baštine, ali njihova potpuna integracija u turističke programe zahtijeva dodatne napore.

Antropogena baština, koja obuhvaća graditeljsku, spomeničku i nematerijalnu kulturnu baštinu, bogata je i raznovrsna. Graditeljski kompleksi poput kulturno-povijesne cjeline Bjelovara, dvoraca Janković i Dioš, te crkve sv. Marije Magdalene u Čazmi već zauzimaju značajno mjesto u kulturnom identitetu Županije. Međutim, mnogi od ovih objekata trenutno nisu u potpunosti spremni za turističku valorizaciju, zbog nedostatka infrastrukturnih ulaganja ili programa interpretacije, a nužna je i integracija u tematske staze brojnih točkastih lokaliteta (kapelice, krajputaši i slično). Nematerijalna baština, poput Bjelovarske budnice i tradicija slavljenja sv. Martina, pokazuje potencijal za promociju, dok su neka umijeća i običaji, poput izrade čipke na drot, nedovoljno prepoznati i potrebna im je dodatna podrška.

Muzeji, galerije i manifestacije imaju visoku razinu spremnosti za turističko korištenje. Institucije poput Gradskog muzeja Bjelovar i Etno parka Veliko Trojstvo nude bogatu ponudu koja povezuje edukativni i kulturni sadržaj, dok manifestacije poput Terezijane, Jesenskog sajma i Čarolija svjetla by Salaj privlače značajan broj posjetitelja i pridonose prepoznatljivosti Županije na nacionalnoj razini. Unatoč tome, manje poznate manifestacije i lokalne atrakcije zahtijevaju dodatnu promociju i ulaganja kako bi postale konkurentnije, te usmjerene na turističku ponudu, jer ih je trenutno velik broj u funkciji za potrebe lokalne zajednice.

Sportski i rekreativni sadržaji obogaćuju ponudu Županije, s naglaskom na biološko kupalište u Čazmi, Aqua Balissae u Daruvaru te planinarska i biciklistička odredišta poput Petrovog vrha i Planinarca. Ovi sadržaji većinom su spremni za turističko korištenje, no njihova infrastruktura i dostupnost mogu se dodatno unaprijediti.

Općenito, stanje resursa Bjelovarsko-bilogorske županije ukazuje na potrebu za sustavnim ulaganjima u infrastrukturu, edukaciju i promociju, kako bi se prirodna i kulturna baština optimalno valorizirala. Koordinirani naponi svih dionika, uključujući javni i privatni sektor, ključni su za održiv razvoj turizma i jačanje prepoznatljivosti regije na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

3.2. Turistička suprastruktura

3.2.1. Smještajni kapaciteti

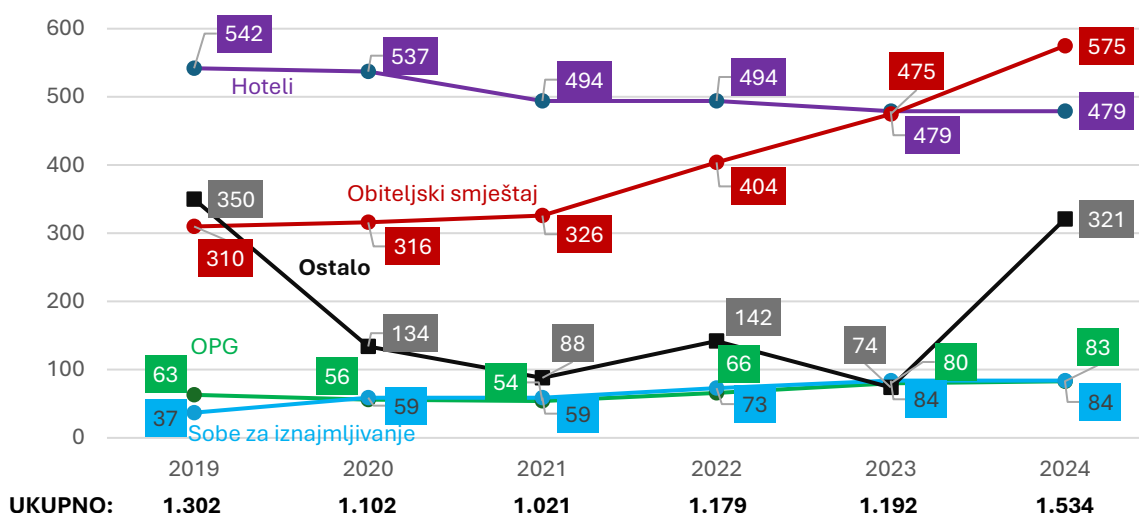
U ovom poglavlju napravljena je analiza komercijalnih smještajnih kapaciteta u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji temeljem podataka dostupnih iz sustava eVisitor. Kao i kod analize turističkog prometa (Poglavlje 2.4.), smještajni objekti su razvrstani u manji broj grupa, a kriterij definiranja grupe je bila važnost vrste/ podvrste objekta (broj objekata, ostvareni turistički promet) unutar turističkih kapaciteta Bjelovarsko-bilogorske županije te mogućnost povezivanja s drugim sličnim vrstama/ podvrstama.

Grupe u koje su objekti razvrstani su Hoteli, Obiteljski smještaj, OPG, Soba za iznajmljivanje i Ostalo, a njihova definicija je dana u Poglavlju 2.3.

Obzirom da se broj registriranih objekata mijenja na dnevnoj bazi, u analizu stanja u pojedinoj godini su uključeni svi oni objekti koji su u godini ostvarili barem jedno noćenje¹¹. Analiza smještajne ponude temelji se na broju stalnih kreveta, odnosno ne uzimaju se u obzir pomoćni kreveti.

Turistički kapaciteti se promatraju u razdoblju od 2019. do 2024. godine. U pandemijskim godinama (2020. i 2021.), došlo je do smanjenja kapaciteta, ali taj pad je manje izražen nego li kod turističkog prometa. Zapravo, može se argumentirati da broj kreveta u komercijalnim smještajnim kapacitetima cijelo vrijeme blago raste, što će biti objašnjeno malo kasnije.

Slika 3.3. Broj registriranih kreveta u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji prema vrstama smještajnih kapaciteta u razdoblju 2019.- 2024. Na dnu slike je prikazan ukupan broj kreveta u Županiji.

Izvor: eVisitor

Broj kreveta u hotelima se u 2024. smanjio u odnosu na 2019. za 11%, dok je broj aktivnih objekata pao sa 7 na 5. Najveći dio hotelskih kapaciteta otpada na lječilišni hotel Termal u Daruvaru u kojem je registrirano 305 kreveta, što predstavlja više od 60% svih kreveta u hotelskim smještajnim kapacitetima županije.

Broj kreveta u obiteljskom smještaju na području Županije se skoro udvostručio (rast za 85%) u odnosu na 2019., tako da je u 2024. u Županiji bilo registrirano 575 kreveta u 143 objekta. Obiteljski smještaj u 2024. predstavlja najveću grupu smještajnih kapaciteta. Najviše kreveta je registrirano na području turističkih zajednica Bilogora-Bjelovar i Daruvar-Papuk (zajedno čine 84% svih kreveta u obiteljskom smještaju). U odnosu na 2019., na području Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar broj objekata se

¹¹ Sustav eVisitor točno bilježi noćenja i dolaske, no problem predstavljaju kapaciteti, pogotovo u slučajevima kada dolazi do promjene vlasništva nad objektom i sl. U tom slučaju se isti objekt pojavljuje kao dva (ili više zapisa) u istoj kalendarskoj godini, broj noćenja i dolazaka je dobro izračunat, ali je moguće da se kapaciteti prikazuju dvostruko.

povećao s 28 na 81, a broj kreveta u njima se povećao za 118%. Na području Turističke zajednice Daruvar-Papuk broj kreveta je porastao za 30%.

Broj kreveta u vrstama smještaja OPG, odnosno Soba za iznajmljivanje je praktično jednak i pokazuje trend blagog rasta.

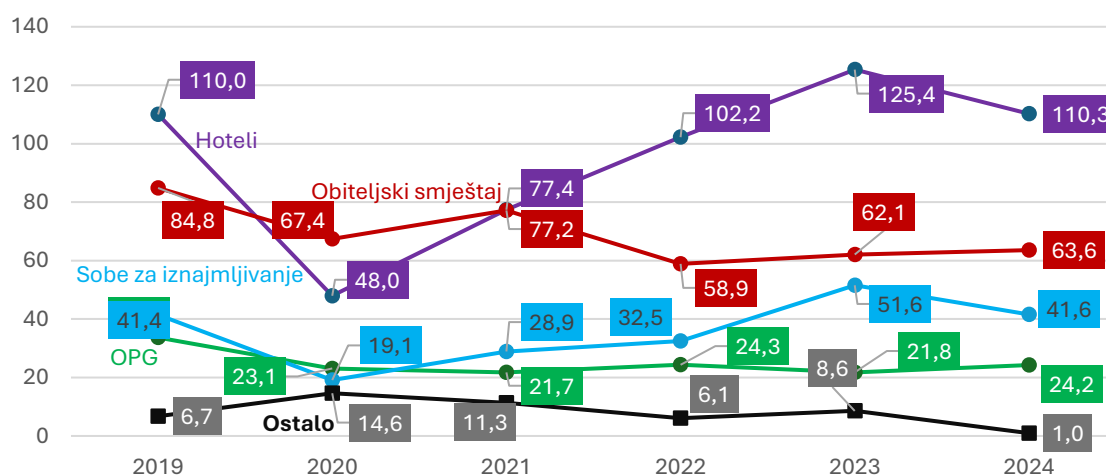
Najveće oscilacije su uočene kod vrste smještaja Ostalo. Obzirom da se ta vrsta sastoji od nekoliko podvrsta unutar eVisitor vrste smještaja „Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)“, prokomentirati će se svaka podvrsta za sebe:

- Gostionica – jedan objekt registriran u 2024.
- Hostel – jedan objekt koji je nešto poslovao u 2020. i 2022., nakon toga nema prijavljenih noćenja
- Lovački dom – jedan objekt, radio cijelo razdoblje
- Objekt za robinzonski smještaj – jedan objekt koji je bio aktivan samo u 2019.
- Planinarski dom – jedan objekt aktivan od 2021.
- Prenočište – u 2019. su bila tri aktivna objekta, u 2024. je samo jedan
- Učenički/ studentski dom Akademis – riječ je o Domu učenika srednjih škola u Bjelovaru. Objekt je bio aktivan 2019. pa se ponovno aktivirao 2024.

Ako se izuzmu kapaciteti Doma učenika srednjih škola u Bjelovaru, broj kreveta u komercijalnom smještaju u 2019. je bio 1.062, a u 2024. je 1.304. Dakle, u promatranom razdoblju je došlo do rasta broja kreveta za skoro 30%, a rast je generiran u najvećoj mjeri rastom broja kreveta u obiteljskom smještaju.

Iskorištenost kreveta, mjereno kao broj ostvarenih noćenja po krevetu na godišnjoj razini, najveća je kod hotela, skoro dvostruko veća od iskorištenosti u obiteljskom smještaju. Prikaz iskorištenosti dan je na Slici 3.4. Kako se može vidjeti sa slike, iskorištenost kreveta je doživjela pad za vrijeme pandemijskih godina, a nakon toga se može uočiti rast popunjenosti, naročito kod hotela. Nešto manja popunjenost u obiteljskom smještaju je posljedica bržeg rasta kapaciteta od broja ostvarenih noćenja u obiteljskom smještaju.

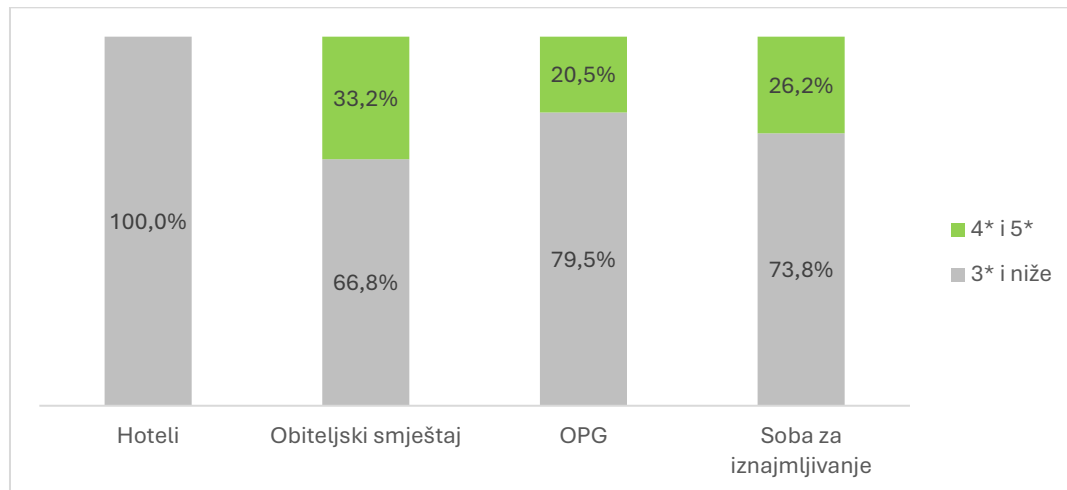
Slika 3.4. Iskorištenost kreveta prema vrsti smještajnih kapaciteta u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u razdoblju 2019. - 2024.

Izvor: eVisitor

U Županiji nema hotela više ili visoke kategorije (4* ili 5*), ali u drugim vrstama smještaja postoje objekti više i visoke kategorije, tako da je u obiteljskom smještaju čak jedna trećina kreveta više i visoke kategorije.

Slika 3.5. Udjel kreveta više i visoke kategorije (4* i 5*) u kapacitetima pojedine vrste smještaja u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u 2024. godini.

Izvor: eVisitor

3.2.2. Ugostiteljski kapaciteti

Osim smještajnih kapaciteta, značajna turistička djelatnost u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji odnosi se na pripremu i usluživanje hrane i pića. Prema podacima Obrtnog registra te Upisnika ugostitelja za 2024. godinu, u Županiji djeluje 613 ugostiteljskih objekata koji se bave pripremom i usluživanjem pića te pripremom i usluživanjem hrane. Od 613 ugostiteljskih objekata, prema skupini objekata, najviše je barova (404) te restorana (131).

Ugostiteljska ponuda dominantno je koncentrirana u Bjelovaru, gdje djeluje 300 objekata, što ukazuje na njihov lokalni karakter i tržišnu orijentaciju. Veći broj objekata nalazi se u Daruvaru (53), Grubišnom Polju (39), Garešnici (29), Velikom Grđevcu (22) i Čazmi (13), dok manji broj djeluje u ostalim naseljima županije.

Prema podjeli turističkih zajednica, TZ Bilogora-Bjelovar ima daleko najveći broj ugostiteljskih kapaciteta (377), dok TZ Garić Grad ima najmanje (9) (Tablica 3.4.). Ova neravnomjerna raspodjela ukazuje na potrebu ravnomjernijeg razvoja ugostiteljske ponude kako bi se povećala dostupnost i atraktivnost turističkih usluga u manjim naseljima te dodatno potaknulo lokalno gospodarstvo.

Zbog nedostupnosti podataka, analiza OPG-ova nije uključena u pregled ugostiteljskih kapaciteta.

Tablica 3.4. Ugostiteljski kapaciteti na području Bjelovarsko-bilogorske županije

VRSTA OBJEKTA	MJEŠTO					
	TZ BILOGORA-BJELOVAR	TZ JUŽNA BILOGORA	TZ DARUVAR-PAPUK	TZ SJEVERNA MOSLAVINA	TZ ČAZMA	TZ GARIĆ GRAD
Bar	253	48	52	32	8	6

Restorani	78	16	13	15	7	2
Objekti jednostavnih usluga	20	2	-	3	2	-
Catering objekti	5	3	2	0	0	-
Kantina	2	0	-	0	0	-
Restorani i barovi	10	0	-	0	1	
Restorani i Catering objekti	8	1	-	0	0	1
Restorani i objekti jednostavnih brzih usluga	1	0	-	0	0	-
UKUPNO:	377	70	67	50	18	9

Izvor: TZ BBŽ

3.2.3. Ostala turistička suprastruktura

Ostala turistička suprastruktura odnosi se na skup građevina, uređaja i posebno uređenih dijelova zemljišta za potrebe turizma. Od ostalih elemenata turističke suprastrukture treba istaknuti **turističke agencije, kojih na području Bjelovarsko-bilogorske županije posluje šest**, od čega su čak četiri dionička društva s ograničenom odgovornošću, a neki prepoznaju mogućnost rasta u razvijanju poslovanja prema konceptu destinacijskih menadžment kompanija. Uvid u njihovu ponudu pokazuje širok spektar aktivnosti najviše vezanih za ponudu u toplicama i izlete vezane za aktivni turizam, ali i ostale aktivnosti poput organizacije kongresa, smještaja i različitih vrsta prilagođenih programa.

Nadalje, turističku suprastrukturu sačinjavaju i garaže i parkirališta s organiziranom naplatom, kongresni centri, dvorane, klizališta, skijališna podrška, igrališta, zabavni parkovi, kupališta, kupališna podrška, šetnice, staze, izletišta i sportsko-rekreacijski centri. Treba naglasiti da uspostava turističke infrastrukture, zajedno sa suprastrukturom čini strateški razvojni cilj, ali i pomaže u zadovoljavanju zahtjeva potražnje generirane tržišnom komercijalizacijom novih turističkih doživljaja Bjelovarsko-bilogorske županije. Turistička suprastruktura duboko je oslonjena na infrastrukturu i zajedno čine nedjeljivu cjelinu. U tom smislu turističku suprastrukturu u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji čine:

- **1 interpretacijski centar** (Etno park Veliko Trojstvo)
- **10 muzeja/ galerija** (Zavičajni muzej Daruvar; Park skulptura u Siraču; Galerija grada Daruvara „Croatia osiguranje“; „Svijetle pruge“ galerija na otvorenome; Galerija Mateštin, Bojana; Centar za kulturu Čazma; Gradski muzej Bjelovar, Spomen područje Barutana 1991, Galerija Barutana 1991 - Muzejska čuvarnica)
- **1 centar za posjetitelje** (Javna ustanova za upravljanje Centrom za posjetitelje Garešnica)
- **6 izletišta/ vidikovca** (Vidikovac Veliko Trojstvo; Sveti Vid; Dolinom rijeke Česme, Vranjevina; Petrov vrh; Purnica)
- **1 kamp** (kamp Vinia)

- **6 kupališta** (Bazen Gradina; Bjelovarski bazen; Sportsko-rekreacijski centar Veliki Grđevac; Biološko kupalište Bio park Čazma; Termalni Vodeni Park Aquae Balissae; Daruvarske Toplice Specijalna Bolnica Za Medicinsku Rehabilitaciju)
- **15 biciklističkih ruta** (kružna županijska ruta, dio cikloturističke rute Lonjsko polje – Balaton, Bilogorska ruta, Vinogradska ruta, Sajamska ruta, Biciklistička ruta „Oko čazmanskog kaptola“, Spring route, Ruralna ruta 1, Ruralna ruta 2, Plavnička ruta, Zrinska ruta, Kapelska ruta, Biciklističke gravel rute - Plava, Zelena i Čazmanski kaptol))
- **9 objekata planinarske infrastrukture** (Imanje Salaj-Poljanak; Poljanak-Stara Straža; Košutgrad-Pleterac; Pleterac-Mjesec; Jelen Grad-Mjesec; Pešut-Mjesec; Prijevoj baza-Kaluđerov grob; Planinarski dom Petrov vrh; Kamenitovac Maglenča)
- **11 pješačkih staza** (Radićeva; Branimirova; N.Š. Zrinskog; Tomislavova; Nazorova; Krešimirova; Kolodvorska; Matije Gupca; Gundulićeva; Nikole Tesle; Kip)
- **4 tematske staze** (Tematska staza Poilovlje; Staza prijatelja prirode; Poučno tematska pješačka staza Dolina Česme; Poučna staza Rimska park-šuma)
- **2 šetnice** (Medjame; Gradska šetnica Bjelovar)
- **4 dvorca/ kurije/ utvrde** (Garić grad; Srednjovjekovna utvrda u Čazmi; Dvorac grofa Antuna Jankovića; Dvorac Dioš (Marijin Dvor))
- **1 rodna kuća poznate osobe** (kuća Mate Lovraka)
- **4 arheološka nalazišta** (Arheološko nalazište Šuma Oborova; Arheološki lokalitet srednjovjekovne utvrde; Arheološko nalazište Cijepci; Arheološko nalazište Stari Slavik, Lipovac, Kantara)
- **1 javni sanitarni čvor** (Grad Čazma)
- **62 info ploče/ turističke signalizacije**
- **45 igrališta i dvorana**
- **97 parkirališta**
- **26 povijesnih spomenika.**

Programi poticaja razvoja suprastrukture ugostiteljstva i ostalih usluga dio su *Akcijskog plana uspostave cjelovitog sustava pješačkih, biciklističkih i jahačkih ruta BBŽ* koje je izradio Institut za turizam 2014. godine. Kroz strateške dokumente dana je važnost popratnim strukturama koje su nužne za dobro funkcioniranje infrastrukturnih projekata u okviru pješačkih, biciklističkih i jahačkih ruta.

Od ostale turističke suprastrukture izdvajaju se još lokalni promet i trgovina na malo, lokalni obrti te ostale usluge poput frizerskih salona, salona za uljepšavanje i djelatnosti za njegu tijela. Uz sveprisutni trend gašenja lokalnih obrta, dominantnim postaju ugostiteljski obrti. Takav trend je negativan za gospodarski razvoj, ali i širenje turističke ponude, kao i kvalitete destinacijske ponude, a posebice kvalitetu života lokalnog stanovništva. S druge strane, u okviru trgovine na malo mogu se ubrojiti i suvenirnice čija ponuda bilježi pozitivan pomak, posebice u dijelu ponude lokalnog i autohtonog sadržaja. Frizerski saloni, saloni za uljepšavanje i djelatnosti za njegu tijela povezani su s zdravstvenim turizmom, te se kao takvi smatraju turističkom suprastrukturom zajedno s medicinskim uslugama. Naime, i usluge uljepšavanja i medicinske usluge koristi sve veći broj turista tijekom svog boravka u destinaciji. Razlog je i cjenovna konkurentnost u odnosu na cijene u inozemstvu, ali i u Zagrebu iz kojeg dolazi značajan broj turista. Zaključno, upravo usluge uljepšavanja (frizerski saloni, saloni za uljepšavanje i djelatnosti za njegu tijela) čine širenje turističke ponude, jer su povezane uz medicinske usluge, a treba

ih se što više povezivati i s ostalih oblicima turizma (aktivni, kulturni, ruralni) kroz suradnju s ostalim dionicima u turizmu – pružateljima smještaja, agencijama, prijevoznicima.

4. POTENCIJALI ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA

Preduvjet za kvalitetnu razradu portfelja turističkih proizvoda jest detaljna analiza resursa u destinaciji. Kao što je i navedeno u Master planu turizma iz 2022. godine, razrada turističkog portfelja podrazumijeva koordinaciju postojećih prirodnih i kulturnih resursa, ali i njihovo sustavno organiziranje, modernu interpretaciju i unaprjeđenje. Česta pogreška destinacija je isključivo iskorištavanje dostupnih resursa bez njihove odgovarajuće prilagodbe turističkoj funkciji. S obzirom na bogatu kulturnu baštinu i prirodna obilježja, područje Županije ima snažan temelj za daljnji razvoj održive i prepoznatljive turističke ponude. Shodno navedenom u Master planu su definirani sljedeći turistički proizvodi:

KLJUČNI PROIZVODI	PODUPIRUĆI PROIZVODI
1. Izleti i jednodnevni obilasci	1. Gastronomija
2. Kratki (obiteljski) odmori	2. Posebni interesi
3. Zdravstveni turizam	3. Događaji i sajmovi
4. Aktivni turizam	4. Sportske pripreme

Kako je već ranije navedeno, portfelj turističkih proizvoda proizlazi iz resursa i atrakcija kojima destinacija raspolaže, ali i stanja ponude turističkih proizvoda te potražnje i interesa tržišta za svaki od proizvoda. Dalje, turistički proizvodi se mogu, s obzirom na njihov značaj i potencijal, podijeliti na primarne, sekundarne i tercijarne proizvode. U tom smislu, portfelj turističkih proizvoda Bjelovarsko-bilogorske županije je za potrebe ovog Plana upravljanja dodatno proširen temeljem rezultata s održanih radionica, te se može sagledati na sljedeći način:

PROIZVODI / MODALITETI	Primarni	Sekundarni	Tercijarni
Zdravstveni turizam			
Medicinski turizam			
Wellness			
Rekreacija i boravak u prirodi			
Cikloturizam			
Planinarenje i pješaćenje			
Konjički turizam			
Lov i ribolov			
Kulturni turizam			
Turizam baštine			
Manifestacije i događanja			
Enogastronomski turizam			
Vjerski turizam			
Poslovni turizam			
Sajmovi			
Team building programi			
Posebni proizvodi			
Memorijalni turizam			
Sportske pripreme			

Sustav turističkih proizvoda predstavlja skup komplementarnih grupa i modaliteta koji turistima različitih profila mogu omogućiti sadržajan i zanimljiv boravak u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. U nastavku se opisuje svaki od proizvoda.

ZDRAVSTVENI TURIZAM

Zdravstveni turizam u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji uključuje medicinski turizam i wellness programe. Na ove proizvode nadovezuje se niz sadržaja aktivnog odmora koji ova Županija nudi (vidi proizvod 'Rekreacija i boravak u prirodi'), a koji su komplementarni, posebno kad je riječ o prevenciji zdravlja i sportskoj rehabilitaciji.

Faktori uspjeha	Dostupnost i atraktivnost destinacije Stručnost medicinskih kadrova Suvremena oprema u zdravstvenim centrima Prilagođeni smještajni objekti osobama s medicinskim potrebama Dodatni sadržaji u destinacijama (gastronomska ponuda, mogućnost rekreacije u prirodi) i okolišno odgovorno ponašanje
Glavne atrakcije i sadržaji	Duga tradicija Daruvarskih toplica (rimске terme) Daruvarske toplice – Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju • Zdravstveni programi • Wellness i spa programi • Pripreme sportaša i rekreacijski sadržaji Termalni vodeni park Aquae Balissae Sportsko-rekreacijski centar Veliki Grđevac Bjelovarski bazen Bazen gradina Terminalni vodeni park Terme Bjelovar* Poliklinike za plastičnu i estetsku kirurgiju Centri za dentalne programe
Ciljni segmenti	<i>Medicinski turizam</i> • Pojedinci na rehabilitaciji • Korisnici dentalnih usluga, usluga plastične i estetske kirurgije • Srednja i starija dob (prevencija) • Umirovljenici/ treća dob <i>Wellness</i> • Mladi parovi (26-35) • Parovi zrele dobi (50-65) • Poslovni gosti
Dizajn iskustva	• Suradnja s vodećim stručnjacima na području određenih grana medicina • Širenje razvoja programa prevencije • Jačanje promocije uz naglasak na 'lječilišnu povijest' • Jačanje wellness ponude kroz programe i razvoj ponude u smještajnim objektima (povezivanje s Daruvarskim toplicama)

REKREACIJA I BORAVAK U PRIRODI

Rekreacija i boravak u prirodi u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji uključuje široku paletu aktivnosti na otvorenom. To su ponajviše cikloturizam, planinarenje i pješaćenje, konjički turizam te lov i ribolov.

Faktori uspjeha	Očuvanost i ljepota krajolika Široka ponuda različitih nišnih programa za aktivni odmor i rekreaciju Infrastrukturna opremljenost za aktivni odmor Specijalizirani smještajni objekti (cikloturizam) Razvijena ponuda tematiziranih itinerera i njihova ciljana promocija
Glavne atrakcije i sadržaji	• Cikloturističke rute – Bilogorska ruta, Vinogradska ruta, Sajamska ruta, Županijska ruta, Međunarodna ruta Balaton-Lonjsko polje, Oko čazmanskog kaptola, Spring route, Kapelska ruta • Planinarske staze i rute na Bilogori, Zapadnom Papuku i Moslavačkoj gori • Natjecanja: ŽDRAL trail, Supermaraton Zagreb-Čazma • Konjičke staze na obroncima Bilogore, Moslavačke gore i Papuka • Ergele i konjički klubovi • Lovišta u Županiji: 15 državnih lovišta, 5 uzgajališta divljači i 43 zajednička lovišta • Umjetna jezera
Ciljni segmenti	• Obitelji s djecom • Mladi (25-35) • Srednja dob • Avanturisti, cikloturisti • Lovci i ribolovci
Dizajn iskustva	• Ponuda obiteljskih staza za druženje s iznenađenjima za djecu (interpretacija, zabava, skupljanje bodova kroz priču i sl.) • Daljnje tematiziranje staza i povezivanje s atrakcijama u okruženju • Razvoj programa i intenziviranje suradnje sa specijaliziranim agencijama za aktivni odmor • Programi volontiranja (edukacija o zdravom životu, boravak na otvorenom, zdrava hrana)

**Projekt je započet i odnosi se na gradnju kompleksa sa sedam bazena u prigradskom naselju Veliko Korenovo, koji će koristiti geotermalne izvore. Uz bazen će se graditi i smještajni objekti i niz popratnih sadržaja.*

KULTURNI TURIZAM

Kulturni turizam u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji uključuje više modaliteta ovog proizvoda. To su: turizam baštine, manifestacije i događanja, vjerski turizam, enogastronomski turizam. Kulturni sadržaji uvijek čine komponentu turističkog doživljaja, a navedeni modaliteti za određene segmente mogu biti i glavni motivi dolaska.

Faktori uspjeha	Posebnost lokaliteta/teme Kreativnost u prezentaciji (<i>storytelling</i>)
-----------------	--

	Interaktivni sadržaji koji turistima i posjetiteljima omogućuju sudjelovanje Tematiziranje ponude, tematski putevi kroz Županiju Kvalitetni prateći sadržaji (smještaj i ugostiteljstvo) Povezivanje kulturnih iskustava s drugim komplementarnim sadržajima (aktivni odmor) Kvalitetan destinacijski lanac vrijednosti Pružatelji usluga putovanja specijalizirani za proizvode kulturnog turizma (baština, gastronomija)
Glavne atrakcije	<i>Turizam baštine</i> • Kulturno-povijesna cjelina grada Bjelovara • Kulturno-povijesna cjelina grada Čazme • Ruševine Starog grada u Čazmi • Kulturni centar „Mato Lovrak“ • Romska kuća • Etno kuća Bilogora • Moslavačka tradicijska kuća u Gornjem Mikloušu • Etno park Veliko Trojstvo • Garić grad • Dvorac Dioš • Dvorac Janković • Crkve u Županiji • Gradski muzej Bjelovar • Kulturni i multimedijски centar Bjelovar <i>Manifestacije i događanja</i> • Terezijana • BOK festi • Dani astronomije • Božićna priča obitelji Salaj • DOKUart • Lovrakovi dani kulture <i>Vjerski turizam</i> • Katedrala svete Terezije Avilske • Bjelovarska sinagoga • Tri crkve u Velikoj Pisanici • Crkva Svete Trojice <i>Enogastronomski turizam</i> • Tradicija mljekarske industrije • Proizvodi lokalnih proizvođača (sirane, proizvođači meda, vinarije) • Vinarije (Vinarija Badel 1862, Vinarija Coner i dr.) • Pivovara Daruvar • Gastronomske manifestacije (Dani krumpira, Dani piva, Dani šljiva i rakija, Gospodarski sajam i sajam sira, Pčelarski sajam, Vinodar)
Ciljni segmenti	Obitelji s djecom Parovi bez djece

Turisti motivirani vjerskim sadržajima <i>Foodies</i>	
Dizajn iskustva	• Stručno organizirane ture s kvalitetnim <i>storytelling-om</i> o tradiciji i povijesti Bjelovarsko-bilogorskog kraja (prilagođeno ciljnim segmentima gostiju – obitelji s djecom, umirovljenici); uključivanje u radionice, kušanja i sl. • Organizirane radionice za ljubitelje hrane i pića na temu specifičnosti gastronomije (gastronomski specijaliteti, obilasci vinarija, natjecanja) • Organizirani obilasci za ljubitelje kulturne baštine i povijesti s naglaskom na specifičnosti kulture života i rada

POSLOVNI TURIZAM

Poslovni turizam u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji velikim se dijelom odnosi na sajmove, koji ovdje imaju dugu tradiciju, te *team building* programi koji imaju potencijal vezan uz velike mogućnosti rekreacije, ponude wellnesa, blizine kao i generalno zanimljive i sadržajne destinacijske ponude.

Faktori uspjeha	Dostupnost destinacije Dobro razvijena ponuda izleta Zanimljivi prostori za skupove i sastanke (npr. prostori u centrima kulture, muzejima, lijepe dvorane i dr.) Kvalitetna i dobro razvijena ponuda specijaliziranih turističkih agencija Raznoliki i kvalitetni sadržaji kulture, gastronomije, zabave i rekreacije
Glavne atrakcije	• Gospodarski sajmovi s dugom tradicijom održavanja (Međunarodni bjelovarski sajam; Sjam OPG-ova i eko proizvođača; Proljetni međunarodni bjelovarski sajam i dr., Ekosajam u Čazmi) • Kulturni i multimedijски centar Bjelovar • Daruvarske toplice (<i>team building</i> programi) • Dvorane u smještajnim kapacitetima
Ciljni segmenti	Poslovni segment – domaće i međunarodne tvrtke Mali poduzetnici Obrazovne institucije Udruge
Dizajn iskustva	• Dobro organizirana promocija (odnosi s javnošću) koji prate konferencije i skupove i grade imidž Bjelovarsko-bilogorske županije kao destinacije s mnoštvom sajмова/ poslovnih prilika i zanimljivim destinacijskim sadržajima za poslovna druženja • Razvijena suradnja sa specijaliziranim agencijama

POSEBNI PROIZVODI

Kod posebnih proizvoda misli se na sportske pripreme i memorijalni turizam, proizvodima koji su usmjereni na posebne nišne segmente gostiju.

Faktori uspjeha	Kvalitetna prezentacija i interpretacija kroz <i>storytelling</i> prilagođen gostima koji dolaze zbog memorijalnog turizma (posebna pažnja na dob gostiju i način prezentacije) Zanimljiva interpretacija u prostoru (info ploče) i kroz suvremene medije (portali) Kvalitetna i raznolika sportska infrastruktura Specijalizirane agencije za sportski segment gostiju (pripreme) Prilagođena smještajna ponuda i ostali sadržaji u destinaciji (gastronomija, rekreativni sadržaji u prirodi) Ciljana promocija usmjerena na sportske klubove i saveze
Glavne atrakcije	Memorijalni turizam • Spomen područje Barutana • Spomen obilježje u šumi Lug • Spomenik u Podgariću • Spomenici NOR-a • Spomen dom Domovinskog rata u Čazmi Sportske pripreme • Daruvarske toplice • Terme Bjelovar • Biciklističke i pješačke staze u destinaciji • Športsko-rekreacijski centar Veliki Grđevac
Ciljni segmenti	Memorijalni turizam • Obrazovne institucije • Umirovljenici (starija dob) Sportske pripreme • Sportski klubovi i savezi • Profesionalna sportska udruženja
Dizajn iskustva	• Formirani paketi za memorijalni turizam povezani s povijesnom i kulturnom baštinom • Razvijena ponuda za sportske pripreme sa zdravom i lokalno proizvedenom hranom • Razvijeni paketi za škole sportova • Dobra suradnja sa specijaliziranim agencijama

5. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI

5.1. Obavezni pokazatelji održivosti

5.1.1. Zakonska obveza izrade pokazatelja i objave njihovih rezultata

Pravilnikom o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24) definirana je izrada obveznih i specifičnih pokazatelja, nužnih za izradu Plana upravljanja destinacijom. Izračun vrijednosti obveznih i odabranih specifičnih pokazatelja te njihova vizualizacija objavljuje se u pravilu u svibnju tekuće godine za prethodnu godinu. Do uspostave integriranog informacijskog sustava turizma podaci o izračunatim vrijednostima obveznih i odabranih specifičnih pokazatelja te njihova vizualizacija objavljuju se na mrežnim stranicama turističke zajednice.

Popis i metodološka tablica obveznih pokazatelja održivosti nalazi se u Prilogu II, a specifičnih pokazatelja održivosti u Prilogu IV. spomenutog pravilnika.

5.1.2. Metodološka objašnjenja obveznih pokazatelja

P.1. Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u odnosu na stotinu stalnih stanovnika u vršnom mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje, kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom. Ovim pokazateljem se nastoji procijeniti tzv. Intenzitet turizma, odnosno razina objektivnog opterećenja koju turizam u periodu glavne turističke sezone stvara po lokalno stanovništvo, ali i prostor te infrastrukturu.

Pokazatelj se izračunava kao omjer (%) ukupnog broj turista u mjesecu vršne turističke sezone i umnoška broja dana u vršnom mjesecu i broja stanovnika u destinaciji, a umanjen za 100. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 5.1. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone	eVisitor	nema
2.	Broj dana u vršnom mjesecu	eVisitor	nema
3.	Stalan broj stanovnika u destinaciji	DZS, Statistika u nizu »Gradovi u statistici«	nema

P.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)

Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji u ukupnom broju stalnih stanovnika u destinaciji, što je jedna od ključnih informacija za održivo upravljanje turizmom u destinaciji.

Udio (%) lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom u destinaciji računa se kao omjer broja ispitanika zadovoljnih turizmom i ukupnog broja ispitanika. Pokazatelj se računa na ukupnom skupu te zasebno na skupu ispitanika koji ostvaruju koristi od turizma i na skupu ispitanika koji ne ostvaruju koristi od turizma. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine.

Tablica 5.2. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ostvaruju korist od turizma u destinaciji	Anketa lokalnog stanovništva	Za provedbu primarnih istraživanja zahtjev je osigurati sredstva, stručno dizajnirati anketu i uzorak te podići razinu ljudskih kapaciteta
2.	Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ne ostvaruju korist od turizma u destinaciji		

P.3. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)

Procjenjuje se zadovoljstvo turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji na skali od 0 do 100. Procjena neto spremnosti na preporuku ocjenjuje se na skali od 0 do 100, posebno za turiste koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevne posjetitelje. Zadovoljstvo se mjeri na različite načine, poput percepcije kvalitete, percepcije vrijednosti, i raskoraka između očekivanog i stvarnog iskustva.

Metodologija izračuna se temelji na: (i) vrijednosti indeksa zadovoljstva posjetitelja destinacijom i (ii) neto spremnost na preporuku destinacije. Vrijednosti pokazatelja mjere se pomoću varijabli/pitanja koja su definirana smjernicama za provođenje primarnih istraživanja, donesenih od strane ministarstva nadležnog za poslove turizma. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine.

Tablica 5.3. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji	Anketa lokalnog stanovništva	Za provedbu primarnih istraživanja zahtjev je osigurati sredstva, stručno dizajnirati anketu i uzorak te podići razinu ljudskih kapaciteta
2.	Nepotvrđivanje očekivanja		
3.	Usporedba s idealnim boravkom		
4.	Namjera preporuke destinacije prijateljima, rodbini ili kolegama		
5.	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji		

P.4. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom PD-1:

Svrha ovog pokazatelja je uvid u mogućnosti obilaska atrakcija i lokaliteta od interesa osobama s invaliditetom (osobama s tjelesnim, intelektualnim, mentalnim i osjetilnim oštećenjem zdravlja), pri čemu se pristupačnost očituje u fizičkoj pristupačnosti i pristupačnosti informacija i komunikacija.

Udio (%) atrakcija/ lokaliteta je omjer broja atrakcija/ lokaliteta pristupačnih osobama s invaliditetom i broja svih evidentiranih atrakcija/ lokaliteta, uvećan za 100. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake dvije godine.

Tablica 5.4. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Udio atrakcija (lokaliteta) primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture koja je fizički pristupačna osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti Udio atrakcija (lokaliteta) primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture koja je digitalno pristupačna osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti	Popis Javne turističke infrastrukture (MINTS/TZ)	Potrebno je usustaviti kvalitetni tijek podataka i usustaviti evidenciju

Neobvezujuća preporuka je voditi dodatnu evidenciju o sadržajima, materijalima i opremi (npr. WEB stranice, društvene mreže, brošure, ICT oprema), koje su informacijski i komunikacijski pristupačne.

P.5. Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1):

Pokazateljem se prati uspostava, odnosno broj organiziranih turističkih ambulanti, koje se organiziraju izvan mreže javne zdravstvene službe, a u svrhu provođenja mjera zdravstvene zaštite za povećani broj korisnika zdravstvene zaštite koje se pružaju turistima. Na osnovi Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN/23), turističku ambulantu može organizirati jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, turistička zajednica, druga pravna i fizička osoba koja obavlja ugostiteljsku djelatnost i/ ili pruža usluge u turizmu, zdravstvena ustanova, trgovačko društvo koje obavlja zdravstvenu djelatnost ili privatni zdravstveni radnik.

Pokazatelj je broj turističkih ambulanti uspostavljenih u destinaciji. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 5.5. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Broj turističkih ambulanti uspostavljenih u destinaciji	TZ/MINTS	nema

P.6. Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)

Pokazatelj je omjer ukupne količine vode isporučene u smještajnim objektima destinacije u odnosu na ukupnu potrošnju vode u destinaciji, koji daje uvid u opterećenje turizma na vodni resurs destinacije. Ograničavajući čimbenik razvoja turizma u pojedinim destinacijama je dostupnost vode, odnosno njena nepovoljna prostorna i vremenska raspodjela, osobito u Jadranskoj Hrvatskoj te u ljetnim mjesecima, kao i gubici vode u vodoopskrbnom sustavu.

Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje vode po noćenju turista (m^3) u smještajnim objektima destinacije i u odnosu na potrošnju vode po stanovniku destinacije (m^3). Alternativna metoda: Anketa gospodarskih subjekata u turizmu u smještajnim objektima = norma potrošnje vode turista po noćenju/ potrošnja vode. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 5.6. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (m^3)	Vodovod/ komunalno poduzeće, interni izvještaji o mjesečnoj potrošnji vode	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan
2.	Ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (m^3)	Vodovod/ komunalno poduzeće, interni izvještaji o mjesečnoj potrošnji vode	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan
3.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u smještaju u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja	eVisitor	nema
4.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u smještaju u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja	eVisitor	nema
5.	Broj stanovnika u destinaciji koji imaju pristup sigurnoj vodi ili imaju priključak na javnu vodoopskrbu ili imaju mogućnost priključenja na javnu vodoopskrbu u destinaciji	DZS, Naselja obuhvaćena mrežom javne vodoopskrbe i Statističko izvješće	nema

P.7. Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)

Pokazatelj prati omjer količina komunalnog otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u usporedbi s količinama otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone po stanovniku, u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja). Pokazatelj ukazuje na okolišni aspekt rizika u turističkim destinacijama, gdje nedovoljno adekvatna infrastruktura gospodarenja otpadom u kombinaciji s povećanom turističkom aktivnosti može ugroziti konkurentnost turističke destinacije.

Pokazatelj se izračunava kao omjer količine otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u odnosu na ukupne količine komunalnog otpada nastale u destinaciji u mjesecima s najnižom i najvišom turističkom aktivnosti. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 5.7. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (tone)	pružatelj javne usluge/VO JL(R)S za zaštitu okoliša/eOnto	nema
2.	Ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (tone)	pružatelj javne usluge/VO JL(R)S za zaštitu okoliša/eOnto	nema
3.	Ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima destinacije u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja	eVisitor	nema
4.	Ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima destinacije u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja	eVisitor	nema
5.	Broj stanovnika u destinaciji	DZS, Popis stanovništva RH (godišnje procjene)	nema

P.8. Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)

Pokazateljem se definira udio zaštićenih prirodnih područja (dalje u tekstu: ZPP) (kopnenih i morskih) i područja ekološke mreže Natura 2000, u ukupnoj površini destinacije (jedan ili više JLS-ova) te njihova struktura prema kategoriji zaštite.

Za ZPP prikupljaju se podaci za slijedeće kategorije i iskazuju u udjelu (%) u odnosu na površinu destinacije: Park prirode, Značajni krajobrazi, Nacionalni park, Posebni rezervati, Park šume, Spomenici prirode i Spomenik parkovne arhitekture. Pojedina ZPP prostorno se preklapaju pa zbroj udjela pojedinih kategorija nije ukupni udio zaštićenih područja u destinaciji. Za udio površine ekološke mreže NATURA 2000 potrebno je iskazati udio područja na kopunu i morski dio. Učestalost izrade pokazatelja je svake četiri godine.

Tablica 5.8. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Površine zaštićena područja prirode temeljem nacionalnog akta o proglašenju za navedenih 7 kategorija zaštite	Bioportal MZOZT	nema
2.	Površina EU ekološke mreže NATURA 2000	Bioportal MZOZT	nema

3.	Ukupna površina destinacije	Prostorni planovi/ Registar prostornih jedinica	nema
----	-----------------------------	---	------

P.9. Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)

Pokazatelj je omjer ukupne količine električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije, a temelji se na sezonalnosti potrošnje. Daje uvid u opterećenje energetske infrastrukture i implementacije održivih oblika energije. Obzirom na intenzivnu potrebu za energijom tijekom vršne sezone, posebice u Jadranskoj RH, važno je razmotriti stvarno opterećenje.

Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje električne energije po noćenju turista (kWh) u smještajnim objektima u odnosu na potrošnju električne energije po stanovniku destinacije (kWh). Učestalost izrade pokazatelja je svake četiri godine.

Tablica 5.9. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Ukupna finalna potrošnja električne energije u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenim brojem noćenja	HEP-ODS	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan
2.	Ukupna finalna potrošnja električne energije u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim ostvarenim brojem noćenja	HEP-ODS	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan
3.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenih noćenja	eVisitor	nema
4.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najviše ostvarenih noćenja	eVisitor	nema
5.	Broj stanovnika u destinaciji koji imaju pristup elektro-energetskoj mreži	DZS, Statističko izvješće – Stanovništvo RH (godišnje procjene)	nema

P.10. Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)

Pokazateljem se utvrđuje postoji li u destinaciji sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika. Provedba nacionalnih i lokalnih planova prilagodbe, izgradnja kapaciteta i tehnologije te povećani financijski tokovi navedeni su kao ključni alati za provedbu aktivnosti prilagodbe.

Pokazatelj je opisni, a zasniva se na informacijama o usvojenim i objavljenim dokumentima (strategije, planovi, programi, natječaji/ javni pozivi, projekti), javnim objavama, internim evidencijama upravljačkih i provedbenih tijela/ organizacija u destinaciji, koji definiraju mjere i aktivnosti koje se u destinaciji

provode za potrebe povećanja otpornosti turizma klimatskim promjenama, na temelju kojih se može zaključiti je li sustav za prilagodbu klimatskim promjena uspostavljen ili nije. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 5.10. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Podaci i informacije o prilagodbi klimatskim promjenama	UO za zaštitu okoliša i upravljanje kriznim situacijama (prirodne katastrofe), civilna zaštita, WEB stranice relevantnih tijela/ organizacija	nema

P.11. Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj dolazaka turista u destinaciji u mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom temeljem broja ostvarenih noćenja, što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom kontekstu. Priljev posjetitelja u turističku destinaciju predstavlja obvezni uzrok potrebe za upravljanjem održivošću destinacije.

Podatak je ukupan broj dolazaka turista kao broj osoba koje su se u destinaciji prijavile i ostvarile noćenje u objektu koji pruža uslugu smještaja. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 5.11. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Dolasci i noćenja turista u komercijalnom smještaju u mjesecu s najvećim brojem	eVisitor; DZS, Priopćenje Dolasci i noćenja turista u komercijalnom smještaju	nema

P.12. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)

Pokazatelj definira prosječan broj noćenja koje jedan turist ostvari u destinaciji. Duljina boravka, tj. prosječan broj noćenja koje turisti ostvaruju u destinaciji može se smatrati relevantnom informacijom za upravljanje destinacijom, osobito u kontekstu suvremenih trendova skraćivanja duljine boravka, ali i s aspekta upravljanja ljudskim potencijalima, posebno u segmentu smještaja.

Podaci su: noćenje turista predstavlja svaku registriranu noć posjetitelja u objektu koji pruža uslugu smještaja i dolazak turista predstavlja posjetitelja koji se prijavio i ostvario noćenje u objektu koji pruža uslugu smještaja. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 5.12. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Ukupan broj registriranih noćenja u destinaciji	eVisitor; Državni zavod za statistiku, Priopćenje Dolasci i noćenja turista	nema
2.	Ukupan broj dolazaka turista u destinaciji	eVisitor; Državni zavod za statistiku, Priopćenje Dolasci i noćenja turista	nema

P.13. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj zaposlenih na mjesečnoj razini u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećoj nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (dalje u tekstu: NKD). Budući da rad predstavlja obvezni proizvodni čimbenik uslužnih djelatnosti, izravno povezan s isporukom turističkog proizvoda odnosno usluge, povećanje ili smanjenje ukupnog broja zaposlenih osoba u središnjim turističkim djelatnostima (pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane) može posredno ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovanja gospodarskih subjekata općenito u svim turističkim djelatnostima.

Podaci se preuzimaju iz službenih administrativnih izvora. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje

Tablica 5.13. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Broj zaposlenih prema mjestu rada	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Portal za napredno praćenje tržišta rada; DZS, Zaposlenost – pregled po županijama	nema
2.	Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i podatci dostupni u Ministarstvu; DZS, Zaposlenost – pregled po županijama	nema

P.14. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)

Pokazateljem se definira poslovni prihod gospodarskih subjekata ostvaren tijekom godine u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećem NKD-u. Poslovni prihod izravno je povezan sa sposobnosti gospodarskih subjekata da isporuče turistički proizvod odnosno uslugu, pri čemu promjena u vremenu odnosno povećanje ili smanjenje poslovnog prihoda može ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovnog položaja gospodarskih subjekata uslijed internih

ili eksternih razloga, ali i neizravno upućivati na položaj gospodarskih subjekata u svim turističkim djelatnostima na razini destinacije.

Podaci su dostupni u administrativnim izvorima. Moguće je izraditi i podpokazatelje: dodana vrijednost gospodarskih subjekata registriranih na području destinacije ostvarena tijekom godine i bruto dobit/ gubitak gospodarskih djelatnosti registriranih na području destinacije ostvaren tijekom godine. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 5.14. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Broj zaposlenih prema mjestu rada	FINA; Porezna uprava	nema
2.	Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	FINA; Porezna uprava	nema

P.15. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)

Pokazateljem se identificiraju kategorizirani turistički resursi na području destinacije, uključujući prirodne (parkovi, rezervati, pejzaži) i kulturno-povijesne/ antropogene atrakcije (povijesni lokaliteti, muzeji, spomenici, nematerijalna baština). Identifikacija i kategorizacija turističkih resursa ključna je za razvoj održivog turizma, jer omogućava efikasno upravljanje i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa.

Podaci o prirodnim resursima predstavljaju popis onih prirodnih resursa koji su turistička osnova i prikupljaju se za kategorije Nacionalni park, Park prirode, Posebni rezervat, Spomenik prirode, Značajni krajobraz, Park šuma i Spomenik arhitekture. Kulturni resursi koji su prepoznati kao turistička resursna osnova, a koji su zaštićeni (od nacionalnog i lokalnog interesa). Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 5.15. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Popis i vrsta zaštićenih kulturnih dobara	Registar kulturnih dobara RH, MK	nema
2.	Popis i vrsta kulturnih dobara nacionalnog značaja	Registar kulturnih dobara RH, MK	nema
3.	Popis i vrsta preventivno zaštićenih dobara	Registar kulturnih dobara RH, MK	nema
4.	Popis i kategorija zaštićenih prirodnih područja u RH	Biportal, MZZOT	nema

P.16. Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)

Pokazatelj je definiran kao praćenje statusa implementacije Plana upravljanja, pri čemu je polazište terminski plan aktivnosti i njihove implementacije. Postojanje Plana upravljanja preduvjet je

destinacijskog razvoja za sva odredišta u Hrvatskoj, stoga je uspješna implementacija aktivnosti iz Plana polazište za održivo upravljanje destinacijom, te praćenja stanja upravljačkih aktivnosti.

U svrhu izrade ovog pokazatelja potrebno je obaviti pregled strateško-planskih dokumenata u području te utvrditi slijedeće podpokazatelje: (i) Objavljeni dokument strategije i/ ili akcijskog plana destinacije, (ii) Strategija/ Plan su jasno vidljivi i dostupni online, (iii) Udio implementiranih aktivnosti iz Plana (implementirana aktivnost je aktivnost koja je u potpunosti provedena, završena, te postoje informacije u učinku iste). Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje

Tablica 5.16. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Objavljeni dokument strategije i/ ili akcijskog plana destinacije	Dokument i informacije sa internetskih stranica TZ i evidencija o provedenim aktivnostima, mjerama, projektima/ internetska stranica upravljačkih tijela destinacije	nema
2.	Strategija/ Plan su jasno vidljivi i dostupni online		
3.	Udio implementiranih aktivnosti iz Plana (implementacija i učinci)		

P.17. Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih noćenja u smještaju destinacije unutar godine dana po izgrađenom hektaru zona stambene i ugostiteljsko-turističke namjene. S obzirom da se turistička aktivnost može gotovo isključivo odvijati u zonama stanovanja (S) i zonama mješovite namjene (M1), te u zonama predviđenima za odvijanje ugostiteljsko-turističke namjene (T), sve druge građevinske zone nisu uključene u analizu. Pritisak koji proizlazi iz korištenja prostora može se isključivo evidentirati kao pritisak na već izgrađena područja, te stoga u izračun ne ulaze planirana (neizgrađena) područja. Pritisak je poželjno evidentirati na godišnjoj razini, ali i na razini tromjesečja, kako bi se utvrdilo pritisak u najopterećenijem dijelu godine.

Pokazatelj se izračunava kao omjer broja TN - turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini i zbroja PS – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha), PM – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene (pretežito stambene namjene) (ha) i PT – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko-turističke aktivnosti. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 5.17. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Broj turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini	eVisitor	nema
2.	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha)	Jedinice lokalne	Potrebno je usustaviti podatke na razini njihove obrade i prikaza (nisu sva naselja granice i namjena zemljišta) te usklađenost planova
3.	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene (pretežito stambene namjene) (ha)	samouprave + PPUG/O (prostorni	

4.	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko-turističke aktivnosti	planovi uređenja gradova/općina)	upravljanja među naseljima (ukoliko je destinacija regionalne razine)
----	--	----------------------------------	---

5.1.3. Rezultati obveznih pokazatelja održivosti

Rezultati izračuna pokazatelja održivosti rađeni su za 2023. godinu, temeljem sekundarnih izvora podataka, te primarnog istraživanja lokalnog stanovništva (online anketa), koje je s obzirom na vremensko ograničenje provedeno u studenom i prosincu 2024. godine. Pojedini podatci unatoč dobavljivim podatcima o potrošnji nisu mjerljivi, točnije, rezultate nije moguće interpretirati s obzirom na premali intenzitet pojave (otpad iz turizma, te potrošnja vode i energije u turizmu) u odnosu na lokalnu zajednicu.

Važno je istaknuti da rezultati pokazatelja odražavaju trenutno stanje, te će njihova interpretacija biti moguće nakon drugog mjerenja 2028. godine. Rezultati su kako slijedi:

P.1. Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)

Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone: **0,38**. Temeljem navedenog podatka može se zaključiti da **ne postoji opterećenje lokalne zajednice** fizičkim turističkim prometom.

P.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)

Ukupan broj ispitanika: 381

Turizam je glavni izvor ili dodatni prihod za 19,23% ispitanika

Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji (Anketa lokalnog stanovništva provedena 11. - 12. 2024.): **46,98 % zadovoljnih ispitanika** (ocjena 4 i 5)

Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ostvaruju korist od turizma u destinaciji (Anketa lokalnog stanovništva provedena 11. - 12. 2024.): **56,0% zadovoljnih ispitanika** (ocjena 4 i 5)

Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ne ostvaruju korist od turizma u destinaciji (Anketa lokalnog stanovništva provedena 11. - 12. 2024.): **44,19% zadovoljnih ispitanika** (ocjena 4 i 5)

Iz navedenih podataka možemo zaključiti da stanovnici uključeni u turizam su nešto zadovoljniji turizmom u destinaciji, no generalno, relativno je **nisko zadovoljstvo lokalne zajednice turizmom**.

P.3. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)

Izvor podataka

S obzirom na to da u okviru izrade Plana upravljanja nije bilo planirano provođenje primarnog istraživanja zadovoljstva turista i jednodnevnih posjetitelja u Županiji, izvor podataka je istraživanje *Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj - TOMAS Hrvatska 2022./2023.* (Institut za turizam, 2023, <https://www.iztg.hr/hr/projekti/tomas-istrazivanja/>). Istraživanje je provedeno od lipnja 2022. do

lipnja 2023. godine na uzorku od ukupno 14.632 turista u komercijalnim smještajnim kapacitetima (hotelima, hostelima, kampovima i obiteljskom smještaju), u 148 mjesta diljem Hrvatske.

U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji uzorkom istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. je bilo obuhvaćeno ukupno 79 ispitanika/ turista u Daruvaru. Gotovo svi ispitanici (96%) su bili anketirani u hotelima (Tablica X1.). S obzirom na zemlju porijekla turista (Tablica X2.), većina ispitanika su bili domaći turisti (75%). Među inozemnim turistima najzastupljeniji su bili oni iz Slovenije (14%).

Tablica 5.18. Struktura uzorka istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji prema vrsti smještaja

Vrsta smještaja	Broj ispitanika	%
Hoteli	76	96,2
Obiteljski smještaj	3	3,8
Ukupno	79	100,0

Tablica 5.19. Struktura uzorka istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji prema zemlji porijekla turista

Zemlja porijekla	Broj ispitanika	%
Hrvatska	59	74,7
Slovenija	11	13,9
Bosna i Hercegovina	3	3,8
Srbija	3	3,8
Austrija	1	1,3
Češka	1	1,3
Slovačka	1	1,3
Ukupno	79	100

Posebnom obradom podataka istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. na skupu ispitanika u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji izračunate su vrijednosti za indeks zadovoljstva posjetitelja destinacijom i neto spremnost na preporuku destinacije.

Sva odstupanja u izračunu pokazatelja te ograničenja samog pokazatelja proizlaze iz korištenja sekundarnog izvora podataka.

S obzirom na to da korišteni izvor podataka (istraživanje TOMAS Hrvatska 2022./2023.) obuhvaća turiste u komercijalnim smještajnim kapacitetima, turisti u nekomercijalnom smještaju i jednodnevni posjetitelji su izvan obuhvata pokazatelja.

Nadalje, dizajn istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. osigurava reprezentativne rezultate na razini regija Kontinentalne Hrvatske, ne nužno i županija Kontinentalne Hrvatske. Stoga struktura uzorka prema vrsti smještaja i zemlji porijekla turista u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji ne mora nužno odražavati strukturu turističkog prometa u komercijalnim smještajnim kapacitetima u Županiji, što može utjecati na reprezentativnost rezultata istraživanja na razini Županije. Isto tako, istraživanjem je u Županiji bila obuhvaćena samo jedna JLS (Grad Daruvar).

Vrijednost indeksa zadovoljstva posjetitelja destinacijom temeljena je na jednom pitanju dostupnom u istraživanju TOMAS Hrvatska 2022./2023.: *Ocijenite stupanj zadovoljstva ukupnim boravkom na skali od*

1-jako loše do 7-odlično. Pitanja *U kojoj mjeri je boravak u ovoj destinaciji ispunio Vaša očekivanja?* te *Kako biste ocijenili svoj boravak u ovoj destinaciji?* nisu obuhvaćena sadržajem istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023.

Vrijednost pokazatelja/podpokazatelja

Indeks zadovoljstva posjetitelja destinacijom	93,8
Udio posjetitelja zadovoljnih cjelokupnim boravkom u destinaciji	100 %

Neto spremnost na preporuku destinacije	97,7 %
Udio promotora	97,7 %
Udio odgovaratelja	0,0 %
Udio neutralnih	2,3 %

Indeks zadovoljstva posjetitelja destinacijom u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji (93,8) nešto je manji od istog pokazatelja na razini Središnje Hrvatske (95,7) i cijele Kontinentalne Hrvatske (94,0).

Svi su posjetitelji Županije zadovoljni cjelokupnim boravkom (100%). Udio posjetitelja zadovoljnih cjelokupnim boravkom u Županiji veći je u odnosu na prosjek Središnje Hrvatske (97,5%) i Kontinentalne Hrvatske (93,6%).

Neto spremnost na preporuku destinacije u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji (97,7%) veća je od prosječne neto spremnosti na preporuku destinacije u Središnjoj Hrvatskoj (80,3%) i cijeloj Kontinentalnoj Hrvatskoj (71,7%).

P.4. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom (PD-1)

Prema evidenciji koju TZ BBŽ vodi za pristupačnost primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture (JTI), načinjena je analiza podataka za one kategorije JTI (sukladno Pravilniku o javnoj turističkoj infrastrukturi, NN 136/2021), za koje su podaci o pristupačnosti bili dostupni. Infrastruktura koja je pristupačna osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti okarakterizirana je s jednom ili više sljedećih značajki: parkirališna mjesta povezana s pristupačnom površinom za kretanje, pristupačna površina za kretanje, pristupačni prilaz, pristupačni sanitarni čvorovi te pristupačnost viših etaža (ukoliko postoje).

Analizom dostupnih podataka iz navedene evidencije utvrđeno je kako je gotovo **67% atrakcija (lokaliteta) ukupne primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture BBŽ fizički pristupačno** osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.

P.5. Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)

U destinaciji (Županiji) je uspostavljena **jedna turistička ambulanta na području Grada Bjelovara.**

P.6. Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)

Na osnovi izračuna pokazatelja za 2023. godinu, koji se temelji na sezonalnosti, odnosno pretpostavci da je u vršnom mjesecu sezone broj turista značajan u odnosu na broj lokalnog stanovništva (što ovdje nije slučaj), detektirano je kako je u mjesecu s najvećim brojem noćenja (kolovoz) ukupna finalna potrošnja vode manja u odnosu na potrošnju u mjesecu s najmanjim brojem noćenja turista (listopad) u destinaciji. Stoga se zaključuje kako radi malog broja turista **nije moguće odrediti dnevnu potrošnju vode turista** te da **ne postoji opterećenje turizma na sustav vodoopskrbe u destinaciji**.

P.7. Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)

Na osnovi izračuna pokazatelja za 2023. godinu, koji se temelji na sezonalnosti, odnosno pretpostavci da je u vršnom mjesecu sezone broj turista značajan u odnosu na broj lokalnog stanovništva (što ovdje nije slučaj), detektirano je kako je u mjesecu s najvećim brojem noćenja (kolovoz) ukupna količina komunalnog otpada manja u odnosu na količinu nastalu u mjesecu s najmanjim brojem noćenja turista (listopad) u destinaciji. Stoga se zaključuje kako radi malog broja turista **nije moguće odrediti dnevnu količinu komunalnog otpada koju su proizveli turisti** u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju (po noćenju) te da **ne postoji opterećenje turizma na sustav gospodarenja otpadom u destinaciji**.

P.8. Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)

Udio zaštićenih područja u ukupnoj površini Županije iznosi 2,6%, pri tome su u izračun uključene samo nacionalne kategorije zaštite. Dodatno **NATURA 2000 područja** (ekološka mreža Europske unije koju čine najznačajnija područja za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova) imaju udio od čak **30,24% površine** Županije.

Tablica 5.20. Udjeli zaštićenih područja temeljem nacionalnih kategorija zaštite

Vrsta zaštićenog područja	Udio u ukupnoj površini BBŽ
Posebni rezervat	0,19%
Regionalni park	5,725%
Spomenik parkovne arhitekture	0
Ukupno zaštićena područja	2,618%

Izvor: Biportal

P.9. Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)

Na osnovi izračuna pokazatelja za 2023. godinu, koji se temelji na sezonalnosti, odnosno pretpostavci da je u vršnom mjesecu sezone broj turista značajan u odnosu na broj lokalnog stanovništva (što ovdje nije slučaj), detektirano je kako je u mjesecu s najvećim brojem noćenja (kolovoz) finalna potrošnja električne energije manja u odnosu na potrošnju u mjesecu s najmanjim brojem noćenja turista (listopad) u destinaciji. Stoga se zaključuje kako na osnovi sezonalnosti potrošnje, tj. malog broja turista, **nije moguće odrediti dnevnu potrošnju električne energije turista** (po noćenju) u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju u destinaciji te da **ne postoji opterećenje turizma na elektro-energetsku mrežu, odnosno opskrbu u destinaciji**.

P.10. Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)

Sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu klimatskih rizika BBŽ je **uspostavljen**.

Naime, Programom ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja BBŽ (listopad 2022.), uspostavljene su mjere prilagodbe klimatskim promjenama za razdoblje 2022. – 2025. godine za ključne sektore: poljoprivreda, zdravlje, urbani razvoj i bioraznolikost, uključujući i nad-sektorske mjere te njihovi nositelji. Mjere su donesene na osnovi procjene klimatskih rizika i provode se. Treba napomenuti kako je Plan razvoja sustava civilne zaštite Bjelovarsko-bilogorske županije za 2024. još uvijek na snazi, do usvajanja plana za 2025. te da su predviđene aktivnosti i dionici (nositelji) usmjereni na operativno djelovanje, prevenciju, pružanje stručno-tehničke pomoći u slučaju prirodnih nepogoda i katastrofa, što je usklađeno sa Strategijom upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine i Akcijskim planom upravljanja rizicima od katastrofa za razdoblje do 2024. godine (NN 122/22), koje je donijela Vlada RH.

P.11. Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)

Prema podacima sustava eVisitor, mjesec s najvećim opterećenjem u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji je kolovoz, u kojem je u 2024. godini ostvareno **3.338 dolazaka turista**.

P.12. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)

Prema podacima sustava eVisitor, prosječna duljina boravka turista u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji je u 2024. godini iznosila **3,3 noći po jednom dolasku**.

P.13. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (izvještaj Zaposlenost i plaće – pregled po županijama), ukupno zaposlenih u Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u Bjelovarskoj-bilogorskoj županiji je 2023. prosječno bilo **1.547 osoba**.

P.14. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)

Prema podacima Financijske agencije (FINA), poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane 2023. godine je u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji iznosio **26.629.733 eura**.

P.15. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)

Na području Bjelovarsko -bilogorske županije, temeljem popisa Registra kulturnih dobara RH, evidentirano je 137 zaštićenih kulturnih dobara, te dva preventivno zaštićena kulturna dobra.

Tablica 5.21. Pregled Kulturnih dobara prema vrsti na području Bjelovarsko-bilogorske županije

Vrsta	Broj
Arheologija	3
Nepokretna pojedinačna	119
Kulturno-povijesna cjelina	6
Pokretne zbirke	2
Nematerijalna dobra	7

UKUPNO zaštićenih kulturnih dobara	137
Kulturna dobra nacionalnog značaja	0
Preventivno zaštićena kulturna dobra	2

Izvor: Registar kulturnih dobara RH

Popis kulturnih dobara nalazi se u Prilogu 1.

U kategorijama prirodnih dobara u nacionalnim kategorijama zaštite su evidentirana 3 prirodna dobra.

Tablica 5.22. Pregled prirodnih dobara prema vrstama zaštite

Vrsta zaštite	Prirodno dobro
Posebni rezervat	Česma
Regionalni park	Moslavačka gora
Spomenik parkovne arhitekture	Daruvar - Ginko

Izvor: Bioportal

P.16. Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)

Operativnim planom održivog turizma definirano je **50 aktivnosti** iz područja infrastrukture, proizvoda i marketinga. S obzirom na to da je Plan donesem u prosincu 2024. godine, dio aktivnosti je započeo s implementacijom, no manji je broj završio. Stoga se zaključuje da ovaj pokazatelj **nije moguće izračunati s obzirom na nedovoljni odmak od početka implementacije aktivnosti.**

P.17. Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)

Broj turističkih noćenja u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju po izgrađenoj građevinskoj površini u 2023. godini je bio **3,6 noćenja/ha.** Navedeni pokazatelj ukazuje na nisku gustoću turističke aktivnosti. Napomena: U 2023. nije bilo evidentiranih nekomercijalnih noćenja u BBŽ.

5.2. Specifični pokazatelji održivosti

U nastavku se predlažu specifični pokazatelji održivosti, izrađeni u skladu s potrebama Županije te mogućnostima uspostave toka podataka. Dodatno je predloženo i praćenje pokazatelja o zadovoljstvu pojedinim elementima ponude turista, a u budućnosti i jednodnevnih posjetitelja. Cilj je omogućiti praćenje ključnih aspekata održivog razvoja, uz oslonac na dostupne izvore podataka i postojeće sustave monitoringa:

- **1.1.1. Utjecaj turizma na kvalitetu života lokalnog stanovništva (SZL-1)**

Dodatno se provodi u sklopu ankete lokalnog stanovništva

- **1.1.2. Udio stanovnika koji imaju pozitivno odnosno negativno mišljenje o utjecaju turizma na identitet mjesta (SZL-2)**

Dodatno se provodi u sklopu ankete lokalnog stanovništva

- **2.1.2. Sustav za pravovremenu reakciju na probleme s kvalitetom vode (SUVR-1)**

Zavod za javno zdravstvo BBŽ provodi monitoring sukladno Zakonu o vodi za ljudsku potrošnju (NN 30/23) te ostalim provedbenim propisima i Uputi za postupanje u slučaju odstupanja od parametara za provjeru sukladnosti i monitoringu vode za ljudsku potrošnju (<https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/2017%20Sanitarna/up7.pdf>). Temeljem navedenog, kao i činjenice da je uspostavljen monitoring, sustav za postupanje u slučaju odstupanja od parametara za provjeru sukladnosti vode za ljudsku potrošnju je uspostavljen.

- **2.2.4. Udio otpadnih voda destinacije tretiranih do najmanje sekundarne razine prije ispuštanja (SGOV-2)**

Prema Izvještaju iz Registra onečišćavanja okoliša 2023., broj ispusta komunalnih otpadnih voda bez pročišćavanja je 5, s fizičkim postupcima pročišćavanja 1 te kombiniranim fizikalno-kemijskim postupcima 0. Stoga se na ukupno 6 ispusta pročišćava otpadna voda do sekundarne razine pročišćavanja prije ispuštanja, što zahtijeva unaprjeđenje za ispuste bez prethodnog pročišćavanja. Kombinirano-fizikalno-biološkim postupkom obrađuje se otpadna voda na dodatnih 4 ispusta komunalnih otpadnih voda.

- 2.3.4. Plan gospodarenja otpadom s ciljevima za smanjenje i održivo odlaganje (SGO-4)**

Nacrt Plana gospodarenja otpadom BBŽ za razdoblje 2024. – 2029. godine javno je objavljen (<https://bbz.hr/doc/uprava/Nacrt-PGO-BB%C5%BD-za-razdoblje-2024-2029.pdf>).

Ovaj će dokument nakon usvajanja predstavljati osnovni dokument gospodarenja otpadom u Županiji, sukladno EU hijerarhiji otpada.

- 2.4.1. Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1)**

Nastavno na nacionalnu regulativu i javne izvore podataka, kao i sustave zaštite i upravljanja te strateško-planske dokumente BBŽ, zaključuje se kako je sustav upravljanja za zaštitu prirodne i kulturne baštine uspostavljen u destinaciji BBŽ.

- 2.6.1. Uspostavljene politike i/ ili sustav za poticanje smanjena ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unaprjeđenja korištenja tehnologija obnovljive energije (SUPK-1)**

Na osnovi nacionalne regulative, rezultata provedbe projekata mjera energetske učinkovitosti i implementacije OIE u nadležnosti JL(R)S, BBŽ je uspostavila sustav za poticanje smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima (<https://arhiva.bbzh.hr/energetska-ucinkovitost/>).

2.6.2. Razina onečišćenosti zraka u destinaciji (SUPK-2)

Zona obuhvata u kojoj se za BBŽ provode mjerenja kvalitete zraka je HR1 Kontinentalna Hrvatska. Prema *Izveštaju o praćenju kvalitete zraka na teritoriju Republike Hrvatske za 2023. godinu* (MZOZT 2024.), kategorija kvalitete zraka u zoni HR 1 bila je prve kategorije - čist ili neznatno onečišćen zrak.

5.2.1 Metodološka objašnjenja specifičnih pokazatelja

PS.1. Utjecaj turizma na kvalitetu života lokalnog stanovništva (SZL-1)

Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji pozitivno percipiraju utjecaj turizma na kvalitetu života u destinaciji u ukupnom broju stalnih stanovnika u destinaciji. Bolja percepcija utjecaja turizma na kvalitetu života u destinaciji može doprinijeti i većoj podršci turističkom razvoju, dok pogoršanje percepcije signalizira potrebu pravodobnih prilagodbi u upravljanju turističkim razvojem kako bi se osigurala njegova održivost.

Tablica 5.23. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Udio (%) ispitanika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na kvalitetu života u destinaciji	Anketa lokalnog stanovništva	Za provedbu primarnih istraživanja zahtjev je osigurati sredstva, stručno dizajnirati anketu i uzorak te podići razinu ljudskih kapaciteta
2.	Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni životom u destinaciji		

PS.2. Udio stanovnika koji imaju pozitivno odnosno negativno mišljenje o utjecaju turizma na identitet mjesta (SZL.2)

Percepcija učinaka turizma i stavovi koje lokalna zajednica ima prema turističkom razvoju usko su povezani s percepcijom identiteta mjesta. Degradacija identiteta mjesta pridonosi negativnim reakcijama prema turistima i može smanjiti zadovoljstvo životom u mjestu. Identitet mjesta ujedno je i bitan faktor u privlačenju posjetitelja, koji sve češće traže autentično iskustvo i doživljaj lokalne kulture. S druge strane, interakcija s posjetiteljima može imati i pozitivan učinak na identitet mjesta, jačanjem društvene identifikacije kroz veću percepciju posebnosti unutar lokalne zajednice ili povećanu svijest o baštini.

Tablica 5.24. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Udio (%) ispitanika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na autentičnost mjesta	Anketa lokalnog stanovništva	Za provedbu primarnih istraživanja zahtjev je osigurati sredstva,

2.	Udio (%) ispitanika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na očuvanje tradicije, običaja i kulture		stručno dizajnirati anketu i uzorak te podići razinu ljudskih kapaciteta
----	--	--	--

PS.3. Sustav za pravovremenu reakciju na probleme s kvalitetom vode (SUVR-1)

Sustav kvalitete voda na izvoru predstavlja sigurnost sveukupne kvalitete vode u vodoopskrbnom sustavu. Pokazatelj daje informacije o uspostavi sustavu koji je uspostavljen u destinaciji za ispitivanje kvalitete i zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u sustavima javne vodoopskrbe, odnosno za reakciju na probleme s kvalitetom vode. Pokazateljem se prati je li uspostavljen sustav izvještavanja u slučaju odstupanja od parametara za provjeru sukladnosti vode za ljudsku potrošnju, o monitoringu i službenoj kontroli zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju i izvještavanju u cilju zaštite ljudskog zdravlja od nepovoljnih utjecaja bilo kojeg onečišćenja vode za ljudsku potrošnju i osiguravanja zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju na području destinacije, temeljem zakonskih i podzakonskih propisa te upute (<https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/2017%20Sanitarna/up7.pdf>). Pokazatelj je opisni (informativni): sustav uspostavljen ili nije uspostavljen. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje. Podatak je dostupan.

Tablica 5.25. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Uspostavljen sustav temeljem nacionalne regulative i smjernica te upute https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/2017%20Sanitarna/up7.pdf	Ministarstvo zdravlja/ Hrvatski zavod za javno zdravstvo i zavodi županija i Grada Zagreba/Hrvatske vode /Javni isporučitelji vodnih usluga javne vodoopskrbe u destinaciji (JLS) / Zavodi za javno zdravstvo na području destinacije (JLS)	nema

PS.4. Udio otpadnih voda destinacije tretiranih do najmanje sekundarne razine prije ispuštanja (SGOV-2)

Pokazatelj prati ukupne količine otpadnih voda po noćenju posjetitelja u smještajnoj djelatnosti (komercijalni i nekomercijalni smještaj). Pokazatelj daje informaciju o opterećenju sustava obrade otpadnih voda destinacije svih razina pročišćavanja otpadnih voda kao posljedica noćenja turista u smještajnim objektima destinacije te o potencijalu rizika od onečišćenja voda i mora. To je osobito važno za destinacije kojima su vodni i morski resursi ključne atrakcije.

Pokazatelj se izračunava kao udio otpadnih voda pročišćenih prije ispuštanja do minimalno 2. stupnja pročišćavanja u odnosu na ukupnu količinu otpadnih voda u destinaciji koje su ispuštali gospodarski subjekti i kućanstva u destinaciji. Učestalost izrade pokazatelja je svake četiri godine.

Tablica 5.26. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Ukupne količine pročišćenih otpadnih voda u destinaciji (m ³)	Komunalno poduzeće u destinaciji zaduženo za odvodnju	nema

	prema stupnju pročišćavanja (1., 2. i 3. stupanj)		
2.	Količine pročišćenih voda do minimalno 2. stupnja pročišćavanja – 2. i 3. stupanj (m ³):	UO za zaštitu okoliša ili gospodarstvo u destinaciji, ROO, MZOZT	nema
3.	Broj gospodarskih subjekata i kućanstava/ stanova priključenih na mrežu javne odvodnje	DZS, Statistički poslovni registar (Registar poslovnih subjekata) i priopćenje Javne odvodnje; Popis stanovništva, kućanstava i stanova	nema

PS.5. Plan gospodarenja otpadom sa ciljevima za smanjenje i održivo odlaganje (SGO-4)

Pokazatelj daje informaciju o usvojenom Planu gospodarenja otpadom u destinaciji koji je donesen temeljem propisa o gospodarenju otpadom i nacionalnog plana, a kojim se, na osnovi utvrđenih kvantitativnih ciljeva i hijerarhije otpada, provode mjere za održivo gospodarenje otpadom.

Pokazatelj je informacija o usvojenom i javno objavljenom Planu gospodarenja otpadom u destinaciji. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 5.27. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Usvojen Plan gospodarenja otpadom destinacije	JL(R)S, UO zaštite okoliša	nema

PS.6. Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1)

Pokazatelj je definiran kao skup mjera, politika i aktivnosti usmjerenih na očuvanje, zaštitu i promicanje prirodne i kulturne baštine unutar turističke destinacije. Sustav uključuje zakonske regulative, fizičke mjere zaštite, edukativne programe i suradnju s lokalnim zajednicama. Cilj je očuvanje autentičnosti, raznolikosti i povijesne vrijednosti lokaliteta, uz minimiziranje negativnog utjecaja turizma.

Efikan sustav zaštite potiče održivi razvoj turizma i povećava svijest posjetitelja o važnosti očuvanja prirodne i kulturne baštine, a primarno se očituje u: a) objavljenom dokumentu strategije i/ ili plana koji sadrži mjere zaštite i očuvanja baštine na području destinacije i b) uspostavljenom sustavu monitoringa efikasnosti provedenih mjera zaštite i očuvanja baštine na području destinacije. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 5.28. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Višegodišnji plan i/ili strategija / smjernice	JLS/ relevantna javna tijela (Uprava za zaštitu kulturne baštine, Ministarstvo kulture i medija; Upisnik zaštićenih područja, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja)	nema

2.	Uspostavljena i ažurirana baza podataka mjera i aktivnosti	JLS/ relevantna javna tijela	nema
----	--	------------------------------	------

PS.6. Uspostavljene politike i/ ili sustav za poticanje smanjena ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unaprjeđenja korištenja tehnologija obnovljive energije (SUPK-1)

Pokazateljem se utvrđuje je li destinacija uspostavila politiku i/ ili sustav poticanja za ublažavanje klimatskih promjena (dekarbonizacija) u turizmu. Svrha pokazatelja je osigurati kontinuirano praćenje uspješnosti održivog upravljanja energijom u turizmu na razini destinacije te dobiti uvid u trend smanjivanja ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanje energetske učinkovitosti i unaprjeđenje korištenja tehnologija obnovljive energije u destinaciji.

Podatak je informacija o aktivnostima, kao što su provođenje edukacija, informiranje javnosti te objavu poziva za dodjelu financijskih sredstava u svrhu dekarbonizacije poslovanja turističkih poslovnih subjekata. Podatak/ informacije su dostupne. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 5.29. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Aktivnosti, kao što su provođenje edukacija, informiranje javnosti te objavu poziva za dodjelu financijskih sredstava u svrhu dekarbonizacije poslovanja turističkih poslovnih subjekata	Upravni odjeli JLS/ nadležno Ministarstvo i turističke zajednice područja, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	nema

PS.7. Razina onečišćenosti zraka u destinaciji (SUPK-2)

Za definiranje kvalitete zraka u destinaciji koriste se podaci o kvaliteti zraka na pojedinoj mjernoj postaji na osnovi izmjerenih koncentracija ključnih onečišćujućih tvari u zraku: sumporovog dioksida (SO_2), dušikovog dioksida i dušikovih oksida (NO_2 i NO_x), lebdećih čestica (PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$), olova (Pb), benzena (C_6H_6), ugljikovog monoksida (CO), prizemnog ozona (O_3), sumporovodika (H_2S), amonijaka (NH_3), arsena (As), kadmija (Cd), žive (Hg), nikla (Ni), benzo(a)pirena (BaP) i drugih policikličkih aromatskih ugljikovodika (PAU), pokazatelja prosječne izloženosti za $\text{PM}_{2,5}$ (PPI) te kemijskog sastava $\text{PM}_{2,5}$.

Podaci su dostupni u pojedinačnim izvješćima o kvaliteti zraka JL(R)S te u sveukupnom Izvješću o kvaliteti zraka na postajama državne mreže za praćenje kvalitete zraka RH. Pokazatelj je informacija o razini onečišćenosti zraka. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 5.30. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Razina onečišćenja zraka u destinaciji	UO za zaštitu okoliša u destinaciji, MZOT Informacijski sustav zaštite zraka/ Europski indeks kvalitete zraka	nema

PS.8. Ocjena zadovoljstva širim skupom elemenata ponude

Korišteni izvor podataka (istraživanje TOMAS Hrvatska 2022./2023.) pruža mogućnost dodatne analize zadovoljstva posjetitelja u Županiji većim skupom elemenata ponude (Tablice 5.31 i 5.32.).

5.2.2. Rezultati specifičnih pokazatelja održivosti

PS.1. Utjecaj turizma na kvalitetu života lokalnog stanovništva (SZL-1)

Ukupan broj ispitanika: 381

Udio (%) ispitanika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na kvalitetu života u destinaciji (Anketa lokalnog stanovništva provedena 11. - 12. 2024.): **66,33% ispitanika smatra da turizam pomaže u unaprjeđenju kvalitete života, dok 19,49% smatra da pomaže u održavanju kvalitete života u mjestu**

Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni životom u destinaciji (Anketa lokalnog stanovništva provedena 11. - 12. 2024.): **55,9% ispitanika je zadovoljno životom u destinaciji** (ocjena 4 i 5)

PS.2. Udio stanovnika koji imaju pozitivno odnosno negativno mišljenje o utjecaju turizma na identitet mjesta (SZL-2)

Udio (%) ispitanika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na autentičnost mjesta (Anketa lokalnog stanovništva provedena 11. - 12. 2024.): **65,13 % ispitanika smatra da turizam ima pozitivan utjecaj na duh mjesta i autentičnost** (ocjena 4 i 5)

Udio (%) ispitanika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na očuvanje tradicije, običaja i kulture (Anketa lokalnog stanovništva provedena 11. - 12. 2024.): **70,77% ispitanika smatra da utjecaj pozitivno utječe na očuvanje tradicije, kulture i običaja** (ocjena 4 i 5)

PS.3. Sustav za pravovremenu reakciju na probleme s kvalitetom vode (SUVR-1)

Sustav za pravovremenu reakciju na probleme s kvalitetom vode je **uspostavljen**.

Naime, Služba za zdravstvenu ekologiju Zavoda za javno zdravstvo BBŽ temeljem Upute za postupanje u slučaju odstupanja od parametara za provjeru sukladnosti monitoringa za ljudsku potrošnju Ministarstva zdravlja¹², te po potrebi i kroz suradnju s Državnim inspektoratom, provodi ispitivanja zdravstvene ispravnosti i kvalitete uzoraka vode za ljudsku potrošnju, sukladno Planu monitoringa zdravstvene ispravnosti vode za piće u RH (koordinacija s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo¹³).

PS.4. Udio otpadnih voda destinacije tretiranih do najmanje sekundarne razine prije ispuštanja (SGOV-2)

Udio otpadnih voda pročišćenih prije ispuštanja do minimalno drugog stupnja pročišćavanja iznosi **92,64% u 2023. godini**.

PS.5. Plan gospodarenja otpadom s ciljevima za smanjenje i održivo odlaganje (SGO-4)

¹² <https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/2017%20Sanitarna/up7.pdf>

¹³ <https://www.hzjz.hr/sluzba-zdravstvena-ekologija/odjel-za-kontrolu-zdravstvene-ispravnosti-voda-i-vodoopskrbu/>

Plan gospodarenja otpadom BBŽ za razdoblje 2024. – 2029. je trenutno u nacrtu (savjetovanje s javnošću je dovršeno)¹⁴. Do usvajanja navedenog Plana, važeći je Plan gospodarenja otpadom Bjelovarsko-bilogorske županije 2023. Planovi su usklađeni s Odlukom o donošenju Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023. – 2028. godine (NN 84/23).

PS.6. Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1)

Sustav uključuje ustanove poput JU Prirode Bjelovar i konzervatorskih ureda.

PS. 7. Uspostavljene politike i/ili sustav za poticanje smanjena ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unaprjeđenja korištenja tehnologija obnovljive energije (SUPK-1)

Politike, odnosno sustav za poticanje smanjena ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unaprjeđenja korištenja tehnologija obnovljive energije su **uspostavljene**.

Jačanje energetske tranzicije za klimatsku neutralnost je jedan od posebnih ciljeva Plana razvoja BBŽ do 2027., čime je navedeni Plan preuzeo strateški cilj Nacionalne razvojne strategije RH do 2030. te time uspostavio politiku na području BBŽ.

Za javne ustanove i kućanstva u BBŽ se kontinuirano objavljuju javni pozivi i natječaji za povećanje energetske učinkovitosti, odnosno energetske obnovu zgrada¹⁵ te korištenje obnovljivih izvora energije¹⁶, u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, odnosno s Agencijom za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

PS.8. Razina onečišćenosti zraka u destinaciji (SUPK-2)

Na području BBŽ, na osnovi posljednjih dostupnih podataka za 2023., kvaliteta zraka je **prve kategorije – čist i neznatno onečišćen zrak**.

PS.9. Ocjena zadovoljstva širim skupom elemenata ponude

Rezultati analize ukazuju na to da su posjetitelji Županije izrazito zadovoljni gotovo svim elementima ponude, bez obzira analizira li se indeks zadovoljstva turista ili udio turista zadovoljnih pojedinim elementom. Najveći indeks zadovoljstva iskazan je za osobnu sigurnost i niz elemenata vezan uz ponudu destinacije, od pješačkih staza i mogućnosti kvalitetnog kretanja pješice u destinaciji, ekološke očuvanosti prostora, gostoljubivosti lokalnog stanovništva, ljepote prirode i krajolika do informacija te ponude kulture i umjetnosti.

Među najlošije ocijenjenim elementima na razini Županije su lokalni javni prijevoz, mogućnosti za kupnju, ponuda događanja i manifestacija te čistoća i opremljenost plaža na rijekama/jezerima.

¹⁴ <https://bbz.hr/e-savjetovanje/nacrt-plan-gospodarenja-otpadom-bjelovarsko-bilogorske-%C5%BEupanije-za-razdoblje-2024-2029-godine>

¹⁵ <https://jurabbz.hr/krecu-prijave-za-energetsku-obnovu-zgrada-javnog-sektora-vrijednog-40-milijuna-eura-za-obnovu-kuca-i-visestambenih-zgrada-dodatnih-225-milijuna-eura/>

¹⁶ <https://bbz.hr/vijesti/natjecaj-za-koristenje-obnovljivih-izvora-energije>

Tablica 5.31. Indeks zadovoljstva posjetitelja Bjelovarsko-bilogorske županije pojedinim elementima ponude destinacije

Elementi ponude	Indeks zadovoljstva Ukupno
Osobna sigurnost	100,0
Mogućnosti kvalitetnog kretanja pješice u destinaciji	99,9
Pješačke staze	99,6
Ekološka očuvanost prostora	99,5
Besplatni internet u destinaciji	99,4
Prometna dostupnost destinacije	98,6
Gostoljubivost lokalnog stanovništva	98,6
Ljepota prirode i krajolika	98,4
Informacije u destinaciji	98,2
Označavanje znamenitosti	98,2
Ljepota mjesta	98,1
Biciklističke rute i staze	97,4
Atmosfera, ugođaj	97,4
Prilagođenost destinacije osobama s posebnim potrebama	96,9
Kultura i umjetnost	96,5
Informacije/ edukacija u zaštićenim prirodnim područjima	96,1
Promet u mjestu	95,6
Ponuda organiziranih izleta u okolicu	94,4
Uređenost mjesta	94,3
Gastronomska ponuda u mjestu	93,9
Sportski sadržaji	93,8
Smještajni objekt	90,5
Zabava/noćni život	90,4
Prilagođenost destinacije djeci	89,7
Čistoća plaža	87,4
Događanja i manifestacije	87,1
Opremljenost/ uređenost plaža	85,5
Mogućnost za kupnju	84,9
Lokalni javni prijevoz	76,9
Ukupni boravak	93,8

Izvor: Posebna obrada podataka istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. na skupu ispitanika u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

Napomena: Elementi ponude su sortirani od najvećeg do najmanjeg indeksa zadovoljstva na skupu svih ispitanika.

Tablica 5.32. Udio posjetitelja Bjelovarsko-bilogorske županije zadovoljnih pojedinim elementima ponude destinacije

Elementi ponude	Udio zadovoljnih posjetitelja Ukupno
Ljepota prirode i krajolika	100,0
Ljepota mjesta	100,0
Atmosfera, ugođaj	100,0
Ekološka očuvanost prostora	100,0
Osobna sigurnost	100,0
Mogućnosti kvalitetnog kretanja pješice u destinaciji	100,0
Gostoljubivost lokalnog stanovništva	100,0
Biciklističke rute i staze	100,0

Pješačke staze	100,0
Označavanje znamenitosti	100,0
Informacije u destinaciji	100,0
Informacije/ edukacija u zaštićenim prirodnim područjima	100,0
Besplatni internet u destinaciji	100,0
Promet u mjestu	99,1
Prometna dostupnost destinacije	99,0
Ponuda organiziranih izleta u okolicu	98,7
Uređenost mjesta	96,6
Gastronomska ponuda u mjestu	96,4
Prilagođenost destinacije osobama s posebnim potrebama	96,2
Kultura i umjetnost	94,9
Sportski sadržaji	94,3
Smještajni objekt	93,9
Čistoća plaža	89,3
Zabava/ noćni život	88,3
Prilagođenost destinacije djeci	86,6
Opremljenost/ uređenost plaža	85,3
Mogućnost za kupnju	81,0
Događanja i manifestacije	72,7
Lokalni javni prijevoz	37,9
Ukupni boravak	100,0

Izvor: Posebna obrada podataka istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. na skupu ispitanika u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

Napomena: Elementi ponude su sortirani od najbolje do najlošije ocijenjenog elementa na skupu svih ispitanika.

6. RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA

S obzirom na to da je za područje Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. godine izrađen strateški dokument **Master plan razvoja održivog turizma Bjelovarsko-bilogorske županije**, elementi Plana upravljanja koji se odnose na razvojni smjer u većoj mjeri preuzimaju Master planom definirane elemente, prije svega viziju, ciljeve, uporišta razvoja, te djelomično načela i prioritete, dok su mjere, aktivnosti i projekti definirani temeljem navedenih elemenata.

6.1. Razvojne potrebe i prilike (SWOT analiza)

Bjelovarsko-bilogorska županija raspolaže značajnim turističkim potencijalom temeljenim na bogatoj prirodnoj i kulturnoj baštini, tradiciji, autentičnom ruralnom okruženju te povoljnom geografskom položaju. Kako bi se unaprijedila prepoznatljivost Županije kao turističke destinacije i otklonila razvojna ograničenja, provodi se analiza razvojnih mogućnosti i potreba. Cilj ove analize je sistematizacija ključnih prednosti, slabosti, prilika i izazova u razvoju turizma te definiranje strateških ciljeva i aktivnosti za održiv i konkurentan turistički razvoj.

U izradi analize korišteni su sljedeći izvori podataka:

- Postojeći strateški razvojni dokumenti na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini
- Statistički podaci (Državni zavod za statistiku, eVisitor, turističke zajednice)
- Terenska istraživanja i intervjui s ključnim dionicima turizma i gospodarstva
- Rezultati strateških radionica s predstavnicima turističkog sektora, lokalne zajednice i poduzetnika.

Bjelovarsko-bilogorska županija odlikuje se atraktivnim prirodnim krajolikom koji obuhvaća blage bilogorske brežuljke, prostrane šume i rijeke, čime se otvara prostor za razvoj aktivnog, ruralnog, wellness i gastro turizma. Očuvanost prirode, bogata kulturna baština, tradicija konjičkog sporta te vinogradarska i poljoprivredna proizvodnja dodatno pridonose jedinstvenosti destinacije. Povoljna prometna povezanost s većim urbanim centrima i blizina ključnih emitivnih tržišta omogućuju daljnji razvoj turističke ponude.

Unatoč snažnim potencijalima, turizam u Županiji suočava se s izazovima. Nedostaje dovoljan broj tržišno spremnih turističkih proizvoda s jasno definiranim destinacijskim lancem vrijednosti, iako posljednjih godina raste broj privatnih inicijativa i poduzetničkih pothvata u turizmu. Prosječna duljina boravka gostiju i dalje je relativno kratka, što ukazuje na potrebu za razvojem atraktivnih sadržaja koji će produžiti boravak posjetitelja. Također, promocijski budžeti za turističke kampanje na regionalnoj i nacionalnoj razini su ograničeni, što otežava snažniju poziciju na tržištu.

Jedan od najvećih izazova ostaje nepovoljna demografska slika, koja dovodi do manjka kvalificirane radne snage u turizmu i ugostiteljstvu te smanjenja broja mladih poduzetnika u sektoru. Dodatni rizici uključuju ekonomske i političke nestabilnosti koje mogu utjecati na kupovnu moć i turističku potražnju. Na lokalnoj razini, iako je prirodna baština Županije iznimno vrijedna, postoji potreba za jačim ekološkim pristupom te boljom brigom za uređenost prostora.

Kako bi se osigurao održiv razvoj turizma u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, ključno je usmjeriti aktivnosti na povećanje kvalitete i diversifikaciju turističke ponude, ulaganja u infrastrukturu, jačanje destinacijskog menadžmenta te aktivno brendiranje Županije kao atraktivne i autentične destinacije.

Izazov/ problem/ ograničenje	Rješenje/ Projekt / Aktivnosti/ Prilika
Prostor, društvo, gospodarstvo, infrastruktura i okoliš	
• Prometna infrastruktura je u lošem stanju, unatoč povezanosti područja (oštećene ceste, nedostatak prometnih oznaka, nepostojanje lokalnih prijevoznih linija) • Nedovoljno razvijen sustav za odlaganje otpada • Nepravilno odlaganje otpada u šumskim područjima • Ograničen pristup internetu na pojedinim područjima • Slaba uključenost djece i mladih u razvojne programe i aktivnosti • Neodržavane i neoznačene planinarske i biciklističke staze • Nedovoljna informiranost lokalnog i regionalnog stanovništva o manifestacijama na području • Depopulacija • Nastavak negativnih demografskih trendova • Odumiranje sela (de-agrarizacija) • Zapušten i neodržavan okoliš u općinama • Nedostatak vodovoda i plina u pojedinim područjima • Loša dostupnost informacija turistima • Nedostatak kvalificirane radne snage • Nedostatak suvenirnica • Manjak stanova za građane (osobito za mlade) • Manjak doma za starije • Nedostatak nogostupa	• Edukacije o zaštiti okoliša kroz obrazovne ustanove • Zajednički projekti koji uključuju i povezuju dionike • Unaprjeđenje komunalne i prometne infrastrukture • Postavljanje i održavanje biciklističkih, pješačkih, konjičkih i drugih rekreacijskih staza • Jačanje i proširivanje mreže udruga • Korištenje financijskih sredstava iz EU programa i fondova • Povezivanje poljoprivrede s turizmom • Jačanje strukture javnog prijevoza • Izgradnja tvrde piste na aerodromu u Brezovcu • Sigurnost destinacije na visokoj razini • Izgradnja brze ceste • Privlačenje investitora i poticanje gospodarskog razvoja • Kreiranje atraktivnih turističkih paketa s ciljem produljenja boravka turista u destinaciji • Umrežavanje lokalnih poduzetnika • Poticanje mladih za ostanak u Županiji • Pružanje različitih subvencija za pokretanje obrta, nabavu imovine i druge investicije • Poticanje ponude lokalnih proizvoda i specijaliteta • Stanogradnja s uključivanjem lokalnih vlasti • Podrška planinarskim društvima pri uređenju i održavanju staza • Geološko bogatstvo Moslavačke gore • Povećanje svijesti lokalnog stanovništva o vrijednostima u njihovoj okolini • Održivo upravljanje prirodnim resursima • Potencijal termalne vode

	• Pronalazak lokalnih obrtnika za izradu unikatnih suvenira • Kulturna raznolikost i bogatstvo nacionalnih manjina • Organizacija vikend zabavnog programa s naglaskom na očuvanje lokalne glazbe i plesne tradicije
Atrakcije	
• Brojne atrakcije postoje, ali se ne koriste i propadaju • Nedovoljna valorizacija šuma, ribnjaka i prirodnih resursa • Nedostatak kadrova, organizacije i financijskih sredstava JLS-a za razvoj turizma • Za veliki broj atrakcija nije osigurano održavanje nedovršene i nevalorizirane atrakcije • Izostanak atrakcije koja snažno diferencira i prepoznatljivo predstavlja destinaciju • Nedovoljno povezana i interpretirana graditeljska baština • Kulturne znamenitosti u zapuštenom stanju koje zahtijevaju obnovu i rekonstrukciju (npr. Dvorac Janković) • Nedovoljno uređena izletišta (npr. Bara) • Neiskorišteni potencijal tvornica i proizvodnih pogona u turističkoj ponudi • Izostanak stalnog postava u muzejima	• Raznolikost i ljepota očuvanog krajolika (riječni tokovi, ribnjaci, šume) • Prirodni okoliš kao resurs za razvoj outdoor aktivnosti (cikloturizam, konjičke staze, pješačke i planinarske rute...) • Potencijal tematizacije sadržaja/proizvoda • Doraditi nedovršene atrakcije kako bi postale privlačnije • Istraživanje atrakcija (spoznajna razina) radi njihovog napretka • Javljanje na natječaje koji se odnose na očuvanje prirode • Razvoj fototurizma na ribnjacima, stazama itd. • Unaprjeđenje interpretacije • Ulagati u specifičnu infrastrukturu poput interpretacijskih centara, adrenalinskih parkova i sportskih kampova • Bogat program kulturnih i sportskih manifestacija • Promocija i reklama manifestacija • Osmisliti cjelogodišnju turističku ponudu Županije • Bogata kulturno-povijesna baština • Proizvodnja ekološke hrane na OPG-ovima • Veća ulaganja u lovno-ribolovni turizam • Razvoj više atrakcija za mlade • Organizirati više 'vikend' događanja • Pokrenuti zdravstveni turizam u drugim dijelovima Županije

	• Valorizacija nematerijalne baštine
Turistička suprastruktura i infrastruktura	
• Nedostatak smještajnih kapaciteta • Nedovoljno razvijena i raznolika gastronomska ponuda • Neprepoznatljivost gastro ponude na nacionalnoj razini • Nedovoljno educirani ugostitelji o tržišnim i turističkim zahtjevima • Nejasan koncept razvoja kontinentalnog turizma u Županiji i susjednim područjima • Slabo razvijeni, neinventivni ili nepostojeći incoming programi turističkih agencija • Nedovoljno označene i promovirane rekreacijske rute i putevi (cikloturizam, pješačke i planinarske rute...) • Nedostatak parkirnih mjesta • Nedostatak sportsko-rekreativnih objekata • Slaba signalizacija turističkih sadržaja • Slaba međusobna povezanost OPG-ova i njihova signalizacija • Loše stanje vinogradarstva i zanemarivanost vinskih cesta	• Promicati individualni angažman u turističkim projektima • Edukacija ugostitelja/ pružatelja turističkih usluga kako na što autentičniji način ugostiti turiste • Rast interesa za izoliranim smještajnim objektima (kuće za odmor, obiteljske kuće) • Rast interesa za 'neotkrivenim' destinacijama u blizini prebivališta • Podrška receptivnim turističkim agencijama • Izgradnja novih hotela s 4* i 5* te obnova i modernizacija već postojećih hotela • Izgradnja Termi Bjelovar • Obnova hotela Termal • Projekti usmjereni na kampove • Izgradnja interpretacijskog centra u zgradi TZ na sajmu • Izgradnja i rekonstrukcija sportskih objekata (nogometni stadion, zatvoreno jahalište...) • Podizanje standarda smještajnih kapaciteta • Postavljanje inovativnih izložaka o baštini u javnim prostorima • Opremanje postojećih staza dodatnim, modernim sadržajima
Upravljanje destinacijom	
• Nedostatak kvalitetnog brendiranja i promocije turističkih proizvoda • Slaba povezanost i suradnja među ključnim dionicima • Oslanjanje na individualne napore umjesto na kolektivnu koordinaciju • Izostanak DMC agencija • Problem financiranja, informiranja i suradnje (nezainteresiranost lokalnih općina za ulaganje, manjak investicija)	• Iskorištavanje postojećih potpora za male poduzetnike u turizmu • Razvoj destinacijskog brendiranja kroz specifične oblike turizma • Usavršavanje detalja turističkih proizvoda • Organizacija zajedničke promocije destinacije i događanja unutar Županije

privatnog sektora, nedovoljna međusektorska povezanost poduzetnika) • Nerazvijen i nejasan sustav destinacijskog upravljanja u Hrvatskoj (nejasne funkcije i odgovornosti) • Slične destinacije su već napredovale u razvoju i implementaciji turističke infrastrukture • Nedovoljna promocija malih ponuđača (OPG-ova) • Ograničeno radno vrijeme objekata (npr. restorani zatvoreni nedjeljom) • Loša koordinacija između regionalne i lokalne samouprave • Nedostatak stručnjaka u turizmu	• Rast interesa za ruralnim prostorima tijekom pandemije virusom COVID-19 • Uspostavljanje suradnje s obližnjim kontinentalnim destinacijama • Odlična suradnja Turističke zajednice Županije s ostalim dionicima • Suradnja javnih i privatnih dionika kroz razmjenu promotivnih materijala za zajedničko oglašavanje • Prilagodba radnog vremena ugostiteljskih objekata (otvoreni vikendom) • Izrada regionalnih dokumenata koji pružaju podlogu za izradu lokalne dokumentacije • Osnivanje radne skupine za razvoj turizma
---	---

6.2. Identificiranje općih načela i ciljeva turizma

6.2.1. Vizija razvoja turizma

U *Master planu razvoja održivog turizma Bjelovarsko-bilogorske županije* definirana je sljedeća vizija, koja predstavlja polazište za razradu strateških ciljeva i prioriteta:

VIZIJA

Županija koja postaje referentna i regionalno omiljena obiteljska točka kontinentalnog turizma Hrvatske. Dominantno ruralni prostor u potpunosti je turistički dostupan istraživanju i rekreaciji, funkcionalno povezan te na razini međunarodnih praksi. Osnovu za rast temelji na modernom i održivom spoju OPG-ovske poljoprivrede i inovativne turističke ponude ne zaboravljajući svoj opušten način života koji aktivno komunicira iskrenu gostoljubivost i uživanje u životu. Uspjeh postiže sljedeći najnovije standarde zaštite u spletu s poduzetničkim inovacijama što Županiju čini primjerom u povećanju razumijevanja zaštite i dijeljenja prirodne i kulturne baštine na način da su očuvani i korisni za buduće generacije, istovremeno dajući dugoročnu financijsku korist svim ključnim subjektima u turizmu. Stanovnici dočekuju posjetitelje na autentičan način kontinuirano podižući standarde kvalitete lokalnih proizvoda i povezanih doživljaja s ciljem da učvrste Županiju kao lidera održivog razvoja turizma Kontinentalne Hrvatske primjenom suvremenih principa turističkog upravljanja i promocije.

Isporuka vizije temelji se na sljedećim pretpostavkama:

1. Racionalna i pragmatična upravljačka platforma koja preuzima zadatak promocije i kreiranja imidža Županije kao turističke destinacije, ali i komunicira prema turističkim dionicima strateška opredjeljenja i prioritete

2. Nekoliko odabranih središnjih punktova koji služe kao početne razvojne točke oko kojih se dalje koncentrično razvijaju projekti i turistička infrastruktura

3. Interna poduzetnička suradnja u skladu sa županijskom razvojnom strategijom i to prije svega ponuđača doživljaja i aktivnosti, lokalnih proizvođača hrane (OPG-ovi), ugostitelja, organizatora aktivnosti i događanja te kulturnih i umjetničkih institucija

4. Osnovna marketinška infrastruktura za prezentaciju i promociju prema potencijalnom tržištu

5. Relativna prednost slabije razvijenih JLS-ova pri aplikaciji na nacionalne i EU fondove kako bi se:

- Aktivirao prostor i opremio osnovnom turističkom infrastrukturom (staze, šetnice, vidikovci, mjesta za izlete/ piknike)
- Interpretirala preostala baština vezana uz povijest

6. Eksterna partnerstva s drugim hrvatskim regijama i destinacijama u okruženju radi transfera znanja i najboljih praksi, ali i kreiranja potpunog doživljaja

6.2.1. Kvalitativni ciljevi razvoja

Temeljem prethodno napravljene SWOT analize, a napose identificiranih razvojnih slabosti, u nastavku su definirani strateški ciljevi turističkog razvoja i pripadajući prioriteti. Značajno je razumjeti da su ciljevi direktno povezani s vizijom, odnosno izravno proizlaze iz nje. Raščlanjenjem vizije na ciljeve otvara se prostor za definiranje konkretnih, detaljnije definiranih prioriteta te operativnih zadataka i aktivnosti čije je ostvarenje u vremenu moguće pratiti, nadzirati, te poticati ili, prema potrebi, korigirati.

1. Stvaranje poticajnog okruženja za razvoj održivog turizma

Turizam u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji oslanja se na prirodne i kulturne resurse, lokalnu zajednicu te infrastrukturne kapacitete koji omogućuju njegov dugoročni razvoj. Ključni preduvjet za održiv turizam je razvoj kvalitetne infrastrukture koja istovremeno poboljšava život lokalnog stanovništva i podiže razinu usluge za posjetitelje. Posebna pažnja posvetit će se zaštiti, obnovi i interpretaciji kulturne i prirodne baštine, kako bi ona bila dostupna i valorizirana u turističke svrhe. Također, neophodno je osnažiti lokalnu zajednicu kroz edukaciju i podršku u provedbi inovativnih i ekološki prihvatljivih rješenja, čime se potiče razvoj zelenog i otpornog turizma.

2. Razvoj jedinstvenih, autohtonih i inovativnih turističkih proizvoda temeljenih na lokalnim vrijednostima

Kako bi se turistički potencijal Bjelovarsko-bilogorske županije u potpunosti iskoristio, ključno je razvijati autentične proizvode koji odražavaju specifičnosti prostora, tradicije i načina života. To podrazumijeva jačanje lokalnih lanaca vrijednosti, povezivanje proizvođača, obrtnika i turističkih subjekata te unaprjeđenje postojećih sadržaja. Fokus će biti na razvoju održivih, inovativnih i zelenih turističkih iskustava koja odgovaraju suvremenim trendovima i preferencijama posjetitelja. Time se osigurava ne samo jača tržišna pozicija destinacije, već i pozitivan utjecaj na lokalnu ekonomiju i društvenu koheziju.

3. Učinkovito upravljanje turizmom kroz koordinaciju i strateško planiranje

Turistički razvoj Bjelovarsko-bilogorske županije zahtijeva sustavno i strateško upravljanje koje će osigurati dugoročnu održivost destinacije. To uključuje jačanje kapaciteta ključnih dionika, posebno turističkih zajednica, lokalnih vlasti i poduzetnika, kako bi mogli učinkovito upravljati razvojnim procesima. Integrirani pristup turizmu omogućit će bolje planiranje i koordinaciju aktivnosti te praćenje ključnih indikatora održivosti. Kontinuirano unaprjeđenje kvalitete usluga i sadržaja, digitalizacija i modernizacija upravljačkih mehanizama pridonijet će boljoj konkurentnosti i otpornosti destinacije na tržišne promjene.

4. Povećanje prepoznatljivosti i tržišne pozicije Bjelovarsko-bilogorske županije kao turističke destinacije

Razvoj turističkih proizvoda i jačanje upravljačkih kapaciteta mora biti popraćeno ciljanim marketinškim aktivnostima kako bi se Bjelovarsko-bilogorska županija pozicionirala kao prepoznatljiva destinacija, što je definirano Operativni planom. To podrazumijeva kreiranje jasnog identiteta destinacije, strateško brendiranje i korištenje suvremenih komunikacijskih kanala za promociju na domaćem i međunarodnom tržištu. Kroz koordinirane promotivne aktivnosti i partnerstva, destinacija će privući posjetitelje koji cijene održivost, autentičnost i inovativna iskustva, čime će se dodatno osnažiti turistički sektor i ukupni gospodarski razvoj Županije.

U kontekstu svakog od četiri strateška cilja definirani su prioriteti koji će biti detaljno obrazloženi u projektima:

Cilj 1: Stvaranje poticajnog okruženja za razvoj održivog turizma

- Prioritet 1.1. Unaprjeđenje infrastrukturnih i komunalnih kapaciteta u skladu s načelima održivog turizma
- Prioritet 1.2. Očuvanje, revitalizacija i povećanje dostupnosti prirodne i kulturne baštine
- Prioritet 1.3. Jačanje lokalne zajednice za razvoj ekološki održivog, otpornog i inovativnog turizma

Cilj 2. Razvoj jedinstvenih, autohtonih i inovativnih turističkih proizvoda temeljenih na lokalnim vrijednostima

- Prioritet 2.1. Podrška stvaranju lokalnih lanaca vrijednosti
- Prioritet 2.2. Poboljšanje postojećih i razvoj autentičnih, zelenih i inovativnih turističkih proizvoda

Cilj 3. Učinkovito upravljanje turizmom kroz koordinaciju i strateško planiranje

- Prioritet 3.1. Osnaživanje nositelja upravljačkih procesa u turizmu
- Prioritet 3.2. Sustavno praćenje kvalitete destinacijskog turizma

Cilj 4 . Povećanje prepoznatljivosti i tržišne pozicije Bjelovarsko-bilogorske županije kao turističke destinacije

- Prioritet 4.1. Jačanje vidljivosti destinacije
- Prioritet 4.2. Brendiranje Županije kao jedinstvene destinacije

6.3. Strateška uporišta razvoja i prioriteti

Strateška uporišta razvoja temeljem *Master plan razvoja održivog turizma Bjelovarsko-bilogorske županije (2022)*:

1. Izgradnja platforme upravljanja regionalnim (i lokalnim) razvojem turizma

Ukupno upravljanje razvojem turizma nije moguće riješiti kroz trenutnu ingerenciju raznih tijela u administrativnoj strukturi Županije. Sustav TZ BBŽ za ostvarenje takve misije nije adekvatan, a i analiza primjera uzorne prakse pokazuje da se ti zadaci rješavaju suradnjom regionalnog poduzetništva i nadležnih regionalnih ili lokalnih vlasti. Na području Županije postoji JURA BBŽ - razvojna agencija koja je osnovana od strane Županije 2018. godine. Županija sa svojim tijelima i dijelom posvećenom turizmu, TZ BBŽ (i sustav TZ-a u Županiji) i JURA BBŽ svakako su dostatan institucionalni okvir s obzirom na veličinu, predviđeni obuhvat projektnih aktivnosti i zakonodavnog okvira koji regulira moguće ponašanje tri uključene institucije (upravljanje, investicije i promocija). Predlaže se kreiranje zajedničkog tijela pri JURA-i BBŽ u kojem bi sjedili predstavnici tri gore navedena tijela gdje se na mjesečnoj razini verificiraju koraci i aktivnosti predviđene u akcijskom planu Strategije održivog turizma BBŽ, a koji se tiču prvenstveno županijskih projekata razvoja turizma

2. Sustavna integracija i razvoj poljoprivrede i turizma

Usprkos postojećoj strukturi atrakcija i proizvoda u turizmu BBŽ, u segmentu ponude objekata hrane i pića BBŽ ima vrlo dobar imidž prema kriterijima prosječne kvalitete ponude i vrijednosti za novac, no svijest o tome je i dalje ograničena na uži dio tržišta potražnje, dok je pozicioniranje većine ponuda neadekvatno za veći dio gostiju (kako pojedinih dijelova Županije tako i cjeline). Segment maloprodaje lokalnih prehrambenih proizvoda uglavnom je ograničen na kupovinu kod samih proizvođača, odnosno nespecijalizirane trgovine. Ova strategija podrazumijeva koordinirani razvoj turizma i poljoprivrede u cilju stvaranja veće sinergije, boljeg doživljaja posjetitelja i dodane vrijednosti te uključuje aktivnosti na sljedećim područjima:

- Definiranje standarda kvalitete i serviranja za odabrane lokalne proizvode u cilju stvaranja 'lokalnog doživljaja'
- Sustav i mjesta komercijalizacije lokalnih proizvoda na području Županije – npr. urbani centri Županije, atrakcije i sl.
- Rad s postojećim dionicima radi stvaranja i jačanja veza između lokalnih poljoprivrednika i restorana. Restorani i B&B smještaj potiču jela i jelovnike koji uključuju sezonske lokalne sastojke
- Predstavljanje lokalnih restorana i OPG-ova kroz kulinarske, prehrambene, poljoprivredne festivale u regiji
- Rad sa županijskim marketingom u daljem razvoju i promicanju čitavog niza agro turističkih doživljaja kao dijela 'staznog' sustava koji omogućuje posjetiteljima povezivanje točaka između raznih poljoprivrednih domaćinstava, agroturizama, proizvođača i tvrtki s područja BBŽ

3. Smisleno korištenje prostora i regulacija

Strateški gledano, korištenje prostora u svrhu rekreativno/ adrenalinsko/ sportskih aktivnosti bazično i štiti taj prostor odnosno povećava atraktivnost turističkih projekata, lojalnost tržišta, što je svojevrsna premija u odnosu na konkurenciju u okruženju. Također pretpostavlja redefiniranje standarda zaštite koji se ne primjenjuju samo na prostor *per se*, nego i na

regulaciju svih ključnih intervencija u prostoru, kako bi se prostor pozicionirao kao jedinstvena turistička atrakcija:

- Koncentracija razvoja (turistička infrastruktura) na odabrane razvojne točke koje se biraju na temelju njihove atraktivnosti za razvoj turističkih proizvoda i aktivnosti, odnosno stvarnih tržišnih uvjeta prema vremenskim prioritetima
- Održivost razvoja, odnosno komercijalni oblik ponude smještaja integriran s mogućnostima razvoja (fokus na mala obiteljska domaćinstva, OPG-ove, manje hotele, a sekundarno na kampove i turistička naselja). Atraktivno dizajniran i implementiran, ovaj koncept osigurava cjelogodišnje poslovanje i smanjuje rizik ulaganja
- Funkcionalna aktivacija i interpretacija prostora kako bi stekli dojam 'zelenog igrališta' koje je dostupno pješacima, biciklistima i vozačima, s jasno definiranim parkiralištem s oznakama i vidikovcima na panoramskim 77 cestama koje treba posebno planirati i snimiti

4. Podizanje smještajnog kapaciteta (volumen i kvaliteta)

Razvoj turističkog proizvoda koji generira noćenja zahtijeva i razvoj šireg spektra/ oblika smještajnih kapaciteta. Opcije smještajnih kapaciteta trebaju ponuditi različite cjenovne kategorije kako bi učinkovito uhvatili potrebe svih posjetitelja koji su zainteresirani za noćenja u BBŽ. Noćenja su trenutno većinski koncentrirana u Daruvaru, a smještajni kapacitet fokusiran u Daruvaru i Bjelovaru. Stoga postoji veliki prostor za unaprjeđenje realizacije noćenja u drugim dijelovima BBŽ. U tom kontekstu, razvoj smještaja u domaćinstvima i kućama za odmor kao motora smještaja kontinentalnog turizma, ruralnih domaćinstava (OPG-ova i ruralnih domaćinstava), hotela (obnove i novi) te kampa (prema postavljenim planovima u pojedinim općinama) – učinkovito podržavaju razvoj smještajnih kapaciteta i kohezivnije metode promocije i rezervacija. Poticanje razvoja smještaja poput hotela ili tzv. ruralnog resorta složenije je s obzirom na činjenicu da zahtijeva veći poduzetnički rizik, ali je realno za očekivati interes i rast u segmentu malih hotela, obzirom na situaciju početka kao i novih razvojnih inicijativa.

5. Izgradnja prepoznatljivosti

BBŽ je dio kontinentalnog turizma RH, koja se sastoji od nekoliko prepoznatih destinacija i/ili točaka od interesa/ atrakcija/ događanja, a koji se zasebno predstavljaju svaki sa svojom porukom i imidžem. Prioritet ove strategije je da se krene u izradu jedinstvene poruke prema tržištu sa razine Županije te sukladno s tim izradi brending infrastrukturu koja je profesionalno napravljena i elaborirana. U međuvremenu, dok se gore navedeni proces ne pokrene, postoji nekoliko aktivnosti koje se s lokalne razine i/ ili u suradnji sa TZ BBŽ mogu poduzeti u cilju povećanja imidža i vidljivosti Županije na tržištu, uz neke druge učinke:

- Razvoj (ili fokusiraniji pristup nekom od postojećih) stožernog događanja koji mora imati regionalni prioritet, a dugoročno i dva događanja (idealno po jedno u zimi i jeseni). Osim što razvoj ovakvih događanja podiže vidljivost mjesta, kreira i dodatni turistički promet
- Razvoj jedne kapitalne atrakcije/ objekta turističke infrastrukture u prostoru Županije koje može biti iz domene kulture, edukacije ili interpretacije ili ruralnog turizma
- Oznake kvalitete/ porijekla lokalnih proizvoda, prije svega poljoprivrednih, gdje lokalni proizvođači u suradnji mogu napraviti liniju lokalnih proizvoda koji uključuju lokalna imena općina/ gradova, a komercijaliziraju se u cijeloj Županiji i šire.

6.4. Identificiranje kvantitativnih ciljeva Plana upravljanja

Master planom iz 2022. godine definirani su dugoročni kvalitativni ciljevi održivog razvoja turizma BBŽ na srednji do dugi rok:

- Kreirana platforma upravljanja održivim razvojem turizma (osiguranje liderske uloge u strateškom razvoju, organizacijskog kapaciteta, modela financiranja i komunikacije koje podržavaju turističke dionike i lokalnu zajednicu u ostvarivanju vizije turizma)
- Jasno artikulirano i diferencirano turističko pozicioniranje destinacije (među prve tri kada je riječ o obiteljskom kratkom odmoru i jednodnevnim izletima)
- Zaštita i/ ili brendiranje barem tri poljoprivredna ili gastronomska proizvoda s lokalnom oznakom
- Unaprjeđenje atraktivnosti putem infrastrukturnih ulaganja kroz regionalne, nacionalne i EU izvore sufinanciranja.

Nadalje Master planom su definirani i kvantitativni ciljevi održivog razvoja turizma BBŽ na dugi rok:

- Povećati smještajni kapacitet do (najviše) 1.000 stalnih postelja u odnosu na vrijednost iz 2022., i to dominantno u ciljanim oblicima smještaja, a to su mala obiteljska domaćinstva, OPG-ovi, manji hoteli, a sekundarno na kampove i turistička naselja
- Najmanje udvostručiti stacionarni turistički promet (noćenja)
- Podizanje prosječne godišnje zauzetosti stalnih postelja u svim vrstama smještaja zajedno na barem između 90 i 110 dana (odnosno 25% do 30%), pri čemu više u hotelima i sličnim objektima, a manje u svim drugim vrstama smještaja
- Utrostručiti broj dnevnih posjetitelja kroz jednodnevne ture/ izlete i događanja.
- Trostruko povećanje ukupnih prihoda od turizma (direktno i indirektno) do 2032. godine.

S obzirom na trajanje Plana upravljanja 4 godine od usvajanja na Županijskoj skupštini (ožujak 2025.- ožujak 2029.), zadane kvantitativne ciljeve nužno je uskladiti s trajanjem Plana upravljanja, stoga kvantitativni ciljevi glase:

- Povećati smještajni kapacitet do (najviše) 660 stalnih postelja u odnosu na vrijednost iz 2022., i to dominantno u ciljanim oblicima smještaja, a to su mala obiteljska domaćinstva, OPG-ovi, manji hoteli, kampovi te sekundarno u hostelima i turističkim naseljima
- Povećati stacionarni turistički promet (noćenja) za 50% u odnosu na 2022. godinu
- Podizanje prosječne godišnje zauzetosti stalnih postelja u svim vrstama smještaja zajedno na barem između 90 i 110 dana (odnosno 25% do 30%), pri čemu više u hotelima i sličnim objektima, a manje u svim drugim vrstama smještaja
- Udvostručiti broj dnevnih posjetitelja kroz jednodnevne ture/ izlete i događanja
- Dvostruko povećanje ukupnih prihoda od turizma (direktno i indirektno) do 2029. godine
- Dvostruko povećanje prodanih ulaznica u objektima kulturne baštine i interpretacije prirodne baštine.

6.5. Mjere i aktivnosti

Strateški ciljevi razvoja turizma Bjelovarsko-bilogorske županije odražavaju holistički pristup koji integrira ekonomske, ekološke i sociokulturne aspekte razvoja. Svaki od ciljeva postavlja temelje za održivi turizam i omogućava destinaciji da ostvari svoj puni potencijal. U kontekstu svakog od promatrana 4 cilja, determinirani su prioriteti u Poglavlju 6.3., koji su u operacionalizaciji transferirani u odgovarajuće mjere i povezane aktivnosti:

Cilj 1: Oblikovanje okruženja prikladnog za razvoj održivog turizma	Mjera 1.1. Podrška kvalitetnom infrastrukturnom uređenju te oblikovanju turističke suprastrukture u skladu s pokazateljima održivosti
	Aktivnost 1.1.1. Upravljanje kvalitetom obiteljskog smještaja i povezivanje s lokalnom ponudom hrane i identitetom uz naglasak na unifikaciji kvalitete ponude
	Aktivnost 1.1.2. Uspostava inovativne ugostiteljske ponude
	Aktivnost 1.1.3. Izgradnja tematiziranih hotelskih objekata i kamp ponude visoke kvalitete
	Aktivnost 1.1.4. Osnaživanje sportsko-rekreacijskih i sajmišnih terena i objekata
	Aktivnost 1.1.5. Razvoj multimodalnih objekata za potrebe turizma i lokalne zajednice
	Mjera 1.2. Podrška istraživanju, obnovi, očuvanju i poboljšanju dostupnosti prirodne i kulturne baštine
	Aktivnost 1.2.1. Aktiviranje kulturno-povijesne baštine u turizmu
	Aktivnost 1.2.2. Poticanje uređenja u tematizacije pješačkih i ciklo tematskih staza
	Aktivnost 1.2.3. Kreiranje sustava turističke interpretacije prirodnih vrijednosti Županije
Cilj 2: Razvoj autentičnih i inovativnih turističkih proizvoda koji podižu opću kvalitetu života lokalne zajednice i pridonose ciljevima održivog razvoja	Mjera 2.1. Podrška stvaranju lokalnih lanaca vrijednosti uz poboljšanje postojećih i razvoj autentičnih, zelenih i inovativnih turističkih proizvoda
	Aktivnost 2.1.1. Razvoj agro-bio turizma i ekoturizma utemeljenog na vrijednostima ekosustava
	Aktivnost 2.1.2. Vrednovanje industrijske baštine
	Mjera 2.2. Razvoj novih cjelovitih turističkih doživljaja visoke vrijednosti
	Aktivnost 2.2.1. Razvoj proizvoda edukacijskog i kreativnog turizma

	Aktivnost 2.2.2. Unaprjeđenje kvalitete i autohtonosti gastronomske ponude Županije
	Mjera 2.3. Unaprjeđenje kvalitete i dosega manifestacija
	Aktivnost 2.3.1 Povezivanje manifestacija s turističkim paketima srodnih proizvoda
	Aktivnost 2.3.2. Povezivanje s domaćim i inozemnim festivalima i događanjima te sudjelovanje u međunarodnim kulturnim i sportskim mrežama
Cilj 3. Unaprjeđenje sustava destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa	Mjera 3.1. Programi osnaživanja dionika
	Aktivnost 3.1.1. Jačanje znanja i kompetencije dionika na području Županije
	Aktivnost 3.1.2. Razvoj i ponuda agencijskih programa
	Aktivnost 3.1.3. Podizanje razine svijesti o potencijalima turizma u lokalnoj zajednici
	Mjera 3.2. Sustavno praćenje kvalitete destinacijskog turizma
	Aktivnost 3.2.1. Praćenje pokazatelja održivog razvoja turizma, certificiranje i eko označavanje
Cilj 4. Stvaranje prepoznatljivosti	Mjera 4.1. Jačanje vidljivosti destinacije
	Mjera 4.2. Brendiranje Županije kao jedinstvene destinacije

7. SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA

7.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju ključnu ulogu u oblikovanju održivog turističkog okruženja kroz razvoj infrastrukture, zaštitu kulturne i prirodne baštine te podršku lokalnim inicijativama. U skladu s ciljevima razvoja turizma, preporučuje se osnivanje platforme za upravljanje regionalnim i lokalnim turizmom, koja će uključivati predstavnike regionalne razvojne agencije, županijskih i lokalnih turističkih zajednica te sektora poduzetništva. Platforma bi omogućila koordinirano donošenje odluka, praćenje provedbe akcijskih planova te strateško usmjeravanje investicija u turizam.

Osim toga, preporučuje se ulaganje u infrastrukturne projekte koji podržavaju razvoj kvalitetnog turističkog smještaja i ponude, s posebnim naglaskom na ruralna domaćinstva, obiteljski smještaj i specijalizirane oblike smještaja, u skladu s načelima održivog razvoja. U cilju zaštite kulturne i prirodne baštine, preporučuje se revitalizacija kulturno-povijesnih lokaliteta i kreiranje tematskih ruta koje povezuju prirodne atrakcije s turističkim središtima.

Ključne mjere i aktivnosti:

- Razvoj turističke infrastrukture (Mjera 1.1.): Ulaganje u modernizaciju i proširenje smještajnih kapaciteta, uključujući subvencioniranje ruralnih smještajnih jedinica i razvoj kampova (Aktivnost 1.1.1.)
- Zaštita kulturne i prirodne baštine (Mjera 1.2.): Revitalizacija kulturno-povijesnih lokacija (Aktivnost 1.2.1.)
- Poticanje razvoja turističkih proizvoda (Mjera 2.1.): Podrška agro-bio turizmu i povezivanje s lokalnim poljoprivrednicima kako bi se unaprijedila gastronomska ponuda (Aktivnost 2.1.1.).

7.2. Smjernice i preporuke za turističke zajednice

Turističke zajednice imaju važnu ulogu u promociji i koordinaciji turističkih aktivnosti, kao i u razvoju destinacijskog menadžmenta. Preporučuje se jačanje sustava promocije održivog turizma kroz digitalne kampanje, sudjelovanje u međunarodnim turističkim sajmovima te suradnju s lokalnim proizvođačima u cilju kreiranja jedinstvenih turističkih proizvoda.

S obzirom na važnost integracije poljoprivrede i turizma, TZ-ovi mogu inicirati razvoj oznaka kvalitete za lokalne prehrambene proizvode, poticati suradnju između restorana i lokalnih poljoprivrednika te organizirati gastronomske manifestacije koje promoviraju autohtonu kuhinju i proizvode regije. Također, važno je razvijati tematske turističke rute koje uključuju posjete poljoprivrednim gospodarstvima, vinarijama i lokalnim proizvođačima hrane.

Kako bi se unaprijedio sustav destinacijskog menadžmenta, TZ-ovi trebaju organizirati edukacije za lokalne dionike te razvijati programe certificiranja održivih turističkih objekata. Poseban naglasak treba staviti na povezivanje kulturnih, sportskih i eno-gastronomskih sadržaja u jedinstvene turističke proizvode.

Ključne mjere i aktivnosti:

- Razvoj održive turističke infrastrukture (Mjera 1.1.): Poticanje razvoja tematskih hotela i kampova kroz suradnju s jedinicama lokalne samouprave (Aktivnost 1.1.3.)
- Revitalizacija kulturnih ruta (Mjera 1.2.): Povezivanje kulturno-povijesnih lokaliteta u tematske turističke rute (Aktivnost 1.2.1.)
- Razvoj autentičnih turističkih proizvoda (Mjera 2.1.): Poticanje lokalnih proizvođača na stvaranje prepoznatljivih proizvoda, uključujući brendiranje lokalne gastronomske ponude (Aktivnost 2.2.2.)
- Jačanje destinacijskog menadžmenta (Mjera 3.1.): Organizacija edukacija i radionica za lokalne dionike (Aktivnost 3.1.1.), kao i sustavno praćenje turističkih pokazatelja (Aktivnost 3.2.1.)
- Unaprjeđenje sustava destinacijskog menadžmenta (Mjera 3.1.): Organizacija edukacija i implementacija sustava certificiranja održivih turističkih objekata (Aktivnost 3.2.1.)
- Promocija i brendiranje destinacije (Mjera 4.1.): Razvoj digitalnih kampanja i tematskih promotivnih strategija kako bi se povećala prepoznatljivost Županije.

7.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji

Institucije, organizacije i drugi dionici imaju ključnu ulogu u osiguravanju održivog i konkurentnog turističkog razvoja. Preporučuje se koordinirana suradnja između razvojnih agencija, obrazovnih institucija i sektora poduzetništva na provedbi turističkih projekata.

Za razvoj inovativnih turističkih proizvoda, potrebno je uključiti obrazovne institucije u razvoj edukacijskog turizma, dok sportske i rekreativne udruge mogu pridonijeti razvoju aktivnog turizma kroz planiranje sportskih događanja i avanturističkih aktivnosti. Također, komunalna poduzeća i institucije za zaštitu prirode mogu sudjelovati u održavanju i očuvanju prirodnih atrakcija te usmjeravanju održivog razvoja prostora.

U cilju poboljšanja regulacije korištenja prostora, potrebno je definirati jasne standarde zaštite i održivog razvoja, uz implementaciju modela koji potiču rekreacijsko, adrenalinsko i sportsko korištenje prostora, čime se povećava atraktivnost turističkih projekata. Kroz strateško planiranje, potrebno je uskladiti razvoj smještajnih kapaciteta s tržišnim potrebama, potičući ulaganja u održive oblike smještaja poput ruralnih domaćinstava, ekoloških kampova i malih hotela.

Konačno, potrebno je sustavno raditi na jačanju brenda Županije kao turističke destinacije kroz razvoj ključnih atrakcija, organizaciju manifestacija i razvoj oznaka kvalitete za lokalne proizvode. Digitalni marketing i međunarodna promocija trebaju biti usmjereni na stvaranje prepoznatljivog identiteta destinacije i privlačenje ciljanih skupina posjetitelja.

Ključne mjere i aktivnosti:

- Razvoj turističke infrastrukture (Mjera 1.1.): Suradnja s javnim poduzećima na održavanju i razvoju turističkih sadržaja (Aktivnost 1.1.4.)
- Očuvanje prirodnih vrijednosti (Mjera 1.2.): Provođenje inicijativa za zaštitu okoliša i edukaciju posjetitelja o održivosti (Aktivnost 1.2.3.)

- Razvoj inovativnih turističkih proizvoda (Mjera 2.2.): Uključivanje obrazovnih institucija u razvoj edukativnog i znanstvenog turizma (Aktivnost 2.2.1.)
- Jačanje ljudskih resursa (Mjera 3.1.): Organizacija stručnih radionica i programa obuke u suradnji s relevantnim institucijama (Aktivnost 3.1.2.)
- Povećanje prepoznatljivosti destinacije (Mjera 4.2.): Suradnja s kulturnim i sportskim udrugama na organizaciji manifestacija i promotivnih događanja (Aktivnost 4.2.1.).

8. POPIS PROJEKATA

Popis i obrazloženje projekata utemeljen je na razvojnim potrebama destinacije Bilogora-Bjelovar, te polazištima utemeljenima na planovima višeg reda. Svaka od aktivnosti sadrži elemente čija je glavna funkcija jasna, a provedba iste olakšana:

- Naziv projekta
- Cilj projekta
- Opis projekta
- Posebni značaj za destinaciju
- Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti
- Nositelj
- Lokacija provedbe
- Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta
- Provedbeni koraci i rokovi
- Procijenjena vrijednost
- Okvirni izvori financiranja
- Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije.

Važno je istaknuti da svi navedeni projekti u popisu koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije. Konačno, važno je istaknuti da se najveći dio projekata odnosi na javni sektor (zbog olakšane implementacije plana), no nužna je suradnja s dionicima iz privatnog sektora, NGO-a, ali i lokalnom zajednicom i turistima. Stoga su dionici primarno javne ustanove, županijska, gradska i općinska tijela, kao i javna poduzeća. Projekti su s obzirom na klaster u kojem se provede u popisu po ciljevima, označeni bojom koja se dodijeljena pojedinom klasteru.

Bjelovarsko-bilogorska županija
Bilogora-Bjelovar
Južna Bilogora
Daruvar-Papuk
Sjeverna Moslavina
Garić Grad
Čazma

8.1. Cilj 1: Oblikovanje okruženja prikladnog za razvoj održivog turizma

Mjera 1.1. Podrška kvalitetnom infrastrukturnom uređenju te oblikovanju turističke supstrukture u skladu s pokazateljima održivosti	Aktivnost 1.1.1. Upravljanje kvalitetom obiteljskog smještaja i povezivanje s lokalnom ponudom hrane i identitetom uz naglasak na unifikaciji kvalitete ponude
	1. Projekt – Program upravljanja kvalitetom smještajnih i ugostiteljskih usluga u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji
	2. Projekt – Umrežavanje autohtonih poljoprivrednih proizvođača i vlasnika ugostiteljskih/ smještajnih objekata
	Aktivnost 1.1.2. Uspostava inovativne ugostiteljske ponude
	3. Projekt – Ugostiteljsko turistički centar Kukavica
	Aktivnost 1.1.3. Izgradnja tematiziranih hotelskih objekata i kamp ponude visoke kvalitete
	4. Projekt – Lovački hotel Vila Garić – oblikovanje ponude utemeljene na primarnim segmentima potražnje
	5. Projekt – Turistička zona Korenovo – izgradnja hotela
	6. Projekt – Planinarski dom sa Zvezdarnicom, planetarijem i vidikovcem Petrov vrh (Daruvar)
	7. Projekt – Rekonstrukcija Depandanse Arcadia u boutique hotel s 4 zvjezdice
	8. Projekt – Kulturni edukacijski hostel Roma Lovara
	9. Projekt – Idejni projekt edukativnog kampa uz Lovrakov centar
	10. Projekt – Glamping uz biološko kupalište
	11. Projekt – Kamp na području ŠRC Vustje
	12. Projekt – sportsko-rekreacijski kamp Skresovi
	Aktivnost 1.1.4. Osnaživanje sportsko-rekreacijskih i sajmišnih terena i objekata
	13. Projekt – ARENA BJELOVAR rekonstrukcija nogometnog stadiona i dogradnja novih tribina sa streljanom u Bjelovaru
	14. Projekt – Modernizacija sportsko-rekreativnog centra „Gradina“ u Šandrovcu
	15. Projekt – Razvoj mreže rekreativnih ribnjaka Županije i integrirane ponude (primjerice Skresovi, Bara, Vustje i drugi)

Mjera 1.2. Podrška istraživanju, obnovi, očuvanju i poboljšanju dostupnosti prirodne i kulturne baštine	16. Projekt – Rekonstrukcija Centralnog blatnog kupališta u Heritage wellness centar visoke kvalitete
	Aktivnost 1.1.5. Razvoj multimodalnih objekata za potrebe turizma i lokalne zajednice
	17. Projekt – Posjetitelji centar nacionalnih manjina- BiloMora – bilogorska bajoslovka
	18. Projekt – Izgradnja novog izletišta Bara
	Aktivnost 1.2.1. Aktiviranje kulturno-povijesne baštine u turizmu
	19. Projekt – Etno park Veliko Trojstvo – konverzacija, revitalizacija, interpretacija
	20. Projekt – Unaprjeđenje usluga i interpretacije u Gradskom muzeju, Knjižnici i Arhivu u Bjelovaru – Četverokut kulture
	21. Projekt – Sveobuhvatna obnova Zavičajnog muzeja Daruvar s ciljem poboljšanja dostupnosti kulturne baštine u turističkoj ponudi destinacije
	22. Projekt – Projekt obnove i uspostave multimodalnog prostora suvremene umjetnosti u rodnoj kući Vojina Bakića (Bjelovar)
	23. Projekt – Zavičajni muzej grada Garešnice – idejni projekt
	24. Projekt – Natura Point – Centar Održivosti i Edukacije – Multifunkcionalni centar Priroda Čazma ishodišna edukacijska točka
	Aktivnost 1.2.2. Poticanje uređenja u tematizaciji pješačkih i ciklo tematskih staza
	25. Projekt – Biciklistička staza na trasi stare pruge Bjelovar – Garešnica
	26. Projekt – Uređenje i markacija gravel staza
	27. Projekt – Staza Poilovlje – Faza II
	28. Projekt – Šetnica uz Bjelovacku
	29. Projekt – Pješački most preko rijeke Česme – ŠRC Vustje za povezivanje turističkih sadržaja (Medjame) i proširenje i opremanje šetnice u krošnjama Medjame
	30. Projekt – Garešnica trail
	31. Projekt – Frekvencijska šetnja Garešnica

Aktivnost 1.2.3. Kreiranje sustava turističke interpretacije prirodnih vrijednosti Županije
32. Projekt – Povezivanje postojećih tematskih staza (Medjame, Poilovlje, Staza prijatelja prirode i drugih) u holistički sustav posjećivanja NATURE 2000 kroz doživljaj fotosafarija
33. Projekt – Opremanje centra za posjetitelje Natura 2000 – Poilovlje interaktivnim sadržajima povezanim s vrednovanjem ekosustava u sklopu NATURE 2000 na području Poilovlja, ali i cijele Županije (ishodišta točka za vrednovanje ekosustava Županije)
34. Projekt – Vrednovanje geobaštine i geobotanike Moslovačke gore i razvoj geoturističke ponude
35. Projekt – Opremanje Međunarodnog parka tamnog neba – Vrani kamen punktom za najam opreme za promatranje neba

Mjera 1.1. Podrška kvalitetnom infrastrukturnom uređenju te oblikovanju turističke suprastrukture u skladu s pokazateljima održivosti

Aktivnost 1.1.1. Upravljanje kvalitetom obiteljskog smještaja i povezivanje s lokalnom ponudom hrane i identitetom uz naglasak na unifikaciji kvalitete ponude

Naziv projekta	Projekt 1. Program upravljanja kvalitetom smještajnih i ugostiteljskih usluga u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji
Cilj projekta	Podizanje kvalitete usluge obiteljskog smještaja, osiguranje ujednačene, standardizirane, visoko kvalitetne i personalizirane usluge te povezivanje s lokalnim proizvođačima uz skraćivanje lanca opskrbe (vrijednosti) na lokalno područje, s ciljem stvaranja unikatne, prepoznatljive ponude Županije.
Opis projekta	Obiteljski smještaj ima značajnu ulogu u razvoju turizma i malog poduzetništva Bjelovarsko-bilogorske županije te predstavlja ključan medij za očuvanje i prijenos lokalnog identiteta. Pretežit i stalno rastuću ponudu destinacije čine kuće i stanovi za iznajmljivanje, turistički apartmani i sobe, često različite kvalitete i neujednačene usluge. Kako bi se osigurao održiv razvoj, potrebno je usmjeriti napore u podizanje kvalitete obiteljskog smještaja, umjesto povećanja njegova broja, čime bi se očuvala autentičnost i atraktivnost destinacije. Poseban naglasak treba staviti na revitalizaciju ruralnih područja kroz razvoj manjih, obiteljski vođenih i tematiziranih pansiona i kuća za odmor te ostalih oblika privatnog smještaja, uklopljenih u tradicijski i autohtoni ambijent. Time bi se pridonijelo gospodarskoj i demografskoj obnovi te povećanju atraktivnosti regije za posjetitelje koji traže autentična iskustva. Osim samog smještaja, mnogi privatni iznajmljivači nude i usluge prehrane koje bi trebale biti utemeljene na lokalnim namirnicama i tradicionalnoj gastronomiji. Stoga je ključno povezati dionike u sektoru smještaja i prehrane, čime bi se skratio opskrbeni lanac i osiguralo da ekonomska korist ostane unutar destinacije. Takav pristup pridonosi održivom razvoju, jačanju lokalne ekonomije i očuvanju jedinstvenog identiteta Bjelovarsko-bilogorske županije.

Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ BBŽ
Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	X. 2025. – XII. 2026.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Formiranje radne skupine - X. 2025. • Definiranje preporuka prethodno definiranih u Nacionalnom programu unaprjeđenja obiteljskog smještaja i novih zakonskih rješenja u kategorizaciji objekata turističke ponude – III. 2026. • Izrada programa za upravljanje kvalitetom pružanja usluga smještaja i prehrane temeljem sustava poticaja • Umrežavanje autohtonih poljoprivrednih proizvođača i vlasnika ugostiteljskih/ hotelskih objekata kroz radionice ili sastanke – VI. 2025. • Organizacija radionica pružateljima smještaja o načinu revitalizacije objekata, ekološko odgovornom poslovanju, implementaciji održivosti smještaja i kvalitetnijem pružanju usluga, pripremi dokumentacije za poticaje i obnovu, načinu implementacije lokalnih proizvoda i sl. – XII. 2026.
Procijenjena vrijednost	100.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Sredstva EU programa/ fondova (Europski strukturni i investicijski fondovi – bespovratna sredstva za ruralni turizam, Program 'Konkurentnost turističkog gospodarstva', kuće za odmor...)
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija / idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 2. Umrežavanje autohtonih poljoprivrednih proizvođača i vlasnika ugostiteljskih/ smještajnih objekata
Cilj projekta	Projektom se želi unaprijediti lokalnu turističku i gastro ponudu kroz uspostavu direktne suradnje između autohtonih poljoprivrednih proizvođača i ugostiteljskih/ smještajnih objekata. Time će se potaknuti održivost lokalne poljoprivrede, povećati konkurentnost ruralnog turizma te omogućiti gostima autentično gastronomsko iskustvo temeljeno na lokalnim proizvodima. Osim toga, projekt pridonosi:

	• razvoju kratkih lanaca opskrbe i poticanju cirkularne ekonomije • jačanju brenda Bjelovarsko-bilogorske županije kao gastronomsko-turističke destinacije • povećanju prihoda lokalnih poljoprivrednika i ugostitelja te produljenju turističke sezone.
Opis projekta	Projekt uključuje stvaranje digitalne i fizičke mreže između OPG-ova, proizvođača tradicionalnih proizvoda, restorana, hotela i seoskih domaćinstava. Kroz edukacije, certificiranje i promociju, omogućit će se lakša razmjena i distribucija lokalnih namirnica te bolja vidljivost autohtonih proizvoda u turističkoj ponudi. Ključne aktivnosti projekta: 1. Mapiranje autohtonih proizvođača, OPG-ova i ugostiteljskih objekata zainteresiranih za suradnju 2. Kreiranje online baze podataka koja će omogućiti umrežavanje i jednostavnu komunikaciju između proizvođača i ugostitelja 3. Definiranje kriterija kvalitete i uvođenje oznaka izvornosti za lokalne proizvode 4. Organizacija edukacija za ugostitelje o korištenju lokalnih proizvoda u jelima te za poljoprivrednike o unaprjeđenju proizvodnje i marketinga 5. Implementacija suradnje na odabranim lokacijama, evaluacija rezultata i optimizacija modela 6. Brendiranje i promocija na turističkim i gastronomskim događanjima, online kampanje i uključivanje turističkih zajednica.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom Zadovoljstvo turista cjelokupnim boravkom - Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije
Lokacija provedbe	Bjelovarsko-bilogorska županija (pilot-lokacije u gradovima Bjelovar, Daruvar, Garešnica i okolnim ruralnim područjima)
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III. 2025. – XII. 2026.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Mapiranje dionika i definiranje kriterija, IV. 2025. • Razvoj digitalne platforme, VII. 2025. • Organizacija edukacija i radionica, XII. 2025. • Pilot-projekt umrežavanja, VI. 2026. • Certificiranje i standardizacija proizvoda, IX. 2026. • Promotivna kampanja i evaluacija projekta, XII. 2026.
Procijenjena vrijednost	170.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• EU fondovi (LEADER program, Interreg, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj - EAFRD)

	• Lokalni i regionalni proračuni • Privatni investitori i udruženja
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija / idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Aktivnost 1.1.2. Uspostava inovativne ugostiteljske ponude

Naziv projekta	Projekt 3 Ugostiteljsko-turistički centar Kukavica
Cilj projekta	Razvoj turističke i rekreativne ponude kroz prenamjenu, rekonstrukciju i dogradnju postojećih sadržaja te izgradnju novih objekata. Cilj je stvoriti moderni turističko-ugostiteljski centar koji će pružati smještajne, gastronomske, sportske, edukativne i rekreativne sadržaje za različite skupine posjetitelja – od školske djece i sportaša do obitelji i poslovnih skupina.
Opis projekta	Projekt se provodi u pet faza, a po dovršetku centar će imati: Novi moderni restoran – s naglaskom na lokalnu gastronomiju i autohtone proizvode. Hostel i zasebne smještajne kućice – povećanje kapaciteta za posjetitelje, posebice za škole, sportaše i grupe. Polivalentna dvorana – namijenjena za seminare, konferencije, radionice i kulturno-umjetničke događaje. Sportski i rekreativni sadržaji – adrenalinski park, biciklističke i pješačke staze, igrališta i vanjski fitness prostori. Dječje igralište – sigurna zona s tartan podlogom za najmlađe posjetitelje. Edukativni programi i škole u prirodi – u suradnji s obrazovnim institucijama i udrugama.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Duljina boravka turista u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Bjelovarsko-bilogorska županija u suradnji s općinama Veliki Grđevac i Velika Pisanica
Lokacija provedbe	Velika Pisanica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I.2026 – III.2029.
Provedbeni koraci i rokovi	• Izrada projektne dokumentacije i osiguranje financiranja – VIII.2026. • Rekonstrukcija i dogradnja postojećih objekata – IV.2027, • Izgradnja novih smještajnih kapaciteta i sportskih sadržaja – VIII.2028 • Uređenje okoliša, promocija i otvaranje centra – III.2029..
Procijenjena vrijednost	10.000.000 eura

Okvirni izvori financiranja	- EU fondovi i nacionalni programi - Sredstva Bjelovarsko-bilogorske županije - Ministarstvo turizma i sporta - Privatni investitori i javno-privatna partnerstva
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Aktivnost 1.1.3. Izgradnja tematiziranih hotelskih objekata i kamp ponude visoke kvalitete

Naziv projekta	Projekt 4. Lovački hotel Vila Garić – oblikovanje ponude utemeljene na primarnim segmentima potražnje
Cilj projekta	Cilj projekta je unaprijediti ponudu novog hotela Vila Garić kako bi postao središte edukacije, gastronomije i lovnog turizma. Projektom će se omogućiti razvoj održivog turizma u Moslavačkoj gori kroz smještaj, gastronomsku ponudu i edukacijske programe namijenjene lovcima, stručnim kadrovima, djeci i svim posjetiteljima zainteresiranima za prirodu i tradiciju lovstva.
Opis projekta	Novoobnovljeni objekt Lovački hotel Vila Garić služiti će kao izletišta dostupno ne samo lovcima, već i svim građanima i turistima koji žele upoznati ljepote moslavačkog kraja i bogatu tradiciju lovstva. Projekt uključuje: - o Edukacijske programe (Tečajevi i obuke za lovce i stručne kadrove u lovstvu, škole u prirodi i lovački kampovi za djecu i mlade, prezentacije i radionice o prirodi, očuvanju divljači i održivom lovstvu) - o Turističke i gastronomske sadržaje (Organizacija tematskih događanja (degustacije, lovački vikendi, kulinarske radionice, ređenje vanjskih prostora za boravak i rekreaciju posjetitelja) Projekt će značajno doprinijeti razvoju kontinentalnog turizma Hrvatske i povećati atraktivnost Bjelovarsko-bilogorske županije kao destinacije aktivnog i edukativnog turizma.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane - Ne postoji doprinos
Nositelj	Hrvatsko lovački savez
Lokacija provedbe	Podgarić, Općina Berek
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IX. 2025. – XI.2026..

Provedbeni koraci i okvirni rokovi	- Analiza tržišnih segmenata kao korisnika hotela – X.2025 - Kreiranje programa za pojedine segmente- III.2026. - Organizacija testnih programa za lovce, školske grupe i obitelji s djecom – VI.2026. - Promocija kreiranih sadržaja – XI.2026.
Procijenjena vrijednost	36.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva Hrvatskog lovačkog saveza i privatnih investitora
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt / Troškovnik/ drugo:

Naziv projekta	Projekt 5. Turistička zona Korenovo- izgradnja hotela
Cilj projekta	Cilj projekta je izgradnja modernog hotela uz postojeći bazenski kompleks TERME BJELOVAR, kako bi se osigurali kvalitetni smještajni kapaciteti i dodatni rekreacijski sadržaji. Projekt ima za svrhu privući turiste, sportaše i rekreativce, povećati atraktivnost Bjelovara kao turističke destinacije te pridonijeti razvoju lokalne ekonomije kroz produljenje turističke sezone i povećanje posjetitelja.
Opis projekta	Turistička zona Korenovo, smještena u blizini bazenskog kompleksa TERME BJELOVAR, ima veliki potencijal za razvoj turizma. Izgradnja hotela od 100 do 150 soba i pratećim sadržajima omogućit će sinergiju između zdravstvenog, sportskog i rekreativnog turizma. Hotel će biti opremljen modernim sadržajima, uključujući: - Sportsko-rekreacijske sadržaje: teniski tereni, padel tereni, višenamjenske dvorane (zatvorene i otvorene), fitness centar - Dodatne usluge: wellness centar, restoran, kafić, konferencijske dvorane Projekt će se integrirati s bazenskim kompleksom TERME BJELOVAR, čime će se stvoriti jedinstvena ponuda za turiste i sportaše. Ova kombinacija smještaja, sportskih i wellness sadržaja pozicionirat će Bjelovar kao atraktivno odredište za domaće i strane posjetitelje
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar + privatni investitor
Lokacija provedbe	Grad Bjelovar – Veliko Korenovo

Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I. 2026. – III. 2029.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	- Kupnja zemljišta i izmjena prostorno planske dokumentacije – 2026. - Proces javne nabave za izvođače radova i opremu – 2026./ 2027. - Početak izgradnje hotela i pratećih sadržaja – 2027. - Izgradnja sportsko-rekreacijskih sadržaja (teniski tereni, padel tereni, višenamjenske dvorane) – 2028. - Uređenje interijera i eksterijera hotela – 2028. - Testiranje opreme i infrastrukture – 2029. - Provedba promotivnih aktivnosti i službeno otvaranje – 2029.
Procijenjena vrijednost	25.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Sredstva privatnog investitora - Potencijalna sufinanciranja iz EU fondova ili nacionalnih programa
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Naziv projekta	Projekt 6. Planinarski dom sa Zvezdarnicom, planetarijem i vidikovcem Petrov vrh (Daruvar)
Cilj projekta	Projektom se želi podići kvaliteta smještajnih i turističkih usluga, razviti visoko-standardizirana i personalizirana ponuda te pozicionirati Daruvar kao prepoznatljivo odredište aktivnog turizma i astroturizma. Dodatno, projekt doprinosi specijalizaciji hrvatskog turizma ulaganjem u turističke proizvode visoke dodane vrijednosti, proširenjem ponude održivog turizma te produljenjem turističke sezone.
Opis projekta	Daruvarsko područje, bogato prirodnim ljepotama i kulturnom baštinom, ima velik neiskorišteni potencijal za razvoj specijaliziranih oblika turizma. Planinarski dom sa Zvezdarnicom, Planetarijem i Vidikovcem na Petrovu vrhu predstavlja ključni korak u diversifikaciji turističke ponude, omogućujući sinergiju između zdravstvenog, aktivnog i astroturizma. Ovaj projekt odgovara na rastuću potražnju za autentičnim, održivim iskustvima u prirodnom okruženju, čime će se privući nova skupina posjetitelja, produžiti turistička sezona i ojačati lokalna ekonomija. Planinarski dom na Petrovu vrhu bit će hibrid hotela s tri zvjezdice i planinarske spavaonice s kapacitetom od oko 100 ležajeva. Objekt će sadržavati zonu za djecu, wellness, cafe bar, restoran i konferencijsku salu. Planetarij i zvezdarnica bit će opremljeni sofisticiranom opremom za simulaciju svemira (digitalni planetarij) i teleskopom. Uz zvezdarnicu će biti izložbeni prostor i mali amfiteatar. Projekt uključuje i uređenje Slavenskog planinarskog puta te nabavu vozila za prijevoz posjetitelja.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Daruvar - Razvojna agencija Daruvar, Planinarsko društvo Petrov vrh
Lokacija provedbe	Petrov vrh, Grad Daruvar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III. 2026. – XII. 2027.
Provedbeni koraci i rokovi	• Proces javne nabave za izvođače radova i opremu – III. 2026. • Početak pripremnih radova na lokaciji – V. 2026. • Izgradnja Planinarskog doma, planetarija, zvjezdarnice i vidikovca – V. 2027. • Uređenje Slavenskog planinarskog puta – VI. 2027. • Nabava i instalacija opreme (digitalni planetarij, teleskopi) – VIII. 2027. • Uređenje interijera i eksterijera – IX. 2027. • Testiranje opreme i infrastrukture – XI. 2027. • Provedba promotivnih aktivnosti i službeno otvaranje objekta – XII. 2027.
Procijenjena vrijednost	6.600.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• Sredstva EU programa/ fondova (Nacionalni plan oporavka i otpornosti (NPOO))
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: projekt prijavljen na NPOO, nije odobreno financiranje

Naziv projekta	Projekt 7. Rekonstrukcija Depandanse Arcadia u boutiq hotel s 4 zvjezdice
Cilj projekta	Rekonstrukcija i prenamjena postojeće Depandanse Vila Arcadia u Heritage boutique hotel visoke kategorije (4*). Ovim projektom želi se unaprijediti kvaliteta smještajnih kapaciteta, proširiti ponuda turističkih i wellness usluga te stvoriti jedinstveni koncept smještaja koji spaja tradiciju, kulturnu baštinu i suvremene standarde luksuznog turizma.
Opis projekta	Projektom rekonstrukcije i prenamjene Depandanse Vila Arcadia u Heritage boutique hotel 4* planira se podizanje kvalitete smještajnih kapaciteta i turističkih usluga kroz obnovu i proširenje postojećih smještajnih jedinica te uređenje novih prostora. Nakon rekonstrukcije, objekt bi umjesto dosadašnjih 3* i 12 smještajnih jedinica s 23 postelje (sve stalne) postao hotel visoke kategorije s 4* i 20 smještajnih jedinica s ukupno 42 postelje (40 stalnih i 2 pomoćne). Uz smještaj, hotel će nuditi razne turističke proizvode, uključujući kratke odmore i

	zdravstvene programe kao primarne sadržaje te događanja, sajmove, gastronomske programe, insentiv putovanja i wellness programe kao dodatnu ponudu. Poseban naglasak bit će na povezivanju hotela s budućim wellness centrima Antunova kupka i Centralna blatna kupka, čime će se stvoriti cjelovita wellness i lječilišna ponuda. U sklopu hotela nalazi se i restoran Terasa, koji dodatno obogaćuje iskustvo gostiju. Ovim projektom osigurat će se novi standard kvalitete smještaja i usluga, povećati atraktivnost destinacije te pridonijeti razvoju zdravstvenog i wellness turizma u regiji.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane - Ne postoji doprinos
Nositelj	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Daruvarske toplice
Lokacija provedbe	Daruvarske toplice, Grad Daruvar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IV. 2025. – IV. 2029.
Provedbeni koraci i rokovi	• Izrada detaljnog plana rekonstrukcije – IV. 2025. • Građevinski radovi na obnovi i prilagodbi objekta standardima boutique hotela s četiri zvjezdice – VIII. 2027. • Opremanje interijera s naglaskom na korištenje lokalnih drvnih materijala i dizajna koji odražava kulturnu baštinu – XII. 2028. • Provedba marketinške kampanje usmjerene na promociju novog boutique hotela i njegovih jedinstvenih sadržaja – XII. 2029. • Službeno otvaranje hotela i početak rada – IV. 2029.
Procijenjena vrijednost	2.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• Sredstva EU programa/ fondova • Daruvarske toplice
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: spremna građevinska dozvola, a izrada projektne dokumentacije je u tijeku

Naziv projekta	Projekt 8. Kulturno-edukacijski hostel Roma Lovara
Cilj projekta	Cilj projekta je osnivanje kulturno-edukacijskog hostela Roma Lovara u blizini postojećeg objekta Romska kuća. Ovaj projekt osigurat će smještajne kapacitete za sudionike kulturnih i edukacijskih programa, istraživače, turiste i posjetitelje

	zainteresirane za upoznavanje bogate tradicije, povijesti i običaja romske zajednice. Također, projekt će pridonijeti jačanju turističke ponude, kulturne integracije te ekonomskom razvoju lokalne zajednice.
Opis projekta	Hostel će se graditi ili prenamijeniti u neposrednoj blizini Romske kuće, a obuhvaćat će smještajne kapacitete od 20-30 soba prilagođenih individualnim i grupnim posjetima. Projekt uključuje: • Smještajne jedinice – dvokrevetne i višekrevetne sobe za goste, istraživače i sudionike programa • Kulturno-edukacijski centar – prostor za radionice, predavanja i prezentacije o povijesti i kulturi Roma Lovara • Multifunkcionalna dvorana – za organizaciju konferencija, izložbi, kazališnih predstava i kulturnih događanja • Gastronomska sekcija – restoran s tradicionalnom romskom kuhinjom i lokalnim specijalitetima • Zelena zona i rekreativni sadržaji – dvorište za druženje, izvedbe romske glazbe i interaktivne aktivnosti Projekt će doprinijeti promociji romske kulture, smanjenju predrasuda i poboljšanju socio-ekonomskog položaja Roma u zajednici.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane - Ne postoji doprinos
Nositelj	Udruga Roma Lovara i općina Veliko Trojstvo
Lokacija provedbe	Maglenča, Veliko Trojstvo
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III. 2026. – III. 2029.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Izrada projektne dokumentacije i osiguranje financiranja – IX.2027 • Izgradnja hostela i kulturno-edukacijskog centra – VI.2028. • Uređenje interijera, eksterijera i opremanje hostela – IX.2028. • Testiranje programa i edukacijskih sadržaja – XI.2028. • Promocija projekta i službeno otvaranje hostela . III.2029.
Procijenjena vrijednost	2.800.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• EU fondovi (programi za kulturnu baštinu i manjine) • Ministarstvo turizma i sporta • Ministarstvo kulture i medija • Privatni investitori i javno-privatna partnerstva
Status izrade potrebne	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

studijske/projektne dokumentacije	
Naziv projekta	Projekt 9. Idejni projekt edukativnog kampa uz Lovrakov centar
Cilj projekta	Cilj projekta je uspostava edukativnog kampa uz Lovrakov centar, koji će omogućiti djeci kvalitetan smještaj i sudjelovanje u programima vezanim uz prirodu, književnost i kulturnu baštinu. Kamp će pružiti sigurno i inspirativno okruženje za edukaciju, kreativne radionice, ekološke programe i aktivnosti na otvorenom.
Opis projekta	Projekt obuhvaća izgradnju i opremanje edukativnog kampa s primarnim fokusom na smještaj djece koja sudjeluju u programima Lovrakovog centra. Edukativni kamp bit će dizajniran tako da potiče interaktivno učenje, timski rad i boravak u prirodi, s naglaskom na kulturne i književne teme inspirirane stvaralaštvom Mate Lovraka. - Smještajni kapaciteti: - Drvene eko-kućice/bungalovi ili modularni objekti s kapacitetom za 50-100 djece - Prostor za odmor i druženje, sanitarni čvorovi, blagovaonica - Edukacijski i rekreativni sadržaji: - Višenamjenska dvorana za radionice i predavanja - Vanjska učionica u prirodi (postojeća) - Staze za šetnju, biciklističke rute i igrališta - Programski sadržaji: - Radionice kreativnog pisanja i pripovijedanja - Ekološke i prirodoslovne aktivnosti - Dramske igre, uprizorenja priča Mate Lovraka - Suradnja s lokalnim školama i književnim društvima Kamp će biti integriran u postojeću ponudu Lovrakovog centra, te usklađen s planiranim projektom Lovrakovog svijeta, čime se proširuje turistička i edukativna ponuda regije te potiče održivi razvoj kulturnog i kreativnog turizma.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane - Ne postoji doprinos
Nositelj	KUC Mato Lovrak
Lokacija provedbe	Veliki Grđevac
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IV.2026. – X.2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	- Izrada idejnog projekta i definiranje koncepcije – IV.2027. - Izrada projektno-tehničke dokumentacije – X.2027. - Osiguranje izvora financiranja – X.2028.

Procijenjena vrijednost	18.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Sufinanciranje iz lokalnih i regionalnih proračuna - Sredstva KUC Mato Lovrak
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Naziv projekta	Projekt 10. Glamping uz biološko kupalište u Bioparku Čazma
Cilj projekta	Razvoj koncepta i dizajniranje objekata i infrastrukture za pružanje usluga visoko-kvalitetnog glamping smještaja, uz osiguravanje skladnog nadopunjavanja s postojećim biološkim kupalištem, sa ciljem stvaranja unikatne ponude grada.
Opis projekta	Pretežitu ponudu destinacije čine kuće i stanovi za iznajmljivanje, turistički apartmani i sobe, često različite kvalitete i neujednačene usluge. Kako bi se osigurao održiv razvoj, potrebno je usmjeriti napore u podizanje kvalitete smještaja, čime bi se povećala atraktivnost destinacije. Javlja se potreba za razvojem manjih i tematiziranih smještajnih kapaciteta uklopljenih u posebni ambijent biološkog kupališta – specifičnog lokaliteta unutar gradskog naselja Čazme. Time bi se pridonijelo povećanju atraktivnosti regije za posjetitelje koji traže autentična iskustva. Projekt obuhvaća izgradnju modernih glamping objekata, konstrukcija i pripadajuće infrastrukture koji će gostima omogućiti luksuzan boravak u neposrednoj blizini kupališta, uz maksimalno moguće očuvanje okoliša. Smještajne jedinice bit će dizajnirane s naglaskom na ekološku održivost, upotrebu obnovljivih izvora energije i minimalan utjecaj na prirodu. Posebna pažnja posvetit će se integraciji s postojećim biološkim kupalištem, čime će se stvoriti jedinstvena turistička ponuda grada. Željeni cilj je privući ekološki osviještene goste, produžiti njihov boravak u gradu i povećati konkurentnost destinacije kroz inovativan pristup luksuznom kampiranju.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Grad Čazma – Biopark Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2026. – V. 2028.

Provedbeni koraci i rokovi	- Definiranje koncepta projekta V. 2026. - Istraživanje lokacije i snimanje terena VI. 2026. - Izrada idejnog projekta sa skicama IX. 2026. - Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) X. 2026. - Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama I. 2027. - Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima III. 2027. - Predaja projekta i ishođenje potrebnih dozvola IV. 2027. - Izgradnja Glampinga – VI. 2028
Procijenjena vrijednost	500.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva Grada – projektna dokumentacija Privatni investitor – izgradnja i kampa
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija / idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 11. Izgradnja kampa u ŠRC Vustje
Cilj projekta	Razvoj koncepta i dizajniranje objekata i infrastrukture za pružanje usluga smještaja u kampu unutar područja Športsko-ribolovnog rekreacijskog centra Vustje.
Opis projekta	Kako bi se osigurao održiv razvoj, potrebno je usmjeriti napore u podizanje kvalitete smještaja, čime bi se povećala atraktivnost destinacije. Javlja se potreba za razvojem tematiziranih smještajnih kapaciteta uklopljenih u posebni ambijent ribolovnog centra – posebnog lokaliteta na rubu gradskog naselja Čazme. Time bi se pridonijelo povećanju atraktivnosti grada za posjetitelje koji traže autentična iskustva. Projekt obuhvaća promišljanje i dizajniranje suvremenih smještajnih kapaciteta u kampu koji će biti spretno integriran u sportsko-rekreacijski lokalitet koji već privlači jednodnevne posjetitelje. Razvojem i izgradnjom kampa u ŠRC Vustju, gostima bi se omogućio boravak unutar atraktivnog okoliša. Smještajne jedinice bit će dizajnirane s naglaskom na ekološku održivost, upotrebu obnovljivih izvora energije i minimalan utjecaj na prirodu. Posebna pažnja posvetit će se integraciji s okolišnim resursima. Željeni cilj je privući goste zainteresirane za sport, rekreaciju i boravak u prirodi te produžiti njihov boravak u Čazmi – povećati konkurentnost destinacije izgradnjom kampa.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji

	- Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Grad Čazma – područje ŠRC Vustje
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IX. 2025. – V. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	• Definiranje koncepta projekta XII. 2025. • Istraživanje lokacije i snimanje terena III. 2026. • Izrada idejnog projekta sa skicama IV. 2026. • Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) VII. 2026. • Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama X. 2026. • Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima I. 2027. • Predaja projekta i ishođenje potrebnih dozvola VII. 2027. • Priprema natječaja za financiranje gradnje I. 2028.
Procijenjena vrijednost	1.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova Privatni investitori
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 12. Sportsko-rekreacijski kamp Skresovi
Cilj projekta	Razvoj turističke infrastrukture i unaprjeđenje sportsko-rekreacijske ponude kroz održivo korištenje prirodnih resursa i kulturne baštine. Kroz izgradnju i uređenje zone koja uključuje sportske terene, smještajne kapacitete te inovativne umjetničke i edukativne sadržaje, cilj je povećati atraktivnost destinacije, produljiti turističku sezonu i potaknuti lokalni gospodarski razvoj. Projekt integrira principe održivog turizma, očuvanja prirodnih ekosustava i korištenja obnovljivih izvora energije, čime pridonosi modernom i ekološki odgovornom razvoju regije. Poseban naglasak stavlja se na stvaranje prostora koji će povezivati sport, rekreaciju, umjetnost i edukaciju, pružajući posjetiteljima jedinstveno iskustvo u sinergiji s prirodnim i kulturnim vrijednostima područja.
Opis projekta	Sportsko-rekreacijski kamp Skresovi predstavlja inovativan koncept održivog turizma i aktivnog odmora u prirodnom okruženju. Projekt obuhvaća izgradnju sportsko-rekreacijske zone prema postojećem planu, čime će se osigurati moderni uvjeti za rekreaciju, sport i boravak u prirodi. Smještajni kapaciteti bit će organizirani u vidu mobilnih kućica i kampa, omogućujući fleksibilnost i

	prilagodbu potrebama različitih skupina posjetitelja. Dodatno, projekt uključuje uređenje prilaznog puta s umjetničkim instalacijama u duhu <i>land arta</i>, čime će se stvoriti jedinstvena turistička atrakcija koja spaja prirodu i umjetnost. Bit će uređen močvarni vrt s karakterističnim biljnim vrstama, što će pridonijeti očuvanju lokalne flore te imati edukativnu funkciju. U šumskom dijelu uz ribnjak izgradit će se trim-staza, potičući zdrav način života i aktivan boravak na otvorenom. U sklopu projekta planirano je postavljanje nekoliko energetske stabala koja će proizvoditi električnu energiju te će biti opremljena edukativnim tablama o energetske održivosti i životu Jaroslava Havličeka. Ove instalacije, osim što će imati praktičnu funkciju, poslužiti će i kao turistička atrakcija. Poseban segment projekta čini park skulptura koji će se protezati duž velikog ribnjaka, a bit će obogaćen digitalnim sadržajima putem aplikacije za proširenu stvarnost. Ova inovativna kombinacija fizičkog i virtualnog prostora omogućit će posjetiteljima interaktivno iskustvo i dublje razumijevanje umjetničkih i povijesnih elemenata uklopljenih u prostor. Projekt Sportsko-rekreacijskog kampa Skresovi stoga nije samo razvojna investicija, već i doprinos očuvanju prirodne i kulturne baštine, poticanju ekološke osviještenosti te diversifikaciji turističke ponude regije.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos / umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Garešnica, TZ Sjeverna Moslavina
Lokacija provedbe	Jezero Skresovi, Grad Garešnica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IX. 2026. – XII. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	• Odabir izvođača radova i nabava materijala – X. 2026. • Koordinacija s umjetnicima, ekolozima i energetske stručnjacima – XI. 2026. • Realizacija sportsko-rekreacijskih sadržaja prema postojećem projektu – III. 2027. • Postavljanje mobilnih kućica i kamp zone – X. 2027. • Uređenje prilaznog puta i postavljanje <i>land art</i> instalacija – XII. 2027. • Izgradnja trim-staze u šumi uz ribnjak – I. 2028. • Uređenje močvarnog vrta s autohtonim biljnim vrstama – III. 2028. • Postavljanje energetske stabala i edukativnih tabli – V. 2028. • Postavljanje skulptura uz ribnjak – VII. 2028. • Razvoj i aktivacija aplikacije za proširenu stvarnost – X. 2028. • Promotivna kampanja i službeno otvaranje – XII. 2028.
Procijenjena vrijednost	2.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• EU fondovi i programi • Nacionalni i regionalni izvori financiranja

Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:_____
--	---

Aktivnost 1.1.4. Osnajivanje sportsko-rekreacijskih i sajmišnih terena i objekata

Naziv projekta	Projekt 13. Rekonstrukcija nogometnog stadiona i dogradnja nove tribine sa streljanom- "Arena" Bjelovar
Cilj projekta	Cilj projekta je rekonstrukcija i modernizacija nogometnog stadiona u Bjelovaru kako bi se povećao kapacitet gledališta, unaprijedila infrastruktura te osigurali uvjeti za natjecanja u prvom stupnju Hrvatske nogometne lige (HNL). Projektom se također želi podići sportski i društveni život grada, osigurati bolje uvjete za posjetitelje i stvoriti multifunkcionalni kompleks koji će služiti i za sportske i za kulturne događaje.
Opis projekta	Projekt uključuje rekonstrukciju postojećeg stadiona i dogradnju nove tribine sa streljanom, čime će se stvoriti moderni sportski kompleks "Arena" Bjelovar. Glavne komponente projekta su: Gledalište: - Povećanje kapaciteta na minimalno 3.000 sjedećih mjesta, od čega 1.000 natkrivenih - Izgradnja VIP gledališta sa 138 sjedećih mjesta - Uvođenje prostora za VAR tehnologiju, komentatorske kabine, medijske prostorije (press konferencije, TV studio) i intervju prostorije Streljana: - Zatvorena streljana na 50 metara s 8 staza za malokalibarsku pušku, smještena ispod nove pomoćne tribine Prateći sadržaji: - Restoran i fan shop unutar kompleksa - Caffè bar i sanitarni čvorovi za posjetitelje - VIP salon za goste Parkiralište: - Proširenje kapaciteta sa 124 postojećih na ukupno 323 parkirna mjesta, raspoređena na tri nova parkirališta Ostale infrastrukturne nadogradnje: - Nova rasvjeta glavnog terena - Pristupačnost tribina za sve posjetitelje, uključujući osobe s invaliditetom
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom - Prosječna duljina boravka turista u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar
Lokacija provedbe	Bjelovar

Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IX. 2025 – III.2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	- Izrada projektno-tehničke dokumentacije i dobivanje građevinske dozvole – 2025. - Osiguranje financiranja (urbanistički razvojni fond, EU fondovi, državna sredstva) – 2025./2026. - Javna nabava za izvođače radova – 2026. - Početak građevinskih radova – 2026. - Rekonstrukcija postojećeg stadiona - Izgradnja nove tribine i streljane - Proširenje parkirališta - Ugradnja opreme (rasvjeta, VAR tehnologija, streljana) – 2027./2028. - Završetak radova i testiranje infrastrukture – 2028. - Službeno otvaranje i promocija kompleksa – 2028
Procijenjena vrijednost	8.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Sredstva Grada Bjelovara - Potencijalna sufinanciranja iz EU fondova ili nacionalnih programa
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: U tijeku izrada projektno-tehničke dokumentacije i troškovnika.

Naziv projekta	Projekt 14. Modernizacija sportsko-rekreativnog centra „Gradina“ u Šandrovcu
Cilj projekta	Rekonstrukcija i izgradnja sportskih i ugostiteljskih objekata u sportsko-rekreativnom centru „Gradina“ u Šandrovcu kroz promociju sportskog i seoskog turizma i zaštitu okoliša.
Opis projekta	Planirana je rekonstrukcija postojećeg olimpijskog bazena i sustava za pročišćavanje vode, izgradnja novog dječjeg bazena s toboganima i sadržajem prilagođenim djeci, kao i modernizacija bazena sa atrakcijama sličnim onima u raznim aqua parkovima (valovi, brza rijeka, beach-bar). Izgradnjom niza manjih objekata sa svojim dodatnim ugostiteljskim sadržajima (fast food, caffè bar, prodaja voća, sladoleda) povećala bi se postojeća ugostiteljska ponuda, a surađivalo bi se i s lokalnim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima iz Općine Šandrovac, čime bi se promovirao seoski turizam. Uređenjem odmorišta za kampere s kamp prikolicama, stvoriti će se kvalitetan prostor za kampiranje koji bi privukao strane posjetitelje. Kroz provedbu ovog projekta očekuje se povećanje kvalitete turističke ponude kroz sport i rekreaciju, što će pridonijeti zadovoljstvu posjetitelja, većoj ekonomskoj aktivnosti lokalne zajednice i zapošljavanju novih kadrova u turizmu. Provedbom ovog projekta promovira se Općina Šandrovac kao turistička destinacija i produžuje turistička sezona u našoj Županiji.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE

Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Šandrovac
Lokacija provedbe	Bjelovarska 37, Šandrovac
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VI. 2025. – XII. 2026.
Provedbeni koraci i rokovi	• Formiranje radne skupine – VI. 2025. • Ishođenje građevinske dozvole – XII. 2025. • Javna nabava I. 2026 – II. 2026 • Radovi III. 2026. – XII. 2026
Procijenjena vrijednost	800.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• Sredstva proračuna općine Šandrovac • Sredstva EU programa/ fondova
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: u tijeku je izrada projektno-tehničke dokumentacije

Naziv projekta	Projekt 15. Razvoj mreže rekreativnih ribnjaka Županije i integrirane ponude
Cilj projekta	Cilj je unaprijediti i integrirati rekreativne ribnjake u jedinstvenu turističku, sportsku i edukativnu mrežu. Razvoj će obuhvatiti uređenje i izgradnju popratne infrastrukture, razvoj digitalne platforme za promociju svih dostupnih lokacija te organizaciju događanja. Kroz održivo upravljanje, projekt će pridonijeti lokalnom gospodarstvu, zaštiti voda i povećanju atraktivnosti Županije kao destinacije za ribolovni turizam i rekreaciju.
Opis projekta	Prisutnost brojnih ribnjaka i rijeka u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji uvjetovali su razvoj snažne lokalne ribolovne zajednice, koja se očituje u desecima ribolovnih društava s više od tisuću članova koji bilježe iznimne sportske uspjehe. Prirodni resursi i tradicija ribolova izvrsno su polazište za razvoj integrirane ponude ribolovnog turizma. Umrežavanje društava i lokaliteta u turističkom kontekstu unaprijedio bi već postojeću ponudu rekreativnih aktivnosti i natjecateljskih programa. Osmišljavanje i kreiranje ruta, postavljanje turističke signalizacije i razvoj digitalnih rješenja poput aplikacija, povezali bi ribnjake unutar Županije u jedinstvenu turističku ponudu. Informativni sadržaji mogu biti popraćeni edukativnim sadržajima, savjetima, pravilima ponašanja te upozorenjima (npr. vremenske prognoze), kako bi se posjetiteljima osigurao ugodan i siguran boravak na ribnjacima te kako bi se vodila briga o zaštiti prirode.

Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Prosječna duljina boravka u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije
Lokacija provedbe	Ribnjaci diljem županije (Skresovi kod Garešnice, Bara kod Grubišnog Polja, Vustje kod Čazme...)
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – V. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	• Definiranje koncepta projekta X. 2025. • Istraživanje lokacije i snimanje terena I. 2026. • Izrada idejnog projekta sa skicama IV. 2026. • Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) VII. 2026. • Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama X. 2026. • Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima I. 2027. • Predaja projekta i ishođenje potrebnih dozvola VII. 2027. • Priprema natječaja za financiranje gradnje I. 2028.
Procijenjena vrijednost	320.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova (Europski strukturni i investicijski fondovi – bespovratna sredstva za ruralni turizam)
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 16. Rekonstrukcija Centralnog blatnog kupališta u Heritage wellness centar visoke kvalitete
Cilj projekta	Obnova i prenamjena povijesne Centralne blatne kupke u ekskluzivan wellness centar, koji će se pozicionirati kao vodeće odredište tradicijskog wellnessa u Hrvatskoj. Njihovom obnovom omogućit će se razvoj kratkih odmora i drugih turističkih proizvoda, poput zdravstvenih i wellness programa, te potaknuti daljnji razvoj Daruvarskih toplica kao prepoznatljive destinacije zdravstvenog i wellness turizma. Također, unaprijedit će se i kvaliteta usluga Daruvarskih toplica čime će se privući veći broj boravišnih gostiju te osigurati dugoročna održivost i valorizacija kulturne baštine.

Opis projekta	Projekt obuhvaća temeljitu rekonstrukciju i prenamjenu povijesnog kupališnog objekta – Centralne blatne kupke – u vrhunski wellness centar koji će nuditi raznovrsne tretmane i usluge prilagođene modernim potrebama gostiju. Centralna blatna kupka će, s površinom od oko 400 m ² , nuditi bogat sadržaj, uključujući unutarnji i masažni bazen, više sauna, wellness bar te specijalizirane tretmane. Objekt će biti povezan natkrivenim trijemovima s drugim objektima u sklopu Daruvarskih toplica, čime će se osigurati cjelovito wellness iskustvo za goste Vile Arcadia, Hotela Termal te drugih posjetitelja.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Daruvarske toplice
Lokacija provedbe	Daruvarske toplice, Grad Daruvar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VI. 2025. – VI. 2029.
Provedbeni koraci i rokovi	• Projektiranje i izdavanje dozvola – XII. 2025. • Građevinski radovi i rekonstrukcija objekata – X. 2027. • Oprema i uređenje interijera – XII. 2028. • Promotivna kampanja i otvaranje Heritage wellness centra – VI. 2029.
Procijenjena vrijednost	1.800.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• EU fondovi i programi • Nacionalni i regionalni izvori financiranja • Daruvarske toplice
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: napravljena tržišna analiza i razvojni koncept

Naziv projekta	Projekt 17. Posjetitelji centar nacionalnih manjina - BiloMora – bilogorska bajoslovka
Cilj projekta	Cilj je stvoriti javni prostor koji će omogućiti cjelovitu interpretaciju kulturne baštine nacionalnih manjina u Županiji, s naglaskom na povećanje turističke atraktivnosti i očuvanje kulturnog identiteta i mitskih predaja ovog kraja.
Opis projekta	Projekt obuhvaća uspostavlja jedinstveni interpretacijski centar u središtu Bjelovara, posvećen ravnopravnom predstavljanju kulturne baštine i mitskih predaja Bjelovarsko-bilogorske županije. Kroz suvremenu multimediju, interaktivne sadržaje i tematske prostorije, posjetitelji će upoznati fantastičan svijet vila, veda, copernica i drugih mitskih bića iz usmenih predaja. Istovremeno, bit će prikazana bogata i raznolika baština ovoga kraja –

	tradicijska glazba i instrumenti, obrti, oruđe, običaji i svakodnevni život, oblikovani suživotom većinskog naroda i brojnih manjina. Pored digitalizacije muzeja i tehnološke opremljenosti, projekt uključuje organizaciju in-situ interpretacije baštine. Planirana je i obnova stalnih postava o Romima te proširenje sadržaja na ostale nacionalne manjine (Srbi, Mađari, Čehi, Albanci itd.), s inovativnim programima i interaktivnim pristupima, poput digitalizacije, storytellinga i drugih modernih tehnika. Također, projekt će uključivati i edukativne aktivnosti, stvaranje tematskih tura, vođenje tura, te organizaciju kulturnih manifestacija i događanja u sklopu centra.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos
Nositelj	Gradski muzej Bjelovar/Zavičajni muzej Daruvar
Lokacija provedbe	Bjelovar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IV.2026 – I.2029.
Provedbeni koraci i rokovi	• Unaprjeđenje postojećeg muzeja i razvoj interpretacijskog centra – XII.2026.. • Razrada novih stalnih postava i integracija sadržaja svih nacionalnih manjina – VI. 2025. • Kreiranje edukativnih i kulturnih programa, inovacija u interpretaciji – XI. 2027 • Jačanje suradnje s partnerima iz kulturnog i turističkog sektora – IX.2024.. • Finalizacija i otvaranje novog muzeja/manjinskog centra – I. 2029.
Procijenjena vrijednost	3.500.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- EU fondovi i nacionalni programi - EU fondovi i nacionalni programi - Grad Bjelovar, Turističke zajednice, i druge lokalne institucije - Privatni investitori i partnerstva
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Aktivnost 1.1.5. Razvoj multimodalnih objekata za potrebe turizma i lokalne zajednice

Naziv projekta	Projekt 18. Izgradnja novog izletišta Bara
Cilj projekta	Razvoj održive, cjelogodišnje turističke destinacije koja će obogatiti turističku ponudu kontinentalnog dijela Hrvatske, povećati atraktivnost regije te unaprijediti

	kvalitetu života lokalnog stanovništva. Izletišta će povezivati sport, rekreaciju, gastronomiju i prirodne ljepote, čime će se stvoriti prostor za odmor, aktivni turizam i edukativne programe. Ovaj projekt donosi brojne prednosti, uključujući otvaranje novih radnih mjesta, poticanje poduzetničkih prilika te razvoj OPG-ova i drugih lokalnih gospodarskih subjekata. Osim što će izletišta biti atraktivno za turiste i izletnike, njegov razvoj imat će pozitivan učinak na lokalnu zajednicu, potičući održivi razvoj i očuvanje prirodnih resursa.
Opis projekta	Izletišta Bara osmišljeno je kao moderan kompleks koji nudi širok spektar sadržaja prilagođenih različitim profilima posjetitelja. Smješteno na površini od približno 20 hektara, obuhvaćat će prirodne i rekreativne sadržaje koji omogućuju aktivan boravak u prirodi tijekom cijele godine. Ključni elementi izletišta uključuju: Biološka jezera s plažama, prilagođena kupanju i rekreaciji; raznovrsne sportske terene; fitness zonu na otvorenom i dječje igralište; kamp s bungalovima, koji će pružati smještaj u kamp kućicama i šatorima; ugostiteljski objekt s restoranom, kafićem i suvenirnicom, koji će nuditi lokalne specijalitete i proizvode s obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava; poučnu stazu s edukativnim sadržajem o lokalnoj flori, fauni i održivom razvoju. Projekt je usmjeren na održivu gradnju i energetske učinkovitost, pri čemu će se više od 80% ukupne energije dobivati iz obnovljivih izvora. Zgrade će biti projektirane prema standardima gotovo nulte energije, što znači da će sustavi grijanja, hlađenja i grijanja vode koristiti ekološki prihvatljive tehnologije. Turistička zona „Bara“ temelji se na različitim vrstama turizma, uključujući lovni, sportsko-ribolovni, kulturni, sportski i gastronomski turizam. Povezivanjem s lokalnim OPG-ovima i poljoprivrednim proizvođačima, projekt će omogućiti direktnu prodaju domaćih proizvoda te tako pridonijeti jačanju ruralne ekonomije. Poseban naglasak stavlja se na uključivanje lokalne zajednice u proces planiranja i razvoja. Građani će imati priliku sudjelovati u oblikovanju konačnog rješenja kroz prijedloge i sugestije, čime će se osigurati da izletišta odgovara potrebama i željama korisnika.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Grubišno Polje, TZP Južna Bilogora, Razvojna agencija AGRO
Lokacija provedbe	Grad Grubišno Polje
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VI. 2025. – VI. 2027.
Provedbeni koraci i rokovi	• Izrada projektne dokumentacije i ishođenje dozvola – VI. 2025. • Izgradnja cesta, staza, bioloških jezera i smještajnih kapaciteta – VI. 2026. • Postavljanje sportsko-rekreativnih sadržaja i ugostiteljskog objekta – X. 2026.

	• Postavljanje poučne staze i uređenje zelenih površina – IV. 2027. • Promocija i otvaranje – VI. 2027.
Procijenjena vrijednost	7.700.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• Nacionalni i regionalni izvori financiranja
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Mjera 1.2. Podrška istraživanju, obnovi, očuvanju i poboljšanju dostupnosti prirodne i kulturne baštine

Aktivnost 1.2.1. Aktiviranje kulturno-povijesne baštine u turizmu

Naziv projekta	Projekt 19. Etno park Veliko Trojstvo - konverzacija, revitalizacija, interpretacija
Cilj projekta	Kreiranje autohtonog sadržaja ruralnog turizma i očuvanje kulturne baštine
Opis projekta	Općina Veliko Trojstvo već je aplicirala na ITU sredstva s namjerom revitalizacije postojećeg etno-parka Veliko Trojstvo. Postojeći etno park je izvrsna ishodišna točka, koja svoj uspjeh može temeljiti na višestrukom atrakcijskom spletu: - poznata osoba (Tito) - očuvana ruralna arhitektura - bogat etnografski postav - mjesto za održavanje manifestacija i događanja. U tom smislu, nužna je konstrukcijska obnova objekata, kreiranje koncepta najboljeg korištenja u integraciji s lokanom gastronomskom ponudom i suvenirima, te kreiranje sustava interpretacije u kojem bi etno park bila ishodišna točka tematskih itinerera (kulturne baštine, usluga ekosustava Bilogore, memorijale staze i slično).
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Veliko Trojstvo
Lokacija provedbe	Veliko Trojstvo
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – VII. 2028.

Provedbeni koraci i rokovi	• Konstrukcijska i hortikulturna obnova – XII. 2026. • Konceptualizacija etnografskog i memorijalnog postava – V. 2027. • Kreiranje unificirane interpretacije i trasiranje itinerera – XII. 2027. • Povezivanje i kreiranje srodne gastronomske ponude za posjetitelje – VII. 2028.
Procijenjena vrijednost	1.200.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- ITU mehanizmi - Sredstva općine Veliko Trojstvo
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: odobreno financiranje

Naziv projekta	Projekt 20. Unaprjeđenje usluga i interpretacije u Gradskom Muzeju, Knjižnici i Arhivu u Bjelovaru– Četverokut kulture
Cilj projekta	Očuvanje i popularizacija kulturne baštine Bjelovara, stvaranje novih interpretacijskih sadržaja koji će omogućiti građanima i posjetiteljima bolje razumijevanje povijesti grada, te razvoj kulturnog identiteta zajednice. Projekt također ima za cilj uključiti lokalnu zajednicu u istraživanje i očuvanje baštine kroz građansku znanost, čime će se potaknuti njihova aktivna participacija u kulturnom životu grada. Dodatno, projekt nastoji pridonositi turističkoj ponudi grada i Županije kroz inovativne, fizičke i digitalne oblike interpretacije kulturne baštine.
Opis projekta	Projekt je usmjeren na unaprjeđenje usluga i interpretacije kulturne baštine u tri ključne baštinske ustanove u Bjelovaru: Gradskom muzeju, Knjižnici i Arhivu. Ove ustanove čuvaju bogatu građu i predmete koji svjedoče o povijesti Bjelovara i njegove okolice, ali također nude priliku za dublje razumijevanje prošlih vremena i razvoja zajednice. Kroz aktivnosti ovog projekta, baštinske ustanove postat će vidljivije i pristupačnije široj javnosti. Projekt će obuhvatiti fizičku i digitalnu prezentaciju kulturnih sadržaja, osmišljavanje interaktivnih i multimedijalnih izložbi, te razvoj edukacijskih programa i radionica za građane. Građani će aktivno sudjelovati u procesu prikupljanja osobnih priča i informacija kroz radionice građanske znanosti, čime će se dodatno obogatiti znanje o lokalnoj povijesti. Kroz sve ove aktivnosti, projekt će pridonijeti očuvanju kulturnog identiteta Bjelovara i povezivanju prošlosti sa sadašnjosti, čineći baštinu živom i relevantnom za sadašnje i buduće generacije.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar
Lokacija provedbe	Grad Bjelovar

Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VI. 2025. – VI. 2026.
Provedbeni koraci i rokovi	• Razrada interaktivnih i multimedijalnih izložbi – XI. 2025. • Organizacija radionica i uključivanje građana u proces istraživanja – I. 2026. • Postavljanje novih interpretacijskih elemenata u Muzeju, Knjižnici i Arhivu – VI. 2026.
Procijenjena vrijednost	120.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• Nacionalni i regionalni izvori financiranja
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: projekt u tijeku

Naziv projekta	Projekt 21. Sveobuhvatna obnova Zavičajnog muzeja Daruvar s ciljem poboljšanja dostupnosti kulturne baštine u turističkoj ponudi destinacije
Cilj projekta	Cilj projekta je sveobuhvatna obnova Zavičajnog muzeja Daruvar, uključujući Dvorac grofa Jankovića i njegov perivoj, s ciljem poboljšanja dostupnosti i valorizacije kulturne baštine u turističkoj ponudi destinacije. Ovim projektom povećat će se atraktivnost muzeja, omogućiti bolji uvjeti za očuvanje i prezentaciju kulturnog naslijeđa te stvoriti dodana vrijednost kroz ugostiteljske i interpretativne sadržaje.
Opis projekta	Projekt obuhvaća kompletnu obnovu i modernizaciju muzeja te proširenje njegove ponude kako bi postao središte kulturnog i turističkog života Daruvara i okolice. Fokus je na: 1. Obnovi Dvorca grofa Jankovića ○ Sanacija i restauracija unutrašnjosti i fasade ○ Poboljšanje infrastrukture (grijanje i klimatizacija, rasvjeta, prilagođenost osobama s invaliditetom) ○ Uređenje depoa za čuvanje eksponata ○ Kreiranje novih stalnih postava i interaktivnih izložbi 2. Obnova i revitalizacija perivoja oko dvorca ○ Krajobrazno uređenje i postavljanje interpretacijskih elemenata ○ Osvjetljenje i signalizacija za lakšu dostupnost posjetiteljima ○ Uvođenje tematskih šetnji i digitalnih vodiča 3. Kreiranje depoa i muzejske infrastrukture ○ Osiguranje adekvatnih uvjeta za čuvanje kulturno-povijesnih eksponata ○ Digitalizacija muzejske građe i arhivske dokumentacije 4. Uvođenje ugostiteljskih i interpretacijskih sadržaja

	○ Otvaranje bistroa-galerije u gospodarskoj zgradi u dvorištu Muzeja s ponudom lokalnih specijaliteta ○ Organizacija kulturnih događanja (književne večeri, koncerti, radionice) ○ Multimedijalni centar za edukaciju i interaktivne izložbe 5. Otkup i restauracija eksponata ○ Akvizicija vrijednih predmeta vezanih uz povijest Daruvara i dvorca ○ Suradnja s privatnim kolekcionarima i institucijama radi proširenja zbirke Projekt će značajno unaprijediti kulturnu i turističku ponudu Daruvara, povećati broj posjetitelja te doprinijeti održivom razvoju destinacije.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Daruvar + Zavičajni muzej Daruvar
Lokacija provedbe	Grad Daruvar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III. 2025. – III. 2029.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Izrada idejnog rješenja i konzervatorskih studija – 2025. • Projektiranje i ishođenje dozvola – 2026. • Osiguranje financiranja (EU fondovi, nacionalni izvori, privatna ulaganja) – 2026./2027. • Obnova dvorca i muzeja – 2027./2028. • Uređenje perivoja i postavljanje interpretacijskih elemenata – 2028. • Otkup eksponata i kreiranje postava – 2028./2029. • Završetak radova i službeno otvaranje – 2029.
Procijenjena vrijednost	8.000.000 – 10.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• EU fondovi za kulturnu baštinu i turizam • Ministarstvo kulture i medija RH • Lokalni i regionalni proračuni • Javna i privatna partnerstva
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Idejni projekt za parcijalnu obnovu

Naziv projekta	Projekt 22. Projekt obnove i uspostave multimodalnog prostora suvremene umjetnosti u rodnoj kući Vojina Bakića (Bjelovar)
Cilj projekta	Kompletna obnova zgrade (površina prostora i zgrade 1280m ²) za interdisciplinarna umjetnička istraživanja i suradnju kroz oživljavanje kulturno-umjetničko-znanstvenog nasljeđa grada Bjelovara.
Opis projekta	Rodna kuća Vojina Bakića trebala bi postati kulturno-edukativni centar posvećen životu i radu ovog znamenitog kipara sa spojem suvremenosti i identiteta današnjeg Bjelovara. Projekt uključuje: • Restauraciju i adaptaciju prostora kako bi se stvorio adekvatan muzejski postav i dodatni programi. • Jačanje turističke ponude i pozicioniranje Bjelovara kao značajnog kulturnog središta. • Suradnju s obrazovnim institucijama kroz radionice, predavanja i istraživačke projekte. • Digitalizaciju i virtualne izložbe koje omogućuju veću dostupnost muzejskih sadržaja široj publici. • Stvaranje dinamičnog prostora dijaloga, istraživanja i kreativnosti, čime muzej postaje ne samo čuvar baštine, već i suvremeni umjetnički centar.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar
Lokacija provedbe	Bjelovar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IX.2025. – III. 2029..
Provedbeni koraci i rokovi	• Kupnja zgrade i izrada projektno-tehničke dokumentacije – XII.2025. • Restauracija i adaptacija prostora – 2027./2028. • Izrada idejnog koncepta muzeja -VII.2026. • Postavljanje stalnog muzejskog postava i opremanje prostora – 2028./2029. • Pokretanje digitalizacije i virtualnih izložbi – 2028./2029. • Službeno otvaranje i promocija – 2029.
Procijenjena vrijednost	7.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Sredstva Grada Bjelovara - Potencijalna sufinanciranja iz EU fondova ili nacionalnih programa

	- Privatni donatori i sponzori iz kulturnog i umjetničkog sektora
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Naziv projekta	Projekt 23. Zavičajni muzej grada Garešnice
Cilj projekta	Uspostava Zavičajnog muzeja grada Garešnice u povijesnoj zgradi poznatoj kao Stari farof. Muzej će služiti kao središnje mjesto za prikupljanje, očuvanje i prezentaciju kulturne i povijesne baštine Garešnice i okolice. Kroz izložbe, edukativne programe i interaktivne sadržaje, muzej će omogućiti građanima i posjetiteljima dublje razumijevanje lokalne povijesti, tradicije i identiteta, te će pridonijeti očuvanju kulturne baštine za buduće generacije.
Opis projekta	Projekt predviđa adaptaciju i prenamjenu zgrade Starog farofa u suvremeni zavičajni muzej. Stari farof, kao značajan povijesni objekt, pruža autentičan ambijent za smještaj muzejskih zbirki i realizaciju kulturnih programa radi svojih velikih prostorijskih kapaciteta. Planirane aktivnosti uključuju: obnovu i adaptaciju zgrade (rješavanje problema vlage), uređenje muzejskih prostora, prikupljanje i obrada građe, razvoj izložbenih i edukativnih sadržaja, promocija i uključivanje zajednice. Projekt bi uključivao i poticanje sudjelovanja lokalne zajednice kroz volonterske programe, donacije predmeta i suradnju s lokalnim udrugama i institucijama. Realizacijom ovog projekta, Zavičajni muzej grada Garešnice postat će ključna kulturna institucija koja će čuvati i promovirati bogatu povijesnu i kulturnu baštinu ovog kraja, te će služiti kao edukativno i turističko središte za sve zainteresirane posjetitelje.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Garešnica, TZ Sjeverna Moslavina
Lokacija provedbe	Grad Garešnica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	X. 2025. – VII. 2027.
Provedbeni koraci i rokovi	- Izrada detaljnog plana adaptacije i uređenja muzeja – X. 2025. - Građevinska obnova i prilagodba prostora – X. 2026. - Opremanje muzeja i postavljanje izložbi – III. 2027. - Promocija i otvaranje muzeja – VII. 2027.
Procijenjena vrijednost	1.500.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Nacionalni fondovi - Grad Garešnica
Status izrade potrebne studijske/	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:_____

projektne dokumentacije	
-------------------------	--

Naziv projekta	Projekt 24. Centar održivosti i edukacije – opremanje Multifunkcionalnog centra Priroda Čazma kao ishodišne točke istraživanja prirodnih atrakcija
Cilj projekta	Cilj je unaprijediti edukativnu komponentu turističke ponude obogaćivanjem iskustva posjetitelja upotrebom interaktivnih sadržaja unutar postojećeg Multifunkcionalnog centra Priroda Čazma.
Opis projekta	Prilikom obilaska središta naselja Čazme, posjetitelji će imati mogućnost informiranja i educiranja o okolici grada unutar prostorija Multifunkcionalnog centra Priroda Čazma. Nedavno uređena zgrada u neposrednoj blizini Turističke zajednice Grada Čazme je već u upotrebi za sastanke i radionice, a dodatnim opremanjem s audio-vizualnim materijalima, kartama okolnog područja, modelima, didaktičkim sredstvima, uzorcima iz obližnje prirode i sl., poslužio bi kao ishodišna točka za upoznavanje s obližnjim atrakcijama poput lokaliteta Medjame i Vustje. Uz njih bi bili predstavljeni zaštićena područja prirode i ekološka mreža NATURA 2000 koje se nalaze unutar Grada Čazme.
Posebni značaj za destinaciju	☒ DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ ☒ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Multifunkcionalni centar Priroda Čazma, Trg Čazmanskog Kaptola 16, 43240 Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – V. 2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Definiranje koncepta projekta X. 2025. • Istraživanje adekvatnih edukativnih rješenja I. 2026. • Izrada idejnog projekta sa skicama IV. 2026. • Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) VII. 2026. • Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama X. 2026. • Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima I. 2027. • Izrada troškovnika i nabava opreme i materijala VII. 2027. • Postavljanje/ ugradanja unutar centra I. 2028.
Procijenjena vrijednost	20.000 eura

Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova (INTERREG programi)
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Aktivnost 1.2.2. Poticanje uređenja u tematizacije pješačkih i ciklo tematskih staza

Naziv projekta	Projekt 25. Biciklistička staza na trasi stare pruge Bjelovar – Garešnica
Cilj projekta	Uređenje i prenamjena nekadašnje željezničke pruge Bjelovar Garešnica u biciklističku stazu koja bi se trebala pozicionirati kao najduža i najatraktivnija biciklistička staza u kontinentalnoj Hrvatskoj i među vodećim atrakcijama Bjelovarsko bilogorske županije, a s ciljem razvoja cikloturizma i podizanja atraktivnosti županije za izlete i kratke odmore, ali i druge proizvode (npr. sportske pripreme te insentiv programi), za boravišne goste u cijeloj županiji, jednodnevne posjetitelje i lokalno stanovništvo
Opis projekta	Dvosmjerna biciklistička staza širine 3,00 m (dvije trake ukupne širine 2,00 m + zaštitni pojasevi od 0,50 m sa svake strane) i duljine od oko 54,00 km (Bjelovar Garešnica) ili 80,72 km (uključujući odvojke za Grubišno Polje te od Garešnice prema Banovoj Jarugi do granice između Bjelovarsko-bilogorske i Sisačko moslavačke županije) s najmanje 10 atraktivno uređenih odmorišta dužinom cijele staze.
Posebni značaj za destinaciju	☒ DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Bjelovarsko-bilogorska županija
Lokacija provedbe	Nekadašnja željeznička pruga Bjelovar – Garešnica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	U fazama do 2032.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Uređenje i markacija prve faze staze – IX.2026. • Uređenje dva odmorišta uz prvu fazu – IV.2027. • Kreiranje sustava interpretacije prirodne i kulturne baštine uz stazu – IV. 2027. • Promotivne aktivnosti – III. 2028.
Procijenjena vrijednost	U razdoblju do 2029. godine do 6.000.000 eura (Ukupno od 12 do 18 milijuna eura)

Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova – Vlada RH – Razvojni sporazum Sjever EU fondovi Fond za strateške projekte
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Izdana lokacijska i građevinska dozvola

Naziv projekta	Projekt 26. Uređenje i markacija gravel staza
Cilj projekta	Uređenje i markacija staza provest će se radi podizanja atraktivnosti Bjelovarsko-bilogorske županije za biciklizam te za izlete i kratke odmone, za boravišne goste u cijeloj županiji, jednodnevne posjetitelje i lokalno stanovništvo.
Opis projekta	Posebno obilježavanje ulaze za svaku stazu te njene poveznice s raznovrsnim mjestima interesa, ali i s rutama u ostatku Hrvatske, cikloturistička signalizacija, informacijski punktovi na glavnim sjecištima, edukativne informacijske ploče, odmorišta, stalci za bicikle, stanice za popravak bicikla, GPS tragovi, uvrštenje na digitalne platforme (aplikacije) te karte ruta u tiskanom obliku.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije
Lokacija provedbe	Diljem Županije – tri glavne i istaknute rute: Bilogora, Moslavina, Papuk
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2025. – 2028. Dio je prethodio ovom razdoblju te će se projekti nadovezivati kroz naredne godine
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Markacija i uređenje staza (XII. 2026.) – Postavljanje cikloturističke signalizacije, Izgradnja i opremanje odmorišta, popravnih stanica i stalaka za bicikle. • Postavljanje informacijskih punktova i edukativnih ploča (XII. 2026.) – Dizajn i postavljanje interpretacijskih ploča o prirodnim i kulturnim znamenitostima, usmjeravanje posjetitelja prema ključnim atrakcijama. • Razvoj digitalne infrastrukture (VI. 2027.) – Kreiranje GPS tragova i njihovo uvrštavanje na digitalne platforme, izrada mobilne aplikacije i online interaktivne karte.

	- Tisak promotivnih materijala (IX. 2027.) – Izrada karata ruta u tiskanom obliku, organizacija promotivnih kampanja i suradnja s lokalnim turističkim subjektima. - Praćenje korištenja staza i zadovoljstva korisnika (IX. 2028.) – Anketiranje korisnika i analiza povratnih informacija i prilagodba i poboljšanja na temelju prikupljenih podataka.
Procijenjena vrijednost	200.000 – 250.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 27. Staza Poilovlje – Faza II
Cilj projekta	Unaprjeđenje postojeće tematske staze Poilovlje dodatnim sadržajima, čime će se povećati njena atraktivnost, edukativna vrijednost i turistički potencijal. Uređenjem i opremanjem staze stvorit će se jedinstveno iskustvo koje će stazu istaknuti na karti tematskih ruta Republike Hrvatske. Kroz interaktivne sadržaje, posjetiteljima će se omogućiti dublje upoznavanje s prirodnim bogatstvima Natura 2000 područja, značajnim vrstama i ekosustavima ovog kraja, uz istovremeno poticanje aktivnog boravka u prirodi.
Opis projekta	Projekt je usmjeren na unaprjeđenje postojeće tematske staze kroz dodatne sadržaje koji će posjetiteljima omogućiti jedinstveno iskustvo istraživanja prirodnog bogatstva ovog područja. Kroz uređenje dionica od Kaniške Ive do Međurica te uređenjem staze od Garešnice do Kaniške Ive, projekt će osigurati sigurnije i ugodnije kretanje posjetitelja, a inovativnim interpretativnim elementima poput maketa životinja, interaktivnih zvučnih sustava s karakterističnim pjevom ptica, replika gnijezda i proširene stvarnosti, omogućit će edukaciju o flori i fauni zaštićenog Natura 2000 područja. Sustav QR kodova osmišljen u formi 'potrage za blagom' dodatno će angažirati posjetitelje svih dobrih skupina, dok će fotografske točke i kvalitetna urbana oprema pridonijeti vizualnoj i funkcionalnoj privlačnosti staze. Postavljanje punjača za mobitele i bicikle potaknut će održivu mobilnost i omogućiti duže zadržavanje na lokaciji. Ovim zahvatima staza Poilovlje postat će prepoznatljiva na karti tematskih ruta Republike Hrvatske, spojivši prirodnu baštinu s modernim tehnologijama i interaktivnim sadržajima koji potiču aktivni turizam i zaštitu okoliša.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika - Ne postoji doprinos
Nositelj	Centar za posjetitelje Natura 2000, Grad Garešnica, TZ Sjeverna Moslavina
Lokacija provedbe	Grad Garešnica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VI. 2026. – XI. 2027.
Provedbeni koraci i rokovi	• Pripremne aktivnosti – VI. 2026. • Uređenje i popravci dionica staze – III. 2027. • Postavljanje interpretativnih i interaktivnih sadržaja – VIII. 2027. • Instalacija urbane opreme i dodatnih sadržaja – IX. 2027. • Završna evaluacija i promocija – XI. 2027.
Procijenjena vrijednost	500.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• Sredstva EU programa/ fondova • Nacionalni i regionalni fondovi
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija / idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik / drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 28. Šetnica uz Bjelovačku – Pješačko-biciklistička staza i pješačko-biciklistički most
Cilj projekta	Izgradnja pješačko-biciklističke staze duljine cca 4,5 km s pješačko-biciklističkim mostom radi unapređenja infrastrukture za rekreaciju i mobilnost građana. Staza će povezivati ključne dijelove grada te omogućiti sigurno kretanje pješaka i biciklista.
Opis projekta	Ovaj projekt doprinosi poboljšanju kvalitete života stanovnika, potiče zdrav način života i sigurnije kretanje svih sudionika u prometu. Osim toga, povezivanjem različitih dijelova grada (ceste – šume) stvara se funkcionalnija i estetski ugodnija urbana cjelina. Gradnju pješačko-biciklističke staze u dvije faze: 1. Od rotora u Malim Sredicama do rotora na Slavonskoj ulici 2. Od rotora na Slavonskoj ulici do ulice Put žrtvama u Lugu • Izgradnju pješačko-biciklističkog mosta preko potoka Bjelovacka • Postavljanje komunalne opreme (klupe, rasvjeta, koševi za otpad) • Uređenje zelenih površina uz stazu
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar

Lokacija provedbe	Bjelovar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I.2027 – III.2029.
Provedbeni koraci i rokovi	• Snimak postojećeg stanja i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa – 2027 • Izrada projektno-tehničke dokumentacije i ishođenje građevinske dozvole – VII. 2028. • Građevinski radovi – izgradnja staze i mosta – XIII.2028 - • Uređenje okoliša i postavljanje komunalne opreme –III.2029..
Procijenjena vrijednost	1.500.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Sredstva Grada Bjelovara - Potencijalna sufinanciranja iz EU fondova ili nacionalnih programa
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt / Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Naziv projekta	Projekt 29. Pješački most preko rijeke Česme i proširenje šetnice Medjame
Cilj projekta	Dizajn rješenja povezivanja lokaliteta ŠRC Vustje s lokalitetom Medjame pomoću drvenog pješačkog mosta s ciljem uspostavljanja cjelovite i smislene turističke atrakcije.
Opis projekta	Popularna izletišta Medjame i Vustje nalaze se vrlo blizu jedno drugome, ali su na različitim obalama rijeke Česme. U trenutnim uvjetima, potrebno je oko 30 minuta šetnje od jedne do druge lokacije. Izgradnjom pješačkog mosta i proširenjem (nadogradnjom) postojećih šetnica, omogućio bi se nesmetani tok posjetitelja iz jednog prostora u drugi. Integriranje dvaju lokaliteta povećat će njihovu atraktivnost. Projekt će uključivati proširenje, odnosno nadogradnju postojeće šetnice među krošnjama na lokalitetu Medjame.
Posebni značaj za destinaciju	☒ DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Lokalitet Medjame i lokalitet Vustje (Grad Čazma)
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2025. – 2028.

Provedbeni koraci i okvirni rokovi	- Definiranje koncepta projekta X. 2025. - Izrada idejnog projekta sa skicama IV. 2026. - Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) VII. 2026. - Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama X. 2026. - Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima I. 2027. - Predaja projekta i ishođenje potrebnih dozvola VII. 2027. - Priprema natječaja za financiranje gradnje I. 2028.
Procijenjena vrijednost	200.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 30. Garešnica trail
Cilj projekta	Projekt je usmjeren na razvoj i promociju outdoor aktivnosti kroz organizaciju trail utrke s tri različite staze. Cilj je privući ljubitelje prirode, sporta i rekreacije te istaknuti prirodne ljepote garešničkog kraja kao atraktivnu destinaciju za trail trčanje. Dugoročno, projekt nastoji pozicionirati Garešnicu na trail kartu Hrvatske, povećati turističku vidljivost regije te potaknuti lokalnu zajednicu na aktivniji način života.
Opis projekta	Projekt obuhvaća uređenje i označavanje triju trail staza prilagođenih različitim razinama fizičke spremnosti sudionika – nizinsku stazu "Pilovlje" (10 km) za rekreativce, brdsku stazu (20 km) za iskusnije trkače te najkraću junior stazu kroz šumu, namijenjenu početnicima i mlađim sudionicima. Planirane aktivnosti uključuju čišćenje i označavanje ruta, postavljanje signalizacije i urbane opreme duž staza, nabavu potrebne opreme te organizaciju same utrke u nekoliko kategorija. Uz samu utrku, sudionicima će biti osigurana okrpjeka, a događaj će biti popraćen dodatnim sadržajima, poput edukativnih radionica i zabavnog programa, kako bi se povećala atraktivnost i angažman lokalne zajednice. Projekt je osmišljen kao dugoročna inicijativa koja će se provoditi svake godine, s mogućnošću daljnjeg širenja ponude i uključivanja novih sportskih i turističkih sadržaja.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom - Ne postoji doprinos
Nositelj	Centar za posjetitelje Natura 2000, Grad Garešnica, TZ Sjeverna Moslavina

Lokacija provedbe	Grad Garešnica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	kontinuirano
Provedbeni koraci i rokovi	- Čišćenje, markacija i priprema staza za utrku - kontinuirano - Organizacija i logistika utrke - kontinuirano - Promocija i popratni program – kontinuirano
Procijenjena vrijednost	60.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Nacionalni i regionalni fondovi
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: staza u izradi, trasiranje

Naziv projekta	Projekt 31. Frekvencijska šetnja Garešnicom
Cilj projekta	Povećanje vidljivost i turističke atraktivnosti Garešnice kroz inovativni pristup interpretaciji baštine. Postavljanjem šest frekvencijskih gredica, svaka sa svojom bojom, zvukom i interpretacijom, stvara se interaktivni doživljaj koji kroz frekvenciju zvuka priča priču o povijesti, baštini i poznatim Garešćanima.
Opis projekta	Frekvencijska šetnja Garešnicom zamišljena je kao kombinacija edukativnog sadržaja, interaktivnih urbanih elemenata i digitalnih inovacija. Na šest ključnih lokacija u gradu bit će postavljene povišene gredice, od kojih će svaka biti posvećena jednoj frekvenciji i njenom odgovarajućem zvuku i boji. Svaka lokacija sadržavat će i interaktivne stupove s taktilnim elementima te tipku koja reproducira zvuk određene frekvencije, omogućujući posjetiteljima da dožive zvuk kao vibraciju prostora. Osim toga, uz svaku gredicu postaviti će se informativne ploče s tekstovima i vizualnim materijalima o povijesti i baštini Garešnice te životu i radu poznatih Garešćana poput Milana M. Vucelića, Ive Robića, Jaroslava Havličeka, Zvonimira Ferenčića, Marka Mamića i drugih. Kako bi se dodatno obogatilo iskustvo posjetitelja, razvit će se interaktivna mobilna aplikacija za proširenu stvarnost (AR), koja će pružiti dodatne informacije o lokacijama, osobama i frekvencijama te omogućiti virtualnu rekonstrukciju povijesnih scena i objekata. Osim edukativne dimenzije, projekt će pridonijeti i urbanom uređenju grada kroz modernu interpretaciju prostora. Postavljanjem ovih inovativnih elemenata Garešnica će dobiti novu kulturnu atrakciju koja će privući turiste, ali i povećati interes lokalne zajednice za vlastitu baštinu. Projekt uključuje i izradu tiskane karte frekvencijske šetnje koja će pružiti dodatne informacije i usmjeriti posjetitelje kroz cijeli doživljaj. Ovaj inovativni koncept povećava vidljivost lokalne baštine i stvara novi način doživljavanja urbanog prostora kroz spoj povijesti, zvuka i tehnologije.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE

Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom - Ne postoji doprinos
Nositelj	Centar za posjetitelje Natura 2000, Grad Garešnica, TZ Sjeverna Moslavina
Lokacija provedbe	Grad Garešnica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III. 2026. – V. 2027.
Provedbeni koraci i rokovi	• Pripremne aktivnosti i planiranje - III. 2026. • Uređenje šest povišenih gredica na odabranim lokacijama – X. 2026. • Postavljanje interaktivnih stupova i poučnih tabli s taktilnim elementima i zvučnim prikazima – I. 2027. • Razvoj i implementacija digitalnih sadržaja putem aplikacije za proširenu stvarnost – II. 2027. • Promocija šetnice – IV. 2027. • Uvođenje šetnje u turističku ponudu Garešnice i praćenje posjećenosti – V. 2027.
Procijenjena vrijednost	200.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• Nacionalni i regionalni fondovi
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Aktivnost 1.2.3. Kreiranje sustava turističke interpretacije prirodnih vrijednosti Županije

	Projekt 32. Povezivanje postojećih tematskih staza (Medjame, Poilovlje, Staza prijatelja prirode i drugih) u holistički sustav posjećivanja NATURE 2000 kroz doživljaj fotosafarija
Cilj projekta	Cilj projekta je integracija postojećih tematskih staza (Medjame, Poilovlje, Staza prijatelja prirode i drugih) u jedinstveni sustav posjećivanja područja NATURA 2000. Kroz koncept fotosafarija, posjetitelji će moći istražiti prirodne ljepote, biološku raznolikost i kulturnu baštinu ovih područja na edukativan i interaktivan način. Projekt doprinosi održivom turizmu, očuvanju prirodnih vrijednosti te promoviranju ekološke osviještenosti kroz aktivno sudjelovanje posjetitelja.
Opis projekta	Projekt će pridonijeti jačanju ekoturizma i privlačenju posjetitelja zainteresiranih za održivi turizam i prirodnu baštinu. Projekt uključuje: 1. Povezivanje postojećih tematskih staza u jedinstvenu mrežu - o Analiza i mapiranje postojećih staza te definiranje glavne trase koja ih povezuje - o Postavljanje ujednačene signalizacije i interpretacijskih elemenata na ključnim lokacijama

	○ Razvoj digitalnih vodiča i interaktivnih mapa dostupnih putem mobilnih aplikacija 2. Razvoj koncepta fotosafarija ○ Kategorizacija ruta prema doživljajima: orintološki safari, botanički safari, pejzažni safari ○ Postavljanje foto-točaka na atraktivnim lokacijama ○ Organizacija stručnih vođenja i edukacija za fotografske entuzijaste i posjetitelje 3. Unapređenje infrastrukture i održivog pristupa stazama ○ Postavljanje drvenih promatračnica i odmorišta na ključnim lokacijama ○ Osiguranje pristupačnosti za osobe s invaliditetom 4. Digitalizacija i interpretacija prirodne baštine ○ Razvoj mobilne aplikacije s informacijama o flori, fauni i kulturnoj baštini ○ Uvođenje AR (proširene stvarnosti) kako bi posjetitelji mogli virtualno doživjeti prirodu kroz aplikaciju ○ Izrada multimedijalnih edukativnih sadržaja 5. Marketing i promocija projekta ○ Organizacija promotivnih tura i suradnja s turističkim agencijama ○ Razvoj brenda fotosafarija kroz društvene mreže i digitalni marketing ○ Povezivanje s fotografskim klubovima i organizacijama
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ Bjelovarsko-bilogorske Županije
Lokacija provedbe	NATURA 2000 područja u BBŽ
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2026. – XII.2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Izrada analize i strategije povezivanja staza – XII. 2026. • Projektiranje infrastrukture i digitalnih rješenja – XII.2027. • Postavljanje signalizacije i foto-točaka – III.2028. • Razvoj i testiranje fotosafari koncepta – VI.2028. • Promotivne aktivnosti i početak rada sustava – XII.2028.
Procijenjena vrijednost	1.200.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• EU fondovi (Interreg, Europski fond za regionalni razvoj (ERDF)) • Fond za strateške projekte
Status izrade potrebne	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Idejni projekt za parcijalnu obnovu

studijske/projektne dokumentacije	
-----------------------------------	--

Naziv projekta	Projekt 33. Opremanje centra za posjetitelje Natura 2000 – Poilovlje interaktivnim sadržajima povezanim s vrednovanjem ekosustava u sklopu NATURE 2000 na području Poilovlja, ali i cijele Županije (ishodišta točka za vrednovanje ekosustava Županije)
Cilj projekta	Sadržajno i tehnološko unaprjeđenje Centra za posjetitelje Natura 2000 – Poilovlje kako bi postao prepoznatljivo interpretacijsko središte za vrednovanje ekosustava cijele Županije. Ovim zahvatom Centar će postati privlačniji i konkurentniji unutar mreže edukacijskih i posjetiteljskih centara u Hrvatskoj, pružajući posjetiteljima interaktivno i inovativno iskustvo vezano uz prirodnu baštinu, bioraznolikost i ekosustave Poilovlja i šireg područja Županije.
Opis projekta	Centar za posjetitelje Natura 2000 – Poilovlje dobit će suvremenu didaktičku i izložbenu opremu, kao i inovativne interaktivne sadržaje temeljene na proširenoj stvarnosti i umjetnoj inteligenciji. Planirano je postavljanje izložaka koji će tematizirati ekološke značajke Poilovlja, s posebnim naglaskom na bioraznolikost, ornitološku važnost područja i povezanost prirodnih procesa unutar ekosustava. Didaktička oprema i namještaj osigurat će kvalitetno opremljen prostor za edukacijske radionice, uključujući učionicu, laboratorij i izložbeni prostor. Korištenjem naprednih tehnologija, poput proširene stvarnosti (AR), posjetiteljima će se omogućiti interaktivno istraživanje biljnog i životinjskog svijeta, kako unutar Centra, tako i u njegovu vanjskom prostoru. Poseban segment projekta uključuje kreiranje izložbenih sadržaja inspiriranih poznatim znanstvenicima i umjetnicima vezanim uz ovo područje. Kroz umjetnu inteligenciju razvijat će se atraktivni interaktivni sadržaji 'ptičji, svemirski i retro kokteli', čime će posjetitelji moći na inovativan način istražiti povezanost znanosti, prirode i povijesti. Ovim projektom Centar će postati ključna točka za vrednovanje ekosustava cijele Županije, pružajući posjetiteljima jedinstveno iskustvo koje spaja edukaciju, tehnologiju i interpretaciju prirodne baštine s naglaskom na dva zaštićena područja u nacionalnim kategorijama (Česma, RP Moslavačka gora) i NATURU 2000.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Centar za posjetitelje Natura 2000, Grada Garešnica, TZ Sjeverna Moslavina
Lokacija provedbe	Grad Garešnica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I. 2026. – XII. 2028.

Provedbeni koraci i rokovi	- Izrada projektne dokumentacije - I. 2026. - Nabava potrebne didaktičke i ostale opreme za učionicu, laboratorij i izložbeni prostor – VIII. 2026. - Nabava i postavljanje aplikacija i izložaka proširene stvarnosti (biljni i životinjski svijet) – XII. 2026. - Postavljanje interaktivnih izložaka na teme: Natura 2000, ekologija i bioraznolikost, s naglaskom na ptice – I. 2028. - Razvoj i uvođenje sadržaja temeljenih na umjetnoj inteligenciji – I. 2028. - Uređenje izložbenog prostora posvećenog Milanu M. Vuceliću i Jaroslavu Havličeku – IX. 2028. - Nabava i postavljanje holograma Ive Robića i Zvonimira Ferenčića – XII. 2028.
Procijenjena vrijednost	500.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- EU fondovi i programi - Nacionalni i regionalni fondovi
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik / drugo:_____

Naziv projekta	Projekt 34. Vrednovanje geobaštine i geobotanike Moslovačke gore i razvoj geoturističke ponude
Cilj projekta	Cilj je identificirati, vrednovati i predstaviti posjetiteljima geološku i geobotaničku prirodnu baštinu Moslavačke gore kroz razvoj održive geoturističke ponude.
Opis projekta	Projekt se sastoji od istraživanja i interpretacije geoloških i botaničkih fenomena gore, dizajna adekvatne prateće infrastrukture, kartiranja sadržaja, kreiranja ruta i promidžbe. Edukacijom turista i lokalnog stanovništva, nastojat će se pridonijeti očuvanju prirodne baštine. Razvoj ovog specifičnog oblika turizma utjecat će na osvježavanje o prirodnim vrijednostima ovoga kraja. Dodatna promocija ove ponude vršit će se u Muzeju i Multifunkcionalnom muzeju u Čazmi.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Moslavačka gora + multifunkcionalni centar

Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2025. – 2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Definiranje koncepta projekta – X. 2025. • Istraživanje područja u literaturi i dostupnim podacima – I. 2026. • Terenska istraživanja i kartiranja fenomena (pojedinih atrakcija geoturističke ponude) – IV. 2026. • dizajn rješenja u idejnom projektu – V. 2026. • Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) – VII. 2026. • Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama – X. 2026. • Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima – I. 2027. • Priprema troškovnika intervencija u prostoru (signalizacija) – VII. 2027. • Markacija sadržaja u prostoru i postavljanje informacija/edukativnih sadržaja u Muzeju i/ili Multifunkcionalnom centru – I. 2028.
Procijenjena vrijednost	18.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 35. Opremanje Međunarodnog parka tamnog neba – Vrani kamen punktom za najam opreme za promatranje neba
Cilj projekta	Cilj projekta je proširenje ponude i dulje zadržavanje posjetitelja koji će mogućnošću najma opreme kojom bi promatrali nebo i imali veće zadovoljstvo i motiv za dulji ostanak na atrakciji. Opremanje i otvaranje punkta za najam opreme ostvarila bi se šira prepoznatljivost atrakcije, te bi se podigla kvaliteta usluge Međunarodnog parka tamnog neba Vrani kamen, ali i pojačao priljev turista u Županiju. Međunarodna oznaka Park tamnog neba promiče edukaciju temeljenu na znanosti i astronomiji, istovremeno poboljšavajući energetske učinkovitost i smanjivanje troškova kroz poboljšanje javne rasvjete, što zauzvrat stvara ekonomske mogućnosti za razvoj astroturizma.
Opis projekta	Parkovi tamnog neba su područja izuzetne kvalitete prirodnog noćnog zvjezdanog neba bez svjetlosnog onečišćenja, zaštićena za potrebe znanstvenih, astronomskih, edukacijskih, turističkih i ostalih javnih aktivnosti. Svjetlosno onečišćenje je sve veće i vrlo malo je područja na kojima se mogu promatrati zvijezde i svemirski objekti, a postavljanjem punkta za najam opreme za

	promatranje neba dodatno bi se proširila ponuda u atrakciji i zadržalo posjetitelje na dulji boravak. Najmom opreme posjetitelje bi se поближе upoznalo s dobrobiti tamnog neba: od zdravstvenih, znanstvenih, ekoloških, pa do astronomskih. Upravo zato je potrebno podići razinu znanja cjelokupne javnosti o važnosti noćnog krajolika i suzbijanju nepotrebne i neekološke rasvjete, te omogućiti posjetiteljima da dulje i samostalno uživaju u atrakciji. Punkt bi bio postavljen na ulazu u Park i radio bi u radnom vremenu Parka.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ Daruvar-Papuk
Lokacija provedbe	Daruvar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	XII. 2025. – XII. 2026.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Ispitivanje tržišta o mogućnosti najma opreme da se vidi postoji li interes kod postojećih posjetitelja i stručnjaka u području astrologije, te ukoliko se pokaže interes, treba specificirati potrebnu opremu – XII. 2025 • Istražiti primjere dobre prakse i opreme koja se daje u najam u drugim astroparkovima – V. 2026 • Formiranje natječaja za kupnju punkta i opreme – X. 2026 • Nabava opreme – XII. 2026.
Procijenjena vrijednost	50.000 €
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova (Europski strukturni i investicijski fondovi – bespovratna sredstva za ruralni turizam)
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

8.2. Cilj 2: Razvoj autentičnih i inovativnih turističkih proizvoda koji podižu opću kvalitetu života lokalne zajednice i pridonose ciljevima održivog razvoja

Mjera 2.1. Podrška stvaranju lokalnih lanaca vrijednosti	Aktivnost 2.1.1. Razvoj agro-bio turizma i ekoturizma utemeljenog na vrijednostima ekosustava
	Aktivnost 2.1.2. Vrednovanje industrijske baštine

	36. Projekt – Uspostava itinerera prepoznatljivih prehrambenih proizvoda BBŽ
Mjera 2.2. Razvoj novih cjelovitih turističkih doživljaja visoke vrijednosti	Aktivnost 2.2.1. – Razvoj proizvoda edukacijskog i kreativnog turizma
	37. Projekt – Izrada izvedbenog projekta za Lovrakov svijet
	Aktivnost 2.2.2. – Unaprjeđenje kvalitete i autohtonosti gastronomske ponude Županije
	38. Projekt – Definiranje standarda kvalitete za županijsku gastro oznaku namijenjenu restoranima, trgovinama i drugim punktovima
Mjera 2.3. Unaprjeđenje kvalitete i dosega manifestacija	Aktivnost 2.3.1 Povezivanje manifestacija s turističkim paketima srodnih proizvoda
	39. Projekt – Povezivanje šest glavnih manifestacija Županije u cjeloviti turistički doživljaj
	Aktivnost 2.3.2. Povezivanje s domaćim i inozemnim festivalima i događanjima te sudjelovanje u međunarodnim kulturnim i sportskim mrežama
	40. Projekt – Povezivanje Lovrakovih dana i promocija na srodnim festivalima (npr. Cardiff Kid's Lit Festival, Šibenski festival i slično)

Mjera 2.1. Podrška stvaranju lokalnih lanaca vrijednosti uz poboljšanje postojećih i razvoj autentičnih, zelenih i inovativnih turističkih proizvoda

Aktivnost 2.1.2. Vrednovanje industrijske baštine

Naziv projekta	Projekt 36. Uspostava itinerera prepoznatljivih prehrambenih proizvoda BBŽ
Cilj projekta	Promocija prepoznatljivih prehrambenih proizvoda industrijske baštine koji kroz stvaranje lokalnih lanaca vrijednosti pridonose prepoznatljivosti destinacije i zaposlenosti lokalnog stanovništva.
Opis projekta	Trendovi na turističkom tržištu pokazuju sve veći interes za upoznavanjem destinacije kroz kupnju i konzumaciju proizvoda eno-gastronomije i autohtonih prehrambenih proizvoda. Priče o zdravoj i domaćoj hrani, mogućnost posjete i upoznavanja s poviješću, posebnostima i proizvodnim procesima, degustacije i kupnje mogu pridonijeti stvaranju imidža destinacije. Nadalje, ovi proizvodi mogu biti korišteni kao pokloni domaćina turistima, primjerice u smještajnom objektu, ali i kao svojevrsni suveniri koje turisti odnose sa sobom. Osim što se ponudom ovih proizvoda obogaćuje turistička ponuda i doživljaj turista, njihovom konzumacijom i 'sviđanjem' otvara se prostor za izvoz istih na tržišta s kojih dolaze turisti. U kontekstu identificiranja i uspostave itinerera prehrambenih proizvoda, trebalo bi pristupiti sadržajnom profiliranju baštinskih prehrambenih proizvoda destinacije. Dodatno na području Županije postoje etablirane tvrtke

	prehrambene industrije poput Dukata (Sirela), Koestlin, Zdenka, daruvarska pivovara i drugi, koji mogu predstavljati vezivno tkivo malih proizvođača.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije u partnerstvu s proizvođačima prehrambenih proizvoda
Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VI. 2025. – III. 2029.
Provedbeni koraci i rokovi	• Identificiranje prehrambenih proizvođača i proizvoda industrijske baštine – VI. 2025. • Ispitivanje interesa prehrambenih proizvođača za uključivanjem u turističku ponudu – X. 2025. • Umrežavanje prehrambenih proizvođača za smještajnim objektima, suvenirnicama kroz radionice ili sastanke – II. 2026. • Kreiranje priča o posebnostima, proizvodnim procesima, ljudima i povijesti koji svjedoče baštinskoj vrijednosti proizvoda – VI. 2026. • Izrada promotivnih materijala koji se mogu lako dijeliti mrežnim putem (internetske stranice, društvene mreže i slično), poželjno kratkih tekstova i fotografija ili kratkih filmova – XII. 2026. • Kontinuirana on-line promocija i poticanje svih uključenih strana u promociju i distribuciju u svrhu jačanja imidža destinacije – III. 2029.
Procijenjena vrijednost	25.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Sredstva gospodarskih subjekata (proizvođači, trgovine, suvenirnice, smještajni objekti) Sredstva turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije Sredstva gradova u kojima su smješteni proizvodni pogoni
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Mjera 2.2. Razvoj novih cjelovitih turističkih doživljaja visoke vrijednosti

Aktivnost 2.2.1. – Razvoj proizvoda edukacijskog i kreativnog turizma

Naziv projekta	Projekt 37. Izrada Izvedbenog projekta za Lovrakov svijet
----------------	--

Cilj projekta	Cilj projekta je unaprijediti infrastrukturu i sadržaje Lovrakovog svijeta kroz izradu izvedbenog projekta koji će omogućiti modernizaciju postojećih objekata, povećati funkcionalnost prostora te osigurati kvalitetne sadržaje za posjetitelje svih uzrasta. Planirane aktivnosti obuhvaćaju obnovu i prilagodbu objekata suvremenim standardima, unapređenje interpretacijskih elemenata te razvoj novih edukativnih i turističkih sadržaja.
Opis projekta	Lovrakov svijet, inspiriran književnim djelima Mate Lovraka, važan je kulturno-edukativni centar koji spaja baštinsku i turističku ponudu Bjelovarsko-bilogorske županije. Ovaj projekt obuhvaća izradu izvedbenog projekta za cjelovitu modernizaciju i razvoj sadržaja u Lovrakovom svijetu. Glavne komponente projekta uključuju: 1. Unapređenje infrastrukture - o Modernizacija i prilagodba objekata sigurnosnim i pristupačnim standardima. - o Obnova interijera i eksterijera ključnih objekata. 2. Obnova kulturno-povijesnih elemenata - o Konzervatorsko-restauratorski radovi na Vlaku u snijegu. - o Očuvanje i obnova etnografskih zbirki i skulptura. 3. Razvoj stalnih postava i interpretacijskih sadržaja - o Izrada stalnog postava za Mlin družbe Pere Kvržice. - o Razrada muzeološkog koncepta za Vlak u snijegu. 4. Uređenje okoliša i krajobrazno planiranje - o Izrada krajobraznog projekta za poboljšanje vanjskog prostora. - o Razvoj tematskih poučnih staza i parkovnih zona. 5. Implementacija digitalnih tehnologija - o Korištenje interaktivnih interpretacijskih rješenja. - o Digitalizacija sadržaja i multimedijalna prezentacija.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos
Nositelj	Kulturno-umjetnički centar „Mato Lovrak“ + Bjelovarsko-bilogorska županija
Lokacija provedbe	Veliki Grđevac i Velika Pisanica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I. 2026. – VII.2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Izrada projektnog zadatka – II.2026 • Urbanističko-arhitektonsko rješenje Centra – IX. 2027. • Konzervatorski elaborati i smjernice – II.2027 • Idejna i izvedbena rješenja interpretacijskih sadržaja – VIII.2027.
Procijenjena vrijednost	600.000 eura (glavni i izvedbeni projekt) 10.000.000 eura realizacija
Okvirni izvori financiranja	• Ministarstvo kulture i medija RH

	• EU fondovi za kulturnu baštinu i turizam • Županijski i lokalni proračuni
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Idejni projekt za parcijalnu obnovu

Aktivnost 2.2.2. – Unaprjeđenje kvalitete i autohtonosti gastronomske ponude Županije

Naziv projekta	Projekt 38. Definiranje standarda kvalitete za županijsku gastro oznaku namijenjenu restoranima, trgovinama i drugim punktovima
Cilj projekta	Projekt za cilj ima utvrđivanje kriterija i postupka za dodjelu oznake gastro kvalitete na razini Bjelovarsko-bilogorske županije. Definiranjem standarda kvalitete gastro proizvoda podigla bi se kvaliteta ponude lokalnih restorana, trgovina i drugih punktova te bi se dodatno potaknuli lokalni proizvođači hrane i poljoprivrednici na proizvodnju i uzgoj lokalnih autohtonih sorti poljoprivrednih proizvoda, kao i recepture lokalnih jela i pića. Hrana ugrađena u lokalnu tradiciju nudi autentično iskustvo posjetiteljima čime bi se dodatno pojačala turistička potražnja, što bi u konačnici utjecalo i na pojačane gospodarske aktivnosti, ali i očuvanje baštine i načina života Bjelovarsko-bilogorske županije.
Opis projekta	Definiranje standarda kvalitete za županijsku gastro oznaku namijenjenu restoranima, trgovinama i drugim punktovima je projekt čiji je cilj trajno podizanje kvalitete bjelovarsko-bilogorske ugostiteljske ponude kroz stimuliranje i unaprjeđivanje tradicionalnih gastronomskih vrijednosti, uključivanje iste u europske i svjetske gastronomske tijekove te afirmiranje kvalitete proizvoda i usluga kao prepoznatljivosti ove Županije. Interes posjetitelja za restoranima koji nude autohtona jela i pića, kao i trgovinama s lokalnim proizvodima postaje sve izraženiji u suvremenom društvu. Gastronomija postaje nezaobilazan dio turističke ponude, a definiranje standarda kvalitete za uspostavljanje gastro oznake na razini Bjelovarsko-bilogorske županije podignut će razinu kvalitete i uspostaviti oznaku koja označava standard za restorane, trgovine i druge punktove koji nude lokalne namirnice i proizvode. Ovakav razvoj pridonijet će održivijem razvoju Županije, te će razvoj gastro turizma pridonijeti ruralnom razvoju, ekonomskom napretku i ekološkoj održivosti. Ovim projektom definiralo bi se značenje gastro oznake za restorane, trgovine i druge punktove, te izgradili teorijski temelji za razvoj županijskog gastro turizma.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Zajednički projekt: Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije, Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Bjelovar, Obrtnička komora Bjelovarsko-bilogorske županije i Udruženje obrtnika Bjelovarsko-bilogorske županije

Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	X. 2025. – V. 2026.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	- Definirati standarde kvalitete za svaku djelatnost (restorane, trgovine i druge punktove) – X. 2025 - Izgraditi teorijski okvir i postupak dodjeljivanja gastro oznake – I. 2026 - Uspostavljanje pravilnika o kriterijima i postupku za dodjelu oznake gastro kvalitete na razini Bjelovarsko-bilogorske županije – II. 2026 - Predstavljanje gastro oznake zainteresiranoj javnosti, te upoznavanje ugostitelja, trgovaca i ostalih dionika s mogućnosti dobivanja gastro oznake – III. 2026 - Testiranje u praksi, promidžba i praćenje – V. 2026
Procijenjena vrijednost	45.000 €
Okvirni izvori financiranja	županijska sredstva
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Mjera 2.3. Unaprjeđenje kvalitete i dosega manifestacija

Aktivnost 2.3.1 Povezivanje manifestacija s turističkim paketima srodnih proizvoda

Naziv projekta	Projekt 39. Zajednička promocija glavnih manifestacija Županije
Cilj projekta	Jačanje prepoznatljivosti i imidža pojedinih manifestacija kroz sinergijsku promociju.
Opis projekta	Atraktivne kulturne manifestacije mogu biti poluga jačanja turističke prepoznatljivosti i poželjnog imidža turističke destinacije. Iako neke manifestacije na području TZ Bjelovarsko-Bilogorske županije generiraju relativno visoku posjećenost, potražnja je pretežito lokalna i regionalna. Kako bi manifestacije privukle nacionalnu i međunarodnu posjećenost, potrebno je raditi na njihovoj prepoznatljivosti, odnosno vidljivosti. Zajedničkom promocijom osigurava se veći tržišni doseg uz financijske uštede te se komunicira cjelogodišnja ponuda destinacije čime se pozitivno utječe na održivost destinacije.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije

Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – III. 2029.
Provedbeni koraci i rokovi	• Identifikacija ključnih manifestacija s privlačnim potencijalom na nacionalnoj i međunarodnoj razini i potencijalom razvoja destinacije – VIII. 2025. • Izrada idejnog koncepta zajedničke promocije i odabir poželjnih promotivnih alata i medija – X. 2025. • Izrada konkretnih promotivnih materijala – I-2029. • Kontinuirana zajednička promocija – III. 2029.
Procijenjena vrijednost	220.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva Turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije Financijski poticaji: sredstva gradova i Županije, Ministarstvo kulture i medija
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Aktivnost 2.3.2. Povezivanje s domaćim i inozemnim festivalima i događanjima te sudjelovanje u međunarodnim kulturnim i sportskim mrežama

Naziv projekta	Projekt 40. Povezivanje Lovrakovih dana i promocija na srodnim festivalima (npr. Cardiff Kid's Lit Festival, Šibenski festival i slično)
Cilj projekta	Očuvanje kulturne baštine kroz promociju i promidžbu, te revitalizacija, brendiranje i osnaživanje manifestacije „Lovrakovi dani“
Opis projekta	Općina Veliki Grđevac i TZ Južna Bilogora kroz ovaj projekt želi dodatno osnažiti i revitalizirati ovu dugogodišnju manifestaciju, te privući nove posjetitelje. Aktivnosti uključuju promociju na srodnim festivalima kroz nastupe i oglašavanje, ali i promotivne sadržaje poput letaka, brošura i banneri. Postojeća manifestacija ima dugogodišnju tradiciju, te je kao takva izvrsna ishodišna točka za daljnju promidžbu i umrežavanja sa srodnim festivalima.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Veliki Grđevac
Lokacija provedbe	Općina Veliki Grđevac

Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	II.2025. – VII.2025.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	Kontinuirano
Procijenjena vrijednost	20.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva općine Veliko Grđevac; Sredstva HTZ-a; Sredstva Ministarstva Kulture i Medija
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: odobreno financiranje

8.3. Cilj 3. Unapređenje sustava destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa

Mjera 3.1. Programi osnaživanja dionika	Aktivnost 3.1.1. Jačanje znanja i kompetencije dionika na području Županije
	41. Projekt - edukacija organizatora manifestacija, poboljšanje logistike, upravljanje posjetiteljima i uvođenje suvremenih standarda event managementa
	Aktivnost 3.1.2. Razvoj i ponuda agencijskih programa
	42. Projekt – Sufinanciranje DMC agencija u kreiranju vikend programa na području Županije
	Aktivnost 3.1.3. Podizanje razine svijesti o potencijalima turizma u lokalnoj zajednici
	43. Projekt – Edukativne radionice za lokalnu zajednicu o odabranim elementima materijalne i nematerijalne baštine
Mjera 3.2. Sustavno praćenje kvalitete destinacijskog turizma	44. Projekt – Radionice muzejskih ustanova o mogućnostima posudbe/ donacije predmeta i njihove valorizacije
	Aktivnost 3.2.1. - Praćenje pokazatelja održivog razvoja turizma, certificiranje i eko označavanje
	45. Projekt – Uspostava kontinuiranog praćenja zadovoljstva lokalne zajednice turizmom
	46. Projekt – Uspostava praćenja broja jednodnevnih posjetitelja i njihovih temeljnih obilježja
	47. Projekt – Priprema i samoprocjena destinacija za aplikaciju na odabrani međunarodni certifikat održivosti turizma (npr. Green Globe)

Mjera 3.1. Programi osnaživanja dionika*Aktivnost 3.1.1. Jačanje znanja i kompetencije dionika na području Županije*

Naziv projekta	Projekt 41. Edukacija organizatora manifestacija, poboljšanje logistike, upravljanje posjetiteljima i uvođenje suvremenih standarda event managementa
Cilj projekta	Jačanje prepoznatljivosti i imidža destinacije jačanjem znanja i kompetencija organizatora manifestacija.
Opis projekta	Manifestacije imaju ključnu ulogu u jačanju atraktivnosti destinacije, gospodarskog rasta i kulturnog identiteta destinacije te urbanog razvoja destinacije. Ulaganje u njihovu kvalitetu kroz ulaganje u educiranje organizatora manifestacija određuje se kao nužnost. Edukacije kroz predavanja stručnjaka i razmjenu iskustava u panelima poželjno bi se trebale sastojati od uvida u: - upravljanje događajima (koncept, planiranje, provođenje i evaluacija) - osnovne vještine poput komunikacijskih, organizacijskih, logističkih, timskih i drugih potrebnih vještina - prikaza i analize primjera uspješnih praksi - moderne alate i tehnike učinkovite logistike (optimizacija prostora, upravljanje dobavljačima, postavljanje tehnologije, osiguranje nesmetanog prijevoza za sudionike i dr.) - moderne alate i tehnike upravljanja masama – sudionicima (prodaja ulaznica, registracije, ažuriranja u stvarnom vremenu, CRM sustavi i alati za interakciju na društvenim mrežama, prijenosi uživo, interaktivne aplikacije poput RFID narukvica, virtualnih alata i sl., praćenje zadovoljstva i utvrđivanje trendova) - upravljanje krizama (simulacije scenarija, preporuke, prilagodba neočekivanim situacijama) - uvida u ekološki prihvatljive prakse, kao što je smanjenje otpada, korištenje digitalnih materijala i sl. Edukaciji mogu nazočiti, osim direktno zainteresiranih organizatora manifestacija, i sve zainteresirane strane koje posredno sudjeluju i pridonose provođenju, promociji i uspješnosti manifestacija.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Broj noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone - Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije
Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – VIII. 2026.

Provedbeni koraci i rokovi	Organizacija i održavanje edukacije za organizatore manifestacija – V. 2026.
Procijenjena vrijednost	10.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva Turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Aktivnost 3.1.2. Razvoj i ponuda agencijskih programa

Naziv projekta	Projekt 42. Sufinanciranje DMC agencija u realizaciji kreiranih vikend programa na području Županije
Cilj projekta	Unaprjeđenje sustava destinacijskog menadžmenta kroz poticanje kreiranja i prodaje složenijih turističkih vikend paketa.
Opis projekta	Projekt razvoja i ponude agencijskih programa trebao bi biti u svrhu poboljšanja cjelokupnog turističkog iskustva kroz održivu i atraktivnu ponudu te poticanja lokalnog gospodarskog rasta. Bjelovarsko-bilogorska županija ima velik potencijal za etabliranje kao poželjna vikend destinacija, primarno za turiste iz Zagreba i drugih bližih urbanih područja u Hrvatskoj te iz Slovenije i drugih susjednih zemalja. Povećanje interesa ovisit će o ponudi tematski zaokruženih vikend programa, kojih trenutno nema ili ih nema dostatno. Da bi se mogle kreirati, potrebno je identificirati turističke atrakcije i doživljaje spremne za tržište i uvezati ih s ponudom smještaja, hrane i pića i drugih usluga. Preduvjet je postojanje interesa agencija za kreiranje složenih proizvoda, formiranje paketa usluga i lansiranje takvih proizvoda na ciljna tržišta sklona dolasku u ovu destinaciju. Osim što se umrežavanjem dionika kroz ponudu paketa utječe na lokalni gospodarski razvoj i ublažavanje sezonskih fluktuacija, njima se pozitivno utječe na privlačnost destinacije. Sufinanciranje je moguće distribuirati prema broju kreiranih/ prodanih turističkih paketa ili prema broju turističkih noćenja na području Županije. DMC agencije se mogu financijski podržati i u implementaciji korisnički prilagođenih internetskih platformi ili aplikacija za rezerviranje paketa, kao i integracija naprednih alata poput umjetne inteligencije ili 'chatbota' za poboljšanje korisničke usluge i iskustva, zatim za prikupljanje podataka i alate za analizu, omogućujući im da bolje razumiju preferencije turista i optimiziraju ponudu paketa. Nadalje, moguće im je pružiti podršku u osiguranju mobilnosti turista tijekom boravka u destinaciji kroz razvoj ili proširenje opcija lokalnog prijevoza, uključujući usluge prijevoza, iznajmljivanje bicikala ili zajednički prijevoz.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos

Nositelj	TZ BBŽ u partnerstvu s DMC agencijama
Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – III. 2029.
Provedbeni koraci i rokovi	- Ispitivanje interesa lokalnih agencija za uključivanjem i poticanje kulture suradnje dionika – X. 2025. - Osmišljavanje turističkih vikend paketa – II. 2026. - Kreiranje poticaja za lansiranje kreiranih paketa doživljaja na tržište (DMK poticaji) i osiguranje potrebnih sredstava kontinuirano – III. 2029. - Kontinuirana evaluacija ostvarenja – III. 2029.
Procijenjena vrijednost	50.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva Turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije Sredstva turističkih agencija
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Aktivnost 3.1.3. Podizanje razine svijesti o potencijalima turizma u lokalnoj zajednici

Naziv projekta	Projekt 43. Edukativne radionice za lokalnu zajednicu o odabranim elementima materijalne i nematerijalne baštine
Cilj projekta	Podizanje svijesti lokalne zajednice o turističkom, ali i ukupnom društveno-gospodarskom razvoju kroz njihovu ulogu u dugoročno održivom promišljanju i upravljanju materijalnom i nematerijalnom baštinom.
Opis projekta	Organiziranje edukativnih radionica za lokalnu zajednicu o materijalnoj i nematerijalnoj baštini pomaže u očuvanju kulturne tradicije, osnažuje lokalno stanovništvo potičući ponos, stvara gospodarske prilike i promiče društvenu koheziju. To je ulaganje u kulturnu održivost koja koristi zajednici društveno i ekonomski. Kroz dijalog i suradnju osigurava se međusobno povjerenje za provedbu različitih vrsta programa podizanja razine svijesti, odnosno internog marketinga, usmjerenih prema lokalnoj zajednici, da bi se lokalni dionici informirali i educirali o mogućnostima i željenom smjeru razvoja turizma. Znanje koje ohrabruje na komunikaciju, preporuke i 'storytelling' vodi povećanju kvalitete života lokalne zajednice, ali i kvalitete boravka i iskustva turista i njihovog zadovoljstva. Organizacija ovakvih radionica može biti nadograđena i različitim info-brošurama, studijskim putovanjima, zajedničkim projektima, ili kroz medijske nastupe na lokalnim medijima, internetskim stranicama turističkih zajednica i drugih dionika.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE

Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom - Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije u partnerstvu s kulturnim ustanovama i udrugama
Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IX. 2025. – VI. 2026.
Provedbeni koraci i rokovi	• Organizacija više radionica lokacijski raspoređenih za bitne dionike u turističkoj ponudi i sve ostale zainteresirane dionike lokalne zajednice – VI. 2026.
Procijenjena vrijednost	5.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva sustava turističkih zajednica i Turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije Sredstva kulturnih ustanova i udruga
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Naziv projekta	Projekt 44. Radionice muzejskih ustanova o mogućnostima posudbe/ donacije predmeta i njihove valorizacije
Cilj projekta	Podizanje svijesti o mogućnostima valorizacije predmeta i suradnje s muzejima kroz donacije i posudbu predmeta kako bi se očuvala kulturna baština.
Opis projekta	Kulturni turizam sastavni je dio svakog boravka u destinaciji, neovisno je li primarni motiv dolaska u destinaciju ili ne. Udio 'kulturnih' turista je u porastu, što dodatno otvara i jača mogućnosti razvoja kulturnog turizma. Ovakvim radionicama muzejski stručnjaci prenose svoja znanja za odgovorno rukovanje predmetima, razumijevanje njihove prave kulturne vrijednosti, izgrađuju snažnije odnose s donatorima i suradnicima te upoznaju javnost sa svojom ponudom na način da muzeji mogu čuvati, štititi i dijeliti svoje zbirke na način koji obogaćuje zajednicu i poboljšava globalni kulturni dijalog.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos

Nositelj	Turistička zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije u suradnji s partnerima: Zavičajni muzej Daruvar, Gradski muzej Čazma, Gradski muzej Bjelovar, KUC Mato Lovrak, Etno Park Veliko Trojstvo
Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – XII. 2025.
Provedbeni koraci i rokovi	Organizacija radionica – XII.2025.
Procijenjena vrijednost	2.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva muzeja partnera u projektu
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Mjera 3.2. Sustavno praćenje kvalitete destinacijskog turizma

Aktivnost 3.2.1. - Praćenje pokazatelja održivog razvoja turizma, certificiranje i eko označavanje

Naziv projekta	Projekt 45. Uspostava kontinuiranog praćenja zadovoljstva lokalne zajednice turizmom
Cilj projekta	Unaprijediti kvalitetu života na području Bjelovarsko-bilogorske županije u cilju razvoja cjelogodišnjeg i održivijeg turizma. Bolja percepcija utjecaja turizma na kvalitetu života lokalnog stanovništva može pridonijeti i većoj podršci turističkom razvoju, dok pogoršanje percepcije signalizira potrebu pravodobnih prilagodbi u upravljanju turističkim razvojem kako bi se osigurala njegova održivost.
Opis projekta	Kontinuirano praćenje zadovoljstva lokalne zajednice odvijalo bi se anketiranjem stanovnika cijele Županije jednom godišnje. Razina zadovoljstva odredila bi se kao procjena na temelju rezultata anketiranja određenog postotka (udjela) stalnih stanovnika, koji bi se kroz anketu izjasnili da li pozitivno, negativno ili neutralno percipiraju utjecaj turizma na kvalitetu života u destinaciji.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalne zajednice turizmom - Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije

Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	X.2025. – XII.2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Priprema anketnog upitnika – X. 2025./2026./2027./2028. • Provođenje ankete online – XI. – XII. 2025./2026./2027./2028. • Analiza rezultata ankete – XII. 2025./2026./2027./2028.
Procijenjena vrijednost	5.000 eura
Okvirni izvori financiranja	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: odobreno financiranje

Naziv projekta	Projekt 46. Uspostava praćenja broja jednodnevnih posjetitelja i njihovih temeljnih obilježja
Cilj projekta	Glavni cilj praćenja broja jednodnevnih posjetitelja je spriječiti prevelika opterećenja u određenim destinacijama s velikim brojem jednodnevnih posjetitelja i provoditi mjere ravnomjernijeg i održivijeg turizma, a sve u cilju unaprjeđenja kvalitete života na području Bjelovarsko-bilogorske županije i razvoja cjelogodišnjeg i održivijeg turizma.
Opis projekta	Anketiranje posjetitelja u destinacijama s najvećim opterećenjem turista i utvrđivanje udjela turista/ jednodnevnih posjetitelja koji su posjetili odabranu destinaciju i njihovih temeljnih obilježja. Nakon provedene ankete, radit će se procjene o broju jednodnevnih posjetitelja u odnosu na broj stalnih stanovnika u destinaciji, kako bi se ograničilo prevelika opterećenja. Praćenjem broja jednodnevnih posjetitelja i njihovih temeljnih obilježja nastoji se procijeniti intenzitet turizma u destinacijama, odnosno razina objektivnog opterećenja uzrokovana jednodnevnim posjetiteljima. Anketiranjem bi se napravio temelj za praćenje strukture posjetitelja (posebice jednodnevnih posjetitelja) i razvoj proizvoda u skladu s njihovim obilježjima.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja - Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije
Lokacija provedbe	Cijela Županija

Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III.2025. – XII.2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Priprema anketnog upitnika – III. 2025./2026./2027./2028. • Provođenje ankete – V. – X. 2025./2026./2027./2028. • Analiza rezultata ankete – XII. 2025./2026./2027./2028.
Procijenjena vrijednost	16.000 eura
Okvirni izvori financiranja	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: odobreno financiranje

Naziv projekta	Projekt 47. Priprema i samoprocjena destinacija za aplikaciju na odabrani međunarodni certifikat održivosti turizma (npr. Green Globe)
Cilj projekta	Cilj ovog projekta je povećanje kvalitete i vrijednosti turizma u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, te osiguravanje implementacije principa održivog turizma. Stjecanjem međunarodnih certifikata održivosti destinacija bi ostvarila veću održivost, ali i prepoznatljivost, veću vidljivost i učinkovitije korištenje svojih resursa. Također, certificiranjem u domeni održivosti turizma ostvarila bi se standardizacija na međunarodnoj razini koja bi omogućila snažniju promociju i bolju reputaciju destinacije.
Opis projekta	Priprema i samoprocjena destinacija za aplikaciju na odabrane međunarodne certifikate uključuje postizanje viših standarda od zakonom propisanih pa samim time djeluje na dobrovoljnoj razini, ali jasno ukazuje na proaktivnost destinacije kako bi podigao imidž destinacije. Priprema i samoprocjena destinacija uključivala bi sljedeće korake: - Odabir sheme certificiranja i stručnjaka za provedbu postupka certificiranja - Prijava ili registracija kod tijela akreditiranog za certificiranje - Dostava adekvatne dokumentacije sukladno zahtjevima certifikata - Procjena stupnja održivosti sukladno dostavljenoj dokumentaciji od strane evaluatora - Odluka o kvaliteti odnosno dodjela certifikata - Produženje valjanosti certifikata; re-certifikacija
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE

Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Okolišni i društveni pokazatelji - Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije
Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III.2026. – XII.2026.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Odabir sheme certificiranja i stručnjaka za provedbu postupka certificiranja – III. 2026. • Prijava ili registracija kod tijela akreditiranog za certificiranje – VI. 2026. • Dostava dokumentacije sukladno zahtjevima certifikata – X. 2026 • Procjena stupnja održivosti sukladno dostavljenoj dokumentaciji od strane evaluatora V. 2027. • Odluka o kvaliteti odnosno dodjela certifikata – 2027. • Produženje valjanosti certifikata; re-certifikacija – 2029.
Procijenjena vrijednost	15.000 eura
Okvirni izvori financiranja	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: odobreno financiranje

8.4. Cilj 4. Stvaranje prepoznatljivosti

Mjera 4.1. Jačanje vidljivosti destinacije	48. Projekt – Kreiranje autohtonih suvenira Županije 49. Projekt – Unaprjeđenje turističke signalizacije- Turistički vodič na otvorenom: Signalizacija za bolju orijentaciju
Mjera 4.2. Brendiranje Županije kao jedinstvene destinacije	Definirano operativnim i master planom razvoja

Naziv projekta	Projekt 48. Kreiranje autohtonih suvenira Županije
----------------	---

Cilj projekta	Stvaranje prepoznatljivosti destinacije.
Opis projekta	U cilju jačanja imidža i vidljivosti destinacije na tržištu, uz neke druge učinke, i u svrhu obogaćivanja ukupnog doživljaja i pružanja opipljivog sjećanja, destinacije potiču kreiranje autohtonih suvenira, uz naznaku porijekla lokalnih proizvoda sa uključenim imenom destinacije ili atrakcije destinacije. Suveniri su dostupni turistima na raznim lokacijama u cilju promocije destinacije.
Posebni značaj za destinaciju	DA/NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom -Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije
Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	08. 2025. – 12. 2027.
Provedbeni koraci i rokovi	- Istraživanje i razvoj koncepta: istraživanje povijesti, tradicije, folklor, materijala i simbola jedinstvenih za destinaciju, identifikacija tradicionalnih zanata, razumijevanje trendova u kupnji suvenira i cijena – 12. 2025. - Uspostava partnerstava sa zainteresiranim lokalnim obrtima i udrugama radi osiguranja proizvodnje - 04. 2026 - Prikupljanje ideja i prijedloga, dizajn i izrada prototipova - 07. 2026. - Označavanje suvenira kao lokalno proizvedenih, s potpisima obrtnika i uključivanje kratke povijesti ili značaja suvenira za destinaciju u pakiranje – 08. 2026. - B2B umrežavanje proizvođača suvenira sa hotelima, trgovinama, suvenirnicama, turističkim agencijama, kulturnim institucijama – 12. 2026. - Kontinuirana promocija suvenira putem internetskih stranica sustava turističkih zajednica i njihovih društvenih mreža - 12. 2027.
Procijenjena vrijednost	20.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Sredstva Turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije Sredstva obrtnika Sredstva ostalih dionika, nositelja turističke ponude i atrakcija
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Naziv projekta	Projekt 49. Unaprijeđenje turističke signalizacije - Turistički vodič na otvorenom: Signalizacija za bolju orijentaciju
Cilj projekta	Poboljšanje ukupnog iskustva i zadovoljstva posjetitelja pružanjem jasnih, pristupačnih i vizualno privlačnih navigacijskih alata koji im pomažu da se orijentiraju, učinkovito istražuju, uče i sudjeluju u destinaciji na smislen način.
Opis projekta	Projekta uključuje osmišljavanje/uvođenje prepoznatljivog i funkcionalnog sustava informiranja i signalizacije. Kvalitetan sustav turističke signalizacije i interpretacije ima važan doprinos doživljaju turističkih proizvoda destinacije. Pruža bolju orijentaciju i navigaciju, lakše pronalaženje atrakcija te informativno i kulturno obogaćivanje boravka turista. Doživljaj je moguće dodatno pozitivno osnažiti korištenjem QR kodova, AR iskustva i sličnih digitalnih alata. Dosljednošću vizualne teme kroz signalizaciju jača se brend destinacije. Osvremenjivanjem i nadopunom postojećeg sustava turističke signalizacije i interpretacije moguće je ubrzano poboljšati atraktivnosti ključnih atrakcija/proizvoda. Interpretacijske ploče trebaju biti na vidljivim i dostupnim mjestima, uz mogućnost sigurnog parkiranja, a važnije lokalitete opremiti i odmoršnim sadržajima (klupe, WC). Pri izradi je potrebno voditi računa i o višejezičnosti te o inkluzivnosti. Dodatno, potrebno je osigurati kvalitetnu informiranost gostiju o destinaciji kroz turističke informativne centre, recepcije smještajnih objekata, centre za posjetitelje, muzeje i druga mjesta gdje turisti mogu tražiti i dobiti informacije.
Posebni značaj za destinaciju	DA/NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom -Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije uz partnerstvo sustava turističkih zajednica, županije, gradova, općina
Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	09. 2025. – 03. 2029.
Provedbeni koraci i rokovi	- Inventarizacija postojećeg stanja gradske turističke signalizacije i interpretacije te ocjena stanja/kvalitete – 12. 2025. - Formiranje tima stručnjaka za izradu koncepta interpretativnih ploča, karata i drugih informativnih sadržaja – 06. 2026. - Natječaj i odabir specijalizirane tvrtke za izradu informativno-interpretativnih materijala i uređenje pojedinih lokacija – 10. 2026. - Izrada interpretacijskih ploča, postavljanje, održavanje i nadopunjavanje – 12. 2027.
Procijenjena vrijednost	750.000 EUR

Okvirni izvori financiranja	Proračun svih gradova i općina na području županije i Županije Sredstva sustava turističkih zajednica na području Županije i Turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije Sredstva državnog proračuna (Ministarstvo turizma i sporta, Ministarstvo Gospodarstva i održivog razvoja) Sredstva EU programa/fondova
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

8.5. Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije

Sukladno Smjernicama za izradu Plana upravljanja i Zakonu o turizmu, definirani su projekti od posebnog značaja za razvoj destinacije kao projekti koji u planu upravljanja destinacijom naveden kao projekt od posebnog značaja, a pridonosi provedbi plana upravljanja destinacijom i strateškom cilju definiranom aktima strateškog planiranja za razvoj turizma

Projekti od posebnog značenja za razvoj destinaciji su oni koji:

- pridonosi strateškom i/ili posebnom cilju definiranom aktima strateškog planiranja za razvoj turizma,
- predviđa značajan i mjerljiv, izravni ili neizravni pozitivni financijski učinak na sektor turizma i povezane sektore,
- započinje s provedbom u razdoblju važenja plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen
- ima minimalno izrađenu studijsku/projektну dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobranje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
- ima minimalnu vrijednosti od 1.000.000,00 eura.

	Popis projekata od posebnog značaja za razvoj destinacije
1.	Turistička zona Korenovo- izgradnja hotela
2.	Ugostiteljsko – turistički centar Kukavica
3.	Planinarski dom sa Zvezdarnicom, planetarijem i vidikovcem Petrov vrh (Daruvar)
4.	Rekonstrukcija Depandanse Arcadia u boutique hotel s 4 zvjezdice
5.	Sportsko-rekreacijski kamp Skresovi
6.	Rekonstrukcija nogometnog stadiona i dogradnja nove tribine sa streljanom- "Arena" Bjelovar
7.	Izgradnja novog izletišta Bara
8.	Posjetitelji centar nacionalnih manjina - BiloMora – bilogorska bajoslovka
9.	Sveobuhvatna obnova Zavičajnog muzeja Daruvar s ciljem poboljšanja dostupnosti kulturne baštine u turističkoj ponudi destinacije
10.	Projekt obnove i uspostave multimodalnog prostora suvremene umjetnosti u rodnoj kući Vojina Bakića (Bjelovar)
11.	Biciklistička staza na trasi stare pruge Bjelovar – Garešnica
12.	Izrada Izvedbenog projekta za Lovrakov svijet

9. MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI

9.1. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom

Implementacija Plana upravljanja destinacijom za Bjelovarsko-bilogorsku županiju zahtijeva koordinirani pristup svih ključnih dionika u sustavu turizma, uključujući lokalne i regionalne vlasti, privatni sektor, kulturne i turističke organizacije, obrazovne institucije te udruge civilnog društva. Ovaj sveobuhvatan pristup omogućava efikasnu provedbu plana i njegovu usklađenost sa specifičnostima lokalnih zajednica, kulturnim identitetom i potrebama turista.

Plan upravljanja destinacijom usvaja se na predstavničkom tijelu regionalne samouprave, a njegovo donošenje temelji se na Zakonu o turizmu (ZOT) i odgovarajućim pravilnicima. Usvajanjem plana na ovom tijelu, on postaje obvezujući dokument, čime se omogućuje primjena svih odredbi plana u sustav turističkog upravljanja destinacijom. Implementacija plana usmjerava razvoj turizma prema održivosti i dugoročnim ciljevima destinacije, uz stalnu prilagodbu u skladu s promjenjivim uvjetima i potrebama zajednice. Turistička zajednica, kao nositelj procesa, mora osigurati da se svi zainteresirani dionici, uključujući predstavnike lokalnih zajednica, kulturnih i turističkih institucija, privatne sektore te organizacije civilnog društva, uključe u proces izrade plana. Ova koordinacija osigurava prepoznavanje različitih funkcija, interesa i razvojnih smjerova koji su specifični za svaku destinaciju.

Ključni dionici uključeni u implementaciju plana:

1. Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije je glavni koordinatorski procesa izrade i implementacije plana, Turistička zajednica mora osigurati aktivnu suradnju svih dionika i organizirati redovite sastanke, radionice i konzultacije. Zadužena je za izradu smjernica, praćenje napretka, izvještavanje i osiguranje da se svi aspekti plana provedu u skladu s definiranim ciljevima.
2. Gradovi i općine unutar županije kao lokalna samouprava mora osigurati političku potporu i pravnu regulativu za provedbu plana. Zaduženi su za usklađivanje plana s lokalnim strategijama i potrebama, pružanje financijskih resursa, te omogućavanje nužne infrastrukture i legislativnih okvira.
3. Privatni sektor, uključujući vlasnike smještajnih kapaciteta, restorana, turističke agencije, te poduzetnike u sektoru kulturnih usluga, od presudne je važnosti za uspješnu implementaciju plana. Oni su ključni za razvoj novih proizvoda i usluga, kao i za stvaranje atraktivnih ponuda koje privlače turiste i povećavaju konkurentnost destinacije.
4. Kulturne i obrazovne institucije, uz muzeje, kulturne centre, muzeje, galerije, te obrazovne institucije kao što su škole i sveučilišta, igraju važnu ulogu u stvaranju edukativnih programa i kulturnih sadržaja koji će obogatiti turističku ponudu. Također, njihov angažman u oblikovanju i provođenju obrazovnih i kulturnih programa bitan je za razvoj održivih turizma temeljenog na kulturnoj baštini i cjeloživotno učenje.
5. Udruge civilnog društva i udruge manjina, udruge koje se bave očuvanjem kulturne baštine, ali i udruge nacionalnih manjina, imaju važnu ulogu u implementaciji plana, jer mogu pružiti specifične informacije i sadržaje koji obogaćuju ponudu destinacije. Kroz suradnju s njima, destinacija može obuhvatiti širu paletu kulturnih i tradicijskih sadržaja koji odražavaju raznolikost zajednice.

6. Suradnja sa sveučilištima, istraživačkim institucijama i stručnjacima iz područja turizma, kulturnog menadžmenta i zaštite baštine može pomoći u osiguravanju kvalitete istraživanja, edukacije i razvoja novih inovacija koje će unaprijediti turističku ponudu i upravljanje destinacijom. Također, angažman studenata i mladih stručnjaka doprinosi jačanju kapaciteta lokalnih zajednica i stvaranju novih prilika za zapošljavanje.
7. Razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije igra ključnu ulogu u implementaciji Plana upravljanja destinacijom, jer je zadužena za razvoj i promociju županijskih infrastrukturnih i gospodarskih projekata koji mogu biti od koristi turizmu. Osim što osigurava financijsku podršku i povezuje sve relevantne dionike, Razvojna agencija pomaže u ostvarivanju pristupa EU fondovima, razvoju inovativnih turističkih proizvoda, te implementaciji održivih poslovnih rješenja. Agencija također može igrati ključnu ulogu u pružanju savjeta i stručne podrške poduzetnicima i lokalnim vlastima u vezi s provedbom razvojnih i infrastrukturnih projekata koji unapređuju turističku ponudu.

Implementacija Plana upravljanja destinacijom za Bjelovarsko-bilogorsku županiju predstavlja složen i dinamičan proces koji uključuje suradnju svih relevantnih dionika. Kroz koordinaciju, praćenje napretka, redovite evaluacije i osiguranje financijske održivosti, ovaj plan ima potencijal unaprijediti turističku ponudu županije i osigurati dugoročni održivi razvoj turizma. Razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije, kao ključni akter, bit će od presudne važnosti u implementaciji ovog plana, pružajući ne samo financijsku potporu već i strateško usmjeravanje za daljnji razvoj destinacije. Da bi se plan nesmetano i kvalitetno implementirao nužno je sljedeće:

1. Koordinacija i partnerska suradnja

Za uspješnu implementaciju plana, nužno je uspostaviti jasnu koordinaciju između svih dionika. Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije kao ključna institucija mora redovito koordinirati aktivnosti, organizirati sastanke, radionice i edukacije za dionike. Uz to, treba se poticati javno-privatna partnerstva koja omogućuju zajedničku suradnju između lokalnih vlasti, poduzetnika i civilnog društva. Razvojna agencija također mora aktivno sudjelovati u ovoj koordinaciji, olakšavajući pristup financijskim sredstvima i strateškim inicijativama.

2. Redovito praćenje napretka

U procesu implementacije potrebno je uspostaviti mehanizme za redovito praćenje napretka provedbe plana. To uključuje postavljanje jasno definiranih ciljeva, praćenje postignuća kroz konkretne pokazatelje (broj posjetitelja, stvoreni radna mjesta, broj novih turističkih proizvoda, itd.), te periodičke izvještaje o provedbi plana. Svake godine treba izvršiti procjenu postignutih rezultata i usklađivanje s potrebama tržišta.

3. Financijska održivost

Osiguranje financijskih sredstava za provedbu plana jedan je od ključnih izazova. Korištenje EU fondova, nacionalnih programa, kao i poticanje privatnih investicija kroz javno-privatna partnerstva omogućit će stabilno financiranje svih aktivnosti. Razvojna agencija ima ključnu ulogu u privlačenju tih sredstava, kao i u strukturiranju aplikacija za fondove koji podupiru projekte u turizmu. Također, treba razviti strategiju dugoročne financijske održivosti, kroz unapređenje lokalne infrastrukture i povećanje konkurentnosti destinacije.

4. Edukacija i osnaživanje kapaciteta

Edukacija svih dionika o značaju održivog turizma, kao i o novim trendovima i tehnologijama u industriji turizma, ključna je za uspješnu implementaciju plana. Osnaživanje kapaciteta lokalnih institucija i poduzetnika kroz specijalizirane tečajeve i treninge omogućit će im bolje upravljanje destinacijom i turističkim proizvodima. Razvojna agencija također može organizirati treninge i seminare za lokalne dionike u vezi s apliciranjem za financijsku potporu i upravljanjem projektima.

5. Prilagodba plana

U slučaju promjena u okolnostima (ekonomske, političke, društvene ili tehnološke promjene), potrebno je omogućiti fleksibilnost u provedbi plana i prilagodbu aktivnosti. Redovito praćenje napretka i identifikacija mogućih izazova omogućit će pravovremeno donošenje odluka o korekcijama i prilagodbama planiranih mjera i aktivnosti. Razvojna agencija može pomoći u prilagodbi plana prema novim prilikama, osobito kada je riječ o novim financijskim izvorima ili promjenama u regulativi

9.2. Izvješće o provedbi

Redovito praćenje i izvješćivanje o napretku provedbe plana upravljanja destinacijom od ključne su važnosti kako bi se osigurao uspješan razvoj turističke destinacije. Svaka od aktivnosti predviđenih planom mora biti podložna periodičnoj evaluaciji, uz jasno definirane vremenske intervale za provjeru napretka i uočavanje potencijalnih problema ili prepreka. U slučaju identifikacije bilo kakvih prepreka, neželjenih posljedica ili potrebe za prilagodbom, odgovorni dionici dužni su pravovremeno obavijestiti predstavničko tijelo jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave. Ova povratna informacija omogućava pravodobno donošenje odluka o potrebnim izmjenama plana, čime se osigurava nastavak uspješne implementacije.

Za učinkovito praćenje napretka, Turističko vijeće, kao tijelo odgovorno za provedbu plana, dužno je dostaviti izvješće o realizaciji plana upravljanja destinacijom za prethodnu godinu predstavničkom tijelu jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave do 31. ožujka tekuće godine. Ovo izvješće treba sadržavati pregled postignutih ciljeva, uočenih izazova te prijedloga za daljnji razvoj i prilagodbu plana u skladu s novim potrebama i okolnostima.

Literatura

Bioportal, <https://www.bioportal.hr/gis/>

Državni zavod za statistiku. (2025). *Stanovništvo*. <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/>

Državni zavod za statistiku. (2025). *Statistika u nizu*. <https://podaci.dzs.hr/hr/statistika-u-nizu/>

Državni zavod za statistiku. (2025). *Tržište rada*. <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/trziste-rada/>

Informacijski sustav za prijavu i odjavu turista, eVisitor

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Bjelovarsko-bilogorske županije, <https://www.zastita-prirode-bbz.hr/o-ustanovi/>

KOS, G., KLARIĆ, Z. i FELETAR, P. (2014). MODEL VOĐENJA CIKLOTURISTIČKIH RUTA NA PRIMJERU BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE. *Podravina*, 13 (26), 76-98. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/131413>

Kunst, I. (2012). Razvoj turizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije: stanje, ograničenja i kako ih prevladati. *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru*, (6), 91-102. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/91568>

Kušen, E. (2002). *Turistička atrakcijska osnova*. Institut za turizam.

Lokalna razvojna strategija LAG-a Sjeverna Bilogora za razdoblje 2023. – 2027.

Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe Sjeverna Bilogora 2014. - 2020.

Lončar, N. i Žganjer, K. (2017). Prirodnogeografske značajke Bjelovarsko-bilogorske županije u funkciji razvoja turizma. *Podravina*, 16 (31), 148-162. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/190708>

Marković, I. i Fuerst-Bjeliš, B. (2015). Prostorni identitet kao pokretačka snaga razvoja turizma: komparativna analiza regija Bjelovara i Čakovca. *Hrvatski geografski glasnik*, 77 (1), 71-88. <https://doi.org/10.21861/HGG.2015.77.01.04>

Master plan razvoja održivog turizma Bjelovarsko-bilogorske županije (2022., TZ Bjelovarsko-bilogorske županije)

Ministarstvo turizma i sporta. (2020). *Metodologija i obvezatne upute za izradu godišnjeg programa rada i izvješća o izvršenju godišnjeg programa rada*. https://mints.gov.hr/UserDocImages/AAA_2020_MINTIS/dokumenti/201112_metodologija_TZ.pdf

Ministarstvo turizma i sporta. (2024). *Smjernice i upute za izradu plana upravljanja destinacijom*. https://mint.gov.hr/UserDocImages/2024_dokumenti/240927_pravni_smjernice.pdf

Ministarstvo turizma i sporta. (2024). *Smjernice za provođenje istraživanja stavova lokalnog stanovništva o turizmu i utjecaju turizma na kvalitetu života anketa lokalnog stanovništva*. https://mint.gov.hr/UserDocImages/upravljanje_destinacijom/240930_smjernice_istr_lokal_stanov.pdf

Ministarstvo turizma i sporta. (2025). *Smjernice za provođenje istraživanja zadovoljstva cjelokupnim boravkom u destinaciji: Ankete turista i jednodnevnih posjetitelja*. [https://mint.gov.hr/UserDocImages//1A_UPISNICI/Smjernice%20za%20provo%C4%91enje%](https://mint.gov.hr/UserDocImages//1A_UPISNICI/Smjernice%20za%20provo%C4%91enje%20)

20istra%C5%BEivanja%20zadovoljstva%20cijelokupnim%20boravkom%20u%20destinaciji%20V1.1.pdf

Nacionalne turističke strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine i Nacionalnog plana razvoja održivog turizma 2021. – 2027. (NN 2/2023)

Operativni plan održivog razvoja turizma za razdoblje 2024. - 2033. (2023., TZ Bjelovarsko-bilogorske županije)

Operativni plan razvoja cikloturizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije od 2017. do 2020. godine

Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. – 2027.

Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. - 2027. (2021., naručitelj BBŽ)

Pravilnik o javnoj turističkoj infrastrukturi. *Narodne novine*, 136/2021. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2021_12_136_2248.html

Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom. *Narodne novine*, 112/2024. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_09_112_1890.html

Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma. *Narodne novine*, 112/2024. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_09_112_1891.html

Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije (Županijski glasnik broj 2/01, 13/04, 7/09, 6/15, 5/16 i 1/19)

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine. *Narodne novine*, 2/2023. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2023_01_2_18.html

Strategija razvoja većeg urbanog područja Bjelovar za financijsko razdoblje 2021. - 2027. godine (2022., Grad Bjelovar)

Strategija turističkog razvoja destinacije na području Turističke zajednice Bilogora–Bjelovar, od 2023. do 2028. godine (2023., TZ Bilogora-Bjelovar)

Prilog 1.

Popis kulturnih dobara na području BBŽ temeljem Registra kulturnih dobara RH

Rbr .	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Adresa	Vrsta	Pravni status
1	Z-2848	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
2	Z-2850	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
3	Z-3622	Umijeće izgradnje i sviranja gajdi i duda u istočnoj i središnjoj Hrvatskoj	Više adresa	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
4	Z-2921	Kompleks zgrada bolnice	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
5	Z-2922	Kompleks sudskih zgrada i zatvora	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
6	Z-2849	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
7	RZG-609-1974.	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
8	Z-2851	Zgrada starog zatvora	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
9	Z-2923	Zgrada gimnazije	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
10	Z-2372	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
11	Z-2852	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
12	Z-2640	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
13	Z-2924	Zgrada "Regiments Chirurgis"	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
14	Z-2788	Cjelina arhivskih fondova i zbirki u posjedu Državnog arhiva u Bjelovaru	Bjelovar	Pokretna zbirka	Zaštićeno kulturno dobro
15	Z-3259	Kompleks tvornice Koestlin	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
16	Z-2756	Sokolski dom	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
17	Z-2371	Stara skladišta	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
18	Z-2639	Crkva Vavedenja Presvete Bogorodice	Brezovac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
19	Z-2248	Kulturno-povijesna cjelina grada Čazme	Čazma	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
20	Z-1908	Crkva Pohoda Blažene Djevice Marije i zgrada župnog dvora	Gornji Draganec	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
21	Z-2241	Crkva sv. Martina	Martinac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
22	Z-2855	Crkva sv. Jelene Križarice	Vrtlinska	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

23	Z-2853	Crkva sv. Bartola apostola	Dežanovac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
24	Z-2116	Crkva sv. Apostola Tome	Dišnik	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
25	Z-2243	Crkva sv. Jurja mučenika i Srca Marijina	Kaniška Iva	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
26	Z-2246	Crkva sv. Paraskeve (Petke)	Trnovitički Popovac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
27	Z-1914	Crkva sv. Oca Nikolaja	Velika Bršljanica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
28	Z-2245	Crkva sv. Jovana	Veliki Pašijan	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
29	Z-1912	Crkva sv. apostola Luke	Veliko Vukovje	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
30	Z-2369	Crkva sv. Petra i Presvetog Trojstva	Gornja Petrička	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
31	Z-2638	Crkva Uspenja Presvete Bogorodice	Srijedska	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
32	Z-2501	Crkva sv. Tri kralja	Stara Ploščica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
33	Z-2109	Crkva sv. Benedikta	Donji Mosti	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
34	Z-2110	Crkva sv. Oca Nikolaja	Kapela	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
35	Z-2854	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije	Končanica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
36	Z-2102	Crkva sv. Katarine	Nevinac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
37	Z-2926	Crkva sv. Petke	Podgorci	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
38	Z-2925	Crkva sv. Vida	Predavac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
39	Z-2370	Crkva Presvetog Trojstva	Rovišće	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
40	Z-2757	Crkva Pohoda Blažene Djevice Marije	Šandrovac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
41	Z-1910	Crkva sv. Stjepana prvomučenika	Štefanje	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
42	Z-2107	Kalvinistička crkva	Velika Pisanica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
43	Z-2244	Crkva sv. Lazara	Velika Pisanica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
44	Z-2108	Crkva Presvetog Srca Isusova	Velika Pisanica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
45	Z-3117	Crkva Sošestvija Sv. Duha (Svete Trojice)	Veliki Grđevac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
46	Z-3116	Crkva sv. Duha	Veliki Grđevac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
47	Z-3206	Crkva sv. Križa	Križ Gornji	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
48	Z-1909	Crkva sv. Mihaela	Zrinski Topolovac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
49	Z-2368	Župni dvor i crkva Ranjenog Isusa	Zrinski Topolovac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
50	ROS-0038-1970.	Dvorac Janković	Daruvar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

51	ROS-0373-1973.	Židovsko groblje žrtava fašističkog terora	Daruvar	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
52	Z-5198	Crkva sv. Ilije	Doljani	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
53	ROS-0184-1971.	Masovna grobnica boraca X. korpusa JA	Donji Daruvar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
54	ROS-0354-1973.	Grobnica boraca JA, pripadnika 6. ličke i 43. makedonske divizije (Donji Dežanovac)	Dežanovac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
55	ROS-0399-1973.	Grobnica boraca NOR-a	Trojglava	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
56	Z-5263	Stari grad Dobra kuća	Dobra Kuća	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
57	Z-7558	Crkva sv. Ane	Donja Vrijeska	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
58	Z-5196	Crkva sv. Nikole	Koreničani	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
59	Z-5190	Crkva sv. Georgija	Veliki Bastaji	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
60	ROS-0049-1970.	Stari grad Stupčanica	Veliki Bastaji	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
61	ROS-0361-1973.	Grobnica boraca JA	Uljanik	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
62	ROS-0186-1971.	Spomenik palim borcima NOR-a	Donja Rašenica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
63	ROS-0530-1976.	Kuća	Grubišno Polje	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
64	ROS-0189-1971.	Spomenik palim borcima NOR-a	Ivanovo Selo	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
65	ROS-0073-1970.	Partizansko groblje "Polum"	Mala Dapčevica	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
66	ROS-0085-1969.	Partizansko groblje Velika Barna	Velika Barna	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
67	ROS-0180-1970.	Spomenik palim borcima NOR-a	Velika Barna	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
68	ROS-0195-1971.	Grobnica palih boraca NOR-a	Veliki Zdenci	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
69	ROS-0181-1970.	Grobnica narodnog heroja Josefa Ružičke	Končanica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
70	Z-5195	Sklop građevina manastira Pakra	Donji Borki	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
71	ROS-0500-1975.	Partizansko groblje na Ljutoču	Sirač	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
72	Z-5193	Stari grad Sirač	Sirač	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
73	RZG-0504-1969.	Crkva sv. Martina	Velika Trnovitica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
74	ROS-0188-1971.	Spomenik palim borcima NOR-a	Crekušina	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
75	Z-5119	Crkva sv. Marije Magdalene	Donja Kovačica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
76	ROS-0059-1969.	Mjesto ustaškog zločina	Mali Grđevac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
77	ROS-0179-1970.	Spomenik palim borcima	Mali Grđevac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

78	ROS-0047-1970.	Mjesto strijeljanja 87 žrtava fašističkog terora	Sibenik	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
79	ROS-0187-1971.	Grobnica boraca NOR-a	Veliki Grđevac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
80	ROS-0177-1970.	Grobnica u kojoj su sahranjene 32 žrtve fašističkog terora	Zrinska	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
81	ROS-0178-1970.	Spomenik palim borcima	Zrinska	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
82	ROS-0190-1971.	Spomenik palim borcima	Zrinska	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
83	Z-7552	Stari grad Garić-grad	Šimljanik	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
84	RZG-0599-1974.	Zgrada stare komande	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
85	RZG-0615-1974.	Zgrada križevačke pukovnije	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
86	RZG-0598-1974.	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
87	Z-7417	Spomeničko mjesto	Gudovac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
88	RZG-0534-1969.	Ruševine Starog grada	Čazma	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
89	ROS-0535-1976.	Stambena tradicijska kuća	Velika Barna	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
90	Z-1414	Ambar	Grubišno Polje	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
91	Z-1911	Crkva sv. Nikole	Gornji Miklouš	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
92	Z-1913	Crkva sv. Franje Ksaverskog	Bojana	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
93	Z-2101	Crkva Pohoda Blažene Djevice Marije	Sirač	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
94	Z-2103	Crkva sv. Marka	Velika Barna	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
95	Z-2104	Kalvinistička crkva	Daruvar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
96	Z-2105	Crkva Rođenija Bogorodice	Mali Zdenci	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
97	Z-2106	Crkva Presvetog Trojstva	Daruvar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
98	Z-2111	Crkva Presvetog Trojstva	Veliko Trojstvo	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
99	Z-2112	Crkva sv. Pavla	Novi Pavljani	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
100	Z-2113	Crkva sv. Tome	Tomaš	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
101	Z-2114	Crkva sv. 318 Bogonosnih Otaca	Daruvar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
102	Z-2115	Crkva sv. Velikomučenika Georgija	Grubišno Polje	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
103	Z-2242	Crkva sv. Katarine	Samarica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
104	Z-2247	Crkva sv. Tome apostola	Tomašica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

105	Z-2307	Crkva sv. Josipa	Grubišno Polje	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
106	Z-2308	Crkva Pohođenja Blažene Djevice Marije	Garešnica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
107	Z-2309	Crkva sv. Marije Magdalene	Čazma	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
108	Z-2310	Kasarna Križevačke regimente	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
109	Z-2446	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije	Nova Rača	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
110	Z-2447	Crkva sv. Trojice	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
111	Z-2448	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
112	Z-2449	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
113	Z-2450	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
114	Z-2451	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
115	Z-2452	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
116	Z-2453	Zgrada gradskog magistrata	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
117	Z-2454	Zgrada čitaonice	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
118	Z-2578	Zgrada	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
119	Z-2579	Graditeljski sklop katedrale sv. Terezije	Bjelovar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
120	Z-2792	Crkva sv. Petke	Velika Peratovica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
121	Z-3074	Dvorac Dioš (Marijin dvor)	Dioš	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
122	Z-3164	Kulturno-povijesna cjelina grada Bjelovara	Bjelovar	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
123	ROS-0434-1973	Arheološko nalazište "Stari Slavik, Lipovac, Kantara"	Daruvar	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
124	ROS-0459-1974	Arheološko nalazište "Cijepci"	Veliki Bastaji	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
125	Z-5423	Tradicijski kovački i potkivački obrt Stjepana Legca	Berek	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
126	Z-7592	Crkva sv. Ivana Krstitelja	Ivanska	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
127	Z-7512	Lječilišni kompleks Daruvarske toplice	Daruvar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
128	Z-7513	Filijalna crkva sv. Petra i Pavla	Gudovac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
129	Z-7474	Običaj čitanja Zapovijedi pod lipom	Gornji Miklouš	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
130	Z-7298	Tradicija esperanta u Hrvatskoj	Više adresa	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro

131	Z-7341	Hrvatske tradicije slavljenja sv. Martina biskupa	Više adresa	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
132	Z-7412	Zlatna formula hrvatskoga jezika ča-kaj-što	Više adresa	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
133	Z-7463	Crkva sv. Petra i Pavla	Severin	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
134	Z-7472	Tradicije hrvatskog lovstva	Više adresa	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
135	Z-7833	Zbirka starih knjiga Državnog arhiva u Bjelovaru	Bjelovar	Pokretna zbirka	Zaštićeno kulturno dobro
136	Z-7838	Mjesta masovnih grobnica žrtava iz Domovinskog rata sa spomen obilježjima na području Republike Hrvatske	Više adresa	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
137	Z-7839	Židovska groblja	Više adresa	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

Preventivno zaštićena kulturna dobra u Bjelovarsko bilogorskoj Županiji

Rbr.	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Adresa	Vrsta	Pravni status
1	P-6135	Arheološko nalazište Kravljak	Kravljak	Arheologija	Preventivno zaštićeno dobro
2	P-6773	Bjelovarska budnica	Bjelovar	Nematerijalna	Preventivno zaštićeno dobro